

Miroslav Kalousek a 20 let jeho úřednických a politických her

Nadační fond proti korupci

Obsah

Prolog	2
Předmluva	3
Úvod	4
1 Zlatá 90. léta	7
1.1 Jak to bylo s padáky?	8
1.2 Modernizace tanku T-72	12
1.3 Štábní informační systém	14
1.4 Prodej deseti letounů MiG-29	17
1.5 Prodej stovky tanků řady T-72 do Alžírsko	20
1.6 Prodej kasáren na náměstí Republiky	23
1.7 Shrnutí: Kalouskův systém rozdávání veřejných zakázek	26
2 Přesah do nového tisíciletí a jeho přelom	35
2.1 Kauza Diag Human	35
2.2 Ochrana vzdušného prostoru čili kauza Gripeny	41
3 Na samém vrcholu	48
3.1 Kauza Mýtné a kauza Elektronické viněty	48
3.2 Kauza Hazard	57
3.3 Znovu armáda – kauza Letadla CASA	72
3.4 Starost o přírodu čili ekologická superzakázka	82
3.5 Starost o církve čili církevní narovnání	88
4 Humorné odlehčení na závěr	92
4.1 Plukovník „Náhlík“ odchází!	92
4.2 Miroslav Kalousek a humor	93
Příloha 1 – Richard Háva & Miroslav Kalousek	94
Příloha 2 – Detailní popis hlavní linie kauzy Diag Human	98
Literatura	109

Prolog

„Kir je malé postavy, zatím jen mírně prošedivělý. Ve tváři nemá nic pozoruhodného. Kdybys ho potkal na ulici, ani se za ním neotočíš, ani dech se ti nezatají, srdce se ti nerozbuší. Oblek má taky ten nejobyčejnější – šedivý s proužkem. Ušitý je ovšem s vkusem. Ale to je všechno. Vypadá naprosto obyčejně, ale to je celý Kir.

Očekávám od něho nabubřelé fráze: ‚Vedení GRU a ústřední výbor vám projevíli nezměrnou důvěru...‘ Žádnou takovou frázi o přední linii boje s kapitalismem, o údělu sovětského rozvědčíka či o nepřemožitelných idejích však neříká. Prostě si prohlíží mou tvář. Jako lékař, beze slova, pozorně.

‚Víte, Viktore Andrejeviči, v GRU a v KGB se velmi zřídka vyskytnou lidé, kteří by utekli na Západ.‘

Přikyvuju.

‚Ti, co utečou, jsou nešťastní. To není propaganda. Šedesát pět procent utečenců z řad GRU a KGB se vrací jako kající. Strlíme je. Vědí to, a přesto se vracejí. Ti, kteří se nevrátí do Sovětského svazu ze své vlastní vůle, končí sebevraždou, upíjejí se k smrti, klesají až na dno. Proč?‘

‚Zradili svou socialistickou vlast. Trápí je svědomí. Ztratili přátele, rodiny, svůj jazyk...‘

‚To není podstatné, Viktore Andrejeviči. Jsou tu závažnější příčiny. Doma, v Sovětském svazu, každý z nás patří k vyšší vrstvě. Každý, dokonce i ten nejbezvýznamnější důstojník GRU, je nadčlověk ve srovnání se všemi ostatními. Pokud jste součástí našeho systému, těšíte se kolosálním privilegiím proti ostatnímu obyvatelstvu země. Když má člověk mládí, zdraví, moc, privilegia – zapomíná na to. Vzpomene si, až už se nedá nic vrátit. Někteří utíkají na Západ, aby získali přepychové auto, vilu s bazénem, peníze. A Západ jim skutečně zaplatí hodně. Ale když takový zrádce dostane mercedes a vlastní bazén, vidí najednou, že všichni kolem mají dobrá auta a bazény. Najednou se cítí být mraveněčkem ve společenství stejně bohatých mraveněček. Znenadání ztrácí pocit nadřazenosti nad svým okolím. Stává se obyčejným člověkem, stejným jako všichni ostatní. Dokonce i když nepřátelská rozvědka přijme zrádce do služby, stejně ani tam nenajde znova ztracený pocit nadřazenosti nad okolím, protože sloužit ve zpravodajské službě se na Západě nepovažuje za nejvyšší poctu a čest. Jsou to vládní úředníci, kolečka v soukolí, nic víc.‘

‚Nikdy jsem o tom nepřemýšlel.‘

‚Tak o tom přemýšlej. Stále přemýšlej. Bohatství je věc relativní. Když jezdíš po Moskvě v ladě, dívají se po tobě opravdu krásná děvčata. Když jezdíš po Paříži v dlouhém citroenu, nikdo se za tebou neotočí. Všechno je relativní. Poručík je na dalním východě král a pánbůh, vládce nad životem a smrtí, pán. Plukovník v Moskvě je pěšec, protože jsou tu tisíce dalších plukovníků. Když zradíš, ztratíš všechno. A vzpomeneš si, že jsi kdysi patřil k všemocné organizaci, že jsi byl výjimečný člověk, pozvednutý nad miliony jiných. Když zradíš, ucítíš, že jsi nenápadný šedivý človíček, nula stejná jako všichni ostatní.‘“

Viktor Suvorov. *Akvárium*. Praha. Naše Vojsko 1996

Předmluva

Tato zpráva shrnuje pozoruhodné dvacetileté působení Miroslava Kalouska ve vysokých úřednických a politických funkcích státní správy České republiky. Čtenáři nabízí ucelenou mozaiku těch událostí, díky kterým se Miroslav Kalousek stal nejvlivnějším politikem a zákulisním hráčem na českém politickém kolbišti. Záměrně obsahuje informace pouze z otevřených zdrojů. Jsme přesvědčeni, že dříve nebo později vznikne materiál, který bude obsahovat i to, co média nezmínila.

Text je určen náročnějšímu čtenáři, který ocení detail a jemnější souvislosti. Dábel se totiž, jak známo, skrývá v detailu. Pro nenáročného čtenáře je určena méně podrobná verze tohoto textu, která je dostupná na stránkách Nadačního fondu proti korupci.

V Praze dne 20. 5. 2014

Autoři

Úvod

Kdo je Ing. Miroslav Kalousek? Tuto otázku se v uplynulých dvaceti letech jeho vysoké úřednické a politické činnosti pokoušelo zodpovědět mnoho zasvěcených osob a novinářů. Je-li člověk schopen být ředitelem odboru poradců předsedy vlády, členem správní rady a jednatelem Západočeských pivovarů, členem Prezídia Pozemkového fondu České republiky, být ekonomickým náměstkem třem po sobě jdoucím ministrům na jednom ministerstvu, stát se poslancem Parlamentu ČR, být předsedou Rozpočtového výboru Poslanecké sněmovny PČR, být členem či předsedou vyšetřovací komise a ministrem financí ČR, pak o takovém člověku můžeme říci ledacos, ale určitě o takovém člověku nelze říci, že by to byl hlupák, který neví, co činí.

Přenesme se o 17 let zpět do léta roku 1997. M. Kalousek je pátým rokem ekonomickým náměstkem ministra obrany a má přátelský vztah s Richardem Hávou – zástupcem významné zbrojařské společnosti, zprostředkující obchody s armádní technikou [59]. Jsme na premiéře letounu L-159. Napětí a vzrušení před rozhrnutím opony, za níž se letoun skrývá, je veliké. Náhle je slyšet nadšený výkřik M. Kalouska: „*A je to v kapse!*“ – po telefonické zprávě, že se vláda zavázala ke koupi dvaasedmdesáti těchto letounů pro armádu a poskytla bankám i garance na úvěrování nákladného projektu [4]. Tehdejší ministr obrany se vyjádřuje, že „*export této zbraně může získat peníze pro skomírající školství nebo zdravotnictví*“ [4]. Richard Háva, možný strategický partner výrobce letounu a prostředník tohoto vývozu, tak získá další zakázku. Orientační cena této zakázky byla o pět let dříve kolem 22 miliard korun [5].

Je prosinec roku 2008. Ministr financí M. Kalousek k naprostému překvapení široké i odborné právní veřejnosti i jeho nejbližšího okolí povoluje svým podpisem provozovat pěti společností internetové kurzové sázení, ačkoli podle názoru mnoha právníků tento druh loterie nemá oporu v zákoně [6]. To ostatně nedlouho před tím připouští i sám ministr a zákon přitom v době povolení zůstává nezměněn [7]. Do nedávné doby je ostatně také razantním odpůrcem tohoto způsobu provozování hazardu, když prohlašuje, že tento druh sázení bude v republice povolen jen přes jeho mrtvolu [8], [6]. Na objemu sázek představuje hazard ročně odhadem přiznaných 100 miliard korun.

Je září roku 2009. Jakýsi dlouholetý Kalouskův přítel a kolega, který je poslancem a příznivcem – bez voleb legitimizované – nové strany TOP 09, přijímá falešnou nabídku od novináře: milion korun pro stranu TOP 09 za změnu loterijního zákona. Přitom pronáší: „*Musím říct Mirkovi Kalouskovi, že jste nám pomohl, aby měl pocit, že je povinovanej nějak reagovat, že jo?*“ [9]. Sekretář strany TOP 09 přitom při dotazu novináře na to, kdo ve straně má na starosti sponzory a hazard, poukázal právě na zmíněného dlouholetého přítele M. Kalouska, v něhož má ministr, podle vlastních slov, naprostou důvěru [9].

Je pár měsíců do parlamentních voleb v roce 2010. Místopředseda nové strany TOP 09 Kalousek nemá žádnou jistotu, že jeho strana při své premiéře v blížících se volbách uspěje a dostane se tak do poslanecké sněmovny. Kalousek je v té době v politice už téměř dvacet let. V poslanecké sněmovně se má hlasovat o tom, zda se opustí projekt elektronických

vinět na automobily místo papírových dálničních známek. Náklady na jejich zavedení se odhadují na 12 miliard korun a zakázku má získat společnost Kapsch, která již před časem získala mnohamiliardovou zakázku na realizaci a provoz elektronického mýtného. Skuteční odborníci varují, že „z hlediska ekonomického, dopravního i technického je to naprostý nesmysl“ [10] a ví to i ministr dopravy, když později přiznává že „z čistě ekonomického hlediska jsou viněty samozřejmě nevýhodné...“ [10]. Jakýsi poslanec ODS a místopředseda kontrolního výboru varuje poslance, že schválená podoba elektronických vinět je nejhorší a pro stát nejméně výhodná a že některé technologie by bylo možné pořídit i dvanáctkrát laciněji [11]. Vše se zdá být jasné, ale – není! Vystupuje totiž M. Kalousek a prohlašuje, že argumenty kolegy jsou účelové a nefér a obviňuje jej „z posledního obchodu odcházejícího poslance.“ A dodává: „Na to my vám kašleme!“ a hlasuje proti návrhu na zrušení vinět [11]. Jak jsme již konstatovali, M. Kalousek není žádný hlupák a jistě ví, co činí – do voleb a možného konce jeho politické kariéry zbývá něco kolem třech měsíců...

Je léto roku 2011. Podle nálezu Nejvyššího kontrolního úřadu (NKÚ) odpustilo Ministerstvo financí v období let 2006 až 2009 (z něhož značnou část je ministrem financí M. Kalousek) na sankcích za neoprávněné čerpání dotací třicet jedna z třiceti čtyř miliard korun [12]. Novináři znají konkrétní případy, kdy Kalouskovo ministerstvo odpustilo sankce, i když za dotaci padly pravomocné tresty pro úvěrový podvod a úplatkářství. M. Kalousek na to reaguje těmito slovy: „Jedna malá zrůdička jménem Kala se rozhodla z toho asi před čtrnácti dny udělat mediální kauzu, jak ten zločinný Kalousek odpustil 31 miliard. To, co dělá mimořádně bolševický exposlanec ČSSD Kala, považují za nehoráznost. Asi mu kolegové z ČSSD poradili, aby to vynesl do médií a znemožnil vládu.“ [12]. Poznamenejme, že Miloslav Kala je v té době viceprezidentem NKÚ.

M. Kalousek po celou dobu své úřednické a politické kariéry důsledně odmítá jakákoli obviňování z toho, že by ze svého jednání měl nějaký nepřipustný finanční či jiný prospěch mimo rámec svého platu. V roce 2001 např. říká: „Nikdy jsem neukradl ani korunu. Ani pro sebe, ani pro stranu, jak občas slyším. A nikdo nikdy mi nedokáže opak.“ [13]. Lze těmito tvrzeními věřit? Za dob, kdy byl M. Kalousek náměstkem lidoveckých ministrů obrany (a sám byl členem KDU-ČSL), se opakovaně proslýchalo a tvrdilo – bez důkazů –, že ze zbrojních zakázek může přes Kalouska profitovat lidovecká pokladna (ostatně to sám neopatrně připustil i někdejší člen KDU-ČSL a ministr obrany A. Baudyš [165]). M. Kalousek takováto obvinění vždy důrazně odmítal, např. v roce 1997 k tomu prohlásil: „Je to nesmysl, nepřipadá v úvahu, nic takového neděláme. Pokud si to opravdu někdo myslí, mám na to jedinou reakci, a to rčení: Podle sebe soudím tebe.“ [166]. O tři roky později, kdy již M. Kalousek není náměstkem ministra obrany, se však vyjadřuje o tehdejšími náměstkem ministra obrany Jindřichu Tomášovi takto: „Za současné situace je v tom baráku možné všechno. Slyšel jsem hodně o tom, že pan náměstek Tomáš má své podnikatelské aktivity. Vždycky jsem se divil, že člověk, který je aktivní v podnikatelské sféře, může zastávat tohle místo.“ [167]. Mnohem později v souvislosti s jeho povolením internetového kurzového sázení prohlašuje o svých odpůrcích: „Jsem hluboce přesvědčen, že právě oponenti, kteří nás tak tvrdě kritizovali, byli od zahraničních společností motivováni.“ [6]. Navrhuje-li M. Kalousek rčení „podle sebe soudím tebe“, pak z toho plyne, že jenom posledními dvěma tvrzeními popírá sám sebe a výše uvedené vlastní vyjádření z roku 2001.

M. Kalousek mnohokrát prohlásil, že všechna obvinění jeho osoby z nekalého jednání jsou pouhé pomluvy a opakovaně žádal od svých protivníků důkazy pro jejich tvrzení. Mnohokrát zdůraznil, že nikdy nebyl ze strany orgánů činných v trestních řízeních obviněn (např. [13], [148]). To ale v žádném případě neznamená, že nemůže být z jemu připisovaných skutků vinen. Zcela mimo tuto souvislost poznamenejme, že po druhé světové válce byl v Norimberském procesu odsouzen např. polní maršál W. Keitel a generálplukovník A. Jodl, kteří celou válku proseděli v berlínských kancelářích a bunkrech, podobně jako německý ministr zahraničí Joachim von Ribbentrop se stejným koncem. Jako svědka si sovětská strana v procesu pozvala generála a polního maršála Friedricha Pauluse. Byl to ovšem právě Paulus, kdo plánoval agresivní válku na východě, právě jeho varianta útoku byla přijata a později uskutečněna. A navíc ještě ke všemu na sovětském území osobně bojoval. Paulusovi by bylo možné klást za vinu jakékoli zločiny vojáků a důstojníků 6. armády. Paulus však v Norimberku souzen nebyl, naopak v naleštěných lakýrkách, v obleku a s motýlkem u krku seděl mezi svědky procesu. Souzen nebyl ani nikdy potom...

Kapitola 1

Zlatá 90. léta

Kdo zažil devadesátá léta v České republice, nikdy na ně nezapomene. Úporná snaha zbavit se strachu z postihu ze strany státní moci si vybrala svou daň – opačný extrém. Celá 90. léta lze připodobnit k situaci mladého člověka, jenž – veden přísnými nebo despotickými rodiči – se ve svých 18 či 19 letech ocitá mimo jejich dosah kdesi na vysokoškolské koleji, přičemž se nemůže nabažit svobody a volnosti, kterou nikdy nepoznal. A zažívá skutečně závrať. Jakékoli omezování a rozumné regule jsou pro něho nepřijatelné, neboť mu připomínají nesvobodu a rodiče, od kterých chce být co nejdále. Celý porevoluční přerod a dvacetiletí před a po roce 1989 lze tak výstižně a stručně vyjádřit čtyřmi slovy: ode zdi ke zdi.

Devadesátá léta byla zkrátka obdobím nových a velkých možností – jako ostatně vždy po razantnějších výměnách vládní moci. Miroslavu Kalouskovi je v době těchto změn třicet let. Má již něco za sebou. Ihned po studiích na Vysoké škole chemicko-technologické v Praze vstupuje M. Kalousek do Československé strany lidové, která byla společně s KSČ součástí Národní fronty (později to vtipně okomentoval, že tím chtěl demonstrovat svůj nemarxistický světonázor¹). Mezi lety 1984 a 1990 pracuje jako technolog a vedoucí investičního útvaru tehdejšího národního podniku Mitas Praha. Po převratu se však ihned zapojuje do vysoké politiky a mezi lety 1990 a 1992 dělá poradce místopředsedy vlády. V letech 1991 až 1992 je členem dozorčí rady Jihočeských pivovarů, v letech 1992 až 1994 je členem správní rady a jednatelem Západočeských pivovarů (odtud patrně plyne Kalouskův pozdější názor na privatizaci Budvaru: „*Stát má dělat to, co dělat má, a má to dělat pořádně. Nemá dělat tisíce jiných věcí, které může dělat někdo jiný...*“ [14]). V letech 1994 až 1996 působí rovněž jako člen Prezidia Pozemkového fondu České republiky.

Nejznámější angažmá se však Kalouskovi dostává na Ministerstvu obrany, kde vystupuje ve funkci náměstka lidoveckých ministrů Baudyš, Holáně a Výborného (prvním náměstkem zde byl v letech 1995–1996 také Petr Nečas). Na obraně je Kalousek odpovědný za rozpočet a akvizice². A právě na obraně začíná příběh, který nyní podrobněji popíšeme.

¹V rozhovoru pro Radiožurnál dne 18. srpna 1999 M. Kalousek prohlašuje: „*Nemohu si stěžovat, víte, já jsem velmi uvažoval i o práci nebo o jakémsi angažmá v disentu, ale přiznám se, že já jsem pro to měl málo odvahy a v disentu je příliš mnoho marxistů. A já jsem chtěl deklarovat především ten nemarxistický světový názor.*“

²Ekonomickým náměstkem byl od 19. ledna 1993 do 2. ledna 1998 [187].

1.1 Jak to bylo s padáky?

Čas od času se v médiích zmiňuje široké veřejnosti známá kauza Miroslava Kalouska, týkající se jeho role při nákupu vojenských padáků. Veřejnost se o těchto padácích dozvěděla především proto, že na jednom z nich zahynul voják Roman Prinich. M. Kalousek opakovaně takové útoky odbývá skoro se zívnutím a tvrdí, že se jedná o příběh „*stokrát opakované lži, která se stala mediální pravdou*“ [15]. V rozhovoru ze září 2013 k tomu řekl doslova: „*Nikdy jsem žádné padáky nekoupil. (...) Přesto se říká, že Kalousek koupil padáky, což není pravda. To, že byly špatné, také není pravda, a že se na nich zabilo několik vojáků, také ne.*“ [15]. Jaký je tedy skutečný příběh „Kalouskových padáků“ VTP-100?

Dne 5. 5. 1994 uzavřel tehdejší ředitel odboru majetku vzdušných sil Hlavního úřadu nákupu materiálu (majetku) a služeb Ministerstva obrany se společností ANEX-CIRUS, spol. s r. o., (dále jen „Anex-Cirus“) Smlouvu o uzavření budoucí smlouvy na dodávky padákových souprav VTP-100. V ní se armáda zavazuje – jak název smlouvy napovídá – uzavřít na dané období se společností Anex-Cirus kupní smlouvu na nákup padákových souprav VTP-100³ [19], [152]. Na jejich vývoji se od roku 1993 přitom podílela sama armáda. Na základě této smlouvy byla dne 30. 4. 1996 uzavřena kupní smlouva, jejímž předmětem byla výroba a dodávka 16 kusů prototypů padákových souprav VTP-100 a o tři měsíce později, dne 30. 7. 1996, byla uzavřena kupní smlouva na dodávku 187 kusů ověřovací série padákových souprav VTP-100 (vizte poznámku pod čarou³). Od počátku se však u padáků objevily vážné problémy, které ale byly dle armádní komise odstranitelné. Například při zkouškách objevili vojáci více než 15 jednotlivých nedostatků, které však podle zástupců dodavatele způsobili vojáci sami, a to nesprávným balením nebo špatným skladováním [17]. Souprava nicméně v roce 1996 prošla vojskovými zkouškami a tehdejší náčelník Generálního štábu Armády ČR generálmajor Jiří Nekvasil je schválil k používání [16], [17].

Dne 15. 8. 1996 uzavřel opět ředitel odboru majetku vzdušných sil Hlavního úřadu nákupu materiálu (majetku) a služeb Ministerstva obrany se společností Anex-Cirus další Smlouvu o smlouvě budoucí č. 65137078, na jejímž základě se Ministerstvo obrany zavázalo

³V uzavřených smlouvách se společností Anex-Cirus koluje v tisku a v médiích mnoho nepřesností. Z toho důvodu zde uvádíme kompletní seznam smluv, které Ministerstvo obrany mezi lety 1993 až 1998 uzavřelo s touto společností: **1.** Smlouva o dílo č. 94061, jejímž předmětem byl vývoj padákové soupravy VTP-100, která byla uzavřena 21. 2. 1994. Dodatky 1 až 6 k této smlouvě byly uzavřeny v rozmezí období 30. 8. 1994 až 6. 2. 1996; **2.** Smlouva o uzavření budoucí smlouvy na dodávky padákových souprav VTP-100, která byla uzavřena 5. 5. 1994; **3.** Kupní smlouva č. 65137041, jejímž předmětem byla výroba a dodávka 16 ks prototypů padákových souprav VTP-100, která byla uzavřena 30. 4. 1996. Dodatek k ní byl uzavřen 10. 6. 1998; **4.** Kupní smlouva č. 65137087 na dodávku 187 ks ověřovací série padákových souprav VTP-100, která byla uzavřena 30. 7. 1996. Dodatky k ní byly uzavřeny 23. 1. 1997 a 10. 6. 1998; **5.** Smlouva o smlouvě budoucí č. 65137078, která byla uzavřena 15. 8. 1996. Dodatek k ní byl uzavřen 10. 6. 1998. Na základě této smlouvy se Česká republika-Ministerstvo obrany zavázala nakoupit v letech 1996 až 2000 pro potřeby Armády České republiky 2310 ks sériového provedení padákových souprav VTP-100; **6.** Kupní smlouva č. 75127063 na dodávku 227 ks padákových souprav VTP-100 (sériová výroba), která byla uzavřena 17. 3. 1997 po ukončení zkoušek ověřovací série. Dodatky k ní byly uzavřeny 13. 11. 1997, 15. 12. 1997, 29. 1. 1998, 24. 4. 1998, 10. 6. 1998; **7.** Kupní smlouva č. 85127166 na dodávku 300 ks padákových souprav VTP-100, která byla uzavřena 15. 10. 1998. Dodatek k ní byl uzavřen 31. 3. 1999. [152].

nakoupit v letech 1996 až 2000 pro potřeby Armády České republiky 2310 kusů sériového provedení padákových souprav VTP-100. Po ukončení zkoušek ověřovací série byla na jejím základě uzavřena dne 17. 3. 1997 kupní smlouva na dodávku 227 kusů padákových souprav VTP-100 sériové výroby (vizte poznámku pod čarou³) [152].

V roce 1997 se při seskoku s padákem VTP-100 zabil vojín Roman Prinich. Přestože ihned po tragédii požádal tehdejší náčelník generálního štábu Jiří Nekvasil tehdejšího náměstka ministra obrany Miroslava Kalouska, aby až do vyšetření nehody pozastavil firmě Anex-Cirus platby, ministerstvo, i přes podezření, že nové padáky neodpovídají technickým a bezpečnostním normám, vyplatilo společnosti Anex-Cirus 27 milionů korun [18]. Tehdejší náčelník generálního štábu Jiří Nekvasil také zastavil výcvik na výrobcích od společnosti Anex-Cirus [153]. Následné rozsáhlé vyšetřování vedlo k rozhodnutí padáky dále nepoužívat a od společnosti Anex-Cirus je – navzdory uzavřené smlouvě – dále neodebírat. Náčelníkovi generálního štábu Jiřímu Nekvasilovi se poté dostalo anonymního vyhrožování, aby „dal od padáků ruce pryč“ [18].

Rozhodnutí padáky dále neodebírat – navzdory uzavřené smlouvě z roku 1996 – přivedlo ředitele společnosti Anex-Cirus Jiřího Andrlíka k tomu, že v roce 1998 podal na ministerstvo žalobu o náhradu škody [153]. K samotné smlouvě se v září 1998 velmi jasně vyjádřil i tehdy nový náčelník generálního štábu Jiří Šedivý a připustil, že armádě hrozí, že bude muset zaplatit kolem tři sta padesáti milionů korun za padáky, které nechce [153]:

„Smlouva s výrobcem padáků, firmou Anex-Cirus, je tak mizerně sepsaná, že ji nelze vypovědět. To, co obchodníci a právníci ministerstva ušili, je příšerné. Chvillemi mám pocit, že nám může kdokoliv prodat jakýkoliv šmejd jen proto, že to umožňuje smlouva.“

Tehdejší vedoucí zvláštního policejního odboru pro vyšetřování organizovaného zločinu Václav Jakubík však bezradnost ministerstva stran vypovězení smlouvy nesdílel [153]:

„Na smluvní vztah mezi obranou, přesněji státem, a Anexem se vztahuje obchodní zákoník. Pokud se například sankce za neplnění smlouvy týkají pouze armády, a nikoliv už Anexu, pak je to pádný důvod k tomu, aby se armáda kvůli jednostranně nevýhodným podmínkám obrátila na soud s návrhem na zrušení smlouvy.“

O něco později se však ukázalo, že společnost Anex-Cirus ještě v době uzavření smlouvy z roku 1996 právně neexistovala, neboť nebyla zapsána v obchodním rejstříku. Dle názoru právníků tak uzavřené smlouvy byly neplatné. Buď jak buď, namísto původně dohodnutých 2310 kusů sériově provedených padákových souprav VTP-100 odebralo ministerstvo rozhodnutím tehdejšího ministra obrany Michala Lobkowicze pouze 430 těchto padákových souprav [19]. O konečném počtu odebraných padáků nakonec musel rozhodnout soud.

V armádních skladech nakonec skončilo 730 kusů padákových souprav VTP-100 (16 kusů prototypových, 187 kusů z ověřovací série a 527 kusů ze sériové výroby), za které armáda zaplatila 110 milionů korun [20], [152]. Od smrti vojína Prinicha padáky nebyly používány. V roce 2011 jim skončila životnost a padáky byly použity na jiné účely [20]. Společnost Anex-Cirus v době uzavření smlouvy v roce 1994 s výrobou padáků neměla

žádné zkušenosti (vyráběla stany). Se zakázkou jsou spojeny další podivnosti. Například člen armádní hodnotící komise byl současně veden u Úřadu pro průmyslové vlastnictví jako spoluautor padáku [21] a tehdejší ministr obrany Michal Lobkowicz prohlásil o komisi, která rozhodla o vítězství společnosti Anex-Cirus, že má na stole alespoň pět důkazů, že komise porušila směrnici ministra obrany o veřejných zakázkách s tím, že kdyby tehdy platil zákon o veřejných zakázkách, podal by na členy výběrové komise trestní oznámení [18]. V roce 1999 pak tehdejší poradce ministra obrany přiznává, že padák nebyl odzkoušen tak, jak bylo třeba a není zřejmé, zda skutečně odpovídá požadavkům technických podmínek [22]. Ostatně, jeden z členů zkušební komise přiznal pod rouškou anonymity: „*Lidé z úřadu pro řízení jakosti si nás vzali jednoho po druhém stranou a hučeli do nás tak dlouho, až někteří z nás svá stanoviska o opakování zkoušek odvolali a padák doporučili.*“ [62]. V článku Mladé fronty Dnes z roku 2001 se navíc uvádí, že podle tajné zprávy Ministerstva obrany, založené na posudku Vojenského technického ústavu letectva, by se desetina z dodaných padáků nikdy neotevřela a další vážné potíže by měla většina z nich [66]. Jakýsi expert Úřadu pro národní vyzbrojování k tomu dodal: „*Je to strašné! Prověřili jsme přes pět set padáků a zkouškami jich prošlo jen několik. Padák není bezpečný.*“ [66]. Jednoznačně se k padákům tehdy vyslovil také Josef Pavlata – tehdejší trenér reprezentace a dvojnásobný absolutní mistr světa v klasických disciplínách parašutismu: „*Skákal jsem na něm. Mám jediné doporučení: dát ty krámy na hromadu a zapálit.*“ [66].

V roce 2001 tehdejší náčelník Generálního štábu Armády ČR generálporučík Jiří Šedivý k záležitosti s padáky prohlásil: „*Já si myslím, že zásadní chyba se stala v tom, že první dodávka padáků VTP-100 už nebyla v takové kvalitě, která byla ozkoušena ve vojenských zkouškách.*“ [17]. O čtyři roky později, v roce 2005, je tentýž Jiří Šedivý – v té době již armádní generál a bývalý náčelník generálního štábu – otevřenější: „*Od počátku se jednalo o zbabraný kontrakt, kdy obchodníci ministerstva obrany ignorovali výhrady armádních odborníků. Vyvrcholilo to tím, že mnohé z dodaných padáků **se při zkušebních seskocích trhaly vejpůl.***“ [61]. Podle článku Mladé fronty Dnes se navíc generál Šedivý vyjádřil, že tehdejší ministr obrany Vladimír Vetchý či šéf Úřadu pro národní vyzbrojování Jaroslav Štefec „*byli pod vlivem lidí, kteří padáky od společnosti Anex Cirus do armády bez ohledu na životy lidí prosadili,*“ přičemž podle generála Šedivého je z obchodních smluv i z hodnocení testů padáků snadno dokazatelné, kdo a proč padáky armádě vnutil [61].

Neméně zajímavé svědectví poskytl i Ivan Hoššo – mistr světa v seskoku padákem z roku 1974, mezinárodní stříbrný medailista, několikanásobný mistr republiky a v roce 2005 trenér české ženské reprezentace. Ocitujme rozhovor Jana Gazdíka s Ivanem Hoššo z roku 2005 [63]:

J. G.: „*Kde se podle vás stala základní chyba, že armáda koupila očividný zmetek, přestože u podobných výrobků rozhodují i maličkosti o životu výsadkáře?*“

Ivan Hoššo: „*Je a není to záhada. V české armádě jsou velmi kvalitní odborníci, kteří na pověst firmy Anex Cirus – například na to, že padáky nikdy nevyráběla – vždy upozorňovali. Anex přesto soutěž vyhrál a armáda pak musela do nedokončeného prototypu investovat další desítky milionů korun. Výsledek je, jaký je. Podle mne byl názor odborníků*

cílevědomě ignorován.“

J. G.: *„Myslíte si, že soutěž byla zmanipulována?“*

Ivan Hoško: *„Myslet si mohu leccos, ale na tohle nemám důkazy. I když si myslím, že pokud by se třeba policie opravdu snažila, nebyl by takový problém to dokázat. V Praze přece musí existovat smlouvy, z nichž je patrné, kdo a jaká zastával stanoviska... i jak je měnil, než odešel z armády... Co jsem si měl například jako šéf padákové a záchranné služby letectva slovenské armády myslet, když za mnou přijeli důstojníci z českého ministerstva obrany a vnucovali koupi – jak říkali – vynikajícího padáku VTP-100? Tohle je snad práce firmy, která ten padák vyrábí, a ne vojáků, kteří ho kupují. A navíc mi ho na Slovensku nabízeli v době, kdy na VTP-100 česká armáda kvůli výhradám k jeho kvalitě už neskákala. Ti vojáci s ním podle mne potřebovali prorazit jinde... a měli na tom, alespoň, jak se mi zdálo, dost velký zájem. Někteří z nich pak přestoupili k Anexu, jiní měli podíl na konstrukci padáku, další byli v této firmě pečení vaření. Tohle bylo známo i v české armádě.“*

J. G.: *„Co jste těm lidem řekl, když vám padák VTP-100 nabízeli?“*

Ivan Hoško: *„Aby ze mě nedělali hlupáka a že se nenechám napálit jako české ministerstvo obrany. No a pak jsem s nimi vyrazil dveře. Všichni ti lidé jsou dnes v pohodě, jakkoliv jsou za nimi stamilionové škody.“*

J. G.: *„A jak nakupuje padáky slovenská armáda?“*

Ivan Hoško: *„Docela jednoduše. Vybírá si je jen od renomovaných firem. A netvrdím, že v Česku nejsou. Necháme si padáky předvést a pak si je důkladně vyzkoušíme. Když vyhoví testům, začneme jednat o jejich koupi. Nikdy bych si nevzal na svědomí, že mou vinou mohou zahynout lidé. To svědomí v kauze nákupu padáku VTP-100 někteří lidé prostě neměli.“*

Ke kvalitě padáků se velmi stručně vyjádřil v roce 2005 i tehdejší náčelník Generálního štábu Armády ČR generálporučík Pavel Štefka: *„Dnes už spolehlivě víme, že jsou vhodné nanejvýše k povlečení postelí.“* [61].

O problematický nákup padáků se zajímala i policie, která však ve spleti smluv o schválení nákupu údajně nenašla viníka [60]. Je pravda, že na žádné výše uvedené smlouvě (ani na jejím dodatku) se společností Anex-Cirus nefiguruje podpis Miroslava Kalouska [152]. Přesto však tehdejší náměstek ministra obrany M. Kalousek podepsal dokument, ve kterém padák doporučil tehdejšímu náčelníkovi generálního štábu Jiřímu Nekvasilovi [60]. Samotný M. Kalousek to okomentoval slovy: *„**Ano, podepsal jsem to, jako řadu dalších dokumentů, o výhradách ke kvalitě padáků jsem ale nevěděl.**“* [60].

Poznamenejme závěrem, že na jiném výrobku společnosti Anex-Cirus – padákovém kluzáku Farao – se v roce 1993 během letecké show na kbelském letišti zabil parašutista Aleš Bartuška. Majitele společnosti Anex-Cirus Jiřího Andrlíka soud za smrt parašutisty Bartušky v roce 2001 odsoudil. Podle soudu výrobce kluzáku použil nevhodné kevlarové

šňůry, nesprávně je uchytil a rozmístil, čímž nevezal v úvahu, že první řada nosných šňůr kluzáku byla extrémně namáhána [64]. Ve zdůvodnění rozsudku soudu stálo: „*Kvůli této chybě se přetrhly dvě třetiny důležitých nosných šňůr vrchlíku, takže se celý padák zborstil.*“ [64].

1.2 Modernizace tanku T-72

Oproti předchozí kauze je role M. Kalouska při modernizaci tanku T-72 veřejnosti známa podstatně méně. O co při ní šlo? Velice stručně a jedinou větou lze tuto kauzu vyjádřit takto: V roce 1995 v soutěži na modernizaci tanku T-72 v hodnotě 13 mld. Kč „hlasovala ministerská komise až do úplného vítězství outsidera“ [23]. Pochopitelně, poražené firmy se následně netajily svým podezřením z korupce a poukazovaly přitom především na podezřelý průběh hlasování a nevysvětlitelné názorové obraty porotců. Popíšme ve stručnosti celý neuvěřitelný příběh.

Nejprekvapivějšího vítěze v rámci této modernizace přinesla šestimiliardová zakázka na modernizaci systému řízení palby [23]. Nabídky devíti zúčastněných firem zkoumala – ještě před vlastním hlasováním ministerské komise – pětičlenná skupina expertů z Vojenského opravárenského závodu Nový Jičín (kde se měl tank v následujících letech kompletovat). Tito experti si navíc k vlastnímu stanovisku vyžádali posudek tří vojenských výzkumných ústavů – ve Slavičíně, Vyškově a v Praze. Výzkumníci i členové expertní rady se nakonec jednoznačně shodli na kandidátovi prvního místa soutěže: francouzské společnosti Sagem. Dopis s tímto rozhodnutím byl odeslán sedmičlenné komisi jmenované Ministerstvem obrany, která měla vynést konečný verdikt. Při vstupním dohovoru se všech sedm členů vyslovalo shodně pro Sagem. Bezprostředně poté byli dva porotci vyměněni za jiné a v další fázi hlasovací přípravy zvítězila opět společnost Sagem, ale už jen v poměru hlasů 5:2. Prvního srpna 1995 se mělo hlasovat „natvrdo“, nicméně po opětovném vítězství společnosti Sagem poměrem hlasů 4:3 bylo hlasování prohlášeno za „předběžné“. Tím však příběh nekončí. Když se totiž o týden později sešli členové komise k definitivnímu rozhodnutí, zvedlo se zcela nečekaně pět rukou pro dosavadního outsidera: italskou společnost Officine Galileo (v hodnocení z Nového Jičína a posudcích výzkumných ústavů skončila až na pátém místě). Konečné slovo překvapuje o to víc, že v komisi zasedali dva muži z Vojenského opravárenského závodu: jeho generální ředitel a technický ředitel. Oba nakonec hlasovali pro Galileo a postavili se tak proti mínění svých vlastních odborníků! Podle článku Respektu se od obou uvedených ředitelů nepodařilo zjistit důvody, proč hlasovali proti doporučení svých vlastních odborníků, protože technický ředitel Adolf Vermiřovský uvedl, že návrhy posuzoval i z „jiných pohledů“ než jen z pohledu konstrukční dokonalosti [23]. V čem však „jiné pohledy“ spočívaly a podle jakých kritérií byl nakonec vybrán vítěz, odmítl Vermiřovský prozradit: „*Přineslo by to jen komplikace a spoustu zbytečných připomínek.*“ [23]. Samotný M. Kalousek k tomu poznamenal, že protokoly z hlasování dosvědčují, že vše proběhlo po právní stránce bez závady [23]. Poznamenejme, že společnost Officine Galileo, tedy výherce soutěže na modernizaci systému řízení palby, byla součástí státního

zbrojařského mamutu Efim, který však zkrachoval a zůstaly po něm dluhy přes miliardu dolarů. Samotná společnost Officine Galileo zaznamenala ztrátu přes dvacet pět milionů USD, které utopila v projektu tehdy nového italského tanku Ariete, a to když dodala do prototypu nového tanku systém řízení palby, který na předváděčce před italskými poslanci opakovaně selhal [23]. Italský parlament tehdy okamžitě projekt zastavil a firma přišla o peníze investované do svého výzkumu.

Ledacos o průběhu hlasování a o jeho pozadí vypovídá i skutečnost, která na období 90. let nebyla vůbec samozřejmá. Regulérnost výběrových řízení na systém řízení palby, na motor a převodovku pro tank T-72 totiž začaly šetřit kromě tehdejšího Ministerstva pro hospodářskou soutěž a Ministerstva obrany také české tajné služby [24]. Výběrové řízení zpochybnil i inspektor pozemního vojska generálmajor Karel Kuba. První dvě jmenované instituce následně zjistily, že armáda sice chybovala ve svých předpisech, ale že neporušila zákon o zadávání veřejných zakázek v takové míře, aby musela být soutěž zrušena. Inspekce však ministři navrhla, aby vyvodil vůči viníkům těchto chyb důsledky. Mezi jmenovanými viníky byl i ministrův náměstek Miroslav Kalousek, který se sice ničeho konkrétního nedopustil, ale měl zodpovědnost právě za chyby svých podřízených [25].

Proti M. Kalouskovi rovněž vystupuje – a to velmi ostře – tehdejší poslanec za ODS Tomáš Fejfar. Ten prohlašuje, že „*zákon porušen nebyl, avšak chytře oklamán*“ [26]. Mimoto poslanec Fejfar prohlašuje, že má informace o velmi podivných praktikách Kalouskem jmenované komise, která rozhodla o vítězi tendru na systém řízení palby a poukazuje na to, že Kalousek má „*obrovskou a nikým nekontrolovanou moc*“ [26].

Se zakázkou je spojena i řada dalších podivností, např. skutečnost, že bývalý šéf Správy materiálního vybavení plukovník Vepřek nastoupil šest dnů před uzavřením soutěže do služeb britské společnosti Marconi, která se měla podílet na modernizaci tanku T-72 [27]. Výše zmíněné vyšetřování bylo také zkomplikováno mj. i tím, že Ministerstvo obrany vedlo veškerou dokumentaci k tomuto tendru jako přísně tajnou [28]. Tyto a jiné alarmující skutečnosti nakonec přiměly vládu odebrat Ministerstvu obrany možnost rozhodovat o strategicky významných zakázkách. Není bez zajímavosti, že v roce 1998 se již poslanec Kalousek snažil ve sněmovním výboru pro obranu a bezpečnost prosadit usnesení, které by znesnadnilo porovnávací zkoušky variant modernizovaných tanků T-72 [29]. Reagoval tak na informaci tehdejšího náměstka ministra obrany Jindřicha Tomáše, že se koncem roku 1998 měly uskutečnit na polygonu nedaleko Přešlavič na Olomoucku porovnávací zkoušky modernizovaných tanků, na nichž se podílely společnosti Vojenský opravárenský závod Nový Jičín a Přerovské strojírny. Závod v Novém Jičíně přitom realizoval oficiální zakázku české armády a potýkal se s problémem funkčnosti systému řízení palby, který dodávala právě italská společnost Officine Galileo. Celý projekt měl totiž skluz již více než půldruhého roku a ani poslední zkoušky v závěru října roku 1998 nedopadly dobře [29]. Naproti tomu Přerovské strojírny modernizovaly tank ve spolupráci s ukrajinským výzkumným ústavem a právě francouzskou společností Sagem, přičemž jejich funkční prototyp se tehdy nacházel mimo území republiky. A právě M. Kalousek (tehdy člen KDU–ČSL) navrhl, aby sněmovní výbor přijal usnesení, kterým by doporučil zákaz importu tankové techniky do republiky – i za účelem předváděcích zkoušek. V hlasování však jeho návrh neprošel [29].

Problémy se systémem řízení palby však přetrvávaly. Zbrojovka Nový Jičín, která byla vedoucím projektu modernizace tanků T-72, následně zvažovala vypovězení smlouvy s italským dodavatelem systému řízení palby Officine Galileo, neboť nebyl schopen vyhovět přísným požadavkům armády na přesnost střelby [30]. Tehdejší stínový ministr obrany za ODS a předseda sněmovního výboru pro obranu a bezpečnost Petr Nečas přitom připomněl, že někteří odborníci od počátku varovali, že společnost Officine Galileo systém řízení palby nezvládne. „*Faktem je, že lidovci trvali velmi sveřepě na této firmě, na tomto projektu,*“ dodal v roce 1999 Petr Nečas [30]. Přitom již o čtyři roky dříve přijali poslanci na doporučení poslance ODS Tomáše Fejfara usnesení, ve kterém sněmovna mj. vyjádřila přesvědčení, že došlo ke zmanipulování soutěže na modernizaci systému řízení palby [27]. M. Kalousek takové nařčení ještě v roce 1999 odmítl: „*Vinu v žádném případě necítím. Odpovědnost za proces projektu si samozřejmě nesu. Nikoho jsme tehdy nezvýhodnili, ani jsme výběrové řízení nezmanipulovali.*“ [30].

1.3 Štábní informační systém

Mnohem dříve, než se česká veřejnost měla možnost seznámit s činností pánů Jaromíra Drábka (TOP 09) a jeho náměstka Vladimíra Šišky (a dalších podřízených) na Ministerstvu práce a sociálních věcí ohledně výměny dodavatele a provozovatele informačního systému na výplatu nepojistných sociálních dávek se všemi miliardovými důsledky na českého daňového poplatníka, se lákavost informačních systémů ukázala zajímavá i pro činovníky státní moci v „hlubokých“ 90. letech. Není bez zajímavosti, že dva aktéři – tehdejší první náměstek ministra obrany Petr Nečas a tehdejší ekonomický náměstek ministra obrany Miroslav Kalousek –, kteří měli co do činění s níže popsanou kauzou z poloviny devadesátých let, se o 17 let později opět setkají – již v pozici členů vlády – ve stejné vládě, v jaké se ocitne i nechvalně proslavený ministr práce a sociálních věcí Jaromír Drábek (TOP 09). Člověku se v této souvislosti dere na mysl scéna z filmu *Vrchní, prchni*, ve které všímavý soused Pařízek potká v různých restauračních zařízeních „inženýra Králíka“ (alias knihkupce a falešného vrchního Dalibora Vránu), přičemž tato setkání komentuje slovy: „*Pane inženýre, je to možný, my máme na sebe vyslovený štěstí. Tak ve Špindlu řádil – a my byli u toho, tady řádil – a zase jsme u toho, to je vyslovená shoda náhod, že?*“.

V roce 1995 určila výběrová komise Ministerstva obrany za vítěze mnohamiliardové zakázky na Štábní informační systém americkou společnost Unisys [31]. Tehdejší první náměstek ministra obrany Petr Nečas (za ODS) však s výsledkem výběrového řízení nesusouhlasil a deset dní poté, co skončila svou práci výběrová komise, poslal dopis tehdejšímu ministru obrany Vilému Holáňovi (KDU-ČSL). V dopise Petr Nečas důrazně protestoval proti průběhu výběrového řízení. Ministr Holáň na dopis svého prvního náměstka zareagoval tak, že požádal – pro změnu – svého ekonomického náměstka M. Kalouska (tehdy také člen KDU-ČSL) o odborné stanovisko k Nečasovým námitkám. A Miroslav Kalousek ministrově v dopise ze 14. listopadu 1995 svoje jasné stanovisko vyslovil: „*Doporučuji návrhy doktora Nečase nepřijmout.*“ [31].

Zhruba měsíc poté, co první náměstek Petr Nečas poslal výše zmíněný dopis svému nadřízenému ministru Holáňovi, svolal ministr strategickou poradu Ministerstva obrany k projednání výsledku tendru [32]. Náměstek M. Kalousek totiž v mezidobí ministra Holáně upozornil, že podmínky soutěže nebyly dodrženy, neboť společnost IBM se do soutěže přihlásila – řečeno slovy zákona – s nápadně nízkou cenou (její nabídka byla zhruba o miliardu nižší než nabídky ostatních zbývajících firem). Podle zákona tedy měla výběrová komise ministerstva vyřadit společnost IBM během posuzování nabídek, což však neučinila. M. Kalousek proto ministrovi doporučil soutěž zrušit stejně, jako ve svém odvolání doporučily soutěž zrušit v soutěži neúspěšné společnosti. Ministr Holáň nakonec tomuto doporučení vyhověl a soutěž 5. prosince 1995 skutečně ruší [32], [31].

Tím ovšem příběh nekončí. Objevují se totiž informace, že snaha náměstka Petra Nečase o zrušení výsledků soutěže byla motivována snahou vyjít vstříc společnosti EDS, s. r. o. (vlastněné nadnárodní společností E.D.S. World Corporation (Netherlands)), která v soutěži skončila na druhém místě. Straně ODS, jejímž členem Nečas byl, byla údajně nabídnuta částka jednoho milionu dolarů jako provize za to, když se zasadí o zrušení zakázky [31]. Podezřením se následně zabývala i tajná služba [31]. Vedle toho se však v médiích té doby objevilo i podezření, že společnost EDS se obrátila s intervencí i na náměstka Kalouska [33]. Kupříkladu, podle tehdejšího prvního náměstka Petra Nečase nebyla zakázka zrušena na jeho přání, ale na pokyn druhého náměstka M. Kalouska [33]. M. Kalousek takové obvinění však odmítl. Mimochodem, právě s M. Kalouskem posléze vyjednávali zástupci společnosti EDS o možnosti přestupu špičkového ministerského odborníka na informační systémy (Radka Smolíka) do této společnosti. Ten skutečně do EDS na jaře 1996 nastoupil. Obě obvinění se nepodařilo později prokázat, nicméně faktem zůstává, že ministr obrany Vilém Holáň – na doporučení M. Kalouska – soutěž ve spěchu zrušil, čímž podle tehdejšího Ministerstva pro hospodářskou soutěž porušil zákon. Jakýsi činitel Ministerstva obrany to pod rouškou anonymity tehdy okomentoval slovy: *„Vše se tehdy odehrávalo ve spěchu, pod tlakem. O právních důsledcích zrušení se na rozhodující zvláštní poradě pana ministra příliš do hloubky nediskutovalo.“* [31].

Ministerstvo pro hospodářskou soutěž následně nařídilo celou soutěž opakovat [34]. Téměř po dvou letech od zadání první veřejné obchodní soutěže na Štábní informační systém tak Ministerstvo obrany vyhlásilo tuto soutěž znovu. A začal nový – neméně zajímavý – příběh.

Počátkem února 1997, měsíc před ukončením druhého výběrového řízení na Štábní informační systém, Ministerstvo obrany vylučuje nejžhavějšího kandidáta na vítěze – americkou společnost Unisys. Ministerstvo tak učinilo z důvodu údajného nesplnění základního požadavku: firma neopatřila obálku se svojí nabídkou svým firemním razítkem! A začíná neuvěřitelný příběh [35]. Společnost Unisys se brání, že na začátku soutěže, kdy zástupci ministerstva obálky s dalšími důležitými dokumenty přebírali, razítka na obálce byla. Ve své námitce se Unisys odvolává na protokol z přebírání obálek. Podle tohoto dokladu předala firma Unisys své materiály a obálku s cenovou nabídkou v naprostém pořádku. Objevily se tak dvě verze celého případu: buď příslušná komise Ministerstva obrany tehdy převzala obálku společnosti Unisys bez razítek a nevyšimla si toho, nebo byla obálka tehdy razítkem skutečně opatřena a teprve až na půdě Ministerstva obrany záhadně zmizela – Unisys totiž

své razítko otiskl na samolepku, kterou pak přilepil na pruh uzavírající obálku [35]. Buď jak buď, proti vyloučení ze soutěže podala společnost Unisys rozklad.

Vítězem druhé soutěže na Štábní informační systém se nakonec stávají firmy EDS a Digital Equipment. Podle Mladé fronty Dnes bylo o vítězi patrně rozhodnuto již dříve, než oficiálně skončila veřejná soutěž [36]. Na Ministerstvu obrany se totiž v průběhu této více než miliardové zakázky vedla tajná jednání ještě v době, kdy soutěž probíhala a kdy mělo vše o zakázce zůstat pouze mezi členy výběrové komise ministerstva. Na těchto schůzkách se podle zdrojů z armády vysoce postavení činitelé resortu radili o tom, jak zvrátit průběh soutěže, aby vyhrálo konsorcium společností EDS a Digital Equipment. „*To, co oznámil ministr obrany minulý týden na tiskové konferenci, tedy že nebude respektovat doporučení výběrové komise a namísto firmy Unisys prohlásí za vítěze společnosti EDS a Digital, se vědělo již dříve. Pro někoho to byl sice šok, ale pro nás to novinka nebyla,*“ prohlásil jeden z úředníků ministerstva, který byl o jedné z takových schůzek informován [36]. O změně ve vyhodnocení zakázky se podle [36] začalo uvažovat na konci února 1997, kdy bylo jasné, jak soutěž vyhodnotí výběrová komise, jejíž verdikt byl pro definitivní vyhodnocení ministerstva nejdůležitější. Podle komise nejvíce bodů nasbírala společnost Unisys. Jedna ze schůzek se uskutečnila 3. března 1997 v pracovně ekonomického náměstka ministra obrany Miroslava Kalouska [36]. Zúčastnil se jí ředitel Hlavního úřadu materiálně technického zabezpečení plukovník Vít Ševčík, pod něhož veřejné zakázky spadaly. K tomuto jednání byl přizván šéf výběrové komise generál Josef Dufek. Přesný obsah schůzky zůstal tehdy utajen, neboť její aktéři nechtěli zveřejnit, o čem spolu debatovali. To, že se spolu sešli, však dva z nich nepopřeli. „*Co bych vám to popíral. Vždyť to jsou moji nadřízení nebo moji kolegové,*“ prohlásil Dufek [36]. Náměstek Kalousek tehdy uvedl, že setkání s jeho podřízenými byla rutinní záležitostí. Ševčík se odmítl jakkoli vyjádřit. To, že by vedení resortu obrany začalo uvažovat o změnách v hodnocení soutěže, Kalousek zcela popíral: „*Rozhodně se neuvažuje o tom, že by se měla jakkoli měnit kritéria hodnocení,*“ prohlásil tehdy Kalousek [36]. Jen několik dní poté Kalouskova slova vyvrátil sám Ševčík. Ten totiž rozeslal všem zúčastněným firmám rozhodnutí Ministerstva obrany, v němž změnu přiznal: „*Při hodnocení cenových nabídek se ukázalo, že je nezbytné přehodnotit vztah váhového hodnocení nabídkové ceny ve vztahu k váhovým hodnocením jiných kritérií.*“ [36]. Ministerstvo obrany muselo následně čelit také dalšímu podezření ze zmanipulování zakázky, neboť společnost Unisys zveřejnila, že armáda porušila podmínky soutěže a že zvolila neobjektivní přístup v hodnocení nabídek. Společnost Unisys připustila možnost, že své důkazy předá policii. Důvod, proč by Ministerstvo obrany zmanipulovalo výběr dodavatele informačního systému, Unisys nezveřejnil [36]. Vyskytl se i bývalý český spolupracovník počítačové společnosti EDS, který v roce 1998 přišel s tvrzením, že má informace o nelegálním financování Luxovy lidové strany, jejímž členem M. Kalousek tehdy byl [37]. Podle tohoto muže získala KDU-ČSL padesát milionů korun za to, že Ministerstvo obrany, které lidovci – mezi nimiž byl i náměstek M. Kalousek – tehdy vedli, přidělilo společnosti EDS zakázku na Štábní informační systém: „*Šlo přesně o milion sedm set tisíc dolarů. Asi osm set tisíc dolarů bylo ještě navíc rozpuštěno jako úplatky v resortu obrany,*“ řekl podnikatel a dodal, že byl účasten na jednání s nejvyšším vedením EDS ve Spojených státech: „*Byl jsem u jednání, na nichž se o úplatcích rozhodovalo.*“ [37]. O důvěryhodnosti informací

této osoby přítom policie nepochybovala [37]. Zmíněná osoba přítom tehdy prohlásila, že je ochotna vystoupit z anonymity a poskytnout svědectví, pokud by společnost EDS či lidová strana chtěla zveřejněné informace zažalovat. „*Prohlašuji, že v případě soudu proti MF DNES vystoupím z anonymity a poskytnu své svědectví pod svým jménem,*“ prohlásil podnikatel [37]. Tehdy člen lidové strany M. Kalousek, který od 19. ledna 1993 do 2. ledna 1998 působil jako ekonomický náměstek třem lidoveckým ministrům obrany, k tomu v roce 1998 poznamenal: „*Je to hloupost, o které nemá smysl se ani bavit.*“ [37].

1.4 Prodej deseti letounů MiG-29

Bývalý důstojník sovětské vojenské rozvědky GRU Vladimír Rezun (alias Viktor Suvorov), který v roce 1978 uprchl do Velké Británie (za což byl v Moskvě odsouzen v nepřítomnosti ke dvěma trestům smrti trvajícím dodnes), popisuje v jedné ze svých knih⁴ to, co ho učili ve vojenské diplomatické akademii GRU. Šlo o to, aby celý obsah agenturního hlášení s množstvím faktografických dat, údajů a dalších informací uměl vystihnout nejlépe jedním slovem, případně pomocí několika málo slov. Byť to může znít zajímavě, není uvedena myšlenka ve skutečnosti nijak originální. Každý čtenář se s ní ostatně potkává od školních let. Například celé dlouhé období lidských dějin lze vyjádřit jako *doba ledová, doba bronzová, století páry* apod.

V souladu s právě popsaným přístupem se pokusme co nejušporněji a současně co nejuvýstižněji charakterizovat celé období devadesátých let u nás. Domníváme se, že to lze učinit tímto slovem: PRIVATIZUJ! Byla to totiž právě privatizace (neboli převod veřejného či státního majetku do soukromého vlastnictví), která vyústila ve vznik nových sociálních vztahů, sociálních tříd, profesí, právních úprav, nadějí, rozčarování a také nových druhů kriminality. Privatizací v obecnějším pojetí bylo rovněž i rozdělení bývalého společného státu Čechů a Slováků – to, co bylo v majetku federálních úřadů, přešlo do majetku někoho jiného.

Z uvedeného nepřekvapí, že se privatizace nevyhla ani armádě, resp. Ministerstvu obrany. Z dob studené války totiž armáda disponovala značnými zásobami ledasčeho, počítaje v to tanky, obrněné transportéry, nadzvukové stíhací letouny, radiolokátory, kulometry, samopaly, pistole a další výzbroj. A právě tímto prizmatem se nyní podíváme na některé „armádní odprodeje“ té doby – doby, kdy na Ministerstvu obrany vládl lidovecký ekonomický náměstek M. Kalousek.

Na jaře 1995 požádalo Ministerstvo obrany ministry české vlády o povolení odprodat nadzvukové stíhací letouny MiG-29, kterými tehdy disponovala česká armáda a které byly v té době již dva roky mimo provoz⁵. O příčinách tohoto odprodeje se v roce 2001

⁴SUVOROV, Viktor. *Poslední republika – Proč Sovětský svaz prohrál druhou světovou válku, Díl II.*, Naše vojsko, 2008. 417 stran, ISBN 978-80-206-0967-0.

⁵Byly doby, kdy česká armáda vlastnila nadzvukové stíhací letouny. Od roku 2005 používá armáda k ochraně vzdušného prostoru České republiky pronajaté nadzvukové letouny, jejichž mnohamiliardový pronájem bývá předmětem diskuzí. Ostatně, pronájem letounů Gripen je předmětem podkapitoly 2.2.

vyjádřil samotný M. Kalousek, který obhajoval rozhodnutí z roku 1994 vyřadit letouny MiG-29 z výzbroje Armády ČR a jejich pozdější odprodej mj. slovy: „*Jsem přesvědčen, že z bezpečnostního hlediska a z hlediska neúnosných nákladů na modernizaci a provoz MiG-29 bylo efektivnější těch deset strojů sešrotovat než v programu pokračovat.*“ [38]. Na konci roku 1997 přitom měly uvedené nadzvukové letouny ve své výzbroji armády všech sousedů České republiky (s výjimkou Rakouska) – včetně německé Luftwaffe, která je převzala od armády bývalé NDR [28].

Hodnota deseti těchto strojů se v roce 1995 odhadovala na 900 miliónů korun [39]. Vláda žádosti Ministerstva obrany vyhověla. Z důvodu, že Ministerstvo obrany samo nemohlo obchodovat se speciálními materiály, mezi něž stíhací letouny patřily, oslovili zástupci ministerstva dvě soukromé společnosti s požadavkem nalézt možné zájemce o nepoužívané stíhací letouny MiG-29. Oněmi oslovenými společnostmi byly společnosti Omnipol a Zenit [39]. Náměstek M. Kalousek k tomu tehdy na jednání branného a bezpečnostního výboru parlamentu dodal: „*Tyto společnosti dostaly od ministerstva obrany pověření ke shromáždění nabídek zájemců. V daném termínu se ovšem objevila pouze jediná. Úvahy, zda to pro nás bylo či nebylo výhodné, jsou proto nesmyslné.*“ [39].

Odprodej nepoužívaných stíhacích letounů MiG-29 nakonec proběhl výměnou deseti těchto letounů za jedenáct polských vrtulníků SOKOL, přičemž tuto výměnu realizovala uvedená společnost Zenit. Podle časopisu Týden činila provize společnosti Zenit za zprostředkování uvedené výměny 90 milionů korun [28]. Helikoptéry byly určeny pro Leteckou záchrannou službu, pročež náčelník vojenského střediska této záchranné služby v Líních na Plzeňsku Petr Hora krátce po jejich pořízení prohlásil, že vrtulníky SOKOL nejsou k těmto účelům příliš vhodné [28].

Výměna deseti nadzvukových letounů MiG-29 za jedenáct polských vrtulníků SOKOL vyvolávala již v době své realizace nejružnější nelichotivé komentáře na adresu M. Kalouska. Podobné nelichotivé komentáře pak byly čas od času opakovány z jiných úst i později, počítaje v to pozdější ministry vlád, poslance a další činovníky. Abychom byli schopni pochopit smysl zmíněných komentářů, které uvedeme níže, je třeba se nejprve blíže seznámit se společností Zenit, která celou transakci výměny realizovala, a – to především – se jménem majitele této společnosti v osobě Richarda Hávy. S Richardem Hávou se v tomto textu ještě mnohokrát setkáme, a proto je podrobněji o něm a o jeho přátelství s M. Kalousekem pojednáno v příloze 1. Pro skutečné pochopení a ocenění pozadí nemalé části následujícího textu doporučujeme čtenáři alespoň nahlédnout do uvedené přílohy. Nicméně, pro základní pochopení tohoto pozadí postačí na tomto místě konstatovat, že Richard Háva a Miroslav Kalousek byli přáteli, kteří v době, kdy M. Kalousek působil jako náměstek na Ministerstvu obrany a i později, spolu – podle vlastních slov R. Hávy – občas zašli „na pivo a na guláš“ [46]. V roce 1996 ovšem samotný Richard Háva k realizaci výměny nadzvukových letounů za polské vrtulníky prostřednictvím jeho společnosti Zenit kategoricky prohlašuje: „*V žádném případě nám k tomu nepomohla známost s Kalouskem. Obchod schvalovala vláda. Navíc jsme předložili zdaleka nejlepší podmínky obchodu.*“ [40]. Argument, že nějaký obchod schválila vláda, se bude v našem textu ještě mnohokrát opakovat – M. Kalousek se jím bude opakovaně zaštiťovat. Je to ovšem argument, který člověka možná zbaví právní odpovědnosti, nikoli však odpovědnosti faktické. Vláda totiž zpravidla schvaluje

obchody na základě doporučení příslušného ministra (od toho ministr na vládě sedí) a ministru samotnému zpravidla obchod doporučí – ekonomický náměstek. Tím ovšem v té době byl Miroslav Kalousek... A pokud jde o to, že Hávova společnost Zenit předložila nejlepší podmínky obchodu, tak již víme, že samotný M. Kalousek prohlásil o nabídce zájemců, že „v daném termínu se ovšem objevila pouze jediná“ a „úvahy, zda to pro nás bylo či nebylo výhodné, jsou proto nesmyslné“.

O samotnou společnost Zenit se v roce 1997 zajímala jak policie, tak i ekonomická kontrarozvědka. Bylo to v souvislosti s nákupem náhradních dílů k letecké technice, který se měl uskutečnit v době dělení federace. Obchod v hodnotě 358 milionů korun realizovala pro armádní Letecké opravny Malešice právě společnost Zenit [41]. Mluvčí Ministerstva vnitra k tomu tehdy sdělil: „V době dělení federace poukázalo ministerstvo obrany určitou finanční částku leteckým opravám Malešice, které ji dále předisponovaly firmě Zenit s tím, že Zenit použije tuto částku na nákup náhradních dílů pro letadla. (...) Policie zkoumá, co se ve zmíněném převodu odehrávalo mezi leteckými opravami Malešice a firmou Zenit.“ [42]. Tehdejší ministr vnitra tyto informace potvrdil [42].

Hospodařením Leteckých oprav Malešice se v roce 1997 zabýval i Nejvyšší kontrolní úřad (NKÚ), který konstatoval, že uvedený převod peněz proběhl v rozporu s účtovou osnovou a postupy účtování pro hospodářské organizace [41]. Ve své závěrečné kontrolní zprávě NKÚ mj. uvedl: „Nakládání s těmito prostředky nemohlo být prověřeno, neboť bylo šetřeno orgány činnými v trestním řízení.“ [41]. Naproti tomu Richard Háva jakákoli podezření za obchod z přelomu let 1992 a 1993 odmítl, když v roce 1996 (v té době je Háva již předsedou představenstva společnosti Omnipol, která bude v textu ještě vícekrát zmíněna) prohlásil: „Na všechno máme řádné doklady a jsme ochotni je předložit.“ [43].

Poznamenejme, že v souvislosti s popsanou „ztrátou“ finančních prostředků Ministerstva obrany, resp. Leteckých oprav Malešice z přelomu let 1992 a 1993 podal v roce 1996 tehdejší náměstek na Ministerstvu obrany Miroslav Kalousek trestní oznámení pro šíření pomluvy na některé novináře a policejní důstojníky [43]. Některá média totiž ocitovala vyjádření osob, údajně obeznámených s policejním vyšetřováním celé transakce. Např. v článku [44] z roku 1996 se uvádí doslova:

„Zmíněných tři sta milionů korun převedlo ministerstvo obrany před třemi lety nejprve na účet firmy Letecké opravny Malešice a poté na konto soukromé společnosti Zenit. Ta má velmi úzké a dlouhodobé vazby na ekonomického náměstka ministra obrany Miroslava Kalouska (KDU-ČSL). Odtud měly podle tvrzení policejních vyšetřovatelů peníze po menších částkách a různými cestami putovat do kapes soukromých osob, úzce spjatých s vedením lidové strany. V rozhovoru pro TÝDEN to potvrdili lidé, kteří se na vyšetřování případu Zenit přímo podílejí a mají pro svá tvrzení důkazy.“

„Případ je již dva měsíce v takové fázi, že by prý vyšetřovatelé mohli vznášet obvinění proti vysokým představitelům ministerstva obrany a lidové strany prakticky kdykoli: ‚Náměstkem ministra obrany Kalouskem by to rozhodně nekončilo, ale naopak začínalo,‘ řekl TÝDNU nejmenovaný státní úředník, který má nejdůležitější dokumenty v tomto případě okopírovány pro zajištění své osobní bezpečnosti. Celá kauza však zůstává ‚u ledu‘, vyšetřovatelé mají

obavy z politických tlaků, potvrzují zdroje TÝDNE.“

Samotný Miroslav Kalousek na svoji obhajobu v roce 1996 uváděl, že se oněch zhruba 300 milionů korun z přelomu let 1992 a 1993 ztratilo z Ministerstva obrany ještě za působení jeho předchůdce [42]. Přitom argumentoval, že na pozici ekonomického náměstka ministra obrany nastoupil až v lednu 1993 a že je schopen doložit na základě účetnictví a bankovních výpisů, že „*po celou dobu existence Ministerstva obrany ČR (tj. od 1. 1. 1993) neposkytlo toto ministerstvo žádnou ‚zálohu na budoucí obchody‘ ani firmě Letecké opravy Malešice, ani firmě Zenit*“ [42]. V této větě se ovšem nijak nevyklučuje, že uvedenou částku nepřevadlo Ministerstvo obrany na účet Leteckých oprav Malešice před datem 1. 1. 1993 a také se v uvedené větě nevyklučuje možnost, že částka byla po datu 1. 1. 1993 převedena ze strany Leteckých oprav Malešice (jejichž zřizovatelem bylo Ministerstvo obrany) na účet společnosti Zenit. Za Zenitem přitom stál dobrý známý Miroslava Kalouska Richard Háva. Neméně zajímavá je také skutečnost, že společnost Zenit měla od roku 1994 (v té době je již M. Kalousek etablovaným náměstkem) s Ministerstvem obrany uzavřenu smlouvu o poskytování poradenství, díky níž získávala 2 procenta z obchodního obratu Leteckých oprav Malešice ročně [41]. A vedení Ministerstva obrany také prosazovalo, aby se v případě privatizace těchto oprav stala jejich majitelem právě společnost Zenit [41].

Vyzbrojení informacemi o společnosti Zenit, o jejím majiteli Richardu Hávovi a o jeho přátelství s Miroslavem Kalouskem se nyní vrátíme k hlavnímu předmětu této podkapitoly, kterým je výměna stíhacích letounů MiG-29 za polské vrtulníky. Slíbil jsem čtenáři nelichotivé komentáře na adresu M. Kalouska v souvislosti s uvedenou výměnou. Za všechny uvedeme dva. První vyslovil tehdejší poslanec za ODS Jan Krámek, který v roce 1996 v jakési debatě s M. Kalouskem prohlásil, že „*přes Zenit si někdo předem připravuje pozice pro odchod z resortu obrany*“ [39]. To je ovšem relativně neškodná poznámka. Mnohem závažnější obvinění pochází z roku 2001, kdy tehdejší člen vlády a současně ministr financí Pavel Mertlík označil vývoz stíhacích letounů MiG-29 do Polska z přelomu let 1995-1996 za „*obrovský tunel, který nemá obdoby*“ [38]. Na to již tehdejší místopředseda KDU-ČSL a poslanec M. Kalousek reaguje dne 27. 2. 2001 v deníku Mladá fronta Dnes samostatným vyjádřením nazvaným „*MiG-29 a suverenita*“, v němž lituje, že „*se k této kritice přidává významný člen vlády, který musí mít všechny informace o složitých okolnostech tehdejšího rozhodování*“ [38].

1.5 Prodej stovky tanků řady T-72 do Alžírka

Jako úplná kopie předchozí podkapitoly působí transakce, kterou o dva roky později zamýšlelo provést Ministerstvo obrany – tentokrát s tanky řady T-72, které ve své době pořádně „zamotaly hlavu“ západním armádám. Pro pochopení rámce, v jakém se transakce měla odehrát, na tomto místě uvádíme, že v roce 1997 disponovala česká armáda necelou tisícovkou tanků, konkrétně to bylo 541 tanků řady T-72 a 411 tanků T-54 AM-2 [45]. Skutečnost, že Hitlerova německá armáda zaútočila v červnu 1941 na Sovětský svaz s

přibližně třemi tisíci lehkými zastaralými tanky (ve srovnání s tehdejšími sovětskými tanky), patrně vedla některé činovníky na Ministerstvu obrany (a dost možná i vně tohoto ministerstva) na myšlenku, že přece jen je tisícovka tanků pro malou zemi příliš. Ostatně, sama armáda se plánovala po dokončení tehdejší transformace zbavit právě tanků T-54 AM-2 [45]. Hlavní postavou zde bude opět ekonomický náměstek na Ministerstvu obrany M. Kalousek a jeho dobrý známý – zbrojař Richard Háva, v té době již předseda představenstva společnosti Omnipol.

V roce 1997 se zástupci Ministerstva obrany rozhodli odprodat stovku tanků řady T-72 (konkrétně modernizovanou verzi T-72M1, vyráběnou od roku 1986 v tehdejší Čkoslovensku) z výzbroje české armády společnosti Omnipol. Ta přitom na tanky, nebo alespoň na část z nich, našla kupce – alžírské ministerstvo obrany [47]. Společnost nabízela 400 tisíc dolarů za jeden tank (přibližně 130 milionů tehdejších korun), cenu, za kterou chtěla tanky prodat Alžírsku odmítla, pochopitelně, zveřejnit. Ještě před odesláním tanků do Afriky však bylo třeba uskutečnit některé úpravy dle přání zákazníka [47], [48], [49]. Tyto úpravy měl provést Vojenský opravárenský podnik Nový Jičín a společnost Omnipol měl přijít na 150 tisíc dolarů za jeden stroj [47]. Podle původního záměru společnosti Omnipol měla armáda výměnou za tanky dostat 12 cvičných letounů L-39 ZA (s cenou 31 až 34 miliony tehdejších korun za kus) z Aera Vodochody a navíc peníze na dostavbu čtyř Systémů řízení palby dělostřeleckého oddílu z Vojenského ústavu Slavičín (85 až 110 milionů korun) [47]. Tehdejší náměstek M. Kalousek transakci mohutně propaguje, např. v obsáhlém rozhovoru ze září 1997 mj. argumentuje [50]:

„Za stejných, možná ještě výhodnějších podmínek ráda nabídne Alžírsku požadované tanky kterákoli jiná země někdejší Varšavské smlouvy. Je to totiž atraktivní obchod, jehož pomocí mohla ČR racionálně restrukturalizovat výzbroj své armády bez nároku na peníze daňových poplatníků. Za finanční prostředky utržené za prodej nadbytečných tanků by koupila letouny, které nutně potřebuje. Navíc by české zbrojovky získaly miliardové zakázky a náš export lukrativní alžírský trh.“

Výhodný obchod měl ale jistý háček: tehdejší ministr obrany Miloslav Výborný (a nadřízený M. Kalouska) krátce předtím předal poslancům nový projekt přezbrojení armády [51]. Podle něj měla mít armáda za deset let ve své výzbroji pět set čtyřicet tanků zmíněné řady, tedy úplně stejný počet, jaký měla v době zamýšleného prodeje tanků! Na otázku, kde tedy Česká republika měla vzít náhradu za tanky prodané Alžírsku, zástupci Omnipolu odpověděli, že si chybějící tanky měla Česká republika vyrobit, čímž měla vytvořit řadu pracovních příležitostí, zejména pro odborníky [51]. Společnost Omnipol (tedy obchodní partner Ministerstva obrany v tomto obchodu), potažmo Alžírsko, mělo za tanky zaplatit zhruba 1,3 miliardy korun, avšak výroba nových tanků měla podle odborníků ze Škody Plzeň stát minimálně trojnásobek [51]. Tehdejší média proto vyslovila podezření, že smyslem celého obchodu měla být především opakovaná obchodní provize pro Hávu společnost Omnipol [51]. V článku [47] z roku 1997 se dokonce uvádí, že podle vysoce postaveného zdroje věci fungují takto:

„*Omnipol vymyslí kšeft, lidovci na ministerstvu obrany ho samozřejmě odsouhlasí a vláda to bude muset odklepnout.*“

Spory o prodeji tanků se přenesly i do poslanecké sněmovny. A byly velmi emotivní. V poslanecké sněmovně se proti prodeji tanků rozhodně vyslovil i bývalý náměstek Ministerstva obrany a tehdejší předseda parlamentního výboru pro obranu a bezpečnost Petr Nečas (ODS): „*Vládou projednaná armádní koncepce počítá s tím, že budeme mít 540 tanků T-72. Tento prodej je v rozporu s tím, co letos v únoru schválila vláda.*“ [52]. Ostrý spor mezi Nečasem a Kalouskem vyvovalo jedno slovo ve schváleném koncepčním záměru armády. Uveďme přepis jejich vzájemné výměny názorů z jednání bezpečnostního výboru z 2. července 1997, ve které Petr Nečas usvědčil Miroslava Kalouska ze lži [53]:

Nečas: „*Kdy došlo vedení ministerstva obrany k názoru, že (...) máme příliš mnoho tanků a že je prodáme?*“

Kalousek: „*(...) koncepční záměr definuje počty tanků jako čísla **maximální**, (...) je evidentní, že 540 tanků jako **maximální** počet je číslo, které zdaleka nedosáhne své velikosti. V záměru je uvedeno 540 zmodernizovaných tanků T-72, ale je to limitní a **maximální** číslo.*“

Nečas: „*(...) obávám se, že nám neříkáte pravdu. V materiálu, který máme k dispozici (od ministerstva obrany), (...) je psáno, cituji: ‚Pro cílový stav v roce 2005 se v současné době z odhadů vývoje bezpečnostních rizik odvozuje **minimální** potřeba (...) 540 tanků T-72‘. Toto číslo je udáváno naopak jako **minimální**, nikoliv maximální...*“

Kalousek: „*Pane předsedo, jste si jist, že teď necitujete z tajného materiálu?*“

Nečas: „*Cituji informaci, která není tajná.*“

Kalousek: „*Dobře. Přesto trvám na tomto vysvětlení s tím, že bližší vysvětlení podám na uzavřeném jednání.*“

Poznamenejme, že lze oprávněně předpokládat, že armáda trpí vždy a za všech okolností nedostatkem počtu zbraní a pro zajištění obranyschopnosti země zcela jistě potřebuje minimálně určitý počet zbraní. Armádní koncepce obrany země, která by umožňovala potřebu libovolného (i nulového) počtu zbraní nepřesahujícího však jistou mez, je evidentně nesmyslná. Člověk nemusí být vojenský génius, aby učinil stejný závěr. Bývalý inspektor pozemního vojska a tehdejší poradce ministra obrany Kuba, který se podílel na vládou schválené koncepci armády, ostatně tehdy potvrdil, že Ministerstvo obrany stanovilo počet 540 tanků T-72 jako minimální a s jejich prodejem nepočítalo. Náhlou změnu postoje Ministerstva obrany, které prodej tanků začalo o pár měsíců později podporovat, si však Kuba nedokázal vysvětlit [54]. Vláda nakonec prodej stovky modernizovaných tanků T-72 do Alžírka neschválila [53].

1.6 Prodej kasáren na náměstí Republiky

Při prodeji státního či obecního majetku do soukromých rukou se nejen v devadesátých letech používal následující „trik“, který umožňoval nabytí majetku bez nutnosti úhrady jeho plné ceny, resp. s možností úhrady zlomku jeho ceny. Tajemství „triku“ je přitom velmi prosté a prakticky obtížně postižitelné. Představte si, že jste státní úředník, který má pravomoc prodat veřejný majetek do soukromých rukou, jehož hodnota je, řekněme, 100 milionů korun. O majetek za danou cenu projeví zájem soukromý subjekt, se kterým sepíšete smlouvu o prodeji, ve které dohodnete splátkový kalendář úhrady ceny majetku – řekněme 10 milionů korun měsíčně. Současně bude ve smlouvě ujednáno, že pokud z jakéhokoli důvodu bude kupci majetku zabráněno původně veřejný majetek řádně užívat, uhradí stát (obec) kupci penále ve výši 110 milionů korun. A žel takové důvody nastanou. Jaký je výsledek celého obchodu? Na straně státu či obce je výsledkem to, že již nevlastní svůj stomilionový majetek, nevlastní ani sto milionů za jeho prodej a navíc musí novému majiteli vyplatit penále 10 milionů korun. Na straně kupce je výsledkem to, že vlastní zadarmo nabytý stomilionový majetek a navíc – jako omluvu za komplikace – získává 10 milionů veřejných prostředků. V principu tak zájemce o veřejný majetek nemusí mít v době podpisu smlouvy žádné peníze nebo jenom zlomek ceny, kterou hodlá – podle smlouvy – uhradit. Tento postup má řadu variant se stejným výsledkem – soukromý nabyvatel vydělá a stát či obec prodělá. V krystalické podobě dokázali opravdoví „fajnšmekři“ být současně úředníky a současně vlastníky či spoluvlastníky zájemců o veřejný majetek. Možnost skrýt se za anonymní majitele společností v daňových rájích k tomu jen nabádala.

Snad jen náhodou mohou právě uvedené řádky připomínat prodej kasáren v centru Prahy na náměstí Republiky z roku 1997, za kterým stál tehdejší náměstek na Ministerstvu obrany Miroslav Kalousek. O co šlo?

Dne 8. listopadu 1995 schválila vláda České republiky usnesení č. 627, ve kterém uděluje souhlas k prodeji kasáren Jiřího z Poděbrad na náměstí Republiky v Praze 1 včetně pozemku společnosti European Property Development za nabízenou cenu přesně 50 milionů DEM (při tehdejšímu kurzu německé marky kolem 18,5 Kč/1 DEM se jednalo o přibližně 925 milionů tehdejších korun) [55]. Současně vláda ve svém usnesení uložila tehdejšímu ministru obrany předložit vládě návrh kupní smlouvy o úplatném převodu vlastnictví nemovitosti před jejím uzavřením. O rok později (přesněji dne 13. listopadu 1996) pak vláda schvaluje usnesení č. 578 k návrhu kupní a zástavní smlouvy o úplatném převodu kasáren Jiřího z Poděbrad na náměstí Republiky v Praze 1 a bere na vědomí návrh kupní a zástavní smlouvy k prodeji kasáren včetně pozemků na náměstí Republiky společnosti EPD European Property Development Fund za nabízenou cenu 50 milionů DEM podle splátkového kalendáře uvedeného v kupní smlouvě [56]. Současně vláda ve svém usnesení vzala na vědomí, že „*ministr obrany uzavře s firmou EPD European Property Development Fund, spol. s r.o., kupní a zástavní smlouvu*“ [56].

Samotný objekt kasáren měl bohatou historii – během posledních 200 let byl svědkem přítomnosti postupně rakouských, německých a sovětských vojsk v Praze [57]. Po roce 1989 se armáda rozhodla objekt prodat, avšak na počátku 90. let pronajala část objektu Ústavu pro českou literaturu Akademie věd. V roce 1996 však ústav dostal z kasáren výpověď s

tím, že pronajaté prostory měl vyklidit do konce roku 1997. Ukázalo se však, že Akademie věd není schopna zajistit jiné prostory pro svůj ústav, což souviselo mj. s požadavkem na uskladnění tisíců jeho knih.

O problémech s „vystěhováním“ ústavu Akademie věd z areálu kasáren věděli podle [57] jak zástupci zájemce, tak i zástupci Ministerstva obrany. Přesto se v kupní smlouvě z května 1997, kterou podepsal tehdejší náměstek ministra obrany Miroslav Kalousek, o žádném nájemním vztahu nemluví. Smlouva obsahovala tuto nepravdivou pasáž [57]:

„V době podpisu této smlouvy nemá jakákoliv třetí osoba jakékoliv užívací právo na základě nájemní nebo obdobné smlouvy.“

Navíc se Ministerstvo obrany ve smlouvě zavázalo, že armáda objekt vyklidí do konce roku 1997 a že v případě průtahů vyplatí Ministerstvo obrany kupci vysoké penále [58]. Kupce areálu kasáren, tedy výše uvedená společnost, se po složení zálohy ve výši tři miliony marek (přibližně 55 milionů tehdejších korun) následně stává v září 1997 (tedy jen několik měsíců po podpisu kupní smlouvy) jeho vlastníkem [58]. Jelikož se však Ministerstvu obrany nedařilo Akademii věd z objektu vystěhovat (a k datu 31. 12. 1997 se to také nepodařilo), napsal náměstek M. Kalousek navíc – mimo závazek uvedený ve smlouvě – dopis zástupcům uvedené společnosti, že Ministerstvo obrany se zavazuje vynahradit společnosti veškeré škody, které jí vzniknou v souvislosti s koupí areálu [57]. Zástupkyně této společnosti při koupi objektu kasáren Hana Dermotová k tomu později dodala [57]:

„Když byl pan Kalousek na té armádě, tak přislíbil, že se postará o ten náhraní prostor pro Ústav pro českou literaturu, armáda ho našla, protože to cítil jako svůj závazek. Konec konců po celou tu dobu roku, kdy se připravovala kupní smlouva, tak věděli, že ten nájemce tam je a celkem nic se nestalo. Pan náměstek Kalousek si to uvědomoval, proto došlo k tomu dopisu.“

Miroslav Kalousek si komplikací s prodejem areálu byl vědom zcela správně – jakoby přesně věděl, co bude následovat: V lednu 1998 odešel z Ministerstva obrany, Akademie věd se z objektu vystěhovala až za další rok a půl a armáda předala budovu majitelům až v červnu 2000 [58]. Dva a půl roku trvající zpoždění oproti termínu uvedenému ve smlouvě mělo mít svoje následky: Ministerstvo obrany mělo majitelům vyplatit na penále skoro 800 milionů korun [58]. To však nebyla jediná suma, kterou měl stát následkem Kalouskem podepsané smlouvy uhradit. Podle [58] totiž nový majitel objektu koncem roku 1997 uzavřel smlouvu o podílu na proměně kasáren v obchodní centrum s lichtenštejnskou společností REIT Real Estate Investnemt. A kvůli nepředaným objektům jejich majitel nedokázal tuto smlouvu dodržet. Lichtenštejnská společnost následně podala na majitele areálu žalobu u pařížské arbitráže a ta ji v březnu 2001 přirčila náhradu ve výši bezmála půl miliardy korun [58]. O stejnou sumu pak, pochopitelně, majitel kasáren zažaloval Ministerstvo obrany a podle právníků to bylo dopředu jasné: dojde-li k soudu, bude ministerstvo platit [58]. Situace Ministerstva obrany byla tak v roce 2001 v důsledku Miroslavem Kalouskem uzavřené smlouvy o prodeji areálu kasáren v centru Prahy taková, že ministerstvo již nevladnilo

kasárna a pozemek v hodnotě okolo 925 milionů korun, zato však na penále a náhradě škody mělo zaplatit o nějakých čtyři sta milionů korun více, než kolik mělo utržit za uvedený prodej. Situace tedy velmi připomíná hypotetický příklad z úvodu této podkapitoly.

Abychom však byli korektní, je třeba uvést, že i majitelé objektu porušili kupní smlouvu z roku 1997, když nedodrželi dohodnutý splátkový kalendář [57], [58]. Majitel měl zaplatit druhou splátku v květnu 2001, což neučinil, a Ministerstvo obrany v prosinci 2001 vyčíslilo penále z „prodlení druhé splátky“ – tentokrát ve svůj prospěch – na šedesát tři milionů korun [58]. Zatímco tedy hrozilo, že Ministerstvo obrany bude muset vyplatit majiteli na penále a náhradě škody kolem 1,3 miliardy korun, majitel objektu měl ve stejnou dobu vyplatit Ministerstvu obrany kolem 933 milionů korun za nedoplačenou cenu objektu a za penále (přibližně 870 milionů z původní ceny plus penále ve výši 63 milionů korun). Ministerstvu tedy hrozilo, že bude muset navíc vyplatit majiteli kasáren přibližně 367 milionů korun.

Není divu, že se o prodej kasáren a kupní smlouvu začala zajímat policie, která se domnívala, že za způsobenou škodu může někdejší náměstek ministerstva M. Kalousek [58]. Za škodu čtyř set milionů korun hrozil trest odnětí svobody až na 12 let. Nicméně, Ministerstvo obrany po dlouhých pět let tvrdilo, že mu žádná škoda způsobena nebyla [58]. V březnu 2001 si pak policie pozvala signatáře smlouvy M. Kalouska k vysvětlení, proč podepsal nevýhodnou smlouvu, pročež následně po dobu téměř jednoho roku čekala policie na výsledek jednání mezi ministerstvem a majitelem objektu [58]. V květnu 2002 proběhla schůzka obou stran, na které padla dohoda [58]. Již zmíněná zástupkyně majitele k tomu tehdy dodala: „*Dohodli jsme se. Všechno je v pořádku.*“ [58].

Není bez zajímavosti, že tehdejší ministr obrany za ČSSD Jaroslav Tvrdík v roce 2002 potvrdil slova o vzájemné dohodě, avšak odmítl sdělit podrobnosti, neboť je údajně neznal [58]. Dohodu podle jeho slov vypracoval a jediný, kdo k ní za Ministerstvo obrany znal podrobnosti, byl jakýsi magistr Šijanovský [58]. Obdobně se vyjádřil i tehdejší poslanec Miroslav Kalousek: „*Nic vám neřeknu,*“ sdělil médiím [58]. Nicméně, časopisu Respekt se podařilo získat návrh dohody z prosince roku 2001, podle něhož se majitel kasáren zavázal, že „*ministerstvu promíne osmisetmilionové penále za pozdně odevzdaný objekt a ze skoro půlmiliardové částky, kterou musí zaplatit firmě REIT, bude požadovat jako náhradu po ministerstvu jen šedesát tři milionů korun*“ [58]. Poznamenejme, že oněch 63 milionů korun představovalo penále (stanovené v průběhu roku 2001) za nedodržení splátkového kalendáře, které měl majitel uhradit Ministerstvu obrany. Tato částka je při zohlednění inflace skoro stejná, jako záloha, kterou majitel objektu zaplatil v roce 1997 Ministerstvu obrany. Pokud by dohoda byla uzavřena tak, jak ji nastiňuje článek Respektu [58], pak by to znamenalo, že Ministerstvo obrany přišlo o objekt v centru Prahy v ceně přibližně 925 milionů korun, za který však ve finále neobdrželo nic nebo skoro nic. Dokonce i částku, téměř totožnou s obdrženou zálohou od majitele objektu, muselo ministerstvo vyplatit zpět. Jediným ziskem pro Ministerstvo obrany tak bylo, že po něm majitel nepožadoval zhruba 300 milionů korun ze zbytku prohrané arbitráže. Již zmíněná Hana Dermotová na otázku, proč nepožadovali peníze, které jim – podle všeho – náležely, k tomu později řekla: „*To by bylo sice krásné, ale asi by to znamenalo konec toho projektu.*“ [57]. Poznamenejme, že na místě kasáren stojí dnes nákupní centrum Palladium.

1.7 Shrnutí: Kalouskův systém rozdávání veřejných zakázek

Nástupem nového nelidoveckého ministra obrany Michala Lobkowicze v lednu 1998 skončil na Ministerstvu obrany lidovecký náměstek Miroslav Kalousek, který podal demisi. Nedlouho poté nový ministr veřejně vyhlásil boj proti korupci na svém ministerstvu a neváhal vystupovat s různými prohlášeními na adresu svých předchůdců a jejich podřízených [189]:

*„Rozhodl jsem se bojovat proti korupci a ten boj dotáhnu až do konce, třebaže mi to před volbami moc bodů nepřinese. Pracovníci sekce si velmi volně vykládali zákon o veřejných zakázkách. Z více než **sedmi set výběrových řízení** se **jen devět** uskutečnilo **veřejnou obchodní soutěží** – a těm lidem to vůbec nevadí.“⁶*

Sekcí, o které ministr Lobkowicz hovořil, byla majetková sekce Ministerstva obrany a nový ministr následně odvolal jejího vrchního ředitele, který patřil k nejbližším spolupracovníkům náměstka Kalouska. Samotný M. Kalousek přitom slova nového ministra odmítal a argumentoval mj. dodržováním zákona a specifickostí armádních zakázek [191]:

„To je naprostý nesmysl. Stávající systém vychází ze zákona. Žádný systém není obrněný proti selhání jednotlivce. Mám pocit, že ministr zneužil zatčení jednoho konkrétního člověka při přebírání úplatku k osobnímu a politickému útoku. Ministr hovoří o statistice – devět ze sedmi set. Na tuto argumentaci neumím přistoupit. Jaký poměr by si tedy pan ministr představoval? 400 ze 700? Myslím si, že to ani on sám neví. Argumentovat bych uměl, kdybychom hovořili o jednotlivých zakázkách a ptali se, ve které z nich ten který úředník pochybil, když zvolil jiný způsob výběru firmy než veřejnou obchodní soutěž. Pan ministr navíc zapomíná na určitou specifiku armádních zakázek. Například na osobní auta jsme nedělali veřejnou obchodní soutěž, ale oslovili Škodu Mladá Boleslav. Stejně tak jsem přesvědčen, že čeští vojáci mají být oblečeni v českých uniformách. Kdybychom v tomto případě vyhlásili veřejnou soutěž, mohli by české vojáky oblékat například Číňané, kteří by zcela jistě nabídli nižší cenu. Při odvolání šéfa majetkové sekce nešlo o změnu systému, ale o to, že ministr buď ustoupil, nebo šel přímo vstříc některým skupinám, které vždy usilovaly o exkluzivní vztah k armádě. Plukovník Légl je člověk, který těmto tlakům vždy odolával. V okamžiku, kdy se jeden z hlavních exponentů RDP Group, bývalý generál Karel Kuba, stal opět ministrovým poradcem, věděl jsem, že Légl bude nepohodlný a bude muset odejít. Není to čistá hra.“

K této argumentaci a její zdánlivé oprávněnosti se ještě vrátíme. Nejprve však stručně

⁶Podle České televize se konkrétně jednalo o armádní zakázky jenom za rok 1997 v počtu 727, z nichž 535 bylo uděleno jednomu zájemci, 183 více zájemcům a pouze na 9 zakázek proběhla veřejná soutěž [190].

popišme „čistou hru“, jakou ohledně ekonomického rozhodování na Ministerstvu obrany spoluvytvořil tehdejší ekonomický náměstek M. Kalousek. Je to systém, který od počátku devadesátých let přetrvává v české armádě v podstatě doposud, a to bez ohledu na to, kdo právě drží ministerské kormidlo. Hlavní roli v tomto systému totiž hrají veřejnosti zcela neznámí úředníci či vojenští hodnostáři na nejrůznějších postech Ministerstva obrany a armády, jejichž moc roste přímo úměrně jejich anonymitě. Ilustrovat tento fenomén lze na prostém příkladu: celý svět zná jméno někdejšího všemocného vládce Sovětského svazu Leonida Brežněva. Disponoval kolosální mocí a miliony lidí po celém světě znají jeho jméno. Jenom zanedbatelné procento lidí však zná jméno alespoň jednoho jeho poradce či náměstka. To však neznamená, že poradce Leonida Brežněva disponoval menší mocí, než samotný Brežněv. Naopak – právě poradce mu totiž radil, doporučoval...

Pravá podstata systému, vytvořeného za doby „náměstkování“ Miroslava Kalouska, spočívá na dvou pilířích. Prvním pilířem je přenesení právní odpovědnosti z ministra a ze sebe sama na své podřízené. Druhým pilířem je zamezení tomu, aby armáda mohla pořizovat vojenskou techniku přímo od výrobce a byla nucena využít služeb prostředníků (toto se týká i odprodeje vojenské techniky konečným zákazníkům)⁷. První pilíř zajistí jednak svoji vlastní trestní nepostižitelnost a také dobré vztahy s ministrem, jenž bude také trestně nepostižitelný. A druhý pilíř zajistí kolosální moc ve vztahu k prostředníkům. Obojí se M. Kalouskovi podařilo realizovat. Za doby, kdy byl ekonomickým náměstkem na Ministerstvu obrany, se na postu ministra vystřídali tři ministři. A prostředníkem, který často realizoval velké armádní zakázky, byl jeho přítel Richard Háva. Podle vlastního Kalouskova vyjádření se začali znát až od roku 1994, tedy rok poté, co se stal náměstkem na Ministerstvu obrany [59]. V roce 1993 dokonce nechal Hávovu společnost Zenit prověřit policií, neboť obdržel informace o údajném nekalém jednání firmy v jakési armádní zakázce [40]. M. Kalousek událost, jež předcházela jejich přátelství, později okomentoval slovy [40]:

„Šel jsem po nich jako slepice po flusu, ale nakonec se ukázalo, že je vše v pořádku.“

Samotné pravomoci, vyvázání se z právní odpovědnosti a naopak shromáždění kolosálních rozhodovacích pravomocí do rukou náměstka Kalouska popisuje přehledně článek z roku 1996, který čtenáři důrazně doporučujeme a jehož text zde uvádíme [200]. Kromě jiného je v něm totiž uveden důvod, proč M. Kalousek nebyl policií nikdy obviněn (čímž on sám opakovaně nejen v 90. letech svým kritikům „zavíral ústa“) v souvislosti se všemi podezřeními ohledně armádních zakázek, kterých se na konci 90. let vyrojilo velké množství a z nichž řadu řešila nejen policie [200]:

„Žádnou právní odpovědnost za rozhodování o armádních zakázkách nenese ekonomický náměstek ministra obrany Miroslav Kalousek. Není totiž vnitroresortní normou určen za jejich ‚zadavatele‘. Přesto z pozice náměstka a šéfa Rady pro plánování a řízení zdrojů

⁷Zákon z roku 1994 nařídil armádě pořizovat vojenskou techniku pouze přes soukromé prostředníky [207]. V roce 2010 řekl tehdejší předseda ODS Petr Nečas, který se následně stane předsedou nové vlády, na dotaz, zda tento zákon zruší, doslova: „Ten zákon není v pořádku a vyžaduje legislativní změnu.“ [207].

*rozhoduje či spolurozhoduje o tom, co, kdy, od koho a za kolik resort obrany nakoupí. Zároveň má jako vedoucí ekonomického úseku ministerstva obrany k dispozici veškeré informace o průběhu jednotlivých tendrů. Vyplyvá to z informací, které dnes ČTA sdělil ředitel Odboru správy majetku ministerstva obrany plk. Miroslav Légl. Ministr obrany, uvedl pro ČTA M. Légl, určil na základě vnitroresortní normy několik fyzických osob – Kalouskovi podřízených úředníků z Hlavního úřadu nákupu materiálu a služeb – za tzv. ‚zadavatele‘ veřejných obchodních soutěží. **Jen oni nesou právní odpovědnost za tendry a mohou být potrestáni za případné porušení práva. Ministerstva jako celku se tato odpovědnost vůbec netýká.** Zákon o zadávání veřejných zakázek z roku 1994 přitom umožňuje, aby ‚zadavatelem‘ bylo přímo ministerstvo jako instituce. V tom případě by odpovědnost nesl ministr. Ekonomický náměstek Kalousek je předsedou tzv. ‚Rady pro plánování a řízení zdrojů‘, která jako poradní orgán ministra obrany doporučuje či zamítá desetiletý akviziční plán resortu. Ten zpracovává ekonomický úsek ministerstva pod vedením M. Kalouska. Ve čtrnáctičlenné Radě jsou zastoupeni důstojníci Generálního štábu Armády ČR a ministerští úředníci. **Její předseda Kalousek v ní má – v případě sporů – rozhodující hlas.** Pokud ministr akviziční plán potvrdí, začne na jeho průběžné aktualizaci pracovat Odbor správy majetku (OSM) ministerstva obrany. Takto stanovený návrh rozpočtu resortu poté ministr předloží vládě a parlamentu ke schválení. S přidělenými prostředky hospodáří na ministerstvu OSM, který zadává Hlavnímu úřadu nákupu materiálu a služeb (HÚNMS) co nakoupit a za kolik. Několik úředníků Hlavního úřadu bylo ministrem určeno za ‚zadavatele‘ tendrů. Tito zadavatelé jmenují členy hodnotitelské komise, která posuzuje nabídky firem a určuje vítěze tendru. Následně také s vítěznou společností podepisují smlouvu. OSM a HÚNMS čtvrtletně – v případě potíží – **informuje M. Kalouska o průběhu tendrů.** Dalším kontrolním orgánem je inspekce ministra. Ta však v roce 1995 prověřila jen pět tendrů z celkového počtu 532. **Popsaná kumulace pravomocí, kterou má v České republice ekonomický náměstek ministra obrany, je v členských státech NATO nemyslitelná.** Například resort obrany Spojených států amerických má na hospodaření s přidělenými penězi, provádění akvizic a na průběžnou kontrolu **tři rozdílné a navzájem nezávislé úřady.**“*

Čtenář, který si přečetl právě uvedené řádky, musí – chtě nechtě – smeknout před rafinovaností a „dokonalostí“ tohoto systému. Ale tato „dokonalost“ musela mít nějaký důvod – vybrušovat diamant má smysl pouze tehdy, když svému majiteli přinese tučný profit. Jenom stěžít si lze představit, že tento systém byl vybudován čistě v zájmu „konání dobra“ ve vztahu k armádnímu rozpočtu a armádním zakázkám. Každý ministr a úředník by byl rád podepsán pod skutečně výhodnými smlouvami, neboť je to výsledek jejich práce podobně, jako je výsledek operace výsledkem práce chirurga. Zbavit se právní odpovědnosti a současně o všem rozhodovat naopak svádí k úplně jinému jednání...

O některých dalších aspektech této koncepce a jejích důsledcích se zmiňuje krátce článek z roku 1998 [187]:

„Podle informací TÝDNE měl navíc Kalousek vlastní inspekční tým k prošetřování průběhu jednotlivých výběrových řízení.

Zatím se všechny korupční aféry odhalené na ministerstvu obrany zastavily u potrestání či vyšetřování řadových zaměstnanců ekonomické sekce. Někteří z podezřelých vojáků – členů hodnotitelských komisí – odešli vzápětí po přidělení zakázky z obrany a dostali zaměstnání u vítězné firmy. To se podle informací bývalého ředitele inspekce ministra obrany Zdeňka Ruska stalo i v případě tendru na centrálního dodavatele potravin (...).

Kalousek ale nestál vždy jen v pozadí. Proslavil se i svou otevřenou podporou zájmů soukromých zbrojních firem Zenit a Omnipol. Ihned po svém nástupu do funkce zrušil ministerskou organizaci X-Trade, která za resort nakupovala novou techniku a odprodávala starou. Roli X-Trade převzala z velké části společnost Zenit, kterou ovládal Kalouskův známý Richard Háva (syn předlistopadového šéfa Omnipolu).“

V článku je navíc popisována vzájemná propojenost dalších důležitých osob z tehdejšího Ministerstva obrany, z něhož plyne kolosální moc tehdejšího náměstka M. Kalouska [187]:

„Zájmy KDU-ČSL nehájl na obraně pouze Kalousek. O totéž se snažil i někdejší vrchní ředitel kabinetu ministra Aleš Doležal. Ten se proslavil sponzorským darem ve výši 200 tisíc korun do kasy KDU-ČSL. Do jeho ‚podřízenosti‘ spadalo více než tisíc lidí (například i ministrova sekretárka), zatímco jeho šéf Holáň nikdy přímo ‚nevelel‘ více než deseti lidem. Doležal dostal výpověď vzápětí po nástupu Lobkowicze. I dvě nejdůležitější sekce – nyní působící pod názvy majetková a finanční – ovládali lidé loajální lidovecké filozofii hospodaření. Šéf první z uvedených sekcí – Miroslav Légl – nedávno potvrdil, že Kalousek je jeho osobní přítel. ‚Za dobu našeho účinkování na ministerstvu obrany vzniklo naše přátelství, za které se nestydím. Scházíme se různě, jsme kamarádi, ale to neznamená, že bychom kuli nějaké pikle.‘“

Pokud by si čtenář prošel tisk z doby kolem roku 1996, zjistil by, že tehdejší ministři obrany a obzvláště také jejich – stále stejný – ekonomický náměstek M. Kalousek byli opakovaně obviňováni z korupce, neprůhledného hospodaření či porušování zákonů, a to v souvislosti nejen s výše uvedenými kauzami, ale i v souvislosti s řadou dalších armádních zakázek (např. již zmíněné centrální zásobování potravinami). Útočili především političtí konkurenti lidoveckých ministrů obrany (a tím i lidoveckého náměstka M. Kalouska). Výroky přitom byly poměrně ostré. Tak např. tehdejší člen branného a bezpečnostního výboru poslanecké sněmovny za ODS Jan Krámek na počátku roku 1996 prohlásil [194]:

„Vedení ministerstva si plete tento resort s úvěrovou bankou, která poskytuje nenávratné úvěry.“

Na tato slova reagoval tehdejší ministr obrany prohlášením, že ho takové nařčení uráží [194] a jeho náměstek M. Kalousek ještě rázněji [195]:

„Jsem v šoku, jak si to vůbec může poslanec myslet. A pokud si to může myslet, tak jediné

tehdy, když pro to má důkazy. Tak ať je pan poslanec položí na stůl.“

Avšak Jan Kráček nebyl jediný, kdo něco takového vyslovil nahlas. Tehdejší výkonný místopředseda ODS Libor Novák vyslovil opět počátkem roku 1996 nesouhlas s tím, že na Ministerstvu obrany stejní lidé rozdělují finance, hospodaří s nimi a sami sebe i kontrolují, přičemž tyto pravomoci podle něj byly soustředěny v rukou právě náměstka M. Kalouska. Novák k tomu tehdy dodal přímo [196]:

„O zakázkách ve výši desítek miliard korun rozhoduje úzká skupinka lidí, což vyvolává spekulace o korupci.“

Rozhořčení byli i ministři tehdejší vlády Václava Klause. Citujme z článku opět z počátku roku 1996 [194]:

*„Ministři Klausova kabinetu jsou rozhořčeni tím, že již nemohou ovlivnit strategické projekty modernizace vojenské techniky, ačkoliv s nimi ne vždy souhlasí. Patnáct nejvýznamnějších kontraktů už totiž armáda zadala. Zdroj z vládních kruhů, který byl minulý týden přítomen jednání ministrů s vedením resortu obrany, uvedl, že **armáda sama** rozhodla o zakázkách v hodnotě vyšší než **45 miliard** korun, což je asi **pětaosmdesát procent** všech investic, s nimiž se počítalo na modernizaci **do roku 2005**. Členové Klausova kabinetu, kteří se loni v říjnu dohodli, že důležité projekty bude projednávat nejméně porada vybraných ministrů, byli tímto zjištěním podle vládních zdrojů značně rozčarováni.“*

Mimoto, tehdejší lidovecký ministr obrany Vilém Holáň vyloučil z práce na strategických dokumentech svého **prvního** náměstka, kterým byl člen ODS **Petr Nečas**⁸ [197]. Vyloučit z prací na nejdůležitějších dokumentech na ministerstvu svého prvního náměstka lze vysvětlit pouze dvěma důvody: buď chtěl lidovecký ministr obrany a jeho lidovecký náměstek M. Kalousek před nelidoveckým prvním náměstkem P. Nečasem něco skrýt, nebo ministr nepovažoval svého prvního náměstka za kompetentního. V druhém případě však měl ministr neprodleně jednat a náměstka odvolat, neboť nekompetentní náměstek na Ministerstvu obrany je ohrožením bezpečnosti státu. To však ministr Holáň až do konce svého ministrování neudělal...

O právě uvedených pochybnostech stran fungování Ministerstva obrany se přitom čtenář mohl dočíst z dobového tisku během jediného měsíce roku 1996. Z podobných vyjádření by bylo možné sestavit několik kapitol, přičemž vše se stupňovalo a gradovalo kolem roku 1998 v souladu s tím, jak se na veřejnost dostávaly další a další informace o armádních zakázkách. Na nejruznější pochybení Ministerstva obrany upozorňoval čas od času i Nejvyšší kontrolní úřad či tehdejší Ministerstvo pro hospodářskou soutěž [199] (i jeho nástupce Úřad pro ochranu hospodářské soutěže), avšak M. Kalousek závěry těchto institucí zlehčoval [201]. Neopatrně se nicméně v této souvislosti vyjádřil jeho stranický kolega a bývalý jeho

⁸Prvním náměstkem ministra obrany byl Petr Nečas jmenován v září 1995 a byl jím do července 1996 [198].

nadřízený na Ministerstvu obrany exministr obrany Antonín Baudyš, který uvedl ve chvíli, kdy byl ze svého postu odvoláván, jako jeden z důvodů skutečnost, že své straně neumožnil profitovat z armádních obchodů [165]. Později na nátlak předsedy Luxe svá slova sice dementoval, Lidové noviny, které jeho sporný výrok otiskly, však (i přes výslovný slib) nikdy nezažaloval o opravu [165].

Byť systém, zavedený M. Kalouskem na počátku 90. let, doznal formálně některých změn, prostředí z něho vytvořené zůstává v podstatě nezměněno. A podstata samotného systému také. Systém je samonosný. V roce 2001 nechal další ministr obrany Vladimír Vetchý prověřit šest tisíc zakázek a zjistil, že se oproti letům minulým mnoho nezměnilo: zakázky dále dostávaly hlavně favorizované společnosti bez jakéhokoli výběru [188]. O další čtyři roky později udělal další výzkum – tentokrát pro nevládní organizaci Transparency International – ekonom Jan Pavel a opět se stejným výsledkem: devadesát procent zakázek bylo zadáváno bez soutěže [188]. V článku z roku 2007 se k tomu konstatuje [188]:

„Od roku 1998 se přitom na postu ministra obrany vystřídal sedm politiků, místo náčelníka generálního štábu za tu dobu obsadili postupně čtyři generálové, bylo vypracováno několik strategických studií a rozvojových plánů vyzbrojení armády. Ale v okatě podezřelém byznysu, který zajišťuje fungování vojsk, se nic nezměnilo.“

Poznamenejme, že se nic nezměnilo ani po roce 2007, jak o tom bude podrobněji pojednáno v podkapitole 2.2 a 3.3. Zajímavé svědectví ke zveřejňování číselných údajů a k objemu schválených zakázek ze strany Ministerstva obrany poskytuje následující část z již citovaného článku [188]:

„Během tří Pavlem prověřovaných let schválilo ministerstvo obrany obchody za sto padesát miliard korun. Zdá se to neuvěřitelné: roční rozpočet ministerstva je zhruba padesátimiliardový, takže by rezort musel vynaložit všechny své peníze jenom na zakázky. To je nesmysl, tolik peněz jsme do toho nemohli dát,“ říká také plukovník Alojz Múčka, který má na starosti publikaci čísel o armádních obchodech a odkazuje na armádní internetové stránky, kde je prý ‚vše podrobně seřazeno‘. Problém je, že není. Ale plukovník Múčka se nedá zviklat: ‚Je to tam,‘ tvrdí a současně odmítá říct požadovaná čísla sám. Vše uvádí na pravou míru až ekonom Pavel: ‚Ty údaje tam byly do konce roku 2005, mám je stažené na počítači. Pak je najednou dali pryč.‘ Informace o penězích vynaložených na zakázky zmizely z internetových stránek krátce potom, co Pavel zveřejnil svou analýzu. A ta prokazuje, že ministerstvo zakázky za sto padesát miliard skutečně schválilo – řada z nich se bude splácet z rozpočtu v budoucích letech, proto ten nesoulad s ministerským rozpočtem. Opakovaný telefonát plukovníku Múčkovi přináší ale zase odpověď, že tam ta čísla jsou.“

K podobným závěrům přitom došel i další ekonom a v roce 2007 zaměstnanec auditorské a poradenské společnosti Deloitte & Touche Alexandr Dyba [188]:

„I on využil tříleté internetové otevřenosti ministerstva obrany a prověřil armádní zakázky za stejné roky jako Pavel a stejně jako on se domluvil s Transparency International na

zveřejnění. „Armáda se v neuvěřitelně obrovském měřítku vyhýbá zákonu o veřejných zakázkách. Například v roce 2004 zadala zakázky otevřenou veřejnou soutěží pouze v šesti procentech případů,“ píše Dyba ve svém dokumentu.“

A nyní se dostáváme na dříve uvedenou argumentaci Miroslava Kalouska, kterou se snažil obhájit nevypisování otevřených veřejných soutěží pro armádní zakázky. Vedle těchto Kalouskem uvedených argumentů přitom i další zainteresované osoby (především politici) používají stále dokola i další muniti v obhájení svého postoje na veřejnosti: Někdy prý jde o zásadní vojenskou potřebu, jejíž veřejné zadání by mohlo poškodit bezpečnost země, jindy je prý zakázku nutné zadat určité společnosti, protože by veřejná soutěž zakázku zdržela. Jindy se osloví jen tři firmy, protože prý jiné na trhu nejsou a výběrové řízení je zbytečné. Jiné zdůvodnění zní, že průběh veřejných řízení je často napadán neúspěšnými uchazeči a soutěže pak nelze v termínu uzavřít [188]. Ďábel se však – jak známo – skrývá v detailu a podrobnější rozbor odhaluje, že tyto argumenty nemohou být pravdivé. A to z prostého rozboru schválených zakázek, jak odhalil zmíněný ekonom A. Dyba [188]:

„Tuto **logiku** výběr metod zadávání zakázek **prostě nemá**. Například v roce 2004 našlo svého vykonavatele klasickou veřejnou soutěží pouze devět zakázek; proč zrovna těchto devět, a ne stovky dalších podobných není možné z uveřejněných informací zjistit. Takže **veřejná soutěž byla vypsaná na nákup koksu, vodojemu čáslavského letiště či třeba leteckého petroleje, zatímco na výstavbu kanalizace, nákup radiostanic nebo strhávání trávníku zvolilo ministerstvo stejný režim zadání zakázky jako při nákupu gripenu**. „Z analýzy vyplývá, že vytvořené korupční prostředí je pro spoustu firem bariérou pro vstup do odvětví. Není důležité, zda máte nejlepší řešení nebo nabízíte nejlepší cenu. Pokud nejste zadobře nejlépe se všemi šestnácti akvizičními pracovišti armády, která zadávají obchody, nebudete ohledně připravovaného státního nákupu vůbec osloveni, a pokud proběhne soutěž, dozvíte se o ní až ex post,“ píše v analýze Dyba. K podobným závěrům došel i Jan Pavel. „Devadesát procent zakázek je řešeno přímým zadáním jednomu uchazeči. Systém je tak velmi netransparentní a není otevřen ani českým, ani zahraničním konkurentům. V řadě případů nelze identifikovat ani náznak objektivních důvodů pro uzavření smlouvy,“ píše ve zprávě o zakázkách.“

To, že uvedená slova o korupčním prostředí v české armádě čtenář může brát vážně, dosvědčují nejen rozbor v podstatě „zapálených“ nadšenců či aktivistů, ale i slova vojenských zpravodajců. Citujme opět článek [188] z roku 2007:

„V roce 2003 pověřil tehdy nový ministr obrany Miroslav Kostelka čerstvého šéfa Vojenského zpravodajství Krejčíka, aby jeho služba prověřila, co stojí za stovkami podezřelých armádních zakázek týkajících se stavebních prací v kasárnách a dalších objektech. Krejčíkova služba narazila na podivné obchody vojenských ubytovacích a stavebních správ. Pod armádou je jich celkem pět. Jeden z blízkých Krejčíkových podřízených tvrdí, že razie, kterou policie provedla letos koncem března v kancelářích úředníků ministerstva obrany, hlavně zaměstnanců zmiňovaných správ, je výsledkem několikaleté práce vojenských zpra-

vodajců. Podle něj došlo při rekonstrukci kasáren nebo jejich prodeji či převodu na města k **podvodům snad až za tři miliardy korun**. Při jedné domovní prohlídce bylo nalezeno falešné losovací zařízení – postavené na systému zmagnetizovaných karet, které úředníci rozdali svým favorizovaným firmám. A pak už bylo jednoduché ‚férově losovat‘ vítěze. ‚Při pátrání po okolnostech podvodů nám začal **před očima** vyrůstat neuvěřitelný **propletenec důstojníků armády, úředníků, majitelů firem, jejich zaměstnanců, kteří odešli předtím z armády,**‘ říká jeden z vojenských zpravodajců. Propletenec, který se prý **zdaleka netýkal jen lidí z Vojenských ubytovacích a stavebních správ**. Propletený kolotoč jmen potvrzuje i jiný zdroj, bývalý významný příslušník Vojenského zpravodajství. ‚To byste se zbláznili, něco v tom najít,‘ říká. ‚**O peníze bojovalo několik skupin důstojníků a úředníků, ti se vzájemně pomlouvali, udávali, vyhazovali. Systém vznikl vlastně už začátkem devadesátých let, to byla nejdůležitější doba, kdo se tehdy chytil mezi těmi, kdo rozhodují, a mezi těmi, kdo zakázky dostávají, už asi nebude nikdy vyhozen z kola. Ti lidé se znají a kryjí, všimněte si, jak vždy v médiích něco naznačí a nedořeknou – třeba Štefec. Ale nikdy nic nedopovědí. Kdyby dopověděli, mohlo by dojít i na ně.**‘“

Poznamenejme, že v lednu 2007 se ministryní obrany stala tehdejší místopředsedkyně KDU-ČSL Vlasta Parkanová. V té době je Miroslav Kalousek stále ještě členem KDU-ČSL. Ba co víc, ve stejné vládě, v jaké usedá Vlasta Parkanová, usedá na pozici ministra financí také – Miroslav Kalousek. Předsedou této vlády je Mirek Topolánek. O Vlastu Parkanovou se mnohem později bude M. Kalousek „bít jako lev“, a to v souvislosti s jejím vydáním k trestnímu stíhání ohledně nákupu transportních letounů CASA (vizte podkapitulu 3.3). A prvním náměstkem ministryně Vlasty Parkanové bude Martin Barták, kterého bude později policie trestně stíhat v souvislosti s nákupem nákladních vozů Tatra pro českou armádu (o Martinu Bartákovi je více pojednáno v podkapitole 3.3). A Mirek Topolánek později bude chodit na policii vypovídat v souvislosti s obviněním jeho přítele a pravé ruky – lobbisty Marka Dalíka. Ten si měl říct o úplatek ve výši skoro 500 milionů korun při nákupu obrněných transportérů Pandur pro českou armádu [192]. Buď jak buď, nová ministryně obrany krátce po svém jmenování prohlásila na adresu zmíněného tehdejšího šéfa Vojenského zpravodajství Miroslava Krejčíka, že nemá její důvěru a žádala po vládě, aby byl odvolán⁹ [188], [193]. V citovaném článku z roku 2007 se k tomu uvádí [188]:

„Krejčík a jeho podřízení – nepřejí si být pochopitelně jmenováni – jsou přesvědčeni, že za šéfovým odvoláním stojí operace vojenské tajné služby, které prověřovaly, jak úředníci zadávají zakázky, proč nevyhlašují soutěže a proč armáda uzavírá deseti- i dvacetileté smlouvy s firmami na dodávku materiálu nebo služby, když jejich efektivita je zpochybnitelná. To se prý úředníkům nelíbilo.“

A jakýsi vojenský zpravodajec k tomu dodává [188]:

⁹Ten následně na svůj post v květnu 2007 rezignoval [193].

„Nemá to cenu, když mně vyhazují šéfa, kterému věřím a o němž jsem přesvědčen, že jako první do těch špinavých kšeftů aspoň trochu říznul, nemám tu co dělat.“

V této souvislosti a v souvislosti s tím, že protikorupční policie vyšetřovala v roce 2007 několik velkých případů uplácení v resortu obrany, ministryně Parkanová odmítala, že Krejčíkovo odvolání souvisí s jeho tvrzenou snahou šetřit korupci při armádních zakázkách, a v březnu 2007 prohlásila [193]:

„Já si přeji, aby se tady poměry na Ministerstvu obrany a v armádě jako takové v tomto směru radikálně změnily.“

Poznamenejme, že se poměry na Ministerstvu obrany skutečně radikálně změnily – zatímco žádný z jejích předchůdců a prvních náměstků nebyl policií trestně stíhán a obviněn, Vlastě Parkanové a jejímu prvnímu náměstkovi Martinu Bartákovi se to podařilo... Zatímco o Vlastu Parkanovou se bude později M. Kalousek – jak již zmíněno – „bít jako lev“, Martina Bartáka později ministr financí M. Kalousek zaměstná na svém ministerstvu coby svého náměstka a ponechá si jej tam nějaký čas, kdy je již M. Barták policií vyšetřován [184]. Starost o druhé je dobrým znakem křesťanskodemokratického politika, kterým kdysi M. Kalousek byl...

Kapitola 2

Přesah do nového tisíciletí a jeho přelom

2.1 Kauza Diag Human

Až se jednou budou historici seriózně zabývat polistopadovým vývojem v České republice, nepochybně jejich zájem vzbudí „státní“ kauza, která se táhne již přes dvacet let a v níž České republice v současnosti hrozí, že bude muset zaplatit soukromé společnosti kolem 13 miliard korun. Jenom na úrocích se tato částka denně zvyšuje o přibližně 1,3 miliony korun. Budoucí historici stěží uvěří, že příčinou tohoto sporu s jejich finančními následky mohlo být v podstatě několik vět jednoho krátkého dopisu, který na počátku 90. let podepsal tehdejší ministr zdravotnictví a jehož adresátem byl obchodní partner společnosti, která následně zažaluje stát o finanční odškodnění.

Hlavní postavou této kauzy je Josef Šťáva – československý emigrant, obchodník se vším možným a od počátku 80. let známý Miroslava Kalouska (a posléze i jeho soused přes řeku v jihočeské Bechyni) [69]. Podle rozhodnutí tříčlenného arbitrážního tribunálu z roku 2008 měl stát zaplatit soukromé společnosti celkem necelých devět miliard za to, že jí měl znemožnit možný – ale nikoli jistý – obchod s krevní plazmou českých občanů a také za poškození dobrého jména u svých obchodních partnerů. Tato částka se denně zvyšuje o úroky a v současnosti se pohybuje kolem 13 miliard. Poškozená je společnost DIAG HUMAN SE se sídlem v Lichtenštejnském knížectví, jejímž majitelem dlouhá léta byl (a patrně stále je) právě Josef Šťáva. Celá kauza symbolizuje od roku 1992 dodnes ukázkou naivity počátku devadesátých let, nedostatku zkušeností, nekompetentnosti, zbabělosti, konkurenčního boje, korupce, kolosálních podvodů a lstivosti. Je jako sněhová koule, která postupně na sebe nabaluje nejen čistý sníh, ale posléze i trávu, bahno a špínu s exkrementy. Kauza sama o sobě ve skutečnosti představuje několik podkauz a vedlejších následných kauz, které se na původní příčinu sporu během dvaceti let nabalily. O kauze „Diag Human“ vyšly stovky článků a byly vydány dvě knihy – jedna se úporně snaží obhájit a očistit na nejrůznější zkušenosti bohatou osobu Josefa Šťávy s jeho tvrzenými dobrými úmysly a s dobrým obchodním modelem a hází tuny špíny na druhou stranu, tedy na zástupce státu.

Druhá, novější kniha, reaguje na tu první v opačném gardu. Pokud jsme byli schopni z pramenů zjistit, skutečnost je jiná: tuny špíny jsou na obou stranách a např. o zájmy státu začasť šlo jenom naoko. Relativně stručný avšak faktografický popis nejdůležitějších bodů celé kauzy a vývoje její hlavní linie je uveden v příloze 2. Pro čtenáře, který si chce učinit podložený názor na roli Miroslava Kalouska v této kauze a na oprávněnost jeho kroků, které v pozadí běhu kauzy čas od času činil, je rámcové pochopení popisovaných detailů podstatné. Popis uvedený v příloze 2 má také za cíl nabídnout jiný než „černobílý“ pohled na aktéry této kauzy.

Stručný popis celé kauzy by mohl být následující. V březnu roku 1992 tehdejší ministr zdravotnictví MUDr. Martin Bojar, CSc., podepsal dopis dánské společnosti Novo Nordisk, v němž jejímu viceprezidentovi nastiňuje důvody, proč jeho společnost neuspěla v konkurzu na spolupráci při zpracování české krevní plazmy [70]. V dopise zmiňuje pochybnosti ohledně solidnosti jeho obchodního partnera – společnosti Conneco, a. s. (ta je později přejmenována na DIAG HUMAN a. s. [89]), za kterou stojí právě Josef Šťáva. Ministr Bojar nedlouho poté vystoupil na tiskové konferenci, na které se opět nelichotivě vyjádřil na adresu společnosti Conneco [86]. Následkem toho právní zástupce této společnosti podává dne 10. 6. 1992 na ministra Bojara žalobu, ve které se domáhá ochrany dobré pověsti a žádá po ministru veřejnou omluvu za jeho výroky [86]. V žalobě je požadována omluva za výroky, které Martin Bojar pronesl na adresu společnosti Conneco, avšak které **nej**sou obsaženy v dopisu, jenž byl adresován zástupcům společnosti Novo Nordisk (a který se o čtyři roky později stane hlavním důvodem pro podání žaloby na stát s vyústěním v mnohamiliardovou arbitráž). Mimořádně závažná je pak poslední věta žaloby: „**Martin Bojar je povinen zaplatit navrhovateli náklady tohoto sporu.**“ [86]. Společnost Conneco vyhodnotila závažnost poškození svého jména v důsledku výroků Martina Bojara (včetně výroků obsažených v předmětném dopise zástupcům společnosti Novo Nordisk) a následkem toho požaduje po Martinu Bojarovi **pouze veřejnou omluvu a zaplacení nákladů spojených s uvedenou žalobou**, tedy požaduje zaplacení v podstatě zanedbatelných nákladů soudního řízení. Pochopitelně, ve sporech tohoto druhu bývá taková „neškodná“ žaloba pouze prvním stupněm a po případném vítězství soudního sporu, po kterém se žalovaný subjekt skutečně veřejně omluví, následuje již „ostrá“ žaloba, ve které je po nešťastníkovi požadováno tučné odškodnění za způsobenou – a již veřejně přiznanou – újmu. K tomuto scénáři však nedošlo, neboť ještě předtím, než soud otevřel jednání ve věci samé, vzala společnost Conneco zpět svůj návrh na zahájení řízení s Martinem Bojarem v celém rozsahu, čehož následkem soud řízení zastavil [87]. Důvodem byl dopis Martina Bojara řediteli společnosti Diag Human, A.G. (švýcarská mateřská společnost české společnosti DIAG HUMAN a. s.) Josefu Šťávovi z června 1993, ve kterém Bojar píše, že „došel k závěru, že firma DIAG HUMAN jednala v letech 1991 a 1992 bona fide“ a že nechtěl „v žádném případě poškodit dobré jméno firmy DIAG HUMAN nebo firmy NOVO NORDISK, když se jednalo o prevenci nepovoleného obchodování s krevní plazmou v České republice.“ [88]. Na tomto místě je třeba zdůraznit, že píše-li Martin Bojar o společnosti „Diag Human“, má na mysli švýcarskou společnost Diag Human, A.G. A pak, v dopise se Martin Bojar nikterak neomlouvá společnosti Conneco a z jeho řádků nijak neplyne, že by společnost Conneco nejednala v minulosti nesprávně či proti tehdy platným předpisům.

Poté se dva roky v této kauze nic podstatného nedělo. V říjnu 1995 se ministrem zdravotnictví stává Jan Stráský, který střídá Lud'ka Rubáše. Ministr Rubáš ještě v září 1995 obdrží dopis od nového právního zástupce švýcarské mateřské společnosti Diag Human, A.G., a jejích evropských podřízených společností včetně společnosti Diag Human a. s. (neboli bývalé společnosti Conneco a. s.) JUDr. Jiřího Oršuly. V dopise Oršula vyčísluje škodu způsobenou celé této skupině postupem ministerstva z roku 1992 na necelých 500 milionů korun a navrhuje smír za necelých 200 milionů (tato částka měla představovat škodu, která byla způsobena právě společnosti Diag Human a. s.) [100]. Pokusy ze strany společnosti Diag Human a. s. o dosažení mimosoudního vyrovnání s Ministerstvem zdravotnictví byly podle [90] činěny opětovně zejména v období září 1995 až únor 1996, a to především formou dopisů, které zaslal Jiří Oršula Ministerstvu zdravotnictví. O mimosoudní narovnání však nový ministr Stráský nejeví zájem [90]. Dne 14. 2. 1996 píše právní zástupce společnosti Diag Human a. s. dopis ministru Stráskému, ve kterém jej varuje [91]:

„Bod 2. Přistupte na to, aby spor mezi ČR (MZ) a mým mandantem rozhodli rozhodci (zák. 216/1994 Sb.). Tímto postupem bude jasno během několika týdnů, zatímco u běžného soudu až za několik let. Najmenujte si mezi rozhodce koho chcete. Můj mandant Vám předloží jména nejuznávanějších českých specialistů na tuto oblast a i za sebe najmenuje jen ty rozhodce, které si bude MZ přát. Jejich rozhodnutí se můj mandant podřídí a v případě svého neúspěchu zaplatí náklady tohoto řízení.“

*„Pokud odmítnete návrh na mimosoudní vyrovnání i návrh na rozhodčí řízení, bude se můj mandant soudit před řádným soudem libovolně dlouhou dobu. To už však bude spor **nikoliv o 200 mil. Kč** a z toho dar českému Červenému kříži, **ale spor o 500 mil. Kč** bez jakékoliv slevy a daru a bez mediální a trestněprávní zdrženlivosti, kterou můj mandant zatím dodržuje jen z úcty k Vám osobně.“*

A pak, v březnu 1996, podává společnost Diag Human a. s. prostřednictvím svého právního zástupce žalobu na Ministerstvo zdravotnictví u Krajského obchodního soudu v Praze [94]. A tato žaloba – spolu s výše uvedeným varováním – našla svoji odezvu. Ta vyústila ve sjednání rozhodčí smlouvy (sepsané na pouhých dvou stranách) mezi společností Diag Human a. s. a Ministerstvem zdravotnictví dne 18. 9. 1996 s tím, že ministerstvo poté jmenovalo rozhodcem, který měl hájit zájmy státu v tomto sporu, JUDr. **Zdeňka Ruska** [90]. Analogicky tak učinila i protistrana a oba rozhodci měli následně společně zvolit třetího, tj. posledního, rozhodce. K osobě Zdeňka Ruska poznamenejme, že byl od roku 1993 až do svého odchodu z ministerstva v roce 1997 **šéfem inspekce na Ministerstvu obrany** a v téže době byl na tomtéž ministerstvu ekonomickým náměstkem **Miroslav Kalousek**, tedy od počátku 80. let dobrý známý majitele společnosti Diag Human, A.G. (a tudíž i dceřiné společnosti Diag Human a. s.) Josefa Šťávy. Role JUDr. Ruska se ukáže později jako **klíčová** (mj. to byl právě **Rusek**, který podle Mladé fronty Dnes také zvedl v roce 2008 ruku **pro vyplacení** necelých 9 miliard korun této společnosti [68]). Rozhodčí smlouvu podepsal v roce 1996 za Ministerstvo zdravotnictví tehdejší ministr Jan Stráský, který k tomu v roce 2009 uvedl, že tak učinil na základě rozhodnutí svého náměstka Aleše

Dvouletého s tím, že oba chtěli, aby se spor vyřešil co nejrychleji... [96].

Na tomto místě stojí za to poznamenat, že ministr Stráský podpisem rozhodčí smlouvy de facto vyhověl zástupcům společnosti Diag Human a. s., tedy bodu 2 z výše citovaného dopisu. V něm právní zástupce společnosti Diag Human a. s. ministroví hrozí, že pokud ministr nepřistoupí na mimosoudní vyrovnání a rozhodčí řízení, bude spor běžet nikoli o 200 milionů korun, nýbrž o 500 milionů, které společnost bude vymáhat u soudu. Pochopitelně, 200 milionů je méně než 500 milionů. A teď přijde překvapení. Tentýž právní zástupce společnosti Diag Human a. s. podává po uzavření rozhodčí smlouvy arbitrážní žalobu na Českou republiku – Ministerstvo zdravotnictví, nesoucí datum 15. 10. 1996, v níž požaduje zaplatit náhrady škod v úhrnné výši **1 873 874 500,- Kč** [90], tedy **skoro dvě miliardy korun**, tedy zhruba **desetinásobek částky**, o kterou se měl podle dopisu ze dne 14. 2. 1996 v případě arbitráže vést spor! Stát tak namísto hrozby prohraného dlouhotrvajícího sporu u veřejného soudu a zaplacení půlmiliardy korun přistoupil na hrozbu prohraného neveřejného rozhodčího řízení a zaplacení necelých dvou miliard – a to „*co nejrychleji*“... Společnost **Kalouskova dobrého známého** se tedy zachovala poněkud překvapivě. Skutečnost, že jedním ze tří rozhodců v tomto sporu, který měl hájit zájmy státu, byl **Kalouskův kolega** z Ministerstva obrany **Zdeněk Rusek**, dodává tomuto jednání dotčené společnosti vůči státu zvláštní příchuť možného vysvětlení.

Další vývoj kauzy se již nesl v podobném duchu. Rozhodčí tříčlenný senát (jehož členem byl již zmíněný **Zdeněk Rusek**) rozhodl dne 19. 3. 1997 v tzv. mezitimním rozhodčím nálezu, že „*žalobní nároky na náhradu škody a nehmotné zadostiučinění – omluvný dopis, jsou, pokud jde o základ nároků, po právu. O nároku na finanční zadostiučinění nebylo rozhodnuto.*“ [97]. Současně rozhodci v tomto mezitimním rozhodčím nálezu zamítly žalobní nárok na náhradu škody ve výši 67,5 milionů korun za poškození žalobcova obchodního jména [97]. Dne 25. 6. 2002 rozhodl tříčlenný rozhodčí senát, v němž byl rozhodcem i **Zdeněk Rusek**, v tzv. částečném rozhodčím nálezu o tom, že stát je povinen zaplatit společnosti Diag Human a. s. prozatím částku 326 608 334,- Kč jako „*náhradu minimální škody, o níž není sporu*“ [98]. A ohledně ostatních částí projednávané věci včetně příslušenství, jakož i ohledně nákladů řízení, odkázal na tzv. konečný rozhodčí nález, který měl být teprve vypracován [98]. Vláda premiéra Vladimíra Špidly následně v lednu 2003 vyplatila společnosti Diag Human a. s. částku **326 608 334,- Kč**, jak státu uložil částečný rozhodčí nález [99]. A spor běžel dál a dále se komplikoval. Dne 4. 8. 2008 rozhodci vydali tzv. konečný rozhodčí nález, ve kterém státu uložili povinnost zaplatit společnosti DIAG HUMAN SE (od roku 2006 nástupkyně společnosti Diag Human a. s.) necelých **9 miliard** korun. I v tomto tříčlenném tribunálu byl rozhodcem **Zdeněk Rusek**, jenž byl (jak jsme již zmínili) podle Mladé fronty Dnes jedním ze dvou rozhodců, kteří zvedli ruku pro vyplacení uvedené částky Šťávově společnosti [68].

To, co předcházelo tomuto konečnému rozhodčímu nálezu a to, co po něm následovalo, by zasloužilo samostatný elaborát chmurného obsahu. Jenom málo z toho, co následovalo, je uvedeno v příloze 2. Tam také čtenáři nabízíme hypotetické vysvětlení podstaty málo uvěřitelných turbulencí, ke kterým došlo po zmíněném konečném rozhodčím nálezu.

Zdůrazněme, že hlavní představitel všech společností Diag Human (Diag Human, A.G., Diag Human a. s., DIAG HUMAN SE apod.) Josef Šťáva je od počátku 80. let dobrý

známý Miroslava Kalouska a soused přes řeku v jihočeské Bechyni. A jak svoji roli v této kauze na pozadí své dobré známosti s jejím hlavním aktérem komentoval samotný M. Kalousek? Velmi zajímavě. Například v roce 2004 vehementně popíral jakoukoli svoji intervenci směrem k Josefu Šťávovi a rovněž svoji roli při jmenování Zdeňka Ruska (který, připomínáme, dlouhá léta působil na Ministerstvu obrany, mj. v době, kdy tam působil i ekonomický náměstek M. Kalousek) coby jednoho ze tří rozhodců [99]:

„Je to hloupý, sprostý a zlovolný drb. Já jsem si v kauze Diag Human naprosto jist právě proto, že dvacet let Josefa Šťávu osobě znám – bydlíme vedle sebe – a právě proto jsem se do tohoto sporu nikdy nemíchal.“

O čtyři roky později toto své stanovisko zopakoval, a to již v době, kdy byl ministrem financí [69]:

„Já jsem nezapíral, že se známe dvacet sedm let a že jsme sousedé přes řeku. (...) Ale já jsem do toho nikdy nevstupoval. Že o tom občas mezi námi několik vět padlo, to ano. Ale nikdy ne tak, že bychom si svěřovali podrobnosti. Už jen proto, že já jsem se jich důsledně stranil.“

V tomtéž rozhovoru z roku 2008 však nakonec přiznává [69]:

„Angažoval jsem se dvakrát. Pokaždé s vědomím minimálně premiéra. Poprvé v roce 1996, kdy díky tomuto tak nějak mimořádnému kontaktu byla domluvena odškodná částka ve výši dvou set milionů korun. Pan ministr Stráský (pozn. red.: ministr zdravotnictví v letech 1995 -1998) to odmítl. Byla to jeho odpovědnost. Podruhé jsem se angažoval ve chvíli, kdy Česká republika prohrála spor rozhodnutím z roku 1998. Já jsem se s vědomím premiéra Vladimíra Špidly pokusil sjednat jinou částku, než jaká hrozila, a dohodl jsem částku okolo dvou miliard korun. Pan premiér to odmítl. Byla to jeho odpovědnost. To je naposledy, co jsem se angažoval.“

Miroslav Kalousek tak v jednom jediném rozhovoru popřel nejen své tvrzení z roku 2004, ale i předchozí tvrzení z téhož rozhovoru. Avšak, ani toto jeho poslední vyjádření „to je naposledy, co jsem se angažoval“ není pravdivé. O část nároku na státní miliardy se totiž v průběhu let přihlásily dvě další společnosti, které svoji pohledávku odkoupily od bývalého právního zástupce žalující strany JUDr. Jiřího Oršuly [93]. Ten se během let nepohodl s Josefem Šťávou (tedy se svým klientem, kterého původně zastupoval a v jehož prospěch bojoval o státní miliardy) na odměně za vedení sporu. Oršula si proto nárokoval část z miliard, které měl původně získat Josef Šťáva (přesněji řečeno společnost DIAG HUMAN SE) – pokud by arbitráž vyhrál. To se pochopitelně nelíbilo Josefu Šťávovi a dlouho odmítal Oršulův nárok uznat [93]. A Šťávovo stanovisko podporoval i tehdejší ministr financí a jeho kamarád Miroslav Kalousek. V oficiálních dopisech ze dne 30. 10. 2007 a 3. 7. 2008, které ministr Kalousek zaslal jedné z uvedených dvou společností (Towit Machinery Trading, AG), se píše doslova [93]:

„Pohledávka, která údajně na Towit přešla postoupením od JUDr. Oršuly, neexistuje.“

Poté, co Miroslav Kalousek opustil Ministerstvo financí, se přitom tento úřad rozhodl věc přezkoumat a naopak vyslovil souhlas s tím, že Oršulův nárok na 30 procent Šťávova odškodnění je oprávněný. Právníci Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových totiž uvedli doslova [93]:

„Máme za prokázané, že v důsledku smlouvy o postoupení pohledávky uzavřené dne 02. 03. 2001 mezi žalobcem a JUDr. Jiřím Oršulou, došlo ke ztrátě věcné aktivní legitimace žalobce, a to v rozsahu 30 % nároku, o který v tomto rozhodčím řízení jde.“

M. Kalousek přitom v minulosti navíc při výslechu na policii připustil, že ve věci kauzy Diag Human osobně kontaktoval tehdejšího sociálně demokratického ministra financí Bohuslava Sobotku [93]. Stalo se to v době, kdy rozhodčí senát uložil státu zaplatit žalující straně necelých 327 milionů korun. V jednom z usnesení Městského státního zastupitelství v Praze stojí [93]:

„Uvedl, že kontaktoval ministra financí Bohuslava Sobotku ohledně výplaty společnosti Diag Human, neboť zde byly důvodné obavy, že část tohoto nároku bude vyplacena na účet uvedený JUDr. Oršulou.“

A konečně, M. Kalousek coby poslanec poslal v minulosti na Ministerstvo financí i dopis ve znění, že by stát měl urychleně zaplatit, jestli nechce „prodělat kalhoty“ [93]. Ministerští úředníci tehdy podle novinářů označili dopis za nátlakový, Kalousek za dotazovací [93]:

„Chtěl jsem jen vědět, co s tím udělají. S Josefem Šťávou se znám roky, a když se teď o něm ošklivě mluví, nebudu dělat, že ho neznám. Je to nemilosrdný a tvrdý obchodník, ale nevím o tom, že by se někdy zachoval nečestně.“

Přes všechno, co zde bylo řečeno, je třeba Miroslavu Kalouskovi přiznat jasnou logiku jeho angažovanosti v celé kauze. Tuto logiku velmi pregnantně shrnul v již citovaném rozhovoru z roku 2008 [69]:

„Takto to opravdu nebylo. Kalousek si nepřál, aby se zaplatilo. Kalousek si přál, aby se neplatilo hodně. Já měl zkušenost, že z dvou set milionů korun najednou hrozilo deset miliard. A taky jsem byl přesvědčený, že nikdo jiný takovou dohodu nedokáže zprostředkovat. Proto jsem se byl ochoten angažovat. Ta dohoda ležela na stole. V roce 2002 jsme mohli zaplatit 2 miliardy a ta kauza by dnes už neexistovala. Já nekritizuji rozhodnutí premiéra, jen upozorňuji na jeho důsledky. On tenkrát argumentoval podobně jako ministr Stráský: že to je nemravné. To já nevím. Ale i kdyby měli pravdu, tak jsme odmítli nemravných dvě stě, pak nemravné dvě miliardy a dneska máme na stole nemravných devět. Nebylo mravnější zaplatit ty dvě než dnešních devět?“

Josefu Štávovi, státním úředníkům a dalším osobám se podařilo vytvořit situaci, kdy je se železnou logikou možné argumentovat tak, jak argumentoval samotný Miroslav Kalousek. I kdyby si totiž rozhodci hodili o výsledku sporu mincí, tak je prostým matematickým faktem, že současná situace je pro stát o mnoho řádů nevýhodnější, než byla situace v devadesátých letech. Zarážející je však také skutečnost, že M. Kalousek zjevně vůbec nepočítá s možností, že by stát v arbitráži vyhrál, a tedy, že by nemusel Josefu Štávovi platit ani dvě miliardy, ani devět a ani nějakých 13 miliard, které v současnosti „leží na stole“.

2.2 Ochrana vzdušného prostoru čili kauza Gripeny

Za doby existence Sovětského svazu se roční výdaje na veškerou matematickou vědu v zemi rovnaly ceně jednoho tanku. Po rozpadu sovětského impéria klesly roční výdaje na matematiku v Rusku na desetinu ceny tanku. Mezi prvními deseti společnostmi¹, které v roce 2012 realizovaly nejvíce tržeb ze zbrojních zakázek, je sedm ze Spojených států amerických, jedna z Velké Británie, jedna pod vlajkou Evropské unie (narazíme na ni v podkapitole 3.3) a jedna z Itálie [154]. Na prvních dvou místech se podle těchto tržeb za rok 2012 umístily americké společnosti Lockheed Martin (tržby ve výši 36 miliard dolarů) a Boeing (tržby ve výši 27,6 miliard dolarů), třetí byla britská společnost BAE Systems (tržby ve výši 26,9 miliard dolarů). Pořadí těchto tří společností bylo podle téhož kritéria o rok dříve stejné [154]. Při průměrném kurzu dolaru v roce 2012 představovalo 30 miliard dolarů přibližně 600 miliard korun. To je přibližně objem všech veřejných zakázek v České republice za jeden rok. Z řečeného plyne, že moc a vliv takovýchto společností je kolosální.

Než se pustíme do zajímavých detailů kauzy Gripeny, popíšeme velmi stručně, o co při ní šlo. Dne 10. 12. 2001 vyhlásila vláda premiéra Miloše Zemana vítězem výběrového řízení na dodavatele nových víceúčelových taktických nadzvukových letadel pro českou armádu švédsko-britské konsorcium SAAB-BAE SYSTEMS INTERNATIONAL Ltd. (dále jen „SAAB-BAE Systems“) [155]. Současně ve svém usnesení vláda souhlasila s podmínkami pro financování pořízení a provozování 24 nadzvukových letadel JAS 39 Gripen, dodaných uvedeným konsorciem, s tím, že financování programu bude podmíněno přijetím zákona o úvěru [155]. Návrh zákona o tomto úvěru vláda následně předložila poslancům dne 17. 1. 2002 a poslance v něm žádala o schválení úvěru ve výši do 58,5 miliard korun na pořízení a provozování 24 kusů uvedených letounů (včetně financování komplexu pozemní podpory a výzbroje) a s příslušenstvím ve výši do 18,4 miliard korun [160]. Celkově tedy vláda ve svém návrhu žádala o schválení úvěru do výše **76,9** miliard korun, přičemž konstatovala, že o tuto částku bude zvýšeno saldo státního rozpočtu [160]. Mezi poslanci se o návrhu rozhořela bouřlivá debata a mezi největší podporovatele tohoto projektu, a tím i mezi největší podporovatele zvýšení státního dluhu o uvedené miliardy, patřil od počátku tehdejší poslanec

¹V žebříčku institutu SIPRI (Stockholm International Peace Research Institute), obsahujícího 100 společností podle objemu prodaných zbraní ve světě v roce 2012, chybí z důvodu nedostatku nebo nedůvěryhodnosti údajů čínské zbrojní společnosti.

KDU-ČSL Miroslav Kalousek. Vzrušená debata s sebou přinesla pozměňovací návrhy a poslanci následně ve třetím čtení dne 9. 5. 2002 schválili návrh, ve kterém udělili vládě souhlas s přijetím úvěru do 33,3 miliard korun s tím, že tento úvěr a další náklady spojené s pořízením a s provozem uvedených letounů budou hrazeny z příjmů z privatizace, a to až do výše **62,7** miliard korun [161]. Během čtyř měsíců tedy samy od sebe klesly náklady na pořízení účinné protivzdušné obrany státu pomocí 24 letounů JAS 39 Gripen z původních skoro 77 miliard na skoro 63 miliard, tedy o 14 miliard korun²! Senátoři však s návrhem – oproti poslancům – nesouhlasili a návrh neschválili. Dne 13. 6. 2002 poslanci na své poslední schůzi před sněmovními volbami hlasovali o návrhu stran financování pořízení a provozu 24 letounů JAS 39 Gripen znovu a – návrh o jediný hlas neschválili [162]. Tolik v kostce první dějství celého příběhu.

Kauza má však i druhé dějství. Nákup letounů JAS 39 Gripen – jak uvedeno výše – schválen nebyl. Vláda premiéra Vladimíra Špidly nicméně dne 9. 6. 2004 – po mnoha měsících vyjednávání – rozhodla alespoň o pronájmu 14 zcela nových těchto letounů, což vyústilo v podpis smlouvy mezi představiteli ministerstev obrany České republiky a Švédského království dne 14. 6. 2004. Za desetiletý pronájem letounů měla Česká republika zaplatit 19,65 miliardy korun. Původně švédská strana požadovala 20,283 miliardy korun, avšak české straně se podařilo dosáhnout jejího snížení o 633 milionů korun a navíc byly do ceny kontraktu dodatečně začleněny i náklady na víceúčelový simulátor, logistické zabezpečení provozu letounů, jejich údržbu a opravy [163]. Výkonný ředitel společnosti Gripen International k tomu tehdy dodal: „*České letectvo bude prvním z členských zemí NATO, které začne provozovat stíhací letoun čtvrté generace.*“ [163]. Tolik v kostce druhé dějství celého příběhu.

A nyní podrobněji. Zástupci Ministerstva obrany i vojáci byli a jsou přesvědčeni, že Česká republika potřebuje k ochraně svého vzdušného prostoru nadzvukové stíhací letouny. Podle analýzy Ministerstva obrany klesla bojeschopnost českého letectva na počátku nového tisíciletí ve srovnání s rokem 1993 na necelou pětinu [158]. Podepsalo se na tom i rozhodnutí zbavit se nadzvukových letounů řady MiG-29 (vizte podkapitolu 1.4), které prosazoval i tehdejší náměstek na Ministerstvu obrany Miroslav Kalousek. Počátkem roku 2001 tedy úřady vypsalý soutěž na nákup nadzvukových letounů, avšak její podmínky se přepisovaly a upravovaly tak dlouho, až čtyři z pěti přihlášených společností na jejich dodávku ze soutěže na protest odstoupily [158]. V soutěži tak zůstalo pouze švédsko-britské konsorcium SAAB-BAE Systems s nabídkou na dodávku nadzvukových letounů JAS 39 Gripen. Jedním z oficiálních argumentů podpory právě této nabídky ze strany vládních představitelů té doby – včetně tehdejšího premiéra Miloše Zemana – byla tvrzená lákavost tzv. offsetů³ spojených s uvedenou nabídkou, jenž měly podpořit český průmysl v objemu

²V 70 stránkové smlouvě o koupi Gripenů byly podle [159] cenám strojů, náhradních dílů a služeb věnovány pouze 4 strany. Citujme přímo z článku [159]: „*Dočteme se třeba, že ‚prostředky bojové podpory‘ přijdou na 94 milionů korun, výcvik pilotů na 1,5 miliardy atd. Nejde ale o definitivní cenu! Přes všechny strany je natištěno pěticentimetrovými písmeny ‚bude upřesněno‘. ‚Prodejce nepředkládá ceny svých výrobků a česká vláda po nás chce, abychom nákup schválili,‘ popisuje tu absurditu předseda výboru pro obranu a bezpečnost Petr Nečas (ODS), jeden ze zásadních odpůrců nákupu.*“

³Tak zvaný „offset“ je doprovodná smlouva k zakázce, kterou se původní dodavatel zavazuje k odběru

mnoha miliard korun⁴. Avšak zaujala i kvalita nabízených letounů. Tak například tehdejší místopředseda ČSSD Zdeněk Škromach svoji podporu nákupu letounů JAS 39 Gripen vysvětlil následovně: „*Mám informace, že jde o vynikající letoun.*“ [158]. Avšak na dotaz, kde takové informace sehnal, když do té doby Ministerstvo obrany nezveřejnilo jediné srovnání letounů JAS 39 Gripen s jinými stroji, odpověděl Z. Škromach: „*Prostě věřím ministru Tvrđíkovi,*“ a ukončil hovor [158]. Během následného bouřlivého přesvědčování poslanců, aby schválili výše uvedené úvěry na pořízení a provoz těchto letounů, pak k těmto argumentům přidával nejen Miroslav Kalousek i obavu o národní bezpečnost státu: „*Nezměnil se fakt, že po roce 2004, nebudou-li pořízeny nadzvukové letouny, nebudeme schopni krýt vlastními prostředky svůj vzdušný prostor.*“ [164]. Svoji hrozbu Miroslav Kalousek zopakoval před poslanci i později: „*Zaznívala alternativa, že český vzdušný prostor bude svěřen ochraně jiné vlády než vládě České republiky, popřípadě alternativa, že na českém území se vybudují letecké základny jiného, byť spojeneckého státu. Podpora tohoto návrhu zákona je motivována jediným argumentem: my si prostě neumíme představit, že ochrana českého vzdušného prostoru bude svěřena jiné vládě než vládě České republiky.*“ [162].

Již během projednávání v poslanecké sněmovně a v senátu se objevilo podezření, že poslancům a senátorům, jakož i členům vlády, byly nabídnuty úplatky či jiné neoprávněné výhody. Tak například tři senátoři ohlásili, že jim byly anonymně nabídnuty úplatky, když zvednou ruku pro nákup letounů [156]. Záležitosti kolem začala již tehdy vyšetřovat i policie, ovšem nic – jak by se dalo čekat – nezjistila [156]. Během času se však prodejem zbraní a letadel konsorcia SAAB-BAE Systems začaly zabývat vyšetřovací útvarry ve Spojených státech, Velké Británii i ve Švédském království, a to na základě stále většího množství informací o fungování prodeje produktů tohoto konsorcia po celém světě. Podle švédského vrchního žalobce je nepochybné, že prodeje zbraní a letadel konsorcia společností British Aerospace (BAE) (později BAE Systems⁵) a SAAB „*provázely skryté a neprůhledné platby*“ různým lobbistům a konzultantům. Celková suma určená – podle všeho – na úplatky může dosahovat až deseti miliard korun [156]. Kolik z těchto deseti miliard šlo na úplatky do Česka, není jasné. Podle nejpravděpodobnější policejní verze dostali tuzemští politici za prosazení zhruba šedesátimiliardového nákupu stíhacích letounů JAS 39 Gripen čtyři sta až sedm set milionů korun [156]. Policie však ještě v roce 2009 prověřovala odkud, kam a komu peníze přes různá nastrčená konta ve skutečnosti protékly [156]. Tuzemské pátrání se obnovilo až v roce 2007 zásluhou speciální britské protikorupční jednotky a přičiněním tří švédských novinářů, kteří tehdy odvysílali reportáž dosvědčující tok v přepočtu zhruba tří miliard korun na konta konzultantů společnosti BAE Systems z několika zemí.

Jako ilustraci fungování světového prodeje zbraní uveďme příklad, jak to „chodí jinde“.

výrobnků či služeb od původního odběratele.

⁴Vládu premiéra Zemana nabídka nadchla natolik, že odmítla brát vážně informaci amerického ministerstva obrany, že offsety jsou běžně plněny maximálně na dvacet procent [158]. O výhodnosti či nevýhodnosti konkrétních offsetových programů spojených s uvedenou nabídkou bylo podrobně a vzrušeně debatováno např. během druhého čtení v poslanecké sněmovně dne 24. 4. 2002 [164].

⁵Společnost BAE Systems vznikla v roce 1999 po fúzi výrobce elektroniky a lodí Marconi Electronic Systems a zbrojního koncernu British Aerospace.

Detektivům britské protikorupční služby se podařilo po intenzivním vyšetřování prokázat, že zástupci společnosti BAE poslali na účty královské rodiny v Saúdské Arábii desítky milionů liber a jednomu z princů věnovali luxusně vybavené dopravní letadlo, a to v souvislosti s obchodem za 74 miliard dolarů, za něž koupila Saúdská Arábie od společnosti BAE stíhací letouny Tornado a Hawk [156]. Saúdové podle britských médií vyhrožovali, že pokud bude vyšetřování pokračovat, odstoupí od obchodu, a pro zbrojovku i vládu šlo o tak obrovský obchod, že tehdejší předseda britské vlády Tony Blair doporučil vrchnímu prokurátorovi, aby vyšetřování kvůli bezpečnostním zájmům Británie zastavil – což se také stalo [156]. K tomuto konkrétnímu objevu přitom britské detektivy přivedlo podezření na korupci jihoafrických politiků, kteří v roce 1999 nakoupili od konsorcia společností BAE a SAAB právě stíhací letouny JAS 39 Gripen, přičemž jihoafrická politická elita měla na úplatcích dostat 5,5 milionů eur [168].

V průběhu vyšetřování obchodu pro Saúdskou Arábii uvízla v hledáčku především britských detektivů i Česká republika. Detektivové totiž objevili jistého Rakušana, který od společnosti BAE (později BAE Systems) inkasoval kromě běžných odměn také „platby pro třetí strany“ – jak je nazvali britští detektivové [156]. V průběhu deseti let přišly na účty zmíněného Rakušana v přepočtu tři miliardy korun, které tento Rakušan následně distribuoval lobbistům a konzultantům v zemích, kde BAE Systems prodávala své zbraně. To samo o sobě nebyl trestný čin, neboť všichni adresáti vysvětlovali toky peněz jako odměny za práci pro BAE Systems [156]. Na účty zmíněného Rakušana však přišly i peníze, jejichž původ nedokázal vysvětlit, a tak falšoval příjmové doklady. Rakouská policie jej na jaře 2009 zatkla za praní špinavých peněz [156]. Britští detektivové také zjistili, že zhruba čtyři sta milionů korun se dostalo k tuzemským zástupcům společnosti BAE Systems, kterým byl mj. i dobrý přítel Miroslava Kalouska, se kterým chodil „na pivo a na guláš“, Richard Háva [156]. Zajímavé svědectví o zdejších praktikách při prosazování nákupu letounů JAS 39 Gripen poskytl v roce 2007 Jan Kavan, který byl v době projednávání nákupu ministrem zahraničí. Reportéři švédské televize, kteří pod falešným krytím zástupců BAE Systems oslovili několik českých politiků, chtěli totiž zjistit, kdo byl konečným příjemcem peněz vyplacených společností SAAB ze společného konsorcia SAAB-BAE Systems. A čeští politici byli už několik let v podezření, že jsou to právě oni [156]. Na dotaz přestrojeného reportéra, co říká na obnovení vyšetřování ze strany policie, Jan Kavan odpověděl [156]:

„To by bylo zničující. Ty peníze měnily vlastníky, byl to fakt dobře známý v parlamentu, bylo to tajemství sdílené mnoha lidmi. Peníze dostávali lidé napříč politickým spektrem, rozděloval je zdejší zástupce BAE Steven Mead, ten kdyby promluvil, tak by se desítky důležitých lidí dostaly do vážných problémů.“

Nepřekvapí, že po odvysílání reportáže švédské televize Jan Kavan tvrdil, že jeho slova „byla vytržena z kontextu“. Celý záznam ovšem prokázal, že to nebyla pravda [156]. Česká policie poté znovu rozjela již zastavené vyšetřování a během dalších dvou měsíců vznikl tým detektivů z pěti zemí (Česko, Rakousko, Velká Británie, Švédsko a Švýcarsko – ta poslední země kvůli kontům skrytých plateb v tamních bankách) [156]. Po čase však bylo ve Švédsku vyšetřování uzavřeno s tím, že se nepodařilo prokázat, že by se společnost

SAAB na úplatcích podílela. Nicméně prokuratura tvrdila, že existují nepochybné důkazy o skrytých platbách ve výši alespoň tří miliard korun.

Ocitujme na tomto místě zajímavé pasáže z pořadu České televize „Reportéři ČT“ z roku 2007, ve kterém autor Marek Wollner a autoři švédské reportáže zmapovali korupci okolo prodeje letounů JAS 39 Gripen [157]. V pořadu jsou citována zajímavá slova utajeného zdroje [157]:

„Měli jsme obří exklusivní kancelář nad Prahou s výhledem na celé město. Místnost Steve Meada byla uvnitř sídla. Vše bylo jednoduše zařízené – stůl, několik židlí a nástěnka. Steve Mead se hlavně zajímal o české politiky. Na nástěnce měl 50 až 100 fotografií – členy vlády, klíčové lidi z parlamentu, senátory, opoziční poslance a další významné lidi, i z Ministerstva obrany. Ke každému člověku tam byly popisky se jménem, pozicí a rukou psanými podrobnostmi. Většinu z nich měl barevně zakroužkovanou. Zelenou ty, co byli pro Gripen, žlutou ty, co ještě nebyli rozhodnutí, a nakonec červenou kroužkoval odpůrce Gripenů.“

„Steve Mead mluvil o kontaktu v Rakousku, který se postará o platby české vládě. On byl odpovědný za tyto peníze, za úplatky. Rakouský kontakt mohl rozdělovat peníze těm ve vládě, kteří stále ještě nebyli takzvaně na palubě, ale i těm, kdo už se ocitli na naší straně. Stačilo se soustředit na několik klíčových lidí ve vládě, abychom získali vládní podporu a schválení tohoto rozhodnutí.“

Novinářům se podařilo získat i část tajných dokumentů [157]:

„Jeden z dokumentů, které jsme našli v Česku, ukazuje, že Rakušan Alfons Mensdorff-Pouilly pracoval jako tajný agent pro kampaň Gripen. Přísně tajné. Návrh na jmenování poradcem. O jakou zemi jde? Česká republika. Produkty zahrnuté v dohodě: Gripen. A kdo bude tím agentem? Jméno poradce: Alfons Mensdorff-Pouilly. Adresa poradce: společnost MPA Vídeň.“

„Firma Saab tedy říká: ‚Jeden nebo pár milionů.‘ Jenže podle tajných dohod provize příslíbená Mensdorffovi byla mnohem, mnohem větší. Přísně důvěrné. Odhadovaná hodnota smlouvy: až jedna miliarda liber. Jedna miliarda liber je v přepočtu přes 40 miliard korun. Provize činila 4 %. Spočítejme si to. 4 % z této smlouvy představují v přepočtu skoro miliardu a 700 milionů českých korun pro hraběte Mensdorffa, pokud by Česká republika letadla koupila.“

O skutečnosti, že se novinářům podařilo získat utajované dokumenty, se s obdivem vyjádřil David Leigh, investigativní novinář britského deníku The Guardian [157]:

„Je to naprosto neuvěřitelné, že máte ten dokument. Představa, že on by měl být součástí dohody, je velmi překvapivá. Musíme se potom ptát, co vlastně po Alfonsi Mensdorffovi-Pouilly chtěli, aby pro ně udělal v České republice, co to bylo, a je to něco, co má hodnotu milionů liber. 4 % z toho jsou miliony a miliony liber.“

Dejme slovo opět autorovi reportáže, v níž je zmiňován i dobrý přítel M. Kalouska Richard Háva, jenž byl mezi lety 1997 a 2003 předsedou představenstva společnosti Omnipol [157]:

„Nemůžeme se sice hraběte Mensdorffa zeptat na jeho roli poradce v prodeji Gripenů, ale na konci jeho smlouvy se jasně píše: ‚... jména dalších zástupců na daném území: Háva.‘“

A autoři zmiňují i utajovanou smlouvu mezi společnostmi Gripen International (součást skupiny BAE Systems) a společností Omnipol [157]:

„Ale my jsme objevili jinou dohodu, než jak vypadá oficiální smlouva mezi Gripenem a Omnipolem. V ní stojí: ‚Tajné. Region: Česká republika. Ve věci: Gripen. Agentem je Richard Háva. Právní poradcem Remo Teroni v Ženevě. Odhadovaná cena kontraktu: 1,5 miliardy liber. Provize: 2 %.‘ Jenže adresa vás neodvede do Omnipolu, ale do Švýcarska. Háva by dostal 2 % z prodeje, což je miliarda a 200 tisíc českých korun, pokud by Česko koupilo stíhačky JAS-39 Gripen.“

„V Hávově smlouvě je taky poznámka pod čarou. Jména dalších zástupců na daném území: Jelinek. Otto Jelinek, bývalý kanadský ministr. Po svém návratu do vlasti se stal důležitou postavou českého podnikatelského a průmyslového života. Známý, úspěšný a respektovaný podnikatel. Agent v kampani Gripen.“

Autoři nakonec shrnují [157]:

„Otto Jelinek, Richard Háva a Alfons Mensdorff-Pouilly – tři agenti, tři tajní kontraktóři, kterým byla přislíbena provize přesahující v přepočtu 3 miliardy českých korun. Vše za jediným účelem – prodat letouny JAS-39 Gripen. My se ptáme – a jak tohle všechno vysvětlí firma Saab ve Švédsku?“

V rámci korektnosti však dejme prostor i druhé straně. V červenci 2012 se k těmto nařčením vyslovil samotný Richard Háva v obsáhlém rozhovoru na nejrůznější témata následovně [206]:

„To je další absolutní nesmysl, nactiutrání na žalobu. Nikdy jsem od pana Mensdorfa nedostal ani korunu, viděl jsem ho jednou v životě na zasedání BAE ve Vídni. Nikdy jsem já ani Omnipol s Mensdorfem nespolupracoval.“

„Někdy v roce 1997, když byl Omnipol ještě součástí Chemapolu, tak tento Chemapol, pan ředitel Junek, podepsal smlouvu s BAE. My jsme ve své době dostali jakousi částku na úhradu nákladů z účtu BAE. Při vyšetřování, kdy se všichni snažili dokázat, jak jsme všechny korumpovali, se ukázalo, že se ty peníze z účtu ani nehnuły. K tomuto tématu jsem byl vypovídat, za účasti britských detektivů. Toť vše. Omnipol pracoval pro BAE v oblasti offsetových programů, neměl žádnou roli v kontraktační činnosti, protože si to právníci

BAE nepřáli. A to právě po zkušenostech s kontakty v Ománu a Saúdské Arábii, které jim zprostředkoval pan Mensdorff-Pouilly.“

Jak již víme, poslanci nakonec díky jedinému hlasu (pro schválení bylo třeba 101 hlasů, pro návrh však hlasovalo jen 100 poslanců) nákup stíhacích letounů JAS 39 Gripen neschválili, nicméně vláda České republiky následně rozhodla alespoň o desetiletém pronájmu těchto letounů za necelých 20 miliard korun. V citované reportáži jsou i v této souvislosti uváděny podivnosti [157]:

„V českých korunách to dělá celkem 240 milionů. A kam se poděly? Několik plateb, pokaždé přinejmenším v přepočtu 30 milionů korun, bylo provedeno. Vyplývá to z dokumentů. Otázkou pořád zůstává, kdo je oním agentem. Dokument tvrdí, že hlavním kontaktem pro provizi za služby podle podmínek smlouvy je hrabě Alfons Mensdorff-Pouilly. Hrabě Mensdorff – stejný člověk, kterého BAE a Saab najaly v první kampani pro Gripen. Byl očividně zaměstnaný i v obchodu, ve kterém švédský stát získal smlouvu na pronájem stíhaček do České republiky.“

Miroslav Kalousek podporoval nákup letounů JAS 39 Gripen pro českou armádu i přes nezbytnost zadlužení státu v důsledku úvěru, nutného pro realizaci takového obchodu. Shodou okolností společnost Richarda Hávy, se kterým jeho dobrý přítel Miroslav Kalousek občas zajde „na pivo a na guláš“, byla v této kapitole zmíněna a stejně tak byl zmíněn i samotný R. Háva. Tatáž společnost Omnipol bude hlavní postavou i v kauze pořízení vojenských letadel CASA (vizte podkapitulu 3.3).

A zakončeme tuto podkapitulu humorem. V srpnu 2006 napsal dnes už bývalý americký velvyslanec v Praze William Cabaniss do Washingtonu zajímavou depeši. Zmiňoval se v ní totiž o jedné z největších českých zakázek, o tendru na nákup nadzvukových letadel JAS 39 Gripen pro českou armádu. Cabaniss do Washingtonu napsal žert kolující v té době v českém parlamentu [170]:

„Kalousek si přišel při plánování nákupu švédských gripenů na tolik peněz, že si teď může dovolit být nejpoctivější muž ve vládě.“

Kapitola 3

Na samém vrcholu

3.1 Kauza Mýtné a kauza Elektronické viněty

S nástupem nového tisíciletí a díky rozvoji informačních technologií se objevuje nový způsob vyvádění prostředků státu do soukromých kapes. Je to především proto, že obor samotný je natolik sofistikovaný a pokročilý, že jen málokdo může fundovaně rozporovat předraženost či nepotřebnost zvoleného technologického řešení, případně fundovaně vybírat mezi různými variantami navržených řešení, porovnat jejich klady a zápory apod. Ideální kombinací pro vyvádění prostředků státu či předraženost veřejných zakázek vždy byla a stále je pak kombinace složitých technologií v armádních zakázkách, neboť u armády lze volit „utajovací“ strategii směrem k veřejnosti a odvolávat se na bezpečnost státu. Žel, není-li k dispozici armáda, lze využít aspoň civilní veřejné zakázky s náročnými technologiemi. Mezi takovou zakázku patří i ta, která se týkala elektronického systému na výběr mýtného pro jistý typ vozidel na některých typech silnic v České republice. K tomu se později přidala i snaha zavést u nás elektronické dálniční známky (elektronické viněty) namísto těch papírových.

O vítězi veřejné soutěže na zhotovitele a provozovatele českého elektronického systému mýta bylo rozhodnuto v listopadu roku 2005, tedy v době, kdy na Ministerstvu dopravy „kralovali“ zástupci KDU-ČSL v čele s tehdejšími ministrem Milanem Šimonovským a náměstkem Jiřím Kubínkem [108]. V té době je Miroslav Kalousek předsedou KDU-ČSL. Hodnotící komise pod vedením právě náměstka Kubínka tehdy doporučila přijmout nabídku konsorcia, vedeného rakouskou společností Kapsch, které za dodávku systému a desetileté provozování požadovalo 22 miliard korun [108]. Do lukrativní veřejné soutěže se přitom přihlásila ještě další tři konsorcia společností. A ač společnost Kapsch požadovala ze čtveřice účastníků druhou nejvyšší cenu (mezi částkami 33, 7, resp. 17, 5, resp. 15 miliard korun), nakonec nemusela s nikým soutěžit – ostatní účastníci soutěže byli hodnotiteli vyřazeni kvůli nesplnění formálních náležitostí [108]. Na podzim 2005 odpověděl Miroslav Kalousek v České televizi na přímý dotaz, zda mu to nepřijde divné, toto [109]:

„Přijde mi samozřejmě divné, že firma, která na tak zásadní zakázku předkládá nabídku,

že se tam dopustí některých zásadních pochybení formálních.“

A jaká tato zásadní formální pochybení byla? Přísně vzato, formální chyby najdete vždy a ve všem. Pakliže není vůle, lze formální nedostatky ideálně využít jako záminku pro vyřazení zájemce. Tehdejší ředitel odboru pozemních komunikací Ministerstva dopravy Jiří Nouza v roce 2005 zdůrazňoval, že ministerstvo nemohlo vyzvat účastníky soutěže k vysvětlení či doplnění nabídek, neboť by samo porušilo zákon [110]. V článku týdeníku Euro se přitom uvádí vyjádření s prací komise dobře obeznámeného zdroje [110]:

„Není to pravda. V případě nejasností mohla komise vyzvat uchazeče, aby problematický bod vysvětlili. Členové komise to však odmítali udělat. Někteří členové komise poukazovali při jednáních na to, že pokud budeme tímto striktně vylučovacím způsobem postupovat nadále, nezůstane v tendru žádný uchazeč. Jak se ukázalo, jeden nakonec zbyl.“

Ve zprávě hodnotící komise o vyloučení jednoho ze zájemců o veřejnou zakázku tato nekompromisní komise konstatuje, že zájemce nevyhověl třem kritériím. Za prvé: nesplnil obchodní podmínky o doložení systému řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Za druhé: neprokázal splnění požadavků systému řízení podniků z hlediska ochrany životního prostředí. Za třetí: nepředložil zadavateli výpisy z trestního rejstříku dvou členů správní rady uchazeče [110]. Vzhledem ke složitosti technické stránky podané nabídky jsou tyto důvody pro vyřazení nabídky skutečně přísně formální. Navíc, Ministerstvo dopravy v zadávací dokumentaci připustilo, že místo oficiálních certifikátů bylo možné dodat potvrzení o splnění požadovaných norem předložením jiných platných certifikátů nahrazujících požadované certifikáty [110]. A právě dodání dvou náhradních certifikátů bylo komisí shledáno jako nedodržení podmínek zadání veřejné soutěže.

Vyřazení účastníků veřejné soutěže bylo následně dvěma z nich (z nichž jedno bylo konsorcium Mytia) napadeno u Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS), který celou soutěž prozkoumal a nakonec vyřazení i výsledky soutěže potvrdil [108]. Tehdejší místopředsedkyně ÚOHSu k tomu dodala [108]:

„Mytia nedoložila požadované reference na jeden z klíčových bodů systému. Dále nebyla splněna zadávací podmínka, když nabízený systém neshromažďoval v reálném čase data o všech automaticky provedených mýtných transakcích centrálně.“

Zástupci uvedené společnosti přitom tvrdili opak [110]:

„Platí naprosto opačné tvrzení. Navržený systém shromažďuje do centra všechna data o transakcích. Údaje (...) jsou operativně ukládány do centrálního systému.“

Podle citovaného článku přitom ve valné většině začínají odůvodnění komise v případě vyřazeného konsorcia Mytia slovy: *„Požadavek je formálně akceptován, ale...“* [110]. Podle zástupce této společnosti byly výtky uvedené v rozhodnutí založeny pouze na odlišnosti systému od nabídky rakouské společnosti Kapsch [110].

Buď jak buď, už v době, kdy se soutěž připravovala, mnozí odborníci poukazovali na to, že zadávací dokumentace je ušita na míru právě společnosti Kapsch a jejímu mikrovlnnému systému [108]. Alternativou k mikrovlnnému systému přitom již tehdy byl systém na bázi satelitní technologie. Tehdejší děkan Fakulty dopravní Českého vysokého učení technického v Praze prof. Ing. Petr Moos, CSc., se ke studii, v níž se jeho tým vyslovil pro vybudování elektronického mýta na bázi satelitní technologie, vyjádřil na konci roku 2006 takto [111]:

„Bylo to v letech 2001 až 2003. Vycházeli jsme z toho, jak celá naše silniční síť vypadá, jak mnoho komunikací vázících se k dálnicím čítá, jak hustou máme síť silnic I. třídy, kde též chystáme zpoplatnění, a jak jsou provázány s komunikacemi nižších tříd. Skutečně jsme dospěli k názoru, že pro naši republiku by byl nejvhodnější systém využívající satelitní navigační technologii GPS, coby prostředku k identifikaci místa výskytu kamionu, v kombinaci se systémem GSM, zabezpečujícím komunikaci s centrem, v němž jsou sesbírané informace zpracovávány a kde se uskutečňuje administrace poplatků. V té studii jsme také uvedli, že by bylo třeba zpoplatnit zhruba 3000 kilometrů komunikací, daleko více, než navrhoval tehdejší ministr dopravy Milan Šimonovský. Náš návrh byl součástí materiálu Státního fondu dopravní infrastruktury připravovaného pro vládu. Fond doporučil, aby podmínky tendru vytvořily prostor i pro technologie satelitní, jenže materiál se nakonec do vlády vůbec nedostal. Pan ministr Šimonovský vycházel z jiných expertiz, které mu připravily jiné poradenské firmy, konkrétně firma Econsult.“

Jak vidno, na stanoviska akademických pracovníků u nás státní moc mnoho nedá. Opusťme však technické detaily a uveďme věci „kolem nich“, které jsou pro účely tohoto textu podstatné.

Podle článku v týdeníku Ekonom komise pod vedením náměstka Kubínka nepokládala za nutné jedinou zbylou nabídku analyzovat a zkoumat, zda je pro stát skutečně výhodná [108]. Evropská unie přitom vydala nezávazné doporučení o tom, že s ohledem na budoucí předpokládané sjednocování mýtného v celé Evropě doporučuje realizovat nikoli mikrovlnný, nýbrž satelitní systém. Kontroverzní rozhodnutí hodnotící komise přispělo k tomu, že se začalo ještě více mluvit o možných politických a lobbistických vlivech ([109] až [112]). Spolupracovník jedné z vyřazených společností Petr Adler následně v roce 2007 kromě jiného poukázal i na to, že společnosti Kapsch bylo ministrem dopravy Alešem Řebíčkem (ODS) v roce 2007 zásadně změněno zadání. Po Rakušanech nakonec stát nepožadoval vystavění 500 mýtných bran na silnicích první třídy, k čemuž se původně zavázali a což by podle Adlera nebyli schopni zvládnout [108]. Díky Aleši Řebíčkovi a podpisu jeho „smluvních dodatků“ vzrostl objem zakázky pro společnost Kapsch o další miliardy [108].

V průběhu veřejné soutěže a následně po vítězství společnosti Kapsch se začínají objevovat informace, že na vítězství této společnosti mohl mít zájem i Miroslav Kalousek [112], [113]. Pomineme skutečnost, že M. Kalousek byl v té době předsedou KDU-ČSL, tedy strany, jejíž členem byl také tehdejší ministr dopravy Milan Šimonovský. Není bez zajímavosti, že celý mýtný projekt měl na Ministerstvu dopravy na starost náměstek Jiří Kubínek, který také šéfoval hodnotící komisi, která nabídky posuzovala [113]. V roce 2007, kdy se Miroslav Kalousek stal ministrem financí, přešel Kubínek na jeho ministerstvo a po

pár měsíců se stal Kalouskovým náměstkem [113]. Dobré vztahy nejen s M. Kalouskem dokládá i skutečnost, že v roce 2010 se Jiří Kubínek objevuje na kandidátce za Pardubický kraj tehdy nově založené strany TOP 09, kde se také stává předsedou krajské organizace. Od května 2011 je jako jediný zástupce státu členem dozorčí rady akciové společnosti Sokolovská uhelná [114].

Mimoto, následující ministr dopravy Aleš Řebíček (ODS) podle [112] potvrdil, že jej Kalousek s přítelem Richardem Hávou navštívili ve věci mýtného. To však M. Kalousek popřel [112]:

„To je naprostý nesmysl. Nikdy, a prosím o konfrontaci, nikdy jsem s panem Hávou ne navštívil pana Řebíčka. (...) Já jsem nikdy nebyl na ministerstvu dopravy. Jestli mě někdo spojuje s mýtným, můžete mi říct alespoň teoretický předpoklad jak? Nechcete mě spojovat i s krádeží korunovačnických klenotů?“

A konečně, existuje i svědectví dlouholetého stranického rivala a někdejšího člena vlády Jiřího Čunka, který lidové straně předsedal v letech 2006 až 2009. Ten v roce 2010 na adresu Miroslava Kalouska prohlásil [113]:

„O mýtném tendru jsem kdysi hovořil s Milanem Šimonovským. Z toho, co mi řekl, jsem nabyl jistoty, že on sám je v této věci naprosto čistý. Zároveň jsem ale pochopil, že v pozadí tendru byl Kalousek. To on Šimonovskému poskytoval informační servis a vedl některá jednání, to on chtěl, aby to takto dopadlo.“

Pochopitelně, Milan Šimonovský, který byl usnesením vlády České republiky č. 557 ze dne 27. dubna 2009 jmenován od 1. května 2009 do funkce člena Rady Českého telekomunikačního úřadu na dobu pěti let [115], takové tvrzení odmítl [113]. Mimochodem, členem vlády, která Milana Šimonovského jmenovala do uvedené vysoké funkce, byl i tehdejší ministr financí Miroslav Kalousek. Jmenování Šimonovského vládou stihla na poslední chvíli – o několik dnů později (konkrétně 8. května 2009) byla již jmenována vláda nová.

Jiří Čunek ale přispěl ještě jednou „vzpomínkou“. O mýtu někdy v roce 2008 hovořil prý i přímo s M. Kalouskem [113]:

„Řekl mi tehdy, že už je to všechno za námi, a dodal, že tuhle hru nemůže hrát každý.“

Na elektronické mýtné se v průběhu let měla následně „nabalit“ zakázka na tzv. elektronické viněty, které měly nahradit papírové dálniční známky. O krabičkách s čipem i pro osobní automobily se poprvé začalo hovořit na počátku roku 2008 [113]. Bylo to nedlouho poté, co na Ministerstvu dopravy, vedené tehdy Alešem Řebíčkem a jeho náměstkem a kolegou z teplické organizace ODS Jiřím Hodačem, proběhlo jednání se zástupci společnosti Kapsch. U tohoto jednání byl i lobbista Marek Dalík (pravá ruka tehdejšího předsedy vlády Mirka Topolánka), podle vlastního vyjádření „zcela náhodně“ [113]. Roli ministra Řebíčka na tomto jednání zajímavě popisuje článek z roku 2010 [113]:

„Ten, spolu se svým náměstkem (...) Jiřím Hodačem, se zachoval jako východoevropský vymahač výpalného. Nejdříve firmě Kapsch pohrozil odstoupením od smlouvy, následně se s ní dokázal dohodnout na upraveném kontraktu, který Rakušanům paradoxně přihodil další miliardové kšefty. Co všechno zapříčinilo tento Řebíčkův veletoč, se asi nikdy nedozvíme.“

Záměr zavést elektronické viněty i pro osobní automobily namísto papírových dálničních známek se stal předmětem diskuzí. Negativně se k tomuto záměru postavila odborná veřejnost. Například již výše citovaný profesor Petr Moos se v roce 2010 vyjádřil [113]:

„Nestačím se divit, jaké lživé argumenty dnes někteří lidé při obhajobě vinět používají. Z hlediska ekonomického, dopravního i technického je to naprostý nesmysl.“

Profesor Moos na adresu elektronických vinět a některých osob v pozadí řekl navíc velmi závažná a kategorická slova [122]:

„Včetně výroby a distribuce vlastních elektronických vinět, kontroly a vymáhání plateb je celý systém pouze o **devět až jedenáct miliard** korun v průběhu pěti let **dražší** než dosud používané **papírové dálniční nálepky**.“

„Jaké výhody? Elektronické viněty jsou jen komplikovanější a dražší náhražkou papírových nálepek, nelze čekat, že by omezily nebo odstranily zácpy na dálnicích, žádné lepší liniové řízení neposkytují.“

„Snížení nehodovosti nelze od vinět očekávat. Většina nehod je způsobena nebezpečným způsobem jízdy, hlavně vysokou rychlostí, a také povětrnostními podmínkami. Tyto skutečnosti nelze ovlivnit žádnými vinětami. Takřka všichni odborníci projekt elektronických vinět odsuzují jako naprosto zbytečnou investici v době, kdy země potřebuje peníze jinde.“

„(...) Navíc **Ivo Rýc sice radil ministrům dopravy, ale není dopravní expert, je sociolog**, který reprezentuje rakouské zájmy, straní firmě Kapsch.“

„(...) Ano, Vojír sympatizuje s firmou Kapsch, ale hospodářský výbor v plénu hlasoval proti zavedení elektronických vinět. Tehdy to parlamentem prošlo snad o jediný hlas. **Do technologie elektronických vinět vidím, je to velká nehoráznost**. Jako občan jsem rozhořčen, že **jen proto, aby Kapsch dostal peníze, jsou poslanci ochotni prohloubit zadlužení vlastní země**.“

Podle profesora Moose by tedy viněty oproti současnému stavu nepřinesly žádnou přidanou hodnotu. Profesor Moos také poukázal na monopolizaci trhu, která by se mohla v budoucnu negativně projevit i při dalších telematických projektech na silnicích nižších tříd či při budování městských mýtných systémů [113]. Buď jak buď, akademici na konci dubna 2010 poslali tehdejšímu ministru dopravy Gustavu Slamečkovi dopis a také své expertní

stanovisko k připravované zadávací dokumentaci veřejné zakázky. Podle článku v týdeníku Ekonom nelze v jejich textu nalézt jediný argument, který by zvolený postup obhajoval [113].

I přes odmítavé stanovisko odborné veřejnosti se mezitím na půdě poslanecké sněmovny ostře bojovalo za zavedení elektronických vinět. Náklady na jejich zavedení byly odhadovány přibližně na 12 miliard korun a zakázku měla získat společnost Kapsch, která již před časem získala mnohamiliardovou zakázku na realizaci a provoz elektronického mýtného. O tom, že elektronické viněty jsou pro stát nevýhodné, věděl i ministr dopravy Slamečka, když později přiznal, že „z čistě ekonomického hlediska jsou viněty samozřejmě nevýhodné...“ [113]. Na jaře 2010 varuje poslanec ODS a místopředseda kontrolního výboru poslance, že schválená podoba elektronických vinět je nejhorší a pro stát nejméně výhodná a že některé technologie by bylo možné pořídit i dvanáctkrát laciněji [116]. Vše se zdá být jasné! Ale – není. Vystupuje totiž **poslanec M. Kalousek** a prohlašuje, že argumenty kolegy jsou účelové a nefér a obviňuje jej „z posledního obchodu odcházejícího poslance.“ A **dobává**: „*Na to my vám kašleme!*“ a hlasuje proti návrhu na zrušení vinět [116]. Pro zachování elektronických vinět a proti návrhu na jejich zrušení spolu s M. Kalouskem hlasovali v březnu 2010 hlavně poslanci ODS, část poslanců KSČM, přidali se k nim například bývalí členové KDU–ČSL Vlasta Parkanová či Jan Husák (v té době již členové nově založené a do té doby nevolené strany TOP 09). Poznamenejme, že M. Kalousek nepochybně věděl, co činil – do voleb a možného konce jeho politické kariéry zbývalo něco kolem třech měsíců... Na pozdější přímý dotaz ze strany médií, proč hlasoval pro zavedení podle odborníků pro stát zcela nevýhodných elektronických vinět, odpověděl M. Kalousek po krátkém zaváhání slovy [113]:

„Podporovali jsme jen názor ministra dopravy Gustava Slamečky.“

Jak jsme uvedli výše, tehdejší ministr dopravy Slamečka přitom elektronické viněty, na kterých měl stát tratit až 12 miliard korun, nijak zvlášť nepodporoval. Zcela symptomatickou pointou Kalouskova přístupu je pak následující citace z článku [113]:

„Příznačné je, že deset minut poté na tiskové konferenci TOP 09 prezentoval složenku s fiktivní výzvou k uhrazení státního dluhu, kterou jeho partaj zaslala stovkám tisíc českých domácností.“

Někteří poslanci, kteří se postavili proti vinětám, dokonce tvrdili, že M. Kalousek byl aktivním účastníkem zákulisních dohod. Na těch se měl podílet ještě komunistický šéf Vojtěch Filip a jménem ODS měl výraznou roli sehrát podnikatel a lobbista Ivo Rittig, který podle řady zdrojů v té době přebíral agendu po Marku Dalíkovi, příteli bývalého předsedy ODS Mirka Topolánka [113]. Navíc akcie společnosti Kapsch vlastnili lidé napojení na ODS [113]. Bez zajímavosti není také informace, že jedním ze tří soudních znaleců, který byl v té době osloven ze strany Ředitelství silnic a dálnic stran otázky, zda elektronické viněty může realizovat jiná společnost, než je společnost Kapsch, byl i Vladimír Smejkal. Trio soudních znaleců se na navodně položenou otázku „*Může komplex dodávek a*

služeb souvisejících s realizací systému časového zpoplatnění jako celek realizovat kterýkoli odborně způsobilý dodavatel, nebo jsou dány důvody, pro které je nezbytné komplex těchto dodávek a služeb zadat pouze určitému dodavateli?“ údajně vyslovilo, že celou zakázku by měla získat společnost Kapsch [113]. Jméno profesora Vladimíra Smejkalova přitom figuruje rovněž v kauze miliardového tunelu na Ministerstvu práce a sociálních věcí pod vedením tehdejšího ministra a stranického kolegy M. Kalouska a místopředsedy TOP 09 Jaromíra Drábka, a to v souvislosti se zaváděním nového informačního systému na výplatu nepojistných sociálních dávek a služeb zaměstnanosti na úřadech práce¹. Profesor Vladimír Smejkal ostatně figuruje také jako autor posudku č. 2339/2011 ze dne 17. 10. 2011, na jehož základě Drábkov ministerstvo následně zadalo v tzv. jednacím řízení bez uveřejnění další IT zakázku v objemu přibližně jedné miliardy korun, a to společnosti IBM Česká republika, spol. s r. o., a na jaře 2012 doporučilo uzavřít s touto společností smlouvu [118]. Z pozdějšího rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „ÚOHS“) z října 2012, který označil tento postup za nezákonný a veřejnou soutěž zrušil, se přitom Drábkov ministerstvo odvolávalo na závěry Smejkalova posudku, v němž znalec konstatoval, že společnost IBM Česká republika „je z objektivních důvodů jediným dodavatelem, který je schopen zajistit plnění předmětu veřejné zakázky“ [118]. Bez zajímavosti přitom není skutečnost, že samotný ÚOHS ve svém rozhodnutí vyslovuje explicitně formulované podezření, že „důvodem pro vyhotovení znaleckého posudku nebylo primárně zjištění, zda existuje více dodavatelů způsobilých realizovat předmět veřejné zakázky,“ ale že Smejkalův posudek měl ve skutečnosti pouze dodatečně legitimizovat dřívější rozhodnutí Drábkov ministerstva zadat zakázku právě společnosti IBM Česká republika [118]. Mimoto, na samotném posudku profesora Smejkalova ÚOHS nenechal „nit suchou“². Poznamenejme, že na podzim 2013 bylo zahájeno trestní stíhání profesora Smejkalova v souvislosti s právě uvedenou zakázkou pro zločin krivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku, pro zločin porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže, pro zločin porušení povinnosti při správě cizího majetku a pro zločin zneužití pravomoci úřední osoby podle trestního zákoníku, všechny ukončené ve stadiu pokusu a s výjimkou prvního uvedeného spáchané ve formě účastenství (tedy ve formě pomoci)³ [119]. Profesor Smejkal je jakožto soudní znalec již skoro deset let členem Legislativní rady vlády [120], [121].

¹Právě soudní znalec Vladimír Smejkal vypracoval posudek č. 2373/2012 ze dne 15. 10. 2012, v němž dospěl k názoru, že Ministerstvo vnitra a Drábkov ministerstvo postupovalo v souladu se zákonem, když se bez výběrového řízení připojilo k rámcové smlouvě z roku 2008 a společnosti Fujitsu Technology Solutions s. r. o. zadalo zakázku na nové informační systémy na úřadech práce. Bývalý ministr vnitra Ivan Langer (ODS), který v roce 2008 rámcovou smlouvu podepisoval, Drábkov počínání trefně komentoval slovy: „To si pan Drábek dělá legraci! To, co s ní (smlouvou) provedlo jeho ministerstvo, je stejné jako na rámcovou smlouvu na nákup kalkulaček koupit raketoplán a několik družic k tomu.“ [117].

²ÚOHS mj. konstatoval: „Úřad konstatuje, že přístup znalce ke zpracování znaleckého posudku, kdy je dopodrobna zkoumán pouze produkt IBM, přičemž u produktů dalších dodavatelů byla bez detailní znalosti konkrétních technických řešení konstatována jejich nepoužitelnost, není způsobilý k přijetí závěru, že jediným dodavatelem schopným realizovat předmět veřejné zakázky je IBM. (...) Znalec se tak spíše než na zodpovězení otázky, které na trhu nabízené řešení přicházejí v úvahu, soustředil na dokázání toho, proč je plnění poskytované IBM nejlepší možné k zajištění předmětu veřejné zakázky.“ [118].

³V závěru tiskové zprávy ze dne 15. 11. 2013 Vrchní státní zastupitelství v Praze konstatuje: „V případě, že by nedošlo ke zrušení zadávacího řízení rozhodnutím Úřadu na ochranu hospodářské soutěže

Vraťme se však zpět k elektronickým vinětám, které měly nahradit papírové dálniční známky i pro osobní automobily. Po volbách do poslanecké sněmovny v roce 2010 se strany nové vládní koalice dohodly – především kvůli časové tísni k zavedení elektronických vinět, které měly nahradit papírové dálniční známky již od 1. ledna roku 2011 –, že zavedení vinět odloží. V listopadu 2010 pak nová sněmovna schválila pětiletý odklad zavedení elektronických vinět (pro odklad zvedlo ruku 134 ze 152 přítomných poslanců včetně většiny opozičních zástupců) [123]. V prosinci téhož roku pak totéž potvrdili i senátoři.

O elektronické mýtné a o věci s tím související se v roce 2012 zajímal také Nejvyšší kontrolní úřad (NKÚ). Ten od dubna do listopadu toho roku provedl mj. kontrolu plnění příjmů získávaných vybíráním a vymáháním peněžních prostředků z mýtného a prověřil výdaje související s těmito příjmy, a to za období od roku 2009 do roku 2011, v případě věcných souvislostí i období předcházející nebo následující [124]. Kontrolovanými subjekty bylo mj. Ministerstvo dopravy a Ředitelství silnic a dálnic ČR. Na závěry této kontroly však reagovala společnost Kapsch, tedy dodavatel a provozovatel mýtného systému, hrozbou podání trestního oznámení na NKÚ, přičemž ředitel společnosti Kapsch k tomu dodal [125]:

„Ztotožnění společnosti Kapsch s mýtným systémem a následná medializace těchto nemyšlů v Česku a okolních zemích nám způsobuje škody na pověsti a obchodních příležitostech.“

Zájemce o detaily, které způsobily takovou reakci ze strany zástupců společnosti Kapsch, si dovolíme odkázat jednak na samotnou kontrolní zprávu NKÚ [124] a druhá na diskusi s ředitelem společnosti Kapsch [126]. Pro naše účely postačí ocitovat zde některé úryvky z doprovodné tiskové zprávy NKÚ z 13. 5. 2013 [124]:

*„**Ministerstvo dopravy uzavřelo smluvní ujednání o zvýšení odměn pro generálního dodavatele, které bylo nevýhodné pro stát. Generální dodavatel má podle něj nárok na vyšší odměnu za zvýšenou úspěšnost služeb, pokud je úspěšnost předepsaných mýtných transakcí za měsíc vyšší než 95 % všech transakcí zaznamenaných mýtnými branami. Tuto podmínku generální dodavatel vždy splnil a v letech 2007 až 2011 mu tak ŘSD zaplatilo odměnu 755,2 milionu korun. Sjednaný způsob odměňování podle NKÚ nezohlednil zaběhnutí elektronického mýtného do praxe ani dopady zvýšení sazeb mýtného na výši odměny generálnímu dodavateli. Úspěšnost dodávaných služeb navíc ověřoval nezávislý znalec na náklady ŘSD. Jeho práce ve zmíněném období vyšla na dalších 113,5 milionu korun.***

*Mýtné je možné platit bezhotovostně platební nebo tankovací kartou. Ministerstvo dopravy ve smlouvě o službách výrazně podhodnotilo počet vozidel, která tuto službu budou využívat. **ŘSD tak generálnímu dodavateli za roky 2007 až 2011 vyplatilo 499,5 milionu korun za poplatky za platbu kartou, které nebyly zahrnuty ve smlouvě.***

před podpisem smlouvy, mohla podle policejního orgánu České republiky vzniknout škoda ve výši 1 mld. Kč.“ [119].

ŘSD si nechalo pro posouzení tohoto požadavku dodavatele vypracovat znalecké posudky, za které zaplatilo dalších 810 tisíc korun.

ŘSD začalo zjišťovat a vyúčtovávat uniklé mýtné s tříletým zpožděním. V souvislosti s tím uzavřelo v roce 2009 smlouvu s advokátní kanceláří a společností pro vymáhání pohledávek, jejíž součástí byly nejen právní služby, ale i vytvoření softwaru za téměř 40 milionů korun. Obdobnou agendu, jakou je vymáhání uniklého mýtného, si přitom jiné správní orgány zabezpečují **vlastními silami.**

Advokátní kancelář a společnost na vymáhání pohledávek si za průběžně poskytované služby včetně právních účtovaly **paušální odměnu 285 tisíc korun měsíčně.** Za právní služby na vyžádání pak účtovaly sazby od 2 500 do 3 500 korun za hodinu. Celkem jejich služby vyšly na **56,8 milionu korun.** Vymohly přitom uniklé mýtné ve výši **18,3 milionu korun.** To znamená, že z jedné koruny vyplacené za služby advokátní kanceláře a společnosti na vymáhání pohledávek byl výnos 32 haléřů.

Kontroloři zjistili, že problematická je i evidence provozovatelů vozidel v režimu placení předem. Ze 476 tisíc takových provozovatelů byly úplné a správné údaje jen u 33 tisíc, tedy u 7 procent. Neúplnost evidence přitom znesnadňuje identifikaci dlužníků. A právě nemožnost dohledat dlužníka byla převážně důvodem k odepisování uniklého mýtného ve výši 311,6 milionu korun.“

Nikoli nezajímavá je zde informace o zmíněné advokátní kanceláři, kterou je – advokátní kancelář exministra spravedlnosti Pavla Němce. Jana Navrátilová – společnice ze zmíněné advokátní kanceláře Němec, Bláha & Navrátilová a sestra Pavla Němce – na závěry NKÚ konstatovala [127]:

„Samotná kontrolní zpráva NKÚ o výběru mýta je podle našeho názoru zpracována profesionálně a odborně. V současné době je ale tvrzení vedení NKÚ, že stát musel za vymožení jedné koruny nezaplaceného mýtného zaplatit tři koruny, a tudíž je vymáhání neefektivní a předražené, hrubě zjednodušené a zkreslené. Je to podobné, jako kdyby fotbalová asociace kritizovala hráče národního týmu už v průběhu prvního poločasu za stavu 0:1 za to, jak neefektivně hrají, kolik stála jejich příprava, kopačky a předzápasové soustředění, aniž by brala v potaz kvalitu soupeře, maximální nasazení hráčů a další objektivní faktory. V našem případě je evidentní, že efektivita vymáhání nedoplatků na mýtném v čase narůstá.“

Argumentace, že zpráva NKÚ hodnotí pouze průběžný stav celého procesu, avšak nikoli jeho dynamiku, zazněl ostatně rovněž i od ředitele společnosti Kapsch [126]. Mluvčí NKÚ však na takové námitky argumentovala [127]:

„NKÚ přirozeně kontroluje jasně vymezený časový úsek. Na základě získaných dat popisuje kontrolovaný fenomén. NKÚ se nemůže pohybovat v rovině spekulací a dopočítávat si, jak

bude systém celkově efektivní, pokud bude pracovat další tři roky. Nikdo – ani NKÚ, ani advokátní kancelář Němec, Bláha & Navrátilová – nemůže se stoprocentní jistotou říct, jestli si systém například nevyžádá další investice. Proto se NKÚ řídí a vždy řídit bude tvrdými daty z jasně vymezeného kontrolovaného období a na jejich základě vypracovává své kontrolní závěry.“

Pavel Němec, mimo jiné blízký spolupracovník doc. JUDr. Milana Kindla, CSc., a student z právnické fakulty Západočeské univerzity v Plzni, působil v minulosti také jako poradce premiéra Mirka Topolánka. Byl to ostatně také Pavel Němec, který byl označen za člena tzv. justiční mafie. Pavel Němec je též spoluautorem současné verze exekutorského zákona (Němcova kancelář ráda vymáhá bagatelní pohledávky). Služeb jeho advokátní kanceláře opakovaně využívají nejrůznější veřejné instituce (např. Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky, Hospodářská komora České republiky).

Zakončeme tuto podkapitulu konstatováním, že projekt elektronického mýtného či zatím nerealizovaný projekt elektronických vinět nepochybně znamenal či měl znamenat cenný zdroj finančních i nefinančních výhod nejrůznějším osobám. Nepochybujeme o tom, že existují další neverejné informace o pozadí tohoto projektu a o roli výše zmíněných osob, mezi nimi i Miroslava Kalouska.

3.2 Kauza Hazard

V roce 2008 byl Miroslav Kalousek již zkušeným matadorem české politické džungle. Posuďte sami. V předčasných parlamentních volbách v roce 1998 byl zvolen do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky za KDU-ČSL. Po svém opětovném zvolení v roce 2002 se stal předsedou Rozpočtového výboru Poslanecké sněmovny PČR (do roku 2005). Na sjezdu KDU-ČSL v roce 2003 v Ostravě byl zvolen předsedou KDU-ČSL, tento post v roce 2005 na sjezdu v Plzni obhájil. Předsedou KDU-ČSL byl do roku 2006. V lednu 2007 byl jmenován ministrem financí České republiky [129]. Ministerstvo financí je přitom považováno za jedno z nejdůležitějších ministerstev ve státě. Mimo mnoho dalších a závažných důvodů (např. v jeho gesci je sestavování státních rozpočtů) také proto, že pod Ministerstvo financí spadá např. i celá nepřehledná a tajemná oblast s přiznaným stamiliardovým ročním obratem (a jistě s ještě větším obratem nepřiznaným), jakým je hazard a kurzové sázení. Hazard všude na světě vždy představoval a stále představuje odvětví na pomezí legálního a ilegálního či mafiánského světa v pravém smyslu toho slova s jeho syrovou a surovou podstatou tak, jak ji čtenář zná z nejrůznějších dokumentárních či hraných filmů. S hazardem souvisí i navazující – již zcela ilegální a o to výnosnější – aktivity, kterými jsou drogy a prostituce. Přes hazard všude na světě dochází k praní špinavých peněz z trestné činnosti (např. právě z prodeje drog) a snadno se v něm také ztratí černé financování politických stran. V neposlední řadě hazard představuje ideální nástroj pro vytváření závislosti, což s sebou nese neblahé následky v podobě rozvratu rodin, narušení spořádanosti výchovy dětí a zvyšování kriminality.

Těsně před vánočními svátky dne 17. 12. 2008 podepsal tehdejší křesťanskodemokratický ministr financí Miroslav Kalousek úřední rozhodnutí, kterým pěťici českých společností povolil internetové kurzové sázení. Učinil tak navzdory své tehdejší straně KDU-ČSL i úředníkům a právníkům, kteří takový postup označili za nezákonný (např. [128], [6]). Podle Mladé fronty Dnes rozeslalo Ministerstvo financí v čase 11.24 e-mailem informaci, že internetové kurzové sázení po několika letech odmítání povolilo [128]. O dvě minuty později, v 11.26, už šéf lobbistického sdružení, zastupující provozovatele kurzových sázek, svolával novináře na setkání s pěťicí ředitelů společností s čerstvým povolením do pražského hotelu Hilton [128]. Salonek si sdružení zadalo už 9. prosince [128]. M. Kalousek přitom dříve prohlašoval, že internetové sázení bude v republice povoleno jen přes jeho mrtvolu [6], [8].

Podle názoru řady odborníků využil ministr Kalousek právní „kličku“, pomocí které obešel část zákona o loteriích a internetové kurzové sázení povolil jako „novou“ v zákoně nepopsanou hru, kterou ministerstvo může za jistých podmínek povolit. S takovým výkladem práva a loterijního zákona však ani vlastní úředníci (a nejen oni) na ministerstvu nesouhlasili [6]. Popišme stručně zajímavou „anabázi“, která předcházela Kalouskovu rozhodnutí povolit internetové sázení.

Začneme vyjádřením bývalého stranického kolegy M. Kalouska a expředsedy KDU-ČSL Jiřího Čunka⁴ z roku 2011 [131]:

„Pan Dospiva mě navštívil v létě 2008 a požádal mě, abychom spolupracovali na odstranění nezákonného stavu, kdy v České republice mají firmy s ohledem na internetové sázení jiné podmínky než jiné podobné firmy v jiných státech. Uvedl to tak, že by rád, aby se ta diskriminace odstranila. Řekl jsem mu, že pokud je tu nějaká nezákonnost nebo diskriminace, tak že se na to podíváme. A padlo tam i to, že ty, kteří odstraňují nezákonnosti, tak ty že oni podporují. Zmínil přitom, že jsou schopni podpořit takové strany až částkou mezi osmi a deseti milióny korun. Na základě této schůzky jsem se obrátil na načeho tehdejšího ministra financí Miroslava Kalouska s dotazem, jestli tam je skutečně kolize v zákoně. On si to nechal prověřit a řekl, že tam žádná kolize není, protože zákony, které upravují hazard, jsou pouze v rukou jednotlivých států a nepodléhají jednotným zákonům EU. Na základě toho jsem zatelefonoval panu Dospivovi s tím, že já ani KDU-ČSL hazard nepodporujeme a internetové sázení tímto také nechceme rozšířit. Takto jsem ho informoval. Když jsem pak viděl, že ministerstvo financí se připravuje k tomu povolení, tak jsme učinili usnesení nejvyššího orgánu strany v době mezi sjezdy, což byla celostátní konference, o tom, že vyzýváme člena KDU-ČSL a ministra financí Kalouska, aby takovéto zmocnění nepodepisoval, tedy ani nerozšířil tu možnost pro internetové sázení, nicméně on to přesto všechno udělal. Jsem plně k dispozici orgánům činným v trestním řízení. Policie se o to zajímá, už jsem v této věci vypovídal.“

⁴Jiří Čunek byl v roce 2006 zvolen do Senátu Parlamentu České republiky a na konci téhož roku také předsedou KDU-ČSL, kterým byl až do května 2009. V roce 2007 se stal místopředsedou vlády a ministrem pro místní rozvoj ve vládě Mirka Topolánka. V listopadu 2007 byl v důsledku probíhajícího trestního řízení donucen na své posty dočasně rezignovat. Do úřadů se vrátil v roce 2008, v lednu roku 2009 však na oba posty znovu rezignoval. Senátorem za KDU-ČSL se stal i ve volbách v roce 2012 s mandátem do roku 2018 [130].

Poznamenejme, že Marek Dospiva byl již v té době spolumajitelem investiční skupiny Penta, do jejíhož majetkového portfolia patřila sázková kancelář Fortuna. Ta se následně také objevila mezi onou pěticí společností, kterým M. Kalousek svým podpisem „dal zelenou“ k provozování internetového kurzového sázení. Miroslav Kalousek slova Jiřího Čunka popřel a označil je za „bláboly“ [132]:

„Já jsem žádnou nabídku od nikoho nedostal, jestli KDU-ČSL, to nevím. Stejně tak nemohu za to, co blábolí pan Čunek.“

Údajnou schůzku popřel rovněž i Marek Dospiva [132]. Buď jak buď, na přelomu léta a podzimu 2008 dostaly věci na Ministerstvu financí rychlý spád. Jeden z úředníků, který se tehdejších jednání účastnil, později vzpomínal [6]:

„Ministr vnesl dotaz, zda by příslušná povolení bylo možné vydat již během dvou týdnů. Velmi nás to překvapilo.“

Podle [6] to však tak rychle, jak si přál ministr Kalousek, nešlo. Nejdříve se totiž sešla pětičlenná ministerská komise pod vedením právničky Dany Zíchové, která, jak je uvedeno v příslušném zápise, došla k jednoznačnému závěru: Internetové sázení podle tehdy platné legislativy povolit nebylo možné, protože neodpovídalo podmínkám kladeným loterijním zákonem [6]. Členové této komise odmítli, že by sázky uzavírané přes internet bylo možno uznat v rámci správního řízení za zcela novou hazardní hru, kterou, jak již bylo uvedeno výše, ministerstvo za určitých podmínek může povolit [6]. Komise tehdy prohlásila, že jde o klasické kurzové sázky, pouze se uzavírají přes počítače, přičemž „podstata je stále stejná“ [6]. Ke shodným závěrům došla komise i na dalším jednání 10. listopadu 2008. Tehdy doporučila, aby se problém řešil cestou novely loterijního zákona [6].

Zajímavý a patrně zásadní v celé věci byl postoj tehdejšího legislativního odboru Ministerstva financí. V počátku byl i tento odbor proti povolení internetového kurzového sázení, avšak posléze – údajně po ingerenci vedení ministerstva – svůj postoj změnil [6].

Skutečnost, že byl ministr financí Kalousek (možná prostřednictvím třetích osob) vystaven lobbistickému tlaku mimo výše uvedenou údajnou nabídku, o které hovořil Jiří Čunek, lze považovat za prokázanou. Mluvil o tom totiž sám lobbista Marek Herman z Asociace provozovatelů kurzových sázek, jejímiž členy byly či jsou sázkové kanceláře Fortuna, Chance a Tipsport [6]. Herman mj. přiznal [6]:

„Je pravda, že na začátku všude říkal, že to projde jen přes jeho mrtvolu, my jsme ho ale udolali svými argumenty. Mluvili jsme s úředníky, ministrovými poradci i jeho známými.“

Argumenty patrně musely mít velkou váhu, neboť lobbista Herman vyloučil, že by M. Kalousek mohl být korumpován [6]. K vyloučení možnosti nechat se korumpovat se však váže nemilá věc, která se Miroslavu Kalouskovi stala v září 2009, tedy jen o několik měsíců později. Již jsme tuto příhodu zmínili v úvodu, nicméně ji zde připomeňme. Kalouskův

dlouholetý přítel a kolega Ladislav Šustr, který je v té době poslancem a příznivcem tehdy – bez voleb legitimizované – nové strany TOP 09, přijímá falešnou nabídku od novináře: milion korun pro stranu TOP 09 za změnu loterijního zákona. Přitom pronáší [9]:

„Musím říct Mirkovi Kalouskovi, že jste nám pomohl, aby měl pocit, že je povinovanej nějak reagovat, že jo?“

Sekretář strany TOP 09 přitom při dotazu novináře na to, kdo ve straně má na starosti sponzory a hazard, poukázal právě na poslance Ladislava Šustru, který však v té době není ani členem TOP 09, nýbrž jen příznivcem. Miroslav Kalousek, se kterým se zná dvacet let, v něj měl přitom podle vlastních slov naprostou důvěru a téměř s křesťanskou pokorou vysvětloval jeho pochybení [9]:

„Lidsky je to hrozně těžké, když se dopustí selhání někdo, koho máte rád. To ještě neznamená, že jste ho přestal mít rád. Já jsem mu dvacet let, co ho znám, věřil a neměl jsem sebemenší důvod věřit, že by tohle udělal. Pro mě to byl šok. Když jsem se o tom v pátek večer dozvěděl z upoutávek na iDNES.cz, přijel jsem si o půlnoci k vám do redakce pro čerstvý výtisk novin a začali jsme to řešit ještě v noci. Jediné, co jsem mohl udělat, je, že jsem v následujících hodinách udělal kroky, aby už nikdy nemohl být žádný důvod k nedůvěře.“

Na dotaz novináře, zda opravdu Ladislav Šustr nekonzultoval přijetí falešného milionu korun s Miroslavem Kalouskem, odpověděl M. Kalousek pokorně [9]:

„Ne, na mé čestné slovo, samozřejmě nevím, jak to prokázat. To, že zmínil mé jméno, mě upřímně řečeno mrzí nejvíc. Pro mě by, tak jako pro každého politika, nebyla překvapivá informace, že někdo chodí po Praze a bez mého vědomí prodává mé jméno. To je v lobbistických salonech běžná praxe. Ale že to udělá člověk, se kterým mám blízký přátelský vztah, to pro mě samozřejmě není žádná příjemná informace.“

Vraťme se však zpět do konce roku 2008 a k podpisu úředního rozhodnutí, kterým tehdejší ministr financí Miroslav Kalousek (v té době ještě člen KDU-ČSL) povolil pětici českých společností internetové kurzové sázení. A vraťme se přímo k aktu podpisu tohoto rozhodnutí dne 17. 12. 2008. Nedlouho před tímto datem přitom schválila celostátní konference KDU-ČSL usnesení, že nesouhlasí s povolením internetového sázení. Je-li pravda to, jak události vylíčil někdejší místopředseda KDU-ČSL David Macek, má Miroslav Kalousek výrazný smysl pro dramatickou pointu spojenou se sladkým výsměchem [132]:

*„Bylo to úterý, zasedal náš poslanecký klub a uprostřed jednání přinesli Mirkovi Kalouskovi velký štos papírů. **On si to teatrálně a s gustem postavil před sebe, přerušil jednání, ukázal na ty materiály a řekl: ‚Pane Macku, to je to internetové sázení.‘ A začal to před námi podepisovat. Byl to naprostý výsměch všem členům celostátní konference.“***

Poznamenejme, že oficiálním důvodem povolení internetového kurzového sázení bylo poskytnutí rovných příležitostí českým sázkovým kancelářím v porovnání se zahraničními společnostmi ve vztahu k sázejícím. Chtěl-li totiž český občan dříve sázet na kurzy skrze internet, musel tak činit prostřednictvím zahraničních internetových sázkových kanceláří. Svými důvody si byl Miroslav Kalousek natolik jistý, že neváhal na otevřený dopis tehdejšího spolustraníka a kolegy z vlády Cyrila Svobody⁵ odpovědět takto [133]:

„Ty, kteří pod pláštíkem morálky bojují za firmy sídlící v daňových rájích, nelze brát vážně.“

Označit veřejně člena vlády České republiky a svého kolegu za nehodna vážnosti musí mít skutečně závažné příčiny. V září 2009 M. Kalousek vysvětlil oficiální důvody pro své jednání takto [9]:

„Tady se strašným způsobem rozmohlo internetové sázení a jediný, kdo k němu neměl přístup, byly české firmy. Lidé sázeli na internetu, až se hory zelenaly, ale výlučně u firm licencovaných v zahraničí. Takže z toho neměl český rozpočet ani korunu. V okamžiku, kdy jsme to povolili i českým firmám, na internetu lidé sází úplně stejně jako dřív, akorát významná část z toho koláče je prosázená u českých firem, které tu platí daně.“

„Já jsem to dlouho odmítal prostě proto, že jsem konzervativce a koneckonců jsem byl členem KDU-ČSL a ctíl jsem její názor. Nicméně objem prostředků, které tekly do zahraničí bez šance, aby z toho šla koruna do státního rozpočtu, rostl tak, že mi to přišlo stupidní. Tak jsme udělali analýzu a povolili to.“

A na konci roku 2011 dokonce přešel do protiútoků vůči svým oponentům [6]:

*„My jsme zpracovávali studii, zda je možné v internetovém sázení zahraničním firmám zabránit. Vyšlo z ní, že to nelze. Proto nám přišlo diskriminační, že to domácí firmy dělat nemohou. Tady šlo o rovné podmínky pro všechny. **Jsem hluboce přesvědčen, že právě oponenti, kteří nás tak tvrdě kritizovali, byli od zahraničních společností motivováni.**“*

V této úvaze se ale M. Kalousek neopatrně přiznal k závažné skutečnosti. Z jeho slov plyne, že bylo možné zkorumpovat mj. všechny jeho stranické kolegy z KDU-ČSL (a nejen je) včetně členů vlády České republiky, a to od zahraničních sázkových společností. To ovšem znamená, že bylo možné zkorumpovat i jeho samotného – tentokrát od českých sázkových společností. A navíc mnohem snadněji, neboť přece jen česká sázková společnost se vyzná v džungli české reality lépe, než se v ní vyzná zahraniční a jeden člověk se korumpuje mnohem snadněji, než se korumpuje armáda lidí. Tento jednoduchý důsledek Kalouskova

⁵Cyrl Svoboda zastával od 9. 1. 2007 do 23. 1. 2009 post ministra bez portfeje a předsedy Legislativní rady vlády České republiky [134].

přiznání lze podpořit i z opačné strany: jestliže zahraniční společnosti napadlo korumpovat stranické funkcionáře KDU-ČSL včetně člena vlády (a podle Kalouska tyto společnosti dokonce svůj nápad také uskutečnily), pak je téměř vyloučené, aby totéž nenapadlo také české sázkové společnosti. Mimoto, vyjádření M. Kalouska z roku 2011 popírá vyjádření M. Kalouska ze září 2009. Tehdy v rozhovoru ohledně internetového sázení na dotaz, zda se na něho obracejí lobbisté s nabídkami „něco za něco“, odpověděl kategoricky [9]:

„Ne, ne, to si vůbec neumím představit.“

Neumět si představit to, k čemu posléze v případě celé „armády“ jeho oponentů, podle jeho vlastních slov, došlo, je těžko vysvětlitelné... Je to těžko vysvětlitelné o to více i s ohledem na nemilou příhodu, která se týkala „milionu za loterijní zákon“. Tu jsme zmínili výše a figuruje v ní přímo Kalouskovo jméno. Shrnuto, z pouhého přehlédnutí vlastních vyjádření Miroslava Kalouska a lidí z jeho okolí lze vyjádřit závažné pochyby stran oficiálního zdůvodnění povolit internetové kurzové sázení.

Na druhé straně je třeba přiznat, že Kalouskovo zdůvodnění, proč povolil internetové sázení, obsahuje racionální základ – namísto toho, aby na hazardu vydělávaly jenom zahraniční sázkové společnosti, umožnit vydělávat na hazardu také domácím sázkovým společnostem. Tím pádem získat část jejich zisků zpět do státního rozpočtu. Oprostíme-li se od negativních sociálních jevů spojených s hazardem (vizte úvod této podkapitoly), lze tuto úvahu z obchodního hlediska přijmout jako oprávněnou. Miroslav Kalousek prostě chtěl, aby český stát, resp. český občan, ze zisků z hazardu na internetu také něco dostal. Bojoval prostě za zájmy státu. Budiž. Miroslav Kalousek bojoval za zájmy státu stran hazardu dokonce tak urputně, že v následujících letech dělal vše pro to, aby se příjmy z hazardu soukromých společností řádně nedanily...

Dlouhá léta všechny společnosti, provozující nejrůznější druhy hazardu dle zákona o loteriích a jiných podobných hrách, neplatily ze svých mnohamiliardových příjmů řádné daně. Tak například od 1. 1. 1999 vstoupil v účinnost zákon, díky němuž byly tyto společnosti osvobozeny od daně z příjmu právnických osob [135]. Tento stav přitom trval až do roku 2011. V průběhu let tyto společnosti odváděly pouze odvody na veřejně prospěšné účely, místní poplatky, správní poplatky a náklady na státní dozor [135]. Odvody na veřejně prospěšné účely byly zákonem rozděleny do pěti kategorií a jejich výše byla stanovena od 6 do 20 procent dle výše zákonem definovaného „výtěžku“ z hazardu⁶. Bylo na rozhodnutí společností provozujících hazard, na jaké účely odvedou zákonem danou výši svého „výtěžku“. Ty tak rozdělovaly svoje peníze různým nadacím, sdružením, sportovním klubům apod. Dle oficiálních údajů Ministerstva financí se přitom každoročně nejvíce odvádělo sportovním asociacím – kolem 50 až 60 procent všech odvodů na veřejně prospěšné

⁶V roce 2011 evidovalo Ministerstvo financí 122 provozovatelů loterií a jiných podobných her, přičemž přibližně 88 % z celkového počtu provozovatelů odvádělo zákonné odvody na veřejně prospěšné účely ve výši do 10 %. Celkem byla odvedena dle sazby do 10 % necelá miliarda korun (přesněji částka 992 519 958,- Kč), což představuje skoro 31 % z veškerých odvodů na veřejně prospěšné účely, které byly vybrány v roce 2011 [135].

účely⁷ [135]. Součet zbylých odvodů za místní poplatky, správní poplatky a na státní dozor tvořily každoročně zhruba stejnou výši, jakou tvořily výše zmíněné odvody na veřejně prospěšné účely (ty se mezi lety 2004 až 2007 pohybovaly kolem hodnoty 2, 3 miliard korun ročně, mezi lety 2008 až 2011 pak kolem 3, 5 miliard korun ročně. Příjmy ze hry, tedy rozdíl mezi vsazenými a vyplacenými částkami, se v těchto letech pohybovaly průměrně kolem 27 miliard korun ročně [135]).

Kritici tohoto systému oprávněně upozorňovali, že společnosti provozující hazard dělily svoji činnost mezi menší organizační jednotky tak, aby se dostaly do kategorie s nižším procentem povinných odvodů na veřejně prospěšné účely (tím bylo možné celou hazardní společnost dostat z kategorie s povinností odvést 20 procent svého výtěžku do několika kategorií s povinností odvést pouze např. 10 procent svého výtěžku). Navíc bylo opakovaně poukazováno na to, že povinné odvody na veřejně prospěšné účely končily začasť u spřátelených institucí či veřejně prospěšných organizací, které ve skutečnosti byly provozovány a ovládány samotnými hazardními společnostmi. Kde skutečně tyto povinné odvody končily a k čemu skutečně sloužily, nikdo pořádně nekontroloval. Pokud nějaký zločinec potřeboval „vyprat“ (tedy zlegalizovat) např. deset milionů korun, nebylo podle policistů nic jednoduššího, než zaplatit majiteli herny dvacet procent z této sumy, za což od majitele zločinec dostal zpět potvrzení s datem starším tří měsíců, že vyhrál osm milionů korun. Údaje o výhrách a prohrách musely herny podle zákona uchovávat pouhé tři měsíce [137]. Jak bylo upozorněno v článku Mladé fronty Dnes z roku 2009, objevilo se dokonce jméno dlouholetého zaměstnance Ministerstva financí Michala Morawského, který měl ze své pozice na starosti hazard u nás, ve zprávě Bezpečnostní informační služby [138]. Zpráva přitom poukazuje na propojení státních úředníků na loterijní společnosti [138]. Mimoto, bývalý policista Vojtěch Mujgoš, který se poměry v loterijním odboru Ministerstva financí zabýval, uvedl [138]:

„Byla tam zvláštní provázanost úředníků na soukromé firmy.“

Když například Mujgoš poslal na Ministerstvo financí otázky ohledně svého šetření, dostaly se okamžitě do rukou Aleše Hušáka – tehdy ředitele společnosti Sazka. A když chtěl po tehdejšímu ministru financí Miroslavu Kalouskovi vyšetřit, co to má znamenat, nestalo se nic [138].

To, že popsany systém měl přinejmenším korupční a současně velký mocenský potenciál, ostatně přiznal i Miroslav Kalousek [139]:

„Možnost firem určovat, kam půjde výtěžek na veřejně prospěšné účely, samozřejmě dává velký mocenský potenciál, který jinak patří do rukou Sněmovny, a ne soukromých firem.“

⁷Pro zajímavost poznamenejme, že Miroslav Kalousek je vášnivým tenistou, který v době ministrování i třikrát do týdne (v pondělí, ve středu nebo ve čtvrtek) brzo ráno hraje na pražské Štvanici hodinu tenis se šéfem Českého tenisového svazu Ivem Kaderkou. M. Kalousek k tomu dodává: „Hrávali jsme spolu už jako kluci, to jsem to dělal závodně,“ vzpomínal v roce 2011 [136]. Kalouskovo zapálení pro tenis bylo možné také spatřit během Davisova poháru v roce 2012, kdy bezprostředně za základní čárou vášnivě fandil – spolu s davem mj. plným lobbistů, kmotříčků a kmotrů – českému týmu.

Ostatně o tom, jaká je skutečná praxe při „podpoře“ veřejně prospěšných účelů ze strany společností provozujících hazard, velmi barvitě, plasticky a s detailní znalostí věci poučil ministr Kalousek dokonce poslance na konci roku 2011 [148]:

„V okamžiku, kdy šéf loterijní společnosti rozhodne, kam to dá, nebo nedá, tak rozhoduje kromě jiného, kromě toho, že to musí odvést, rozhoduje o svém prospěchu a rozhoduje o své reklamě. A teď si tady můžeme vyjmenovat desítky příkladů od okamžiku, kdy se obrátí na špičkový klub a řekne ‚já vám dám pět milionů, ale chci 2,5 zpátky takovými a takovými způsoby‘, což prostě probíhá a neříkejme si že ne. Starosta to udělat nemůže, v účetnictví obce by to vypadalo hloupě. Zatímco v účetnictví komplikovaného špičkového sportovního oddílu se to udělat dá až po poměrně primitivní způsoby, kdy se obrátí šéf loterijní společnosti na poměrně malý oddíl a řekne: ‚Já vám dám 250 tisíc na zimní soustředění, ovšem bude to účelové, a vy si to zimní soustředění pořídíte tady v tom mém rekreačním zařízení, kde v zimě já nemám pasanty.‘ Ten oddíl to vezme, byl by hloupý, kdyby to nevzal. Je rád, že má soustředění. Ale z povinných odvodů si tak ten šéf loterijní společnosti hradí své vlastní ekonomické zájmy. A takových příkladů je padesát! A já vám garantuji, že pokud dáváte teď proti sobě 2,2 miliardy tímto způsobem vynakládaných prostředků především ve vlastní prospěch těch, kteří je dávají, a 800 milionů v rámci poměrně přísných pravidel Ministerstva školství, tak že těch 800 milionů má podstatně vyšší efektivitu než ty 2,2 miliardy. Takže nebavíme se jenom o objemu, bavíme se o efektivitě.“

Nepochybně však Miroslav Kalousek v tomto kratičkém objasnění reality neřekl zdaleko vše, co ví o tom, jak věci kolem hazardu fungují. A nepochybně mu tyto skutečnosti – při jeho intelektuálních schopnostech – byly známy již dávno před rokem 2011. Dalo by se tedy předpokládat, že z pozice ministra financí učiní kroky, které budou v souladu s jeho veřejně deklarovanými proklamacemi. Shrňme si krátce, jaké kroky ministr Kalousek ve vztahu k hazardu podle článku z roku 2009 do té doby činil [137]:

„Věštit těžké časy pro hazard v zemi, kde jenom samotné centrum hlavního města hostí více kasin než celé Německo, je možná příliš velký optimismus. Navíc je začátek nového roku a to se tady nějaká debata o nutnosti přiškrtnit zdejší hráčskou vášeň zvedá pravidelně už pár let. Na sklonku roku 2006 ji vyvolal senátor Josef Novotný. Přišel s revoluční novelou zákona, která hazard prudce omezovala. Při hlasování v Senátu neuspěl, ale celý ten boj přinutil ministra financí Miroslava Kalouska ke slibů, že jeho úřad vypracuje zákon, který ukáže stopku všem mafiánům a podvodníkům. Pak to byla trochu fraška. Ministerstvo pracovalo rok na novele, kterou pak před Vánocemi 2007 vláda smetla ze stolu jako ‚naprosto nevhodnou a zastaralou‘. Kalousek znovu slíbil, že do roka předloží nový zákon. K debatě o něm přizval politiky, majitele heren, šéfy velkých sázkových podniků. Po roce – teď před Vánocemi – ohlásil Kalousek, že práce má skluz, a vyžádal si od vlády další rok. A pak se vydal na cestu dalšího povolování hazardu. Pustil na internet dosud zakázané kurzové sázky s vysvětlením, že Češi stejně na internetu sázejí, ale na zahraničních serverech. Jeho krok však vyvolal slušnou bouři. Ozvali se znovu senátoři – už bez Novotného, který své křeslo při

podzimních volbách neobhájil. „Ministerstvo financí neplní sliby,“ tvrdí senátoři a rozhodli se oprášit, vylepšit a projednat kdysi zamítnutou Novotného novelu. Už nejde o skupinku kolem jednoho nadšence, ale o dvacítku senátorů ze všech stran, kteří by mohli mít reálnou šanci změny protlačit. Tento stručný, neúplný popis posledních událostí kolem kontroly hazardu posiluje jedno již dlouho existující podezření – a sice, že velké změny v tuzemské praxi ‚hazardního ráje‘ si tu skoro nikdo nepřeje. **A protože stávající pravidla jdou na ruku mafiím a pračkám peněz, k jejichž podpoře se nelze veřejně hlásit, tváří se zainteresovaní, že na změně pracují, ale že revoluci v kontrole hazardu brání jakási nemožnost politické a odborné dohody. Otázka je, co se za těmi vytáčkami skrývá. Nabízejí se dvě odpovědi – korupce nebo diletantství.**“

V tom samém duchu „kontroly nad hazardem“ však Miroslav Kalousek pokračoval i po roce 2009. Veřejný tlak však sílil, a proto bylo přece jen třeba něco předložit za účelem „uspokojení davu“. Dne 9. února 2011 předstupuje ministr financí Miroslav Kalousek před tehdejší poslance a předkládá vládní návrh novely loterijního zákona. Ten však obsahuje jenom drobné úpravy, stále však ponechává volnost společnostem provozujícím hazard rozhodovat komu a na jaké účely odvedou část svých výtěžků ze hry a neobsahuje ani návrh na řádné zdanění jejich příjmů. To slibuje ministr Kalousek zavést až v jiném zákoně, který prý předloží do půl roku, a dokonce prosí poslance, aby uvedené požadavky do právě projednávané – v podstatě kosmetické – novely nenavrhovali [140]:

„Rád bych v rámci tohoto předložení vyjádřil svůj názor na to že opravdu – před novým loterijním zákonem a před daní z příjmů – skutečně nejde o nic jiného než o dílčí novelu a o možnost, aby obce a města na svém území, co se týká provozování sázkových her, tahaly za delší konec provazu. Myslím si, že to je záměr všech tří předkladatelů. Proto se domnívám, že efektivní postup by byl takový, kdyby všechny tři předlohy, které teď diskutujeme ve společné rozpravě, postoupily do druhého čtení. Jsem připraven být velmi flexibilní k jednotlivým pozměňovacím návrhům. **Znovu opakují, ta zásadní a jediná priorita této novely jsou vyšší pravomoci obcí.** Budete-li si přát většinou sjednotit odvody, budete-li si přát jinak upravit nebo vyndat z návrhu karetní hry, jsem připraven to naprosto respektovat.

Mám jedinou prosbu, a sice prosbu, abychom se v rámci loterijního zákona nepokoušeli novelizovat zákon o dani z příjmů či zavádět novou loterijní daň. (Pobavení v řadách ČSSD.) **Já předložím ještě v první polovině roku, tedy vládě na jaře, a vláda ještě v první polovině roku předloží Poslanecké sněmovně nový zákon o dani z příjmů, který, budete-li pak s tím souhlasit, učiní ze stávajících loterijních společností řádné daňové subjekty. Zrušíme osvobození z oněch odvodů, stanou se daňovými subjekty, které budou řádně plnit daň z příjmů a vedle této daně z příjmů ještě navíc budou platit speciální loterijní daň, což je naprosto běžný moderní způsob zdaňování těchto subjektů v celém civilizovaném světě. Ale řešme to prosím v rámci zákona o dani z příjmů, nikoliv v loterijním zákoně. To je moje jediná prosba. Děkuji.**“

Tento vládní návrh byl poslanci schválen v prvním čtení (samotný Miroslav Kalousek se při něm zdržel hlasování podobně, jako např. Jaromír Drábek či Karel Schwarzenberg [141]) a poslán k projednání do rozpočtového výboru. O to více překvapí, že nedlouho poté, co ministr financí takto prosil poslance o zdrženlivost, předložil poslanec Miroslav Kalousek rozpočtovému výboru návrh s datem 31. 3. 2011, který – slovy poslance ODS Michala Doktora – byl „*jediným návrhem, který směřoval k zavedení řádného zdanění loterií v České republice*“, a to již od ledna 2012 [142]! V souhrnném stanovisku Ministerstva financí se k tomuto návrhu Miroslava Kalouska uvádí [143]:

„Tento návrh jako jediný reaguje na Programové prohlášení vlády, které uvádí, že ‚vláda přistoupí k vyššímu zdanění loterií, veškerého hazardu a k odstranění výjimek v této oblasti. Příjmy firem podnikajících v této oblasti budou zdaňovány jednotnou sazbou 20 %.’ V tomto směru jsou proto všechny ostatní pozměňovací návrhy v rozporu s Programovým prohlášením vlády, a proto rovněž s pozměňovacím návrhem poslance Kalouska, neboť zachovávají v praxi neosvědčený režim odvodu části výtěžku na veřejně prospěšné účely a s menšími úpravami rovněž další současné poplatky či odvody placené provozovateli hazardních her, tj. správní poplatky, odvod na státní dozor a místní poplatky.“

Rozpočtový výbor tento Kalouskův návrh drtivě nepřijal (podle Mladé fronty Dnes byl jediným, kdo pro něj v rozpočtovém výboru hlasoval, poslanec Michal Doktor [139]) a M. Kalousek jej během druhého čtení novely loterijního zákona poslancům nepředložil [139]. Existují pouze tři důvody tohoto Kalouskova jednání: první možností je, že svým návrhem chtěl zabránit tomu, aby někdo jiný navrhl právní úpravu, která by společně provozujícím hazard ještě více „naložila“, tj. ještě více je zdanila (o oprávněnosti této možnosti svědčí vyjádření poslance Josefa Novotného, který se problematikou hazardu dlouhodobě zabýval a který dne 21. 6. 2011 před poslanci pronesl na adresu M. Kalouska slova: „*Nechce hazard zdanit. Jsou to jenom řeči. Protože jeho norma předložená jako poslancem Kalouskem v podstatě říká, že to nízké zdanění, které je kolem 6 mld., letos zůstane. Na to měl napasované koeficienty, které v jeho návrhu byly.*“ [145]). Druhá možnost je, že M. Kalousek dobře věděl, že jeho návrh rozpočtový výbor neschválí, a tedy on bude moci na veřejnosti kdykoli tvrdit, že chtěl přece hazard zdanit, ale jiní to nechtěli. Je možné si však hypoteticky představit i třetí možnost, kterou by mohl být vzkaz hazardním společnostem – když neuděláte to, co chci já, mohu kdykoli zařídít, že vaše miliardové příjmy budou zdaněny. Buď jak buď, dne 19. 5. 2011 vystupuje ministr financí Kalousek na tiskové konferenci svého ministerstva stran boje proti daňovým únikům, kde na samém konci odpovídá na dotaz novinářky „*Jak jste daleko s přípravou zákona o loterijní dani?*“ doslova [144]:

„Je součástí novely zákona 586 o dani z příjmu, který podle plánu legislativních prací musí opustit Ministerstvo financí do jednadvacátého pátý – a já své plány plním.“

Tímto tvrzením se tedy ministr Kalousek vrací přesně k tomu, co tvrdil v únoru téhož roku před poslanci a o co je tak pokorně prosil. Tento Kalouskův veřejně deklarovaný záměr přitom předpokládal, že společnosti provozující hazard budou řádně daněny již od

ledna 2012. O skoro přesně měsíc později, dne 22. 6. 2011, však již vysvětluje důvody odložení svého záměru řádně zdanit hazard slovy [139]:

„Když si vezmu všechny zákonné lhůty a počítám s tím, že o tom bude jednat tripartita a vrátí mi to Senát, tak nevěřím, že by se to do konce roku stihlo.“

O odložení svého záměru a o tom, že hazard bude řádně zdaněn až o rok později, tedy od 1. 1. 2013, hovořil ministr Kalousek také před poslanci v průběhu třetího čtení výše zmíněné a pozměněné „kosmetické“ novely loterijního zákona, jejímž obsahem bylo pouze zvýšení odvodů na veřejně prospěšné účely a zvýšení pravomocí obcím [145]:

„Tou první částí je definitivní představa o odvodech z loterijních her, tedy chcete-li z hazardu. Ministerstvo financí ji má připravenou v novém zákoně o dani z příjmu, jedná se o zavedení takzvané loterijní daně, a součástí toho je i naprostý průlom, který způsobí, že loterijní společnosti se stanou řádnými subjekty daňového práva. Což teď nejsou, a upřímně řečeno, ať bude přijat jakýkoliv pozměňovací návrh, který dnes máme na lavici, ani poté nebudou subjekty daňového práva, neboť stále hovoříme o povinných odvodech pro dobročinné účely. Definitivní model, který připravuji v novém zákoně o dani z příjmu, je, že již nebudou osvobozeny od korporátní daně, budou platit korporátní daň 19 %, či jakákoliv procenta, o kterých rozhodnou budoucí politické reprezentace, a vedle toho ještě budou platit loterijní daň, pamětníci si tuto loterijní daň můžou představit jako daň o obratu, a objem této loterijní daně bude odečitatelný od základu korporátní daně. Tím se stanou subjekty daňového práva, budou podléhat daňovým kontrolám, budou řádně spravovatelné, koneckonců je to obvyklý model v drtivé většině zemí Evropské unie.“

Odstraní se tímhle definitivním modelem i významný korupční potenciál, protože dokud to budou být povinné odvody, ale odvody na základě rozhodnutí vlastníka společnosti, tak každý z vás je z nějakého regionu a víte, jakou představuje sílu, když ta či ona společnost se může dobrovolně rozhodnout, že věnuje tolik a tolik milionů do tohoto sportovního zařízení či do tohoto kulturního zařízení či do tohoto zařízení charitativního. O tom má rozhodovat politická reprezentace, o tom by neměli rozhodovat povinní plátcí. To je tedy ten konečný model. Nicméně účinnost tohoto modelu evidentně nebude dřív než od 1. 1. 2013, a jsme-li v polovině roku 2011, je na místě chtít vyšší zdanění loterijních her již v roce 2012.“

Proto dovolte, abych návrh pana poslance Farského, neboť je to nosič našeho hlasování – je to komplexní pozměňovací návrh – rozdělil na dvě části. Ta první část je vyšší zdanění hazardu, které jednoznačně z pozice Ministerstva financí podporuji. Druhá část je – promiňte mi ten pracovní název – cenzura internetu, kterou nemohu podpořit už jenom proto, že si do nedokážu technicky představit. (...).

Návrh, týkající se internetových sázek, který předložil pan poslanec Farský, je veden ctihodnými úmysly a je hoden úcty. Jenom to nikdo neumí technicky, proto ho nemohu podpořit.“

Na slova ministra Kalouska o tom, že podporuje vyšší zdanění hazardu již od počátku roku 2012, však zareagoval poslanec Michal Doktor, který poznamenal, že M. Kalousek nesprávně hovořil o dani, byť se jednalo pouze o zvýšení odvodů na veřejně prospěšné účely (o jejichž skutečném použití panovaly obecně vážné pochyby, jak bylo uvedeno výše, a je-li pravda, že skrze tyto odvody mohly být financovány např. politické strany, pak zvýšením těchto odvodů by mohlo být zvýšeno také financování těchto stran), nikoli však o daň [145]:

„Budu to znovu a znovu opakovat: to není žádná řádná daň, to jsou odvody loterijního trhu odváděné ve prospěch veřejně prospěšných účelů.“

Uzavřeme tuto anabázi konstatováním, že poslanci dne 21. 6. 2011 nakonec schválili ve třetím čtení výše zmíněnou „kosmetickou“ novelu loterijního zákona (s mnoha dodatečnými pozměňujícími návrhy) a následně dne 6. 9. 2011 schválili Senátem Parlamentu České republiky vrácenou verzi této novely. Tím bylo – alespoň v té době – odloženo řádné zdanění hazardu nejméně o jeden rok. A začala anabáze nová, jejíž výsledek anuloval schválenou novelu loterijního zákona. Především tlak veřejnosti a některých politiků (i koaličního partnera) nakonec donutil ministra Kalouska k tomu, k čemu se původně zavázal již v květnu na tiskové konferenci a co se posléze snažil opustit – v rámci novely daňových zákonů řádně zdanit hazard, a to s účinností již od 1. 1. 2012. Dne 8. 9. 2011 vláda předložila poslanecké sněmovně *Vládní návrh zákona o změně zákonů související se zřízením jednoho inkasního místa a dalších změnách daňových a pojistných zákonů*, jehož první čtení proběhlo v poslanecké sněmovně dne 20. 9. 2011. Ten mj. obsahoval zrušení osvobození společností provozujících hazard od daně z příjmu (tedy tyto společnosti by se nově staly standardními daňovými subjekty se vším, co k tomu náleží), zrušení odvodů ze zákonem definovaného výtěžku z hazardu na veřejně prospěšné účely (které ve skutečnosti končily buhví kde) a naopak zavedl nový odvod, a to tzv. loterijní daň ve výši 20 procent z rozdílu mezi vsazenými částkami a vyplacenými výhrami⁸. Deklarovaná účinnost těchto změn byla od 1. 1. 2012 [151]. Následovalo klasické schvalovací kolečko (druhé a třetí čtení, následně projednání a schválení pozměněného návrhu v senátu a předložení senátního návrhu ke schválení poslanecké sněmovně). Pár dnů před vánočními svátky, konkrétně 20. 12. 2011, předstupuje ministr financí Miroslav Kalousek před poslance a objasňuje a vychvaluje podstatu senátem schváleného konglomerátu právních úprav (ten následně ponese číslo 458/2011 Sb. [149]), jenž obsahuje i výše zmíněné zdanění hazardu. Dejme slovo samotnému ministru financí [148]:

„Systémová změna totiž nespočívá v ničem jiném, než že odvody z loterií přestávají být osvobozeny od korporátní daně, tedy od daně z příjmu, což znamená, že budou platit daň

⁸V důvodové zprávě k tomu vládnímu návrhu se uvádí odhad částky, kterou získají veřejné rozpočty přijetím těchto změn: „Zavedení odvodu z loterií a jiných podobných her a zrušení osvobození od daně z příjmu, kde tento odvod bude snižovat základ daně z příjmu, by mělo celkově přinést do veřejných rozpočtů téměř 7,2 mld. Kč. (cca 6,4 mld. Kč výnos z odvodu a cca 0,8 mld. Kč výnos ze zrušení osvobození). Rozpočtově budou tyto příjmy rozděleny mezi státní rozpočet a obecní rozpočty.“ [151].

z příjmů právnických osob jako jakékoliv jiné právnické osoby, ať už ten parametr bude jakýkoliv. Teď je 19, budou platit 19. Jestli kdykoliv nějaká politická reprezentace rozhodne o tom, že to bude 15 nebo 25, budou platit 15 nebo 25. Ale to zásadní je, že prostě budou platit daň z příjmů právnických osob a že, což je možná ještě důležitější, budou podléhat standardní daňové kontrole finančních úřadů podle daňového řádu, což dnes nepodléhají! Zdůrazňuji: Jestliže dnes ten či onen finanční úřad kontroluje loterijní společnost, pak kontroluje podle zákona o loteriích, kde jeho procesní pravomoci jsou neskonale slabší a menší, než když kontroluje daňový subjekt podle daňového řádu. Tohle je ta systémová změna.

Druhá část té systémové změny je, že vedle korporátní daně je zaváděn úplně jiný instrument, a sice loterijní daň, který bude spravován stejně jako daň z příjmů právnických osob, byť by si zasloužilo samostatnou teoretickou diskusi, zda loterijní daň je daň přímá, či nepřímá. (...) Tak tohle je ta systémová změna, že vedle korporátní daně je zaváděna také daň z loterií. A opět je pouze jenom parametrická záležitost, zda ta daň bude 20 % pro všechny nebo 15 % pro všechny nebo 25 % pro všechny, nebo různé parametry pro různé typy loterií.

*Dobře víte, že současný právní stav je takový, že dodnes o povinných odvodech loterijních společností nerozhodují demokraticky volená zastupitelstva, ale vlastníci loterijních společností. Takže ta zásadní systémová změna není o ničem jiném než o odpovědi na otázku, kdo má rozhodnout o povinných odvodech. (...) Pouze v tomto jediném případě, v povinných odvodech, o tom rozhodují šéfové loterijních společností. **Je to absurdní! Zakládá to obrovský korupční potenciál!** Ne náhodou se kolem toho vedou tak složité a dlouhé diskuse. A přiznejme si, že i tady i v Senátu bylo velké vábení Sirén. Proč by o tom měla rozhodovat demokraticky volená zastupitelstva? Proč bychom o tom nemohli rozhodovat my? **Vždyť když nám v tom pomůžeš, my se s tebou rozdělíme. My si necháme poradit, kam to máme poslat.** Podívej se, ta ošklivá vláda, ten Kalousek s tím Nečasem už nechťejí připustit žádného medvěda, my ti uděláme takového hezkého loterijního medvídka. **Nech nám aspoň třetinu a my si rádi necháme poradit, co je to správné dobro v tom tvém volebním obvodu nebo vůči tomu či onomu tvému kamarádovi.** Nenech to na těch demokraticky zvolených zastupitelstvech. U nás budeš mít mnohem větší slovo. **Mnozí z nás tomu možná chvílemi podlehlí.** Mnozí z nás možná kvůli tomu i zázračným způsobem měnili svá stanoviska z týdne na týden. Prostě z největších bojovníků proti korupci najednou byli největší bojovníci za to, aby aspoň třetina těch odvodů mohla zůstat těm loterijníkům k tomuhle rozhodování. Výsledkem byl totální paskvil, za který se jako člen Poslanecké sněmovny stydím, že Poslanecká sněmovna něco takového mohla schválit a odeslat do Senátu.“*

Vyskytuje se však obava, že hazard bude řádně daněn v souladu se zákonem o dani z příjmu možná až od roku 2015 (nikoli od 1. 1. 2012), což souvisí s tím, že úprava stran zdanění hazardu je schvalována v konglomerátu dalších a propojených právních úprav. S touto obavou vystupuje nejprve poslanec Michal Doktor [148]:

„Vyjdu-li z podkladů, které mám k dispozici, **vyslovuji obavu, že i zavedení korporátní daně, daně z příjmu týkající se loterijních společností, je v té části, která z hlediska svých účinků bude odsunuta do roku 2015, a vyjadřuji, pane ministře financí, protože teď už jste přítomen, obavu z toho, že veškeré komponenty týkající se daně z příjmu z tohoto pohledu jsou samozřejmě posunuty až do tohoto roku.**“

Na obavu poslance Doktora upozorňuje také poslanec Michal Babák [148]:

„Já bych velice rád vystoupil pouze k jednomu tématu a k jednomu parametru, který tady zazněl, ale rád bych ho ještě zdůraznil, protože v té kostře zákona o jednotném inkasním místě **se stala chyba** a já věřím a jsem si jist, že ta chyba nebyla schválnost, nicméně musím tady tu věc zdůraznit, **protože účinnost daně z příjmu právnických osob u hazardu bohužel vzhledem k této chybě bude pravděpodobně vybíratelná až od 1. 1. 2015.** Pokud se nám podaří schválit senátní návrh, čili pokud prezident podepíše zákon až vlastně po roce 2011, **tak mám potvrzeno ze sněmovní legislativy, že bohužel hazard jako takový bude korporátní daní zdaněn až od roku 2015.** Pokud by se našemu prezidentovi podařilo podepsat tento řekněme vrácený senátní návrh, tento zákon o jednotném inkasním místě, ještě do konce roku 2011, potom je tato věc velice problematická a pravděpodobně o tom budou rozhodovat správní, možná i ústavní soudy. Tuto věc mám **potvrzenou jak od sněmovní legislativy, tak od Legislativní rady vlády,** takže si myslím, že je potřeba ji brát též jako bernou minci, jako zásadní věc před celým hlasováním o jednotném inkasním místě.“

Ministr financí však problémy s účinností návrhů přítomným poslancům následně objasnil. Obavy se však tak jako tak týkaly daně z příjmu, nikoli však nově zavedeného odvodu – tzv. loterijní daně, zmíněné výše. Mimořádně zajímavá a závažná jsou však slova ministra Kalouska, pronesená před poslanci na téže schůzi poslanecké sněmovny, ve kterých přiznává kolosální tlak lobbistických skupin na poslance a senátory stran schválení či neschválení zákona, týkajícího se zdanění, resp. nezdanění hazardu [148]:

„Já opravdu slibuji, že **fakticky vystupuji naposled, ale prosím, abychom se tady nehádali s panem poslancem Bémem, prosím, aby nás rozsoudila autorita v této věci nejvyšší, a to jsou vlastníci loterijních společností. Vy všichni víte, jak příšerně tady lobbovali, když o tom jednala Sněmovna. Všichni senátoři potvrdí, jak strašně lobbovali v Senátu, když o tom jednal Senát. To tam skoro spali a všichni lobbovali za poslaneckou verzi proti senátní verzi ze všech sil.**“

Čtenář si možná ještě vzpomene na slova M. Kalouska z roku 2009 „*ne, ne, to si vůbec neumím představit,*“ kterými reagoval na dotaz, zda nemohla být za jeho povolením internetového kurzového sázení nějaká nabídka lobbistů typu „něco za něco“. To je ale překvapující, neboť o dva roky později podle téhož M. Kalouska lobbisté „spali v senátu“, aby hájili svoje zájmy... Připusťme na chvíli, že by lobbisté masivně hájili svoje zájmy jak u poslanců, tak u senátorů a přitom by těmito poslancům, resp. senátorům za to nic

nenabízeli. Takový „lobbista“ by se však rázem ocitl na úrovni náhodného kolemjdoucího, který pouze prosí poslance, resp. senátory, aby mu vyšli vstříc. Ostatně, Miroslav Kalousek sám přiznal, jak bylo citováno výše, společně s provozujícím hazard „obrovský korupční potenciál“ [148]. Pro konkrétnější představu o míře tohoto potenciálu zopakujeme již uvedená čísla: odvody na veřejně prospěšné účely se mezi lety 2004 až 2007 pohybovaly kolem hodnoty 2,3 miliard korun ročně, mezi lety 2008 až 2011 pak kolem 3,5 miliardy korun ročně [135]. Především o těchto prostředcích hovořil tehdejší ministr financí ve vztahu ke korupčnímu potenciálu. Je proto mimořádně obtížné si představit, že si M. Kalousek ani neuměl představit... Poznamenejme, že poslanci celý komplet senátem předložených změn zákonů, který obsahoval i návrh zdanění hazardu korporátní daní a další jednotlivosti, schválili a prezident republiky jej ještě do konce roku 2011 podepsal (zákon č. 458/2011 Sb.) [148]. Od 1. 1. 2012 tak nabyla účinnost ta část, která se týkala hazardu⁹.

Konání Ministerstva financí pod vedením ministra Kalouska ohledně podpory hazardu však kritizoval opakovaně i veřejný ochránce práv (ombudsman) Pavel Varvařovský a také Ústavní soud. Šlo o to, že Ministerstvo financí udělovalo povolení na provozování videoloterijních terminálů v obcích na místech, kde podle obecních vyhlášek nesměly být výherní automaty umístěny (okolí škol, nemocnic apod.). Starostové obcí přitom mohli regulovat pouze klasické výherní automaty a mnohé obce tak i činily, to ovšem vedlo k nebývalému rozmachu modernějších terminálů, které však schvalovalo Ministerstvo financí [146]. Ústavní soud svým náleznem ze září 2011 tak dal obcím právo zakazovat nejen výherní automaty, ale i modernější videoloterijní terminály a dokonce uložil Ministerstvu financí povinnost odebrat jim již dříve udělené licence na provoz videoloterijních terminálů na místech, kde to obecní vyhláška nepovoluje [146]. Jak Ústavní soud, tak i ombudsman Pavel Varvařovský požadovali po Ministerstvu financí nápravu jednání. Pavel Varvařovský přitom Kalouskovo ministerstvo kritizoval stran udělování licencí na provozování videoloterijních terminálů již delší dobu ještě před nálezem Ústavního soudu. Ministr Kalousek však ombudsmana v podstatě ignoroval. Podle Varvařovského se Ministerstvo financí dopustilo nezákonností „v celé řadě aspektů“, například nerespektovalo vyhlášky měst a obcí ohledně míst (ministerstvo po určitou dobu ani nezjišťovalo, jestli žadatel o povolení nebude přístroj provozovat v budově školy, nemocnice, církve či úřadu, případně v sousedství takové budovy), kde byl provoz výherních přístrojů zakázán, povolilo také přístroje, na kterých lidé mohli prohrát více, než kolik jako maximální prohru stanovil zákon. Veřejný ochránce práv také označil Českou republiku za kasino Evropy [147]. Přesto všechno však

⁹Podle obhájené bakalářské práce [135] však šlo zákonným způsobem docílit oddálení placení daně z příjmů až od zdaňovacího období 2013: „I přesto, že vešel v účinnost již 1. ledna 2012, jeho reálné dopady na provozovatele loterií a jiných podobných her budou patrné až v průběhu roku 2013, resp. 2014. Mnohé firmy využily možnosti prodloužení zdaňovacího období, toho docílily zahájením přeměny obchodní společnosti (např. odstěpení sloučením bylo v praxi velmi oblíbené). Tímto si zajistily, že po dobu přeměny byla pro provozovatele směrodatná legislativa platná ke dni zahájení přeměny. Proto, aby správci daně nemohli namítat, že se jedná o cílenou daňovou optimalizaci, která je ve své podstatě zneužitím práva, museli provozovatelé loterií a jiných podobných her prokázat ekonomický důvod pro zahájení přeměny. Ekonomickým důvodem mohla být změna struktury společnosti, kdy např. bylo odděleno provozní středisko od servisního střediska. Zákonným způsobem tedy šlo docílit toho, aby provozovatelé loterií a jiných podobných her začali platit daň z příjmů právnických osob až za zdaňovací období roku 2013.“

Miroslav Kalousek závěry ombudsmana Varvařovského odmítl [147]:

„Ministr financí Miroslav Kalousek moje závěry fakticky odmítl.“

V zájmu objektivity dejme nyní znovu prostor pro obhajobu kroků tehdejšího ministra financí v popisované kauze. Po řadu let Miroslav Kalousek vystačil při svém „hájení“ hazardu v podstatě se dvěma argumenty. Za první, opakovaně upozorňoval na to, že pokud bude hazard více zdaněn, hrozí, že společnosti provozující hazard přesunou svoje podnikání mimo Českou republiku, čímž by veřejné rozpočty přišly i o to málo, co z hazardu dostávají (vizte např. [145]). Za druhé, Ministerstvo financí pod vedením M. Kalouska upozorňovalo při nejrůznějších příležitostech na hrozbu arbitrází (např. [147]). Arbitrážemi ostatně M. Kalousek hrozil také např. v souvislosti se zrušením obří zakázky na likvidaci ekologických škod [150]. Filozofie však byla v minulosti taková, že státní orgány učinily rozhodnutí, které třeba poškozovalo zájmy občanů České republiky ve prospěch soukromých společností, pročež tyto orgány posléze odmítaly provést revizi tohoto rozhodnutí, neboť by hrozilo, že by se soukromá společnost domáhala odškodnění v arbitráži – nejlépe v mezinárodní...

Zakončeme tuto podkapitolu tím, čím jsme ji začali. Jakýsi lobbista přiznal, že ministra financí M. Kalouska k jeho rozhodnutí povolit internetové kurzové sázení „*udolali svými argumenty*“, a to ve prospěch těch, kdo takové argumenty poskytl – tedy ve prospěch provozovatelů kurzových sázek [6]. S ohledem na nepopiratelné devastující socioekonomické důsledky celého hazardního byznysu na řádný chod společnosti konstatujeme, že zmíněné argumenty musely mít skutečně velkou váhu – takovou, kterou nebylo možné unést.

3.3 Znovu armáda – kauza Letadla CASA

Kauza, popsaná v této podkapitole, představuje vrchol celé dosavadní úřednické a politické kariéry Miroslava Kalouska. Důvodem není podstata kauzy – ta je, jak uvidíme níže, velmi banální. Důvodem není ani finanční objem s kauzou spojený, neboť M. Kalousek se za dvacet let své kariéry nepochybně zabýval vyššími částkami. Důvodem je pouze a jenom mediální obraz celé kauzy. Poprvé za dvacet let měl totiž Miroslav Kalousek problém se během svých veřejných vystoupeních plně ovládat. Od tohoto okamžiku v podstatě také klesají preference jeho strany TOP 09 (s výjimkou období kolem přímé volby prezidenta republiky, kdy kandidátem strany TOP 09 byl její předseda Karel Schwarzenberg).

Hlavní argument, který bude v této podkapitole z úst M. Kalouska opakovaně zaznívat, spočívá v prostém konstatování: u unikátního výrobku nelze stanovit cenu obvyklou. Toto tvrzení má železnou logiku a v zásadě s ním nelze polemizovat. Je-li nějaká věc na světě jedinečná, pak je – logicky – osamocená a nelze tedy stanovit její obvyklou cenu, neboť obvyklá cena znamená, že tu samou věc lze koupit – obrazně řečeno – v Praze i v Paříži, v New Yorku i v Tokiu, a to navíc ve stejné době. Pokud by chtěl člověk dovést tuto úvahu do konce, pak v podstatě všechno je unikátní – i rohlík na krámě. Ostatně, jakýsi znalecký posudek na tisk papírových jízdenek pro pražský dopravní podnik, který byl objednan v

souvislosti s podezřeními týkajícími se lidí kolem lobbisty Ivo Rittiga a jeho samotného, konstatoval, že nelze rozhodnout o tom, zda výroba jedné papírové jízdenky byla či nebyla předražena o 17 haléřů (tj. o sto procent původních nákladů). Bylo argumentováno, že nové jízdenky obsahují ochranné prvky proti padělání, které ty původní neobsahovaly, a tedy nové jízdenky jsou unikátní a nelze tedy stanovit jejich cenu obvyklou¹⁰! Možná nějakého lobbistu napadne vnutit např. fakultní nemocnici dodávku o sto procent dražších rohlíků jenom proto, že ty nové jsou o 20 úhlových stupňů více zatočené, čímž se lépe drží v ruce, a tedy jsou unikátní, a tedy nelze stanovit jejich cenu obvyklou...¹¹

Popišme nejprve v kostce kontury celého případu. Záměr Ministerstva obrany pořídit pro armádu čtyři lehká transportní letadla CASA C-295M (dále jen „CASA“) španělské výroby schválila vláda Mirka Topolánka v demisi pár týdnů před koncem úřadování dne 20. 4. 2009 [173], [174]. Za letouny měla Česká republika zaplatit včetně logistiky 3,577 miliardy korun a přidat k tomu pět nepotřebných bitevních letounů L-159 (přesněji řečeno mělo v rámci projektu dojít ke směně pěti letounů L-159 za jeden nově vyrobený letoun CASA a k nákupu tří kusů letounů stejného typu) [175]. O necelé tři týdny později, dne 7. 5. 2009, podepsali slavnostně na veletrhu v Brně ředitel sekce vyzbrojování Ministerstva obrany Jiří Staněk a generální ředitel akciové společnosti **Omnipol** Michal Hon smlouvu o nákupu uvedených letounů. Součástí kontraktu měla být i celková logistická podpora a zabezpečení výcviku létajícího a technického personálu v podmínkách české armády a doprovodné programy offsetové spolupráce ve výši 100 procent celkové ceny kontraktu (bez DPH) [175]. Společnost Omnipol v tomto kontraktu figurovala jako prostředník – sama letouny nakoupila od druhého největšího evropského zbrojařského koncernu EADS¹² (tím prvním je BAE Systems – vizte podkapitolu 2.2). Cenu, za kterou společnost Omnipol letouny nakoupila od výrobce – tedy od společnosti EADS – byla tajná a obě strany ji odmítly zveřejnit¹³. Čtenáři připomeňme, že dlouholetým předsedou představenstva společnosti Omnipol byl dobrý přítel Miroslava Kalouska Richard Háva a že jsme se s touto společností, resp. s osobou Richarda Hávy, setkali již několikrát (vizte podkapitolu 1.4, 1.5, 2.2). V době, kdy

¹⁰Posudek vypracoval znalecký ústav Equita Consulting, citujme přímo z tisku: „Znalci konstatovali, že smlouva podniku s Neographem je časově a věcně neporovnatelná s firmami, které dodávaly podniku jízdenky před a po Neographu (...). Věcná neporovnatelnost (...) spočívá podle ústavu v tom, že dodávané jízdenky mají různou strukturu a úroveň zabezpečení. Z analýzy dále vyplývá, že nelze porovnávat ceny jízdenek pražského dopravního podniku s cenami lístků v jiných městech a jejich dopravních podnicích – například z důvodu odlišného počtu cestujících nebo kvůli odlišnému pojetí způsobu zabezpečení jízdenek proti padělání. Podle znalců nebylo možné porovnat cenu jízdenek od Neographu s cenami konkurence, neboť „z šetření znalce vyplynulo, že jediný výrobce ceninového papíru v ČR je společnost Neograph a v Evropě vyrábí tento papír cca sedm společností.“ [171].

¹¹Ostatně, o předraženosti dodávek potravin do českých nemocnic, počítaje v to i pečivo, by bylo možné napsat samostatný elaborát.

¹²Společnost EADS byla v lednu 2014 přejmenována na Airbus Group [154].

¹³V tehdejší tisku se nicméně objevily informace, že Omnipol získal na obchodu provizi ve výši 890 milionů korun [176]. M. Kalousek k tomu v červnu 2012 vnesl v České televizi pochyby: „Tak jsem si jist, nebo jsem hluboce přesvědčen, že výše té provize je prostě nesmyslná kalkulace. Prostě nikdo nevyplatí marži 890, ale to ať se, to ať se vyšetří. To ať se vyšetří. To se klidně, to ať se vyšetří. Já si to dokonce velmi přeji, aby se to vyšetřilo, pokládám to za nesmysl.“ Později se vyjádřil, že provize pro Omnipol činila 4,5 % ceny obchodu [176], [178].

vláda dne 20. 4. 2009 rozhodla o nákupu letounů CASA od společnosti Omnipol, byl v této vládě do 8. 5. 2009 ministrem financí – Miroslav Kalousek¹⁴.

Dne 13. 6. 2012 požádali policisté poslaneckou sněmovnu o vydání místopředsedkyně poslanecké sněmovny za TOP 09 Vlasty Parkanové k trestnímu stíhání, a to v souvislosti s podezřením policie na spáchání dvou trestných činů, kterých se Parkanová měla dopustit v době, kdy byla ministryní obrany v Topolánkové vládě. Konkrétně se jednalo o podezření, že zneužila své pravomoci a porušila povinnosti při správě cizího majetku, a to při přípravě podkladů k nákupu letounů CASA, přesněji řečeno, nesplnila povinnost zajistit znalecký posudek o ceně letounů, resp. nedoložila přiměřenost ceny při nákupu těchto letounů [176], [178]. Tím měla státu vzniknout škoda ve výši 658 482 064,- Kč. Vedle Vlasty Parkanové se policie zajímala také o tehdejšího šéfa sekce vyzbrojování Ministerstva obrany Jiří Staňka, jenž mj. smlouvu o nákupu letounů se společností Omnipol podepsal [176]. Dne 11. 7. 2012 poslanecká sněmovna po emotivním jednání – o kterém bude ještě zmíněno níže – Vlastu Parkanovou vydala k trestnímu stíhání (pro vydání hlasovalo 117 poslanců, proti 45). Ta následně rezignovala na post místopředsedkyně poslanecké sněmovny [177]. Den předtím doporučil Vlastu Parkanovou vydat k trestnímu stíhání mandátový a imunitní výbor. Posléze policie oba zmíněné obvinila.

Nejen v poslanecké sněmovně se Miroslav Kalousek k celé záležitosti vyjadřoval velmi emotivně a velmi expresivně. Podle jeho vlastních slov tak činil vědomě a se záměrem, aby se jeho vyjádření dostala do všech médií [178]. To se mu podařilo. Neváhal hovořit o „policejní zvůli“, „estébáckých praktikách“, „policejní provokaci“ a např. vůči armádě jako celku se vyjádřil veskrze kladně, když na adresu bývalého náčelníka generálního štábu Vlastimila Picka prohlásil¹⁵ [179]:

*„Jako major v záloze těžko mohu uvěřit, že velitel armády byl **totální sráč**. Kdybych měl připustit, že se nechá zmasírovat od nějakýho **podělanýho náměstka**, tak si armáda nezaslouží ani korunu. Jestli se nějaký generálplukovník nechal zmasírovat od nějakýho neurochirurga, tak neměl bejt nikdy ani desátník.“*

Oním „podělaným náměstkem“, resp. „nějakým neurochirurgem“ byl někdejší náměstek ministryně obrany Vlasty Parkanové a posléze ministr obrany Martin Barták, který nekompromisně prosazoval nákup letounů CASA, a to původně i navzdory generálnímu štábu a jejímu náčelníkovi Vlastimilu Pickovi [178], [181]. Je to právě ten Martin Barták, který je v současné době trestně stíhán v souvislosti s údajnou korupcí při nákupu nákladních vozů Tatra pro českou armádu¹⁶, které se měl dopustit právě jako náměstek ministryně obrany

¹⁴Podle vlastních slov z června 2012 byl M. Kalousek jedním ze 14 členů vlády, kteří hlasovali pro tento obchod: „Já jsem jeden z těch 14, na vládě bylo přítomno 14 ministrů a všech 14 hlasovalo pro. Nikdo nevznesl žádné pochybnosti a projednávala se ta záležitost třikrát. Já jsem dodnes přesvědčen, že to rozhodnutí bylo správné a že ministr obrany plnil pouze zadání vlády.“ [176].

¹⁵Jistou pikantnost dodává tomuto vyjádření skutečnost, že po čase usedl Vlastimil Picek do stejné vlády, ve které byl i Miroslav Kalousek.

¹⁶Pražský městský soud v květnu 2014 zprostil Martina Bartáka obžaloby v této věci. Podle předsedy senátu uvedeného soudu byl soud v důkazní nouzi a relevantní podle něj byly jen čtyři důkazy, které však

Vlasty Parkanové v roce 2008 [182]. A je to právě ten Martin Barták, kterého ministr financí Kalousek jmenoval v roce 2010 svým náměstkem a o němž se v témže roce vyjádřil pochvalně a jehož náplň práce objasnil ministr slovy [183]:

„Bude mít tři základní úkoly – kontrolu, jak veřejné instituce dodržují rozpočtová pravidla, audit prostředků z fondů Evropské unie a dohled nad činností Finančního analytického útvaru ministerstva financí.“

„Jsem rád, že jsem mohl posílit tým o zkušeného a kompetentního administrátora, který je prověřen NBÚ na stupeň tajné. Takových úředníků moc není. Kdyby to, co se o něm psalo, byla pravda, jistě by letos na jaře prověrku nedostal.“

Poté, co policie začala Martina Bartáka vyšetřovat, po nějakém čase odešel i z Ministerstva financí [184], pročež ministr Kalousek k jeho odchodu řekl [184]:

„Na Martina Bartáka budu vzpomínat vždy v dobrém...Jsem docela špatný z toho, jak dlouho se ten případ táhne. Věřím, že se ve vyšetřování očistí, až se očistí, měl by být rehabilitován.“

Dodejme, že média kritizovala Martina Bartáka – mimo popisovaný nákup letounů CASA – také v souvislosti s armádními zakázkami na obrněné transportéry Pandur, obrněná vozidla Iveco, terénní automobily Tatra, obrněné vozy Dingo a v souvislosti s obchody se společností MPI Group [184]. Mimoto, podle článku týdeníku Respekt předcházelo rozhodnutí o nákupu právě letounů CASA jednání tehdejšího náměstka ministryně obrany Bartáka se zástupcem společnosti Alenia, na kterém zástupce této společnosti nabízel jiná transportní letadla [172]. Schůzka měla zajímavý průběh. Citujme přímo článek [172]:

*„Ačkoli se ve velkém byznyse pohyboval roky, ještě nic ho tolik nezaskočilo jako tahle schůzka. Když na ní prvnímu náměstkovi ministryně obrany Martinu Bartákovi detailně vysvětlil, proč by bylo pro českou armádu výhodné koupit poptávaná transportní letadla právě od jeho firmy Alenia, náměstek řekl, že rozumí. A pak znovu zopakoval větu, kterou pronesl hned na úvod audience: **„Proč bych měl mít zájem o vaše letadla?“** Poté, co se vykolejený byznysmen nezmohl na víc než na rozpačité ‚nechápu...‘, náměstek jednání ukončil.“*

Poznamenejme, že v médiích se objevilo svědectví, že na Ministerstvo obrany protlačil Martina Bartáka právě Miroslav Kalousek [179]. Ten to však expresivně popřel [179].

V souvislosti s trestním stíháním Vlasty Parkanové se Miroslav Kalousek také nevybíravě vyjádřil na adresu tehdejšího policejního prezidenta Petra Lessyho, kterému doporučil strmý kariérní sestup [179]:

označil za kontroverzní. „Kdyby nepřipouštěly pochybnosti, stačily by,“ dodal soudce [233].

„Ať jde šlapat chodník na Ostravsko.“

To souviselo s telefonáty M. Kalouska vyšetřujícímu policistovi i policejnímu prezidentovi. O jeho telefonátu (resp. třech telefonátech) s policejním prezidentem Petrem Lessym by bylo možné napsat kratičké pojednání názvu *Když dva zažijí totéž, pak každý zažije úplně něco jiného*. Obsah jejich hovoru byl prezentován široké veřejnosti v přímém přenosu na jednání bezpečnostního výboru dne 13. 7. 2012 [185]. Čtenáři doporučujeme shlédnout záznam z tohoto jednání, na kterém oba dva hlavní aktéři seděli necelé tři metry od sebe a každý prezentoval obsah jejich třech telefonátů ze dne 4. 7. 2012 – a každý zcela jinak. Zatímco ministr Kalousek vysvětloval, že spolu řešili nákup vozidel passat pro policii, policejní prezident Petr Lessy to kategoricky odmítl slovy [185]:

„To, co tady uváděl pan ministr financí Kalousek bylo pravdivé po druhé větě! Od druhé věty téma policejní passaty je pro mě naprosto nová informace.“

Dále pak policejní prezident prezentoval obsah hovoru s ministrem tak, jak jej sám zažil. Podle něj začal hovor sporem o SMS zprávu, kterou kdosi z čísla mobilního telefonu ministra Kalouska poslal vyšetřujícímu policistovi o několik dnů dříve. Tato SMS zpráva byla adresátovi skutečně doručena, **uložena v paměti a zdokumentována**. Obsah této SMS zprávy a především její konec přitom o tři dny dříve Miroslav Kalousek v České televizi **naprosto vyloučil** [178]. V hovoru s policejním prezidentem pak ministr Kalousek – podle slov Petra Lessyho – vyhrožoval policistům stíháním [185]:

„(První) hovor vygradoval tím, že nám bylo naznačováno, že budeme všichni odstíháni ve velmi krátké době. (...) V posledním hovoru mě vyzýval k tomu, že na tento hovor zcela zapomeneme.“

V ten samý den, kdy se odehrály tyto hovory, bylo v médiích otištěno Kalouskovo vyjádření a doporučení vyšetřovateli a dozorcům státnímu zástupci [186]:

„Je to bezprecedentní manipulace s trestním řízením. Já jako křesťan nemohu doporučit vyšetřovateli ani dozorcům státnímu zástupci, aby se zastřelili. Ale upřímně řečeno, když ne zastřelení, tak rezignace je ta jediná možná varianta.“

Poznamenejme, že na konci srpna téhož roku byl policejní prezident Petr Lessy odvolán ministrem vnitra ze své funkce a skutečně trestně stíhán... O zhruba rok později bylo stíhání zastaveno a následně byl Petr Lessy uveden zpět do funkce policejního prezidenta (k tomu došlo až po volbách do poslanecké sněmovny a po změně vlády).

Vraťme se však k samotnému hlasování o vydání poslankyně Parkanové k trestnímu stíhání a k tomu, co zaznívalo na její obranu z úst Miroslava Kalouska. Policie požádala poslaneckou sněmovnu o vydání Vlasty Parkanové, přičemž ve své žádosti uvedla, že svým jednáním jako ministryně obrany naplnila všechny znaky trestných činů zneužívání pravomoci veřejného činitele a porušování povinností při správě cizího majetku, čímž měla České

republiky způsobit škodu ve výši 658 482 064,- Kč [213]. Toho se měla dopustit tím, že jako ministryně obrany předložila vládě návrh na uzavření smlouvy mezi Ministerstvem obrany a společností Omnipol, aniž by doložila přiměřenost ceny za nákup tří letounů CASA, které Ministerstvo obrany nakoupilo za částku 3 006 632 747,- Kč bez DPH (předmětem této smlouvy byla také směna jednoho letounu CASA za tři jednomístné letouny L-159 a dva dvoumístné letouny L-159 T1) [213]. Podle policie měla být přiměřenost ceny stanovena v souladu se zákonem jako cena obvyklá. Policie dále ve své žádosti uvádí, že Ministerstvo obrany disponovalo dostatečnými podklady k tomu, aby bylo schopno tuto cenu stanovit, mj. upozorněním, že na Ministerstvu obrany byla založena podrobná nabídka společnosti EADS ve věci letounů CASA C-295M z roku 2006 která, jako svoji přílohu, obsahovala i cenu a financování, přičemž nabídková cena za čtyři tyto letouny měla podle policie v podstatě odpovídat později sjednané ceně za koupi letounů tří [213]. Mimoto policie upozornila, že Ministerstvo obrany mělo k dispozici právní rozbor od jakési advokátní kanceláře ze září 2007 názvu *Právní posouzení možnosti zákonného způsobu směny 8 ks letounů L-159A a 2 ks letounů L-159T1 za 2 ks nových letounů EADS CASA C-295*, který se mj. věnuje i majetkoprávním otázkám a otázce ocenění majetku. Vyšší uvedené škody policie stanovila na základě znaleckého posudku společnosti American Appraisal s. r. o.¹⁷, který stanovil **cenu obvyklou** tří výše uvedených letounů CASA na hodnotu 2 348 150 683,- Kč [213].

Miroslav Kalousek argumentoval velmi emotivně v tom duchu – mimo upozornění na některé faktické chyby v údajích vyskytujících se v policejní žádosti –, že nelze u tohoto druhu vojenské techniky stanovit cenu obvyklou [232]:

*„Prostě pro tento typ nelze zadat znalecký posudek na cenu obvyklou, protože to ani nejde, ani taková zákonná povinnost nemůže existovat. (...) Skutečně máme-li hovořit o škodě v případě CASA, tak jediná škoda, kterou jsem zatím schopen vyčíslit... **Já netvrdím, že nebyly předražené, to se mohlo stát, ale rozhodně je absurdní to číslo, které uvádí policie. To je opravdu jenom subjektivní názor American Appraisal. To je naprosto nepoužitelný posudek naprosto nezpůsobilého znalce. A jediná škoda, kterou dnes mohu autoritativně říct, že vznikla, je, že když vezmeme znalečné, které vyšetřovatel zaplatil tzv. znalci, a odečteme hodnotu papíru do sběrných surovin, tak máme stoprocentně škodu, která vznikla České republice, protože to je nepoužitelný znalecký posudek. To je jediná škoda, kterou můžu autoritativně říct, že může Ministerstvo financí evidovat. Žádná jiná škoda neexistuje.**“*

*„Myslím si, že nám každému **stačí půl mozkového závitu**, abychom věděli, že **na unikát nelze stanovit cenu obvyklou** (...).“*

„Takže ještě ujišťuji, hájím tady stanovisko pana ministra financí Sobotky, pana ministra financí Mertlíka, pana ministra financí Janoty a také tedy stanovisko ministra financí Kalouska, že na unikát nelze učinit znalecký posudek na cenu obvyklou, a že je tam dokonce

¹⁷Jedná se o českou pobočku v rámci celosvětové sítě americké společnosti American Appraisal Associates, Inc.

přímo napsáno, že na materiál, který je určen k zajištění obranyschopnosti a bezpečnosti státu, nelze – teď cituji legislativu – nelze stanovit znalecký posudek na cenu obvyklou, neboť takový posudek by byl vždy jenom subjektivním názorem znalce. Je-li to subjektivní názor znalce ještě firmy American Appraisal, a teď prosím pěkně to říkám na zvukový záznam a můžete si to kdykoliv zkontrolovat, firmy, na kterou Ministerstvo financí v minulosti podávalo stížnost na Komoru znalců, firmy, která vám kdykoliv udělá znalecký posudek na firmu, aniž by viděla její účetnictví, firmy, která je sice ‚emeriken‘ (úmyslně přehnaná anglická výslovnost), tak je emeriken, ale v čele stojí čistokrevný československý estébák, a přitom je zajímavé, pane poslanče, že policie ČR služby tohoto znalce využívá masivně. Já bych řekl, že co se týče objemu zakázek nejvíce. Možná že bezpečnostní výbor by se mohl věnovat tomu, na jaké znalce se obrací Policie ČR, protože například když v případě Severočeské zdravotní Ministerstvo financí podalo trestní oznámení, tak emeriken s estébákem v čele řeklo pro policisty, kteří si je objednali, že je všechno v nejlepším pořádku, neboť jsme neuvažovali o tom, že to nebylo napřímo, ale přes prostředníka, prostředník si napočítal 43procentní marži a 43procentní marže je na trhu naprosto běžná, když integrujete gynekologický stůl s rentgenem. My jsme konfrontováni jako Ministerstvo financí s takovýmito posudky emeriken Appraisal. Říkám to na zvukový záznam s plnou odpovědností a velmi bych si přál, aby mě takhle obskurní firma žalovala.“

„Tak tihle hoši udělali takovýto posudek na cenu obvyklou, tj. konfigurace na speciální zakázku ČR. **Ta konfigurace je tajná, já ji neznám.** Vím jenom, že řada prvků se musela vyvíjet na požadavky české armády, ten vývoj byl drahý, ale znalec tohle pominul a udělal posudek na cenu obvyklou. Existují jenom čtyři takové letouny na světě a ty se neobchodují. Ty stojí ve Kbelích. Není možné na ně udělat posudek na cenu obvyklou. Říkám vám to jako šéf úřadu, který je odpovědný za odborná stanoviska pro výklad praxe v majetkových zákonech.“

„Prostě ten posudek je škvár, to je hnůj! Ale vydejte ji!“

Poslanec Stanislav Křeček reagoval na slova ministra Kalouska s tím, že na unikát pochopitelně nelze stanovit cenu obvyklou a připomněl přítomným, že povinností Vlasty Parkanové bylo stanovit cenu přiměřenou, která je v žádosti policie rovněž zmíněna [232]:

„Já už to, dámy a pánové, těžko poslouchám. Samozřejmě že za unikát nelze stanovit cenu běžnou a obvyklou, ale každý, kdo vydává státní peníze, musí stanovit cenu přiměřenou! A v tom je ten problém. Že se nezjistila cena přiměřená! Žádná obvyklá cena – o tom nikdo nemluví.“

Jinak samozřejmě má pravdu pan ministr financí, že to letadlo je unikát. Nelítá, nic neuveze a jeho zbraňové systémy dosud nefungují. Takových letadel opravdu na světě mnoho není! (Smích a delší potlesk části poslanců.)“

V policejní žádosti o vydání Vlasty Parkanové je však v souvislosti s cenou přiměřenou

tvrzeno, že tato cena měla být stanovena jako cena obvyklá a rovněž znalecký posudek, který si policie nechala vypracovat, obsahuje stanovení ceny obvyklé – a to dokonce s přesností jednotek korun! Autorům tohoto textu nepřísluší hodnotit tento posudek, avšak **přesnost ceny**, která byla stanovena jako cena obvyklá, je zarážející – i kdyby byla známa veškerá specifikace oceňovaných letounů a i kdyby byla stanovena jen cena přiměřená, nikoli obvyklá. Každý měřený či odhadovaný údaj, který není udán s tolerancí (chybou), je bezcenný. A každý soustružník, který má vysoustružit hřídel do motoru automobilu, to dobře ví. Soustružník musí znát např. průměr hřídele o hodnotě 10 milimetrů s tolerancí $\pm 0,005$ milimetru. Pak ví, že průměr hřídele může vysoustružit nejméně 9,995 milimetrů a nejvýše 10,005 milimetrů, aby součástka v motoru ještě řádně plnila svoji funkci. Na druhou stranu je zjevně nesmyslný např. údaj o době letu z místa A do místa B, který by byl dán jako 2,864 hodiny s tolerancí 100 hodin! Uvádět desetiny či dokonce další řády zjevně nemá smysl, když chyba je již v jednotkách (resp. dokonce ve stovkách jednotek). Jinými slovy, teprve uváděná tolerance (chyba) výsledku dokládá hodnověrnost a přesnost samotného výsledku¹⁸. V tomto směru má vystudovaný inženýr chemie Miroslav Kalousek nepochybně pravdu, a to i kdyby měla být stanovena cena obvyklá např. rohlíků za celou Českou republiku. Uvážíme-li k tomu, že autoři znaleckého posudku velmi pravděpodobně neznali úplnou specifikaci oceňovaných letounů, pak odhadnout jejich cenu s přesností jednotek korun (a bez udání tolerance, která by musela být v haléřích) je nemožné. Mimoto lze jen obtížně takovou cenu nazvat cenou obvyklou. V podobném duchu se vyjádřil i M. Kalousek [232]:

„Cenu přiměřenou stanovila ministryně obrany a její odborné orgány tak jako všem ostatním ministrům předtím metodou, která nijak neporušuje zákony České republiky. Pokud jsou ty zákony špatné, nedokonalé, je třeba je zlepšit, aby ta metodika byla přesnější, spolehlivější, transparentnější, tak to musí udělat Parlament ČR demokratickou cestou, nemůže to udělat policista svévolnou kriminalizací. To je ten rozdíl mezi právním a policejním státem. To za prvé.

A za druhé. Děkuji vám, pane poslanče, za to, že jste řekl, že samozřejmě na to nelze stanovit cenu obvyklou, ale cenu přiměřenou, protože v obžalobě je napsáno, že obezřetný policista zadal posudek na cenu obvyklou – na cenu obvyklou – a z toho vyvodil škodu 658 milionů. Samozřejmě že pouze emeriken Appraisal (úmyslně přehnaná anglická výslovnost) mohl vzít takový úkol, protože seriózní znalec by řekl, že je to nesplnitelný úkol. Emeriken Appraisal vám za jakékoli peníze udělá cokoliv, dokonce i cenu obvyklou tam, kde to udělat

¹⁸V případě měření např. sportovních výkonů se chyba (tolerance) pro veřejnost neuvádí, neboť ta je nejméně řádově menší, než je zveřejněný výsledek. Naproti tomu ekonomové svoje odhady uvádějí zásadně bez tolerancí, přitom však jejich chyba bývá kolosální! Svě o tom ví i M. Kalousek, jehož Ministerstvo financí předpovědělo v říjnu 2008 **růst** HDP za rok 2009 (oproti roku 2008) na hodnotu **3,7** procent, ve skutečnosti však došlo k **poklesu** HDP v roce 2009 (oproti roku 2008) o **2,3** procenta [236], [237]! Tedy místo hodnoty +3,7 nastala hodnota -2,3. Chyba předpovědi činila tedy plných 6 procentních bodů, což představuje relativní chybu předpovědi plných 260 procent! Skutečnost, že ekonomové zásadně uvádějí svoje odhady s desetinnými, přestože jejich chyba je i ve stovkách procent, ledacos o řadě z nich vypovídá.

nejde. Tím jen říkám, že ten posudek je naprosto nepoužitelný pro vaši úvahu nebo pro informaci do veřejnosti, že snad došlo ke škodu 658 milionů. Možná došlo ke škodě, ale možná také došlo k úspoře 400 milionů. Pokud by tady existoval ještě jeden takový estébák jako pan Krch a vedl by nikoliv emeriken, ale ostraulien Appraisal, zadal bych si u něho posudek za 3/4 milionu a on by mi určitě spočítal, že ta letadla vyšla o 400 milionů levněji, a mohli bychom tady Vlastu Parkanovou vyznamenávat, a nikoliv vydávat. To je úplně stejná logika. To je vždycky subjektivní názor znalce! A to je to, co jsem chtěl odpovědět panu poslanci Ohlídalovi.“

Poznamenejme, že poslankyně Vlasta Parkanová byla nakonec poslaneckou sněmovnou vydána k trestnímu stíhání – i přes úpornou snahu Miroslava Kalouska tomu zabránit [232].

Posuňme se nyní v čase o nějaké dva měsíce do budoucna. V té době je natáčen investigativní pořad České televize *Reportéři ČT* k nákupu letounů CASA [230]. V rámci tohoto pořadu mj. zazní, že Vlasta Parkanová coby ministryně obrany požádala jen několik dní před klíčovým jednáním vlády, která obchod schvalovala, ministra financí Kalouska, aby se vyjádřil k přiměřenosti ceny letounů CASA. V tomto smyslu také ministryně Parkanová informovala vládu, že cenu obchodu ještě před podpisem smlouvy ověří Ministerstvo financí. Ministr Kalousek odpověděl, že se k ceně vyjadřovat nemůže, neboť jde o vojenský materiál a na daný případ se nevztahují příslušné paragrafy zákona o oceňování [230]. V odpovědi ministr financí Kalousek píše ministryni obrany Parkanové doslova [230]:

„K předmětné záležitosti si vám dovoluji sdělit, že MF (...) nepřísluší tento souhlas udělovat, neboť se nejedná o běžně obchodovatelné zboží, ale o vojenskou techniku a vojenský materiál pro zajištění obrany a bezpečnosti státu, kde obvyklou cenu stanovit nelze.“

To, co je ale v celé kauze nákupu letounů CASA mimořádně důležité, je skutečnost, že ministr financí **Kalousek** připsal ke svému stanovisku i tuto větu [230]:

„Neshledal jsem však na smluvní dokumentaci nic, co by zakládalo důvod k domněnce, že se jedná o operaci pro AČR nevýhodnou.“

Teprve toto ujištění bylo pro ministryni Parkanovou klíčové k tomu, aby dala souhlas k podpisu smlouvy o nákupu letounů CASA. Přiznal to ostatně i Jiří Staněk, který byl náměstkem ministryně Parkanové a který také fakticky za Ministerstvo obrany smlouvu se společností Omnipol podepsal. I on byl policií – stejně jako Vlasta Parkanová – obviněn. Jiří Staněk k odpovědi ministra Kalouska řekl [230]:

„Bez tohoto stanoviska, to mohu říct s veškerou vážností, bez této odpovědi na ten dotaz paní ministryně, by paní ministryně v žádném případě nedala souhlas k podpisu smlouvy a mně neuložila prostřednictvím pana náměstka pro vyzbrojování, abych smlouvu podepsal. To bylo samozřejmě klíčové.“

Odpověď ministra financí Kalouska ministryni obrany Parkanové o tom, že neshledal na smluvní dokumentaci nic, co by zakládalo důvod k domněnce, že se jedná o operaci pro armádu nevýhodnou, svádí položit Miroslavu Kalouskovi otázku, na základě čeho došel k tomuto závěru. Tuto otázku novináři pořadu *Reportéři ČT* Miroslavu Kalouskovi v září 2012 skutečně položili, přesněji řečeno mu položili otázku tohoto znění [230]:

„A na základě čeho jste přesvědčený, že ta zakázka nebyla předražena?“

Podívá-li se čtenář na videozáznam uvedeného pořadu [230], uvidí, že tato prostá otázka Miroslava Kalouska zjevně zaskočila a nebyl na ní připraven. Čtenáři důrazně doporučujeme shlédnout, s jakým zjevným zaváháním a hledáním slov (a dokonce s úsměškem) na tuto otázku M. Kalousek odpověděl. Prostý přepis jeho odpovědi vypadá takto [230]:

„Na základě platných zákonů. A na základě platných zákonů, na základě běžných cen.“

Podle Slovníku spisovného jazyka českého je heslo „obvyklý“ vysvětleno mj. i pomocí přídatného jména „běžný“ [239]. Ministr Kalousek tedy před poslanci správně argumentoval, že na unikát nelze stanovit cenu obvyklou (běžnou) a že každému na pochopení tohoto faktu stačí půl mozkového závitu. **Sám** přitom předtím došel k závěru, že letouny nebyly předraženy, a to na základě **běžných (obvyklých)** cen... Mimoto, sám později před poslanci připustil – jak citováno výše –, že netvrdí, že letouny nebyly předraženy, přitom však předtím svoji kolegyni z TOP 09 ministryni obrany Vlastu Parkanovou ujistil o opaku. Na uvedený rozpor ve svých vlastních tvrzeních byl M. Kalousek ze strany novinářky pořadu *Reportéři ČT* dotázán. Ministr namísto vysvětlení přešel do protiútoků a se zjevnou zlostí pronesl [230]:

*„Ale vy nepřicházíte jako objektivně připravená novinářka, která chce informovat. Vy přicházíte jako někdo, kdo je nabítež jednou zájmovou skupinou, jedním zájmovým člověkem, něčím, čím vám **nalil palici**.“*

Z řečeného plyne, že ministr Kalousek nemohl objektivně rozhodnout o výhodnosti či nevýhodnosti nákupu letounů CASA z pohledu ceny. Přesto však k nákupu vydal souhlasné stanovisko – právě z pohledu výhodnosti. Později tvrdil, že hlavním motivem pro něho osobně byla směna pěti českých letounů L-159 za jeden letoun CASA, která byla součástí obchodu mimo nákup tří dalších letounů CASA, resp. to, že se český letoun dostane do výzbroje španělské armády [230]:

„Pro mě osobně ten hlavní motiv byl, že L-159 jako finální český výrobek budou zavedeny do výzbroje španělské armády.“

Avšak španělské ministerstvo obrany se novinářům vyjádřilo, že o této možnosti nikdy neuvažovalo [230]:

„Španělská armáda nikdy neuvažovala, že by do své výzbroje česká letadla L-159 zavedla.“

Bohužel je osud českého letounu L-159 v tomto směru smutný – letouny totiž skončily rozložené v hangáru společnosti EADS, která letouny CASA vyrobila [230]. Ostatně, v kupní smlouvě se požadavek na uplatnění českých letounů L-159 neobjevil [230]. Bylo-li tedy hlavní motivací ministra Kalouska stran nákupu letounů CASA to, že se české bitevníky L-159 dostanou do výzbroje španělské armády, jak sám říká, pak je zarážející, že tento požadavek nebyl zapracován do kupní smlouvy. Patrně nebylo ostatně ani předem osloveno španělské ministerstvo obrany, zda o tomto zavedení do své výzbroje vůbec uvažuje. Jinými slovy, pravé důvody pro své jednání v tomto nákupu zná pravděpodobně jenom malá skupina lidí kolem ministra Kalouska. Mimoto bylo v médiích prokazatelně dokázáno na základě dokumentů Ministerstva obrany, že tehdejší náměstek ministryně Parkanové Martin Barták tlačil na vedení armády, aby s k nákupem letounů CASA souhlasilo, byť vedení armády původně nákup – a to velmi ostře a na základě technických údajů o přepravní kapacitě, doletu či nákladovosti provozu letounů CASA – odmítalo [230], [238]. Motivace pro toto Bartákovu jednání je rovněž – jako v případě Miroslava Kalouska – nejasná...

Poznamenejme závěrem, že v případě unikátního letounu CASA nebylo možné – podle vlastních slov Miroslava Kalouska – stanovit cenu obvyklou, avšak v případě mimořádně unikátní zakázky na likvidaci starých ekologických škod po celém území České republiky v objemu mnohadesítek miliard korun se to v podstatě podařilo. Znalecký posudek (i k němu oponentní posudek), který vznikl na objednávku Ministerstva financí pod vedením právě M. Kalouska, totiž stanovil odhad maximální ceny této unikátní zakázky tak, že se odhad lišil v podstatě mikroskopicky od skutečných cen, které tři uchazeči v této veřejné soutěži posléze skutečně nabídli...

3.4 Starost o přírodu čili ekologická superzakázka

Výsledky práce lidí z různých profesí jsou různé. Například výsledek práce uklízečky se liší od výsledku práce ekonoma v bance či politika. Na tomto zjevném faktu není nic překvapivého a nepochopitelného. Přesto má toto zjevné tvrzení svoje překvapivé a obtížně pochopitelné souvislosti. Považte sami. Když paní uklízečka špatně vykoná svoji práci, každý okamžitě vidí, že není vynešen koš, že není vyluxováno či setřeno, že není utřen prach apod. Špatně odvedená práce je v případě profese uklízečky okamžitě vidět. A může být také okamžitě náležitě potrestána. Když však špatně odvede svoji práci ekonom v bance (který možná propustí zmíněnou uklízečku za její špatně vykonanou práci), nestane se nic. Skoro nikdo to totiž nepozná. A případní štůralové se umlčí ideologií. Případy krachů bank v bohatýrských 90. letech v České republice a jejich následná záchrana ze strany státu to bohatě dosvědčují. A případy splasknutí různých finančních bublin kolem roku 2008 ve Spojených státech amerických rovněž – banky byly natolik veliké, že se nemohly

nechat zkrachovat. Ještě markantnější je to v případě politika – tam už si může dotyčný dělat úplně cokoli. Nikdo totiž neví, jak má správně takový výsledek práce politika vypadat (vyjma zájmu dotyčného, aby byl znovu občany zvolen)¹⁹.

Dne 15. 12. 2008 bylo oficiálně zveřejněno vyhlášení veřejné zakázky na komplexní odstranění starých ekologických zátěží vzniklých před privatizací v devadesátých letech [219]. O dva dny později k tomu Ministerstvo financí, jež je v té době pod vedením ministra Miroslava Kalouska, uspořádává tiskovou konferenci, na které tehdejší první náměstek ministra financí Ivan Fuksa²⁰ spolu s dalšími zástupci ministerstva informují veřejnost o náležitostech této zakázky [219]. V prezentaci je tak mj. vysvětlen důvod pro rozhodnutí vypsat jednu gigantickou veřejnou zakázku na odstranění většiny zbývajících ekologických škod, které se stát při prodeji podniků v devadesátých letech zavázal odstranit. Hned v úvodu této prezentace se varuje a hrozí [219]:

*„Závazek je platný, právně vymahatelný a sankcionovatelný (**riziko arbitráží**).“*

„Odkládáním řešení hrozí zvětšení rozsahu a objemu ekologických škod.“

Hlavním důvodem, proč nevypisovat veřejné zakázky na odstranění jednotlivých ekologických škod zvláště pro každou dílčí lokalitu, je uváděno časové hledisko – od analýzy rizik až do začátku sanace uběhne prý minimálně cca 5 let a jenom interní administrativa zabere v průměru 2 roky [219]. Zadáním jedné obří zakázky by se tyto lhůty zkrátily. V prezentaci je celkem třikrát varováno před hrozbou arbitráží²¹, např. na straně šest se k dosavadnímu (tj. pomalému) způsobu odstraňování ekologických škod mj. uvádí [219]:

„Budoucí rizika: Žaloby nabyvatelů na škodu způsobenou nemožností užívat majetek včetně možných arbitráží.“

Následně je prezentována nutnost vše urychlit [219]:

„Nutnost zásadně urychlit a zefektivnit odstraňování starých ekologických zátěží a minimalizovat technická a finanční rizika.“

Miroslav Kalousek tuto obří zakázku od samého počátku obhajoval a činil tak v podstatě až do úplného jejího konce. V roce 2009 například prohlásil [220]:

*„Vypisování jednotlivých soutěží nemůže být efektivnější než jedna zakázka, na kterou bude koukat **celý svět**. Ptám se, jestli za tím, že někdo dnes horuje za zrušení megatendru, nestojí to, že na stole leží nabídka na mnohem výhodnější likvidaci škod, než za jakých*

¹⁹Tento fenomén také vysvětluje zasloužený respekt veřejnosti vůči sportovcům či umělcům a jejich obecnou popularitu – špatný výkon hokejového mužstva či houslisty hrajícího falešně každý hned pozná.

²⁰Ivan Fuksa se později na veřejnosti „proslaví“ v souvislosti se svým vzdáním se poslaneckého mandátu – vizte též podkapitulu 3.5.

²¹Toto varování zopakuje i ministr financí Miroslav Kalousek v médiích [150].

podmínek je nyní.“

V tomto jeho vyjádření je oním „*koukat celý svět*“ patrně míněno, že obří zakázka by byla pozorně sledována nejen domácími – a v českých podmínkách zcela jistě „nezávislými“ – institucemi. Avšak „*koukat*“ by mohl celý svět také v jiném smyslu. O jak velkou zakázku se vlastně jednalo? Dejme slovo přímo tehdejšímu předsedovi vlády Petru Nečasovi, který na adresu Ministerstva financí pod vedením Miroslava Kalouska v září 2010 prohlásil [221]:

*„Čísla, která zaznívají okolo zakázky, vznikají součtem cen za současné ekologické zakázky a jsou tam započítány i uskutečněné sanace. **Neexistuje žádný reálný odhad ceny. Ministerstvo financí odhaduje cenu kolem 90 miliard korun, ministerstvo životního prostředí kolem 30 miliard korun.**“*

Objem zakázky byl tedy skutečně „světový“. Citovaná slova předsedy vlády Nečase přitom předcházela podrobné zprávě, kterou k dané obří zakázce měli ministr financí Miroslav Kalousek a ministr životního prostředí Pavel Drobil předložit vládě do konce září 2010. Její součástí měla být i inventura cenového odhadu celé zakázky, neboť rozdíl 90 versus 30 miliard je přece jen značný. S cenovou kalkulací zakázky vláda ani Ministerstvo financí nechtělo veřejnost seznámit s tím, že by to v průběhu tendru bylo netaktické [221].

Původně postoupily do druhého kola obří zakázky tři firmy z šesti uchazečů, konkrétně uspěly společnosti Geosan Group, Marius Pedersen Engineering a Environmental Services ze skupiny J&T [223]. V říjnu 2009 však Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS) vrátil mezi uchazeče Ministerstvem financí vyřazené konsorcium PPF Advisory, za nímž stál nejbohatší Čech Petr Kellner [223]. V létě 2010 však Ministerstvo financí, vedené tehdy odstupujícím ministrem Eduardem Janotou, vyloučilo konsorcium PPF Advisory podruhé, a to z důvodů údajného nesplnění všech kvalifikačních předpokladů pro získání zakázky [224]. Mluvčí Ministerstva financí k tomu tehdy dodal [224]:

„Aby ministerstvo předešlo nařčením o nerovném přístupu k uchazečům, prověřilo navíc, nad rámec zákona, ve stejných aspektech i ostatní uchazeče, kteří se kvalifikovali do druhého kola soutěže. Tito uchazeči mají kvalifikační předpoklady v pořádku.“

Sdružení PPF Advisory však o zakázku dále jevilo zájem, o čemž svědčí mj. i vyjádření mluvčího tohoto sdružení [222]:

„Konsorcium PPF Advisory se ovšem zdrží jakýchkoli komentářů k tzv. ekozakázce, neboť probíhá rozhodování ÚOHS ohledně žádosti konsorcia o návrat mezi účastníky soutěže. Můžeme pouze obecně zopakovat, že budeme o návrat do soutěže usilovat všemi dostupnými právními prostředky.“

V tehdejší tisku se však objevily informace, že pojem „všemi dostupnými právními prostředky“ by mohl být trochu širší. Sdružení tak např. mělo využít dobré vazby na politiky TOP 09, především pak na Miroslava Kalouska (ten se opět po čase stává ministrem

financí) a Karla Schwarzenberga [222]. Styčným „důstojníkem“ měl být bývalý Kalouskův poradce Vladimír Mlynář. Citujeme z článku [222]:

„V posledních týdnech se ale vztahy mezi topkou a PPF vylepšují, na čemž má podíl exministr Vladimír Mlynář, svého času Kalouskův poradce, dnes člen nejvyššího vedení Kellnerovy skupiny. Spekuluje se, že si ho po skončení angažmá u bývalého premiéra Jana Fischera na Úřadu vlády PPF vytáhla především kvůli ekozakázce.“

„V prostředí politiky a byznysu se tvrdí, že má Mlynář mluvit o částce v rozmezí 37 až 38,4 miliardy korun, kterou by PPF mohla nabídnout, pokud by se do soutěže vrátila. Mlynář ale na toto téma mluvit striktně odmítá. ‚Všechny otázky přesměrujte na tiskového mluvčího,‘ řekl LN Mlynář včera a víc se bavit nechtěl.“

O tom, že se jak ministr financí M. Kalousek, tak i předseda TOP 09 Karel Schwarzenberg scházeli v té době se zástupci Kellnerova sdružení či přímo s Petrem Kellnerem, svědčí následující citace [222]:

*„Například předminulý čtvrtek se v pražském hotelu Hoffmeister sešli právě Mlynář a Kellner s předsedou topky Karlem Schwarzenbergem. ‚O ekozakázce jsme vůbec nemluvili, já tomu moc nerozumím. Mě jen zajímá, jaký (Kellner) je. **Ten člověk mě prostě zajímá,**‘ řekl LN Schwarzenberg. S Kellnerem se ale schází i hlavní architekt ekotendru Kalousek. **‚Samozřejmě se vídáme. Co je divného na tom, že se ministr financí baví se šéfy důležitých finančních skupin? Proč si myslíte, že se bavíme zrovna o ekotendru?‘** říká ministr financí. Dodává ale, že kdyby ÚOHS vrátil konsorcium vedené PPF do soutěže, ministerstvo financí už by ji potřetí nevyřazovalo.“*

Nakonec však po různých vyjádřeních politických představitelů (včetně tehdejšího předsedy vlády Petra Nečase) se sdružení PPF Advisory rozhodlo v lednu 2011 soutěž opustit [225]. Mezitím si Ministerstvo financí pod vedením M. Kalouska objednalo u poradenské společnosti Deloitte Advisory posudek, jenž měl odhadnout maximální cenu obří zakázky na odstranění starých ekologických škod [226]. Samotný tento krok a především jeho motivace vzbudila pochybnosti. Citujeme z článku [226]:

*„Řada expertů i kritiků zakázky nad tím krotí hlavou. Proč si ministerstvo najalo na stanovení ceny zakázky poradce bez kompetencí v oblasti odstraňování ekologických škod? A proč to udělalo **až po více než dvou letech** od vypsání tendru, kdy už na začátku září mají tři finalisté dodat výběrové komisi své cenové nabídky? A jak se navíc ukazuje, poradenská firma má podle zadání zřejmě dojít k **vyšší ceně, než o jaké dosud mluvilo ministerstvo životního prostředí či Česká inspekce životního prostředí.** Úřady naposledy spočítaly náklady na vyčištění stovek pozemků **loni v září pro vládu** a konkrétně došly k sumě **‚jen‘ 25,4 až 31,7 miliardy korun.** Částka přes **sto miliard**, uváděná ministerstvem financí, totiž neodráží skutečné náklady na čištění zamořených areálů podniků, ale **jen výši celkových garancí, které stát firmám vydal při privatizaci.** Mluvčí ministerstva*

financí Ondřej Jakob MF DNES jako vysvětlení, proč nestačí studie MŽP a je třeba další od firmy Deloitte, řekl, že mu zpracování odhadu uložila v prosinci vláda a že odhady MŽP mohou být významně **‚zavádějící‘**. ‚Například z toho důvodu, že doposud byly sanovány spíše méně zatížené lokality,‘ řekl. Jinými slovy, čistilo se údajně jen to, co bylo levnější. To podle něj může zkreslovat náklady, které bude případný vítěz zakázky skutečně mít. ‚V neposlední řadě platí, že nabídková cena nebude zahrnovat pouze samotné náklady na sanaci, nýbrž i veškeré související náklady dodavatele, včetně nákladů na financování a na rizika spojená s celým procesem,‘ dodal Jakob. Jde například o to, že když vítězná firma zjistí, že znečištění půdy či spodní vody je větší, než se předpokládalo, nebude od státu moct jako doposud inkasovat další peníze nad rámec toho, co si vysoutěžila. Jenže nad takovým výkladem se pozastavuje ministerstvo životního prostředí. ‚**Nelze zcela souhlasit** s tím, že byly sanovány **jen méně zatížené lokality**. Ani **tvrzení**, že jsme při stanovení odhadu **nebrali v úvahu rizika dodavatele, není zcela přesné,**‘ uvedla mluvčí MŽP Michaela Jendeková. Úřad podle ní naopak vycházel ze zkušeností z ukončených čištění. MF DNES má navíc k dispozici materiál o odhadu nákladů na odstranění starých škod z dílny MŽP pro vládu, v němž výslovně stojí: kromě vlastních nákladů na sanaci je třeba počítat i s riziky na základě dosavadních zkušeností, a to ve výši dalších 6,6 až 8,2 miliardy korun. Celkem, s náklady na sanaci za 31,7 miliardy, by tedy **cena zakázky stejně neměla překročit** zmíněnou hranici **40 miliard** korun. Další vícenáklady na financování i celou zakázku, o kterých mluví ministerstvo financí, připadají zvláštní i bývalé šéfce České inspekce životního prostředí Evě Tylové. ‚Pokud bude odhad firmy Deloitte Advisory vyšší než MŽP, stát by měl oba odhady porovnat a zvážit, zda se mu převod závazků na jednoho dodavatele vyplatí. Obzvláště v době, kdy škrtá peníze, kde se dá,‘ upozornila. Podle ní se dá vícenákladům předejít tak, že si bude stát více hlídat, co vlastně platí. ‚Například při výstavbě arény Sazky stát zaplatil v rámci sanací pozemků i vyhloubení základů pro halu, takže namísto 400 milionů korun zaplatil 700 milionů. Obdobně podpořil i Škodu Plzeň, když zaplatil sanaci stavebních konstrukcí v celém areálu nad rámec standardního postupu. Místo dvou miliard korun to přišlo ve výsledku na 12 miliard,‘ upozornila Tylová.“

Vláda však nakonec obdržela ještě oponenturu k posudku společnosti Deloitte Advisory, kterou vypracovala společnost Ernst & Young. Oba dokumenty pak nechala zapečetěné v trezoru a neznala jejich podmínky, přičemž otevřít je měla až na jednání vlády, aby se provedlo srovnání mezi nabídkou uchazečů a odborným posouzením [229].

Buď jak buď, trojice zbylých uchazečů nakonec předložila svoje cenové nabídky na odstranění ekologických škod: Marius Pedersen Engineering (56,8 miliardy korun), Geosan Group (57,8 miliardy korun) a Environmental Services ze skupiny J&T za 65,5 miliardy korun [227]. Tyto nabídky a tato čísla sama o sobě vzbuzují oprávněný údiv. V obří zakázce takového rozsahu a s tolika neznámými faktory představuje druhá nejlevnější nabídka necelá 102 (!) procenta nejlevnější nabídky a nejdražší nabídka pak přibližně 115 procent nejlevnější nabídky. Aby čtenář nálěžité ocenil těsnost především první a druhé nabídky, uvedeme příměr, který zachová uvedené proporce. Představte si soutěž na dodávku kancelářského papíru a necht' vítěz nabídně cenu 2 miliony korun. Pak druhý v pořadí by musel nabídnout cenu jenom o přibližně 35 tisíc větší. Cenu kancelářského papíru však lze

několikanásobně snadněji odhadnout, než rozsah a míru škod, jejichž skutečný rozsah se ukáže až přímou realizací. Ostatně, výše cenových nabídek tří uchazečů zaujala i tehdejšího předsedu vlády Petra Nečase, který k tomu v září 2011 řekl [227], [229]:

„Měl jsem a nadále mám u této zakázky celou řadu námitek a pochybností. Zveřejněné ceny tyto námítky a pochybnosti nejen nerozptýlily, ale posílily.“

Uchazeč s nejnižší nabídkou, tedy společnost Marius Pedersen Engineering, krátce po zveřejnění nabídek uvedl, že cena, kterou v tendru nabídl, se skládá ze skutečných nákladů na odstranění ekologických škod ve výši 35 miliard korun. K tomu si společnost připočetla přírážku 15 procent za přenos případných rizik ze státu na společnost. *„Zbytek ceny tvoří finanční a pojistné náklady, které zohledňují více než desetiletý horizont zakázky a konečně zhruba osmiprocentní zisk,“* uvedla společnost [229]. Ze znalosti struktury této celkové ceny pak o to více překvapí těsnost všech tří nabídek a oprávněnost pochyb předsedy vlády Petra Nečase.

Vláda Petra Nečase nakonec těsně před vánočními svátky dne 21. 12. 2011 na svém jednání odmítla schválit smlouvu se společností Marius Pedersen Engineering, která nabídla v soutěži nejnižší cenu. Již předtím to bylo ostatně z oficiálních míst avizováno. Ministru financí Miroslavu Kalouskovi, který byl po většinu času „zapřísáhlým“ podporovatelem této zakázky, vláda uložila zakázku zrušit [228]. Na tomto jednání vláda také rozpečetila obálky s odborným posudkem a s oponenturou k tomuto posudku. Bylo by mimořádně zajímavé se dozvědět odhad ceny celé obří zakázky od obou poradenských společností. Na tiskové konferenci po jednání vlády byl naštěstí předseda vlády Petr Nečas na odhad ceny ze strany „nezávislých“ poradenských společností dotázán. Poté, co se ujistil, že se nejedná o utajovanou informaci, řekl mimořádně zajímavá slova, a to navíc se zjevným pobavením a sarkasmem [228]:

*„Pokud si najdete některá má starší vyjádření o ekologické zakázce, včetně některých rozhovorů, kde jsem prorocky odhadoval výši cen a nabídek včetně tohoto posudku a jeho oponentury, tak byste zjistili, že jsem se v podstatě trefil. To znamená, ano, ten posudek říká, že horní hranice by byla někde na úrovni **59 až 61 miliard a oponentura říká, že ještě maličko výše**. Jinými slovy, když by to někdo vzal velmi demagogicky – a já jsem rád, že to **nevzal** nikdo z členů vlády demagogicky – tak by to ještě znamenalo, že ona nabídka za téměř 57 miliard ve skutečnosti několik miliard ještě šetří, že by to mohlo být **ještě dražší** a z tohoto pohledu **nejsem** jaksi **tím odhadem ceny i oponenturou překvapen**. Pochybovalo se to v těch intencích, které já jsem před několika měsíci odhadoval.“*

Podívá-li se čtenář na videozáznam tohoto Nečasova vystoupení, uvidí zjevný výsměch Petra Nečase směrem k některému členovi vlády. Sám Petr Nečas při svém proslovu dramaticky zdůraznil gestikulací a intonací, že je rád, že „... to **NEVZAL** nikdo z členů vlády demagogicky,“ čímž – podle našeho odhadu – měl na mysli právě Miroslava Kalouska. Skutečnost, že i dva „nezávislé“ posudky na tak kolosální a unikátní zakázku s mnoha neznámými parametry odhadly cenu skoro identicky, jako činily nabídky od tří uchazečů,

dokládá, že to nemohla být náhoda. A skutečnost, že tyto ceny odhadl předseda vlády Petr Nečas **měsíce předem** i bez nákladných studií, vypovídá, že věděl o zákulisí této zakázky mnohem více, než co řekl na veřejnosti. Jeho slova na citované tiskové konferenci, včetně způsobu přednesu, měla být pro veřejnost jasným vzkazem v tomto směru...

Poznamenejme na závěr, že se v tisku objevily informace o personální provázanosti lidí ze společností, které se o zakázku ucházely, a navíc i spekulace, že v případě vítězství jedné měly poražené společnosti s vítězem na zakázce participovat [227], [226].

3.5 Starost o církve čili církevní narovnání

Téma církevních „restitucí“²² vzbudilo v minulosti opakovaně velké vášně. Možná proto se konečné rozhodnutí v této věci protahovalo přibližně dvacet let. Vše nabralo nebývale rychlý spád v roce 2012, kdy se vládě Petra Nečase podařilo – navzdory protestům značné části politického spektra a české veřejnosti – schválit v noci ze 7. na 8. 11. 2012 kolem 0:30 hodin počtem 102 hlasů (pro schválení bylo třeba 101 hlas) zákon č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi [212]. Ke schválení došlo tedy těsným počtem hlasů a pouhých několik hodin poté, co se dne 7. 11. 2012 v dopoledních hodinách vzdali svého poslaneckého mandátu tři poslanci za ODS – Marek Šnajdr, Petr Tluchoř a Ivan Fuksa (Ivan Fuksa – dlouholetý obecní politik a také starosta města Příbram, které je také nazýváno „středočeským Palermem“ – byl mezi lety 2007 až 2010 prvním náměstkem ministra financí, přičemž do této funkce jej dne 29. 1. 2007 jmenoval tehdejší ministr financí Miroslav Kalousek [217], [218]). Jedním z náhradníků byl i poslanec za ODS Roman Pekárek, který v době hlasování (hlasoval pro církevní restituce) byl již nepravomocně odsouzen na šest let odnětí svobody nepodmíněně za korupci (později mu byl trest zmírněn na pět let a Pekárek nastoupil k výkonu trestu).

Podle zmíněného zákona, resp. jeho § 18 odst. 4, bylo účelem církevních „restitucí“, v rámci kterých dojde k přesunu majetku a finančních prostředků ze strany státu na stranu církví až v hodnotě 134 miliard, „*zmírnění majetkových křivd způsobených registrovaným církvím a náboženským společnostem v rozhodném období*“ [210]. Mezi velké zastánce těchto „restitucí“ patřil i tehdejší ministr financí a místopředseda TOP 09 Miroslav Kalousek. Ten po schválení zmíněného zákona vyjádřil i své dojetí [211]:

*„Mám obrovskou radost a **přiznám se, že jsem i dojatý**. Po dvaceti letech se podařilo dosáhnout spravedlnosti v této otázce. Po dlouhých dvaceti letech jde jen o částečnou kompenzaci škod, které komunisté způsobili. Významná část občanské společnosti, která je antikomunistická, se stane ekonomicky nezávislou na státní moci. Je to symbolický okamžik.“*

²²Toto označení není zcela správné, neboť se nejedná de facto o restituce, nicméně je stručné a široké veřejnost známé, proto jej v této podkapitole používáme – ovšem s uvozovkami. Správnější označení by bylo „majetkové vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi“. Nicméně, tehdejší předseda vlády Petr Nečas o části tohoto vyrovnání hovořil jako o „naturálních restitucích“, které se týkají zhruba 75 miliard korun, jež představují hodnotu vydávaného majetku [228].

S církevními „restitucemi“ tak, jak byly vládou a následně i poslaneckou sněmovnou schváleny, je však spojena řada podivností. Podrobně je o nich pojednáno v elaborátu Nadačního fondu proti korupci názvu *Podivnosti kolem církevních „restitucí“*, který je dostupný na stránkách Fondu²³ [213].

V souvislosti s církevními „restitucemi“ se objevila již v roce 2010 spekulace, že na jejich realizaci by měl – vedle jiných osob – profitovat i přítel Miroslava Kalouska zbrojař Richard Háva²⁴ [214]. A to v souvislosti s tím, že v rámci zmíněných „restitucí“ by se mělo – mimo jiného²⁵ – církvím vydat kolem 140 tisíc hektarů lesních pozemků (přibližně tolik lesních pozemků pro tento účel blokuje podnik Lesy České republiky [215]). Čtenář se patrně podiví, jak souvisí vojenská technika s lesním porostem. Citujme článek z roku 2010, který souvislost nabízí [214]:

„Vlivný byznysmen Richard Háva, obchodník s vojenským materiálem a přítel ministra financí Miroslava Kalouska, údajně ovládá západočeskou lesní společnost LST sídlící v Trhanově u Domažlic.

Informaci o tom jako první přinesl již v dubnu letošního roku server Motejlek.com s odkazem na vysoce důvěryhodný zdroj. K celé věci se však zatím nikdo oficiálně nevyjádřil a zatím nic nenasvědčuje tomu, že by trhanovská firma, která patří k významným smluvním partnerům Lesů ČR, prodělala nějakou akcionářskou změnu.

Přesto jsou i lidé z oboru přesvědčeni, že Háva firmu ovládá. „Je to pravda, má tam určitě podíl,“ nepochybuje šéf jedné z konkurenčních firem. Důkazy nemá a asi ani mít nemůže. LST totiž patří ke společnostem, které mají anonymní akcie.“²⁶

Právě uvedené spekulace však kategoricky odmítl ředitel a prokurista společnosti LST a. s. Miloslav Konopík, který byl ještě v prvním pololetí roku 2009 veden v obchodním rejstříku jako jediný akcionář této společnosti [214]:

„Já vám garantuji, že tady žádný podíl nemá. Je to hloupost.“

²³Text elaborátu vyvolal odezvu ze strany zástupců nejvýznačnějších církevních institucí v České republice, jež vedla k pozvání zástupců Nadačního fondu proti korupci na Arcibiskupství pražské a k následné debatě na dané téma s církevními představiteli – vizte Prohlášení v úvodu textu elaborátu *Podivnosti kolem církevních „restitucí“* [213].

²⁴O jejich přátelství a o osobě Richarda Hávy se lze více dozvědět v příloze 1 tohoto textu.

²⁵Celkem 16 církví, které uzavřely se státem „smlouvu o vypořádání“, obdrží v průběhu 30 let dohromady celkem 59 miliard korun (v současných cenách – nominálně částka bude zvyšována o roční míru inflace) ze státního rozpočtu coby finanční náhradu za majetek, který byl v tzv. rozhodném období (tj. období od 25. února 1948 do 1. ledna 1990) církvím „zabaven“ a který nelze církvím nyní navrátit, neboť již není v držení státu (případně z jiných důvodů). Mimoto budou církvím vydány budovy a pozemky jiného druhu, než lesního (např. pole, rybníky).

²⁶Dle obchodního rejstříku došlo v říjnu 2010 ke změně z akcií na majitele v listinné podobě na akcie na jméno v listinné podobě.

Zmíněný Miloslav Konopík v září roku 2010 rovněž popřel vlastnický podíl Václava Junka²⁷ v uvedené lesnické společnosti LST a označil takové informace za nesmysly [214]. Václav Junek byl kdysi mocný šéf skupiny Chemapol Group, která vlastnila – mimo jiné – i zbrojařskou společnost Omnipol, v níž byl Richard Háva tehdy předsedou představenstva (vizte přílohu). M. Konopík však nemluvil pravdu. Dle výroční zprávy společnosti LST za rok 2009 byla od 27. 5. 2009 akcionářská struktura následující: CONLAMES TRADING LIMITED s podílem 75 % (se sídlem na Kypru) a Václav Junek s podílem 25 %. A dne 14. 10. 2010 byl Václav Junek zapsán do obchodního rejstříku jako již jediný akcionář této společnosti. Stalo se tak nedlouho poté, co se v médiích objevily první spekulace o tom, že vlastnický podíl měl mít v této společnosti i Richard Háva. Kdo stál za výše zmíněnou kyperskou společností, není snadné zjistit.

V citovaném článku jsou dále zmíněny vazby různých politických činníků na lesní hospodářství [214]:

„LST je přitom jednou z firem, která se nyní hodlá ucházet o obří desetileté zakázky ve státních lesích. Pokud by ji Richard Háva skutečně ovládal, mohla by firma využívat jeho vazeb na české politiky. Nejde jenom o ministra Miroslava Kalouska, místopředsedu TOP 09, ale i další nové parlamentní strany. Je až překvapivé, kolik z nich má k lesům blízko.“

„Je třeba připomenout, že sám předseda strany Karel Schwarzenberg, který vystudoval lesnictví v Mnichově, se větší část života zabýval správou rodového majetku zahrnujícího převážně lesy.“

„Absolventem střední lesnické školy je rovněž místopředseda partaje Pavol Lukša, který před revolucí pracoval u Severomoravských státních lesů v Krnově. Dnes je předsedou parlamentního zemědělského výboru a problematika lesů spadá do jeho kompetence. Členem tohoto výboru je další člen předsednictva TOP 09 – Jiří Oliva, bývalý dlouholetý šéf Lesů ČR.“

„K dokreslení osobních vazeb připomeňme, že ministrem zemědělství je někdejší Kalouskův náměstek Ivan Fuksa. Současným ředitelem Lesů ČR je zase Svatopluk Sýkora, který může mít poměrně blízko k již zmíněnému Václavu Junkovi. Po krachu Chemapol Group totiž řídil nejcennější části celé chemické skupiny – firmy sdružené pod hlavičkou Aliachem.“

Bez zajímavosti také není ani předpokládaný rozmach lesnické společnosti LST směrem k podniku Lesy České republiky. Citujme zde úryvek z výroční zprávy společnosti LST za rok 2010, jenž popisuje významné události, které nastaly po datu účetní závěrky [216]:

²⁷Ing. Václav Junek, CSc., byl dle obchodního rejstříku od 1. 6. 2009 do 1. 1. 2014 předsedou představenstva společnosti LST a. s., od 1. 1. 2014 je jediným členem představenstva této společnosti. Předsedou představenstva této společnosti byl také krátce na přelomu let 1999 a 2000.

„V roce 2011 uzavřela společnost s LČR smlouvy na lesnické služby v hodnotě cca **210 mil. Kč a na odkup 640 tis. dříví**. Vzhledem k této skutečnosti, kdy se **předpokládaný obrat společnosti navýší na cca 1 300 mil. Kč**, bylo nutné zajistit provozní financování pro rozjezd výroby. Proto byla v prosinci uzavřena smlouva o úvěru se zahraničním poskytovatelem na celkový objem 35 mil. Kč, prostředky ve výši 20 mil. Kč byly vyčerpány v lednu 2011. Dále společnost uzavřela v lednu 2011 smlouvu o poskytování bankovních produktů se společností **PPF banka a.s.**, která poskytla na profinancování zásob, krátkodobé financování (revolving, kontokorent) částku až 90 mil. Kč, v závislosti na objemu zastavených pohledávek.“

Poznamenejme na závěr, že jistou angažovanost v lesnické společnosti LST přiznal i samotný Richard Háva. V obsáhlém rozhovoru z léta roku 2012 odpověděl na dotazy novinářky Jany Klímové následující [206]:

J. K.: „Říkáte, že v Česku nepodnikáte, ale jaký máte vztah k lesní firmě LST Trhanov, kterou ovládá váš kamarád Václav Junek? Máte v ní podíl?“

Richard Háva: „Já mám Vaška Junka velmi rád, velmi mi pomohl, když mě chtěl pan Musela spolu s panem Milanem Černým dostat z Chemapolu a potažmo Omnipolu. Jednou mě do Trhanova pan Junek pozval a říkal, že potřebuje firmu stabilizovat a chtěl koupit pilu. Z investorského hlediska čísla té společnosti vypadala dobře, takže jsme se dohodli a já jsem mu na to půjčil peníze.“

J. K.: „O jak velkou investici šlo?“

Richard Háva: „Sto milionů korun. Samozřejmě jsem se o situaci kolem lesů začal zajímat a najednou vypukla panika – nepřítel Háva před branami. Po zbrojařině jsem se stal velkým oblíbencem i v ‚lesařině‘.“

Nechme se tedy překvapit, zda si církve poté, až jim budou vydány rozsáhlé lesní a jiné pozemky, nenajmou na jejich obhospodařování právě lesnickou společnost LST. Tato volba se totiž přímo nabízí, neboť hlavní činností uvedené společnosti je „provádění lesnických činností pro Lesy České republiky, s. p., tj. lesnické služby v pěstební a těžební činnosti a výkup dřeva, jeho zpracování ve vlastních dřevařských provozech nebo následný prodej“ [216].

Kapitola 4

Humorné odlehčení na závěr

4.1 Plukovník „Náhlík“ odchází!

V roce 2002 se novináři z deníku Mladá fronta Dnes vydali oslovit některé politiky a zeptali se jich na jejich názor na věci, které se týkaly oblastí jejich zájmů. Dva z nich požadali, aby zhodnotili odchod plukovníka Náhlíka, absolventa prestižní Královské vojenské akademie v Londýně, z české armády [234]. Je škoda takových odborníků?

Kdyby se na totéž novináři zeptali náhodného kolemjdoucího na ulici, měla by odpověď být stejná – plukovník Náhlík totiž neexistoval! Otázka byla provokací ze strany novinářů s úmyslem zjistit, jak politici zareagují na něco, o čem prokazatelně nemohou nic vědět. A jak tedy dva tehdejší „experti“ na armádní problematiku a již tehdy „staří harcovníci“, totiž poslanec za ODS Jan Vidím a tehdejší poslanec za KDU–ČSL Miroslav Kalousek, reagovali na odchod vymyšleného plukovníka Náhlíka?

Jan Vidím otázky využil k tomu, aby si to „vyřídil“ s tehdejším ministrem obrany Jaroslavem Tvrdíkem a fiktivního plukovníka Náhlíka uklidnil, že ještě není vše ztraceno [234]:

„Jen si vzpomeňte na jeho velmi silácká prohlášení, když nastupoval do funkce. Jak ozdraví armádu, jak bude voják vždy na prvním místě. Jenomže skutek utek. Za pár dní jsou volby a já doufám, že vymění i ministra obrany.“

A jak zareagoval Miroslav Kalousek? Namísto prostého přiznání, že o odchodu plukovníka Náhlíka nic neví, vystřelil M. Kalousek „bez váhání“ [234]:

„Je to škoda. Ale nevypovídá to ani tak o stavu naší armády jako o politické nevěli stanovit její perspektivu. Poslední hlasování Senátu o nadzvukových stíhačkách je toho příkladem.“

Nedomníváme se, že je něco špatného na tom, když člověk uvěří tvrzení novináře z celostátního deníku. V civilizované společnosti je spíše normální, když si lidé navzájem věří. Zarážející je však fakt, že i takový protřelý a zkušený úředník, politik a zákulisní hráč, jakým Miroslav Kalousek nepochybně je, sám a „naivně“ uvěří tvrzení druhých...

4.2 Miroslav Kalousek a humor

Jedním z nejspolehlivějších indikátorů dostatečných intelektuálních schopností člověka je smysl pro inteligentní humor. Jenom ten, kdo je schopen pochopit a přehlédnout celou situaci a její smysl, může následně tuto situaci zkarikovat do zkratky humoru. Hlupák, který situaci nechápe, z ní těžko vykřese humornou zkratku. Humor znamená lépe vědět.

Ze všech politiků na české scéně patří Miroslav Kalousek v tomto ohledu „ke špičce“. Ať již vystupuje v poslanecké sněmovně, v debatách a v rozhovorech v televizi, nebo se vyjadřuje pro noviny, téměř vždy jeho vystoupení obsahuje alespoň jednu nečekanou a humornou karikaturu nějaké události. V jeho vystoupeních je skoro vždy argumentace zabalena do humorného hávu, což její účinek umocňuje. Jeho vystoupení jsou skoro vždy zajímavá – bez ohledu na to, zda člověk s jeho argumenty a s pohledem na věc souhlasí či nikoli. I bez ohledu na to, zda člověk jeho slovům věří či nevěří.

Tento text o pozoruhodném dvacetiletém působení Miroslava Kalouska ve veřejném životě proto zakončíme humorem. Bylo by možné uvést řadu jeho trefných komentářů. Jako ukázkou však za všechny uvedme část z jeho vystoupení v poslanecké sněmovně ze dne 4. listopadu 2011, ve kterém se objektem jeho vtipu stal – on sám. Poznamenejme, že v citaci zmíněný poslanec Šlégr je hokejový olympijský vítěz z Nagana 1998 Jiří Šlégr. Nuže, pane Kalousku, máte slovo [235]:

„Paní předsedající, dámy a pánové, jistě mi odpustíte, než přednesu svůj pozměňovací návrh, abych velmi krátce zareagoval na pana poslance Šlégra, který vzpomínal na svou krásnou chvíli, když stál na Staroměstském náměstí a ten nekončící dav křičel Češi! Češi!, a říkal: věřím, že jste také křičeli. Ano, já tam byl, já jsem křičel, to se přiznávám, a dobře vím, Jiří, o čem jste hovořil, protože mám také takové krásné vzpomínky, ne tedy ze sportu, tak vysoko já to ve sportu nikdy nedotáhl, ale z politiky, kdy jsem stál v té Letenské ulici a ten nekončící dav křičel: Pověsit! Pověsit! Pověsit! (Pobavení v sále.) Věřím, že vy jste tenkrát nekřičeli, ale podezírám vás, že některým z vás se to líbilo.“

Příloha 1

Richard Háva & Miroslav Kalousek

Na počátku přátelství mezi tehdejším ekonomickým náměstkem na Ministerstvu obrany Miroslavem Kalouskem a zbrojařem Ing. Richardem Hávou bylo policejní prošetřování společnosti Zenit. Majoritním vlastníkem a jednatelem této společnosti se stal v červnu 1993 právě Richard Háva (později se stal jejím jediným vlastníkem a ještě později opět jejím majoritním vlastníkem). Prošetřování inicioval sám M. Kalousek nedlouho poté, co se v lednu 1993 stal náměstkem. Učinil tak na základě informací o údajném nekalém jednání firmy v jakési armádní zakázce [40]. Později to M. Kalousek okomentoval slovy [40]:

„Šel jsem po nich jako slepice po flusu, ale nakonec se ukázalo, že je vše v pořádku.“

Vypjaté situace vždy lidi buď sblíží, nebo rozdělí. V tomto případě se stalo to první a od roku 1994 se podle vlastních slov M. Kalouska s R. Hávou znají a později se stávají i přáteli [59]. O tom ostatně svědčí mj. i událost z října 1996, kdy zbrojařská společnost Omnipol – v té době vlastněná tuzemskou skupinou Chemapol Group – pořádá v hangáru párty pro obchodníky se zbraněmi, novináře, politiky a armádní představitele. Richard Háva je tehdy předsedou představenstva společnosti Omnipol (později se stane jejím majoritním vlastníkem). Zjevně dobrou atmosféru, jež panovala na této párty, pěkně přibližuje dobový tisk [202]:

*„Dlouhonohé hostesky, tabule prohýbající se pod vybranými pochoutkami, výtečné pití, ale i příjemná hudba spojily na několik okamžiků asi dvě stovky pozvaných hostů, kteří si jinak dávají pozor na každé slovo. Dravý obchodník Richard Háva cílevědomě okouzlil a zřejmě si tak trochu i podmanil budoucí zákazníky. **„Kde jsi, Richarde, sehnal tak hezké holky,“** zajímal se náměstek ministra obrany **Miroslav Kalousek**. Chladným zůstal jako obvykle jen náčelník generálního štábu Jiří Nekvasil. *„Hm, nic moc,“* ocenil snahy hostesek generál.“*

Ostatně, v září 1997 samotný Richard Háva k přátelství s Miroslavem Kalouskem poznamenává [46]:

„Občas spolu zajdeme na pivo a na guláš.“

Téma k hovoru nad pivem měli oba pánové také kolem 14. dubna 1997, kdy se náměstek Miroslav Kalousek zúčastnil ustavující schůze Asociace obranného průmyslu České republiky (dále jen „AOP“), kterou založili dva generální ředitelé Jiří Maroušek z ČKD Praha Holding a Jaroslav Valoušek z pardubické Synthesie Semtín, jež byla v té době dceřinou

společností skupiny Chemapol Group [203]. Připomeňme, že skupina Chemapol Group tehdy vlastní také společnost Omnipol, jejíž předsedou představenstva je – Richard Háva. Ostatně, Richard Háva byl – před samotným jednáním – ustanoven sekretářem nové asociace. Háva tehdy také na poradě „*seznámil přítomné s cílem a náplní činnosti asociace*“, jak je podle časopisu Týden uvedeno v zápise, který měl na starosti Jozef Piga, jenž byl v 90. letech nějaký čas generálním ředitelem Omnipolu [203]. Zmíněná asociace přitom vznikla jako rychlá reakce na vznik jiné asociace téhož jména, kterou založilo dne 4. dubna 1997 třináct zbrojařských firem s úmyslem nabídnout západu neziskového partnera, který s nimi měl řešit obchodní záležitosti [203]. Založení první asociace se však M. Kalousek nezúčastnil [203]. Účast náměstka Kalouska na ustavující schůzi AOP vyvolala již tehdy nevoli mezi politiky a ministry [204]. M. Kalousek však kritiku odmítal [204]:

„Neangažuji se ve prospěch žádné, pouze jsem apeloval, aby došlo k jejich sjednocení!“

K tomuto zdůvodnění je však možné vznést pochybnost. Za první asociací totiž původně stála společnost RDP Group a na projektu od počátku pracoval i armádní generál Karel Kuba (ten z armády odešel k 1. lednu 1997), který se stal ředitelem první asociace [203]. Avšak poté, co se novým ministrem obrany stal nelidovecký Michal Lobkowicz a M. Kalousek ministerstvo opustil, stal se Karel Kuba ministrovým poradcem, což M. Kalousek ostře komentoval [191]:

„Při odvolání šéfa majetkové sekce nešlo o změnu systému, ale o to, že ministr buď ustoupil, nebo šel přímo vstříc některým skupinám, které vždy usilovaly o exkluzivní vztah k armádě. Plukovník Légl je člověk, který těmto tlakům vždy odolával. V okamžiku, kdy se jeden z hlavních exponentů RDP Group, bývalý generál Karel Kuba, stal opět ministrovým poradcem, věděl jsem, že Légl bude nepohodlný a bude muset odejít. Není to čistá hra.“

Vliv společnosti Omnipol se čas od času také projevil na veřejnosti i jiným způsobem. Mediální ohlas mělo svého času zveřejnění informace, že tehdejší důstojník majetkové sekce Ministerstva obrany plukovník Josef Fabián bydlel v bytě, který mu poskytli „jeho přátelé“ z Omnipolu, a to již od prosince 1996 [41]. Tehdejší předseda výboru pro obranu a bezpečnost poslanecké sněmovny Petr Nečas k tomu v roce 1998 pronesl [41]:

„Pokud je to pravda, tak je to případ nepřímé korupce jako řemen.“

A mnohem později mělo také nemalý mediální ohlas zveřejnění informace ohledně půdního bytu na pražském Veleslavíně, ve kterém bydleli manželé Kalouskovi od roku 1999. Byt přitom původně pořídil – podle vlastních slov – pro své investiční záměry Richard Háva, který jej však dříve, než jej celý splatil, prodal švagrovi M. Kalouska Lubomíru Kašákovi [205]. Citujme zde zajímavé souvislosti tohoto obchodu a následných událostí [205]:

„Kalouskův švagr Kašák podle kupní smlouvy s prodávající firmou zaplatil za byt 6,5 miliónu korun v červnu 1999. Pouhý den před tím vystavil své sestře a ženě Kalouska směnku

na stejnou částku, tedy 6,5 miliónu korun. Kalouskova žena se stala oficiální majitelkou apartmánu poté, co Kašák zemřel. Byt získala od vdovy po bratrovi, opět za 6,5 miliónu korun. Kalousková za byt neplatila, obě ženy operaci vyřešily započtením směnky z roku 1999.“

K transakci neposkytl příslušné dokumenty ani M. Kalousek ani R. Háva [205]:

„Já k tomu ty doklady nemám. Sám jsem se bál, jestli po těch letech ještě existují, ale byl jsem ujištěný, že ano. Takže se musíte obrátit na ty, kteří je mají,“ uvedl Kalousek.“

„S největší pravděpodobností tyto doklady, pokud ještě existují, budou u mého právníka, který to tehdy zařizoval. Já žádné doklady nevlastním,“ dodal Háva.“

V citovaném článku tak vyslovují podezření stran pravé podstaty celé transakce [205]:

„Zapojení Hávy do operace s bytem totiž znovu vrací do hry otázku, zda švagr Kašák roky nevystupoval jako majitel bytu jen ‚na oko‘ a ve skutečnosti nemovitost od počátku nepatřila Kalouskovým, kteří ji financovali z neznámých peněz. Šéf lidovců i Háva takovou variantu striktně odmítají. ‚To je nesmysl,‘ prohlásil Kalousek.“

Miroslav Kalousek později tuto „aféru“ s pořízením bytu nazval „splasklou bublinou“ a na svoji obhajobu řekl [112]:

„Té věci byla věnována mimořádná pozornost, což já pokládám za fér. Byl jsem obviňován z daňového úniku a věnovala se tomu důsledně finanční policie a daňové ředitelství pro Prahu 10. Dodnes mám papíry s kulatými razítky, které dokazují, že je všechno v pořádku. Nicméně zatímco aféry se řeší na titulních stránkách, jakmile se ukáže, že je to splasklá bublina, objeví se to maximálně na šesté straně.“

Ponechme však byt bytem, neboť se jedná o v podstatě nedůležitý detail v celé kariéře Miroslava Kalouska a jeho přátelství s Richardem Hávou. Není bez zajímavosti, že bezprostředně po volbách v roce 2010 se Richard Háva – podle vlastních slov – na čtvrt hodiny zastavil ve Žlutých lázních, kam se sjely některé vlivné lobbistické skupiny (mezi jinými se tam stavil také Roman Janoušek). Samotný Háva to okomentoval slovy [208]:

„Potkal jsem se s Mirkem Dvořákem (šéfem Letiště Praha – pozn. redakce) někdy o půl druhé odpoledne v Praze a on mi říká: Jedu do Žlutých lázní pozdravit pár kamarádů, pojd' si tam dát s námi skleničku vína. Je to kluk, kterého mám rád a občas s ním jdu na víno (mimochodem Romana Janouška znám, ale také jenom ze skleničky vína), a proto jsem neviděl nic špatného na tom, že se tam zastavím na skleničku vína. Přijel jsem tam asi ve dvě hodiny odpoledne, ve čtvrt na tři jsem odjel a od té doby neustále poslouchám a zachycuji jakési tajemné rozhovory probíhající po nocích. Pokud tam cokoli takového bylo, tak toho já jsem se nezúčastnil. Opakuji, že již v půl třetí jsem seděl se ženou v kině. Proto na

tom nevidím nic tak zásadního, kontroverzního, jako z toho spousta novinářů a osvědčených politiků udělalo.“

V tisku se také spekulovalo, že Richard Háva stál v pozadí při vzniku strany TOP 09, v níž je místopředsedou M. Kalousek [208]. R. Háva takové spekulace odmítal, nicméně připustil, že s M. Kalouskem se jako kamarádi bavili o ledasčem [208]:

„Samozřejmě, že jsem měli celou řadu diskusí o tom, jestli je, nebo není vhodná doba k tak nesmírně obtížnému kroku, jako je založení nové politické strany. Zcela objektivně jsem rád, že to učinil. Ale rozhodně k tomu nepotřeboval ani moji pomoc, ani moji podporu, protože jiná než psychická podpora od kamaráda ani nepřicházela v úvahu.“

V tom samém rozhovoru R. Háva definuje svoji roli ve vztahu k M. Kalouskovi, který v té době usedá do vlády za TOP 09, těmito slovy [208]:

*„Jasně, ale **já nejsem nikdo, já jsem soukromá osoba**. To přece nemůžeme dělat tak, že já mám kamaráda. Tady má každý nějakého kamaráda.“*

Tato slova jsou poměrně důležitá v souvislosti s událostí, která se stala v září 2011. Večer před tím, kdy mocný Martin Roman odstoupil z funkce generálního ředitele a předsedy představenstva energetické společnosti ČEZ, byl Richard Háva s Miroslavem Kalouskem a s Martinem Romanem na večeři v hotelu Four Seasons [206]. Na samotném setkání ministra financí s generálním ředitelem ČEZu (či spíše s předsedou představenstva ČEZu) by nebylo – za jistých okolností – zase nic tak neobvyklého, neboť Ministerstvo financí je za Českou republiku¹ majoritním akcionářem společnosti ČEZ. Avšak přítomnost Richarda Hávy, tedy soukromé osoby, která „*není nikým*“, je k zamyšlení. Richard Háva na důvody, proč byl na této večeři přítomen, o rok později při rozsáhlém rozhovoru odpověděl [206]:

„Asi je možné, že jsem byl s Mirkem Kalouskem na večeři, ale rozhodně jsem neseděl u nějakého jednání. Jestli Roman odejde, nebo přijde, mně je fakt jedno. Jestli ta otázka směřuje k tomu, zda zasahuji do personálních věcí v kompetenci pana Kalouska, tak nezasahuji, je to další nesmysl.“

Nechme však nejen byt bytem, ale ponechme i večeři večeří. Čtenáře informujeme, že s Richardem Hávou jsme se mohli setkat v souvislosti se společností Zenit², resp. Omnipol³, resp. LST Trhanov a odkazujeme čtenáře na kapitoly 1.4, 1.5, 1.7, 2.2, 3.3, 3.5.

¹Dle výroční zprávy společnosti ČEZ byla k 31. 12. 2013 majoritním akcionářem Česká republika zastoupená Ministerstvem financí, Ministerstvem práce a sociálních věcí a Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových s podílem v celkové výši 69,78 % základního kapitálu [209].

²Podle obchodního rejstříku převedl Richard Háva svůj 64% podíl ve společnosti Zenit, spol. s r.o., v roce 2008 rovným dílem na své dva syny.

³Podle obchodního rejstříku (konkrétně podle přílohy účetní závěrky za rok 2008) převedl Richard Háva svůj 58% podíl ve společnosti OMNIPOL a. s. v roce 2008 rovným dílem na své dva syny.

Příloha 2

Detailní popis hlavní linie kauzy Diag Human

V srpnu 2008 vydal v Praze český tříčlenný rozhodčí tribunál konečný rozhodčí nález [67], v němž ukládá České republice – Ministerstvu zdravotnictví povinnost zaplatit soukromé společnosti DIAG HUMAN SE se sídlem v Lichtenštejnském knížectví na náhradě škody částku 4 089 716 666,- Kč (tedy přes 4 miliardy korun) a na náhradě úroků z prodlení za období od 1. července 1992 do 30. června 2007 částku 4 244 879 686,- Kč (tedy opět přes 4 miliardy korun), a to obojí do jednoho měsíce od nabytí právní moci uvedeného rozhodčího nálezu [67]. Navíc rozhodci uložili České republice povinnost zaplatit uvedené společnosti na úrocích z prodlení částku 1 287 877,- Kč **denně**, počínaje dnem 1. července 2007 do zaplacení. Vedle toho byla České republice uložena povinnost zaplatit společnosti na úrocích z prodlení částku, odvíjející se od výše repo sazby České národní banky z částky něco málo přes 58 milionů korun, a to od 14. července 2007 do zaplacení. Jako úplné drobné pak měla Česká republika uhradit mnohasettisícové náklady za vypracování znaleckých posudků [67]. V době vynesení tohoto nálezu tak měla Česká republika celkem zaplatit soukromé společnosti DIAG HUMAN SE necelých **9 miliard** korun. Poznamenejme, že rozhodcem v tribunálu, jmenovaným pro zastupování zájmů státu v předmětném sporu již na konci 90. let, byl JUDr. Zdeněk Rusek. Ten byl od roku 1993 až do svého odchodu z ministerstva v roce 1997 šéf inspekce na Ministerstvu obrany [68]. Čtenáři patrně nemusíme připomínat, že v té době byl na Ministerstvu obrany ekonomickým náměstkem Miroslav Kalousek. Byl to právě Rusek, který podle Mladé fronty Dnes zvedl – spolu z rozhodcem hájícím zájmy společnosti DIAG HUMAN SE – ruku pro vyplacení oněch necelých 9 miliard korun této společnosti [68]. Společnosti, jejímž majitelem dlouhá léta byl (a patrně stále je) československý emigrant, obchodník se vším možným a od počátku 80. let známý Miroslava Kalouska (a posléze i jeho soused přes řeku v jihočeské Bechyni) Josef Šťáva [69]. To, že se oba pánové dobře znají, přiznal opakovaně M. Kalousek i veřejně, např. v roce 2008 – tehdy jako ministr financí – prohlásil: *„Já jsem nezapíral, že se známe dvacet sedm let a že jsme sousedé přes řeku. Nemůžeme se nevídat. S jeho dcerou jsem seděl v městském zastupitelstvu. Ale já jsem do toho nikdy nevstupoval. Že o tom občas mezi námi několik vět padlo, to ano. Ale nikdy ne tak, že bychom si svěřovali podrobnosti. Už jen proto, že já jsem se jich důsledně stranil. Já jsem nikdy nebyl u žádných rozhodování o kauze Diag Human.“* [69].

A o co vůbec v kauze „Diag Human“ šlo? Odpověď: O krev, přesněji řečeno o tzv. krevní plazmu. Necelých devět miliard korun měl v roce 2008 stát zaplatit soukromé společnosti za to, že jí měl znemožnit možný – ale nikoli jistý – obchod s krevní plazmou českých občanů a také za poškození dobrého jména u svých obchodních partnerů. Velmi stručně

nyň popíšeme nejdůležitější body celé kauzy a vývoj její hlavní linie.

V březnu roku 1992 tehdejší ministr zdravotnictví MUDr. Martin Bojar, CSc., podepsal dopis dánské společnosti Novo Nordisk, v němž jejímu viceprezidentovi nastiňuje důvody, proč jeho společnost neuspěla v konkurzu na spolupráci při zpracování české krevní plazmy [70]. Ocitujme nejdůležitější pasáže z předmětného dopisu ze dne 9. 3. 1992 [70]:

„Výbor odborníků Ministerstva zdravotnictví České republiky pečlivě posoudil všechny předložené projekty a bohužel rozhodl ve prospěch jiných společností než Vaší. Jedním z důvodů byla i pochybnost o solidnosti Conneco a.s., společnosti, která spolupráci zprostředkovala.“

*„V rozporu s tímto **rozhodnutím** Ministerstva zdravotnictví České republiky a v rozporu s všeobecným etickým principem dárcovství krve a frakcionací, Conneco a.s. nakupuje plazmu v České republice a posílá ji k frakcionaci do Vaší společnosti (smlouva byla asi zprostředkována Diag-Human).“*

„Očekáváme, že z výše uvedeného problému vyvodíte příslušné závěry, nejen pro příští spolupráci s Conneco a.s., ale také při jednání se všemi nezodpovědnými dodavateli plazmy.“

Na uvedené informace reaguje viceprezident společnosti Novo Nordisk dopisem ministru Bojarovi ze dne 23. 3. 1992, ve kterém ministrovi sděluje, že jeho společnost pozastavuje dodávky krevní plazmy z ČSFR prostřednictvím společnosti Diag Human, A.G., (se sídlem ve Švýcarsku) a její podřízené (v anglickém originálu použito slovo *subsidiary*) společnosti Conneco a. s. do Dánska, a to do doby, než proběhne rozhovor s ministrem Bojarem v dané věci (švýcarská společnost Diag Human, A.G., v té době vlastní 49 procent akcií společnosti Conneco a. s. [91]). Toto jednání proběhlo dne 18. května 1992 v Praze a ministr Bojar na něm informoval zástupce společnosti Novo Nordisk mj. o chybně použitém termínu „decision“ (**rozhodnutí**) na místo termínu „recommendation“ (doporučení), který měl být správně použit v zaslaném dopisu společnosti Novo Nordisk ze dne 9. 3. 1992 [71]. Rozdíl mezi „rozhodnutím“ a „doporučením“ se ukázal pro vývoj celé kauzy velmi důležitý. V zápisu z jednání ministra Bojara s právními zástupci společnosti Conneco a. s. ze dne 17. dubna 1992 se o tomto doporučení píše doslova [72]:

„Tímto doporučením se rozumí dva úřední dopisy adresované jednak územním orgánům státní správy s určením pro jimi řízená zdravotnická zařízení a jednak transfuzním stanicím. Těmito dopisy byl vydán pokyn pro postup při zpracování krevní plazmy. Tyto dopisy nebyly určeny obchodním partnerům, tedy ani firmě Conneco, a.s. (proto ani Conneco, a.s. nemohlo jednat v rozporu s doporučením MZ ČR). Firmy byly o výsledku výběrového řízení a stanovisku ministerstva zdravotnictví ČR v této věci informovány samostatně.“

Formulace ministra Bojara, použité v dopisu zástupcům společnosti Novo Nordisk, tedy byly nepřesné, resp. byly dokonce chybné. V Bojarově dopise zmíněná „pochybnost o solidnosti Conneco a. s.“ se nicméně opírala o solidní indicie. V srpnu roku 1990 totiž ředitel tehdejšího Výzkumného ústavu pro farmacii a biochemii potvrzuje dopisem řediteli společnosti

Conneco příjem jeho objednávky ze dne 3. 8. 1990 na výrobu 120 kg metachalonu (omamné látky) [73], [77], pročež samotný ředitel společnosti Conneco žádá dne 14. 8. 1990, resp. 28. 9. 1990 tehdejší Ministerstvo zdravotnictví a sociální péče ČR, resp. Ministerstvo zdravotnictví ČR o povolení k zacházení s psychotropní látkou metachalon s tím, že „*substance Metachalon bude vyvezena do zahraničí k účelům léčebně preventivní péče. První dodávka se uskuteční do objemu cca 150 kg ke dni 30. 8. 1990, jako první zkušební vzorek pro zahraničního partnera.*“ [74], [75]. Mezitím, dne 25. 9. 1990, žádá ředitel společnosti Conneco opět Ministerstvo zdravotnictví o povolení k vývozu tablet obsahujících jako jednu ze dvou komponent psychotropní látku metachalon do afrického státu Lesotho [76]. A zde se ukázal být problém.

Dovoz omamných látek do Lesotha totiž muselo povolit tamější ministerstvo zdravotnictví. Povolení k dovozu produktu s obsahem metachalonu do Lesotha, datované 17. 9. 1990 a podepsané ze strany zástupců ministerstva zdravotnictví státu Lesotho, postoupili zástupci společnosti Conneco českému Ministerstvu zdravotnictví v souvislosti s jejich žádostí o získání povolení vyvézt tablety obsahující metachalon z ČSFR do Lesotha [78], [79]. Jak však našemu Ministerstvu zdravotnictví potvrdil Mezinárodní úřad pro kontrolu omamných látek ve Vídni faxem ze dne 9. 10. 1990 (a následně i ze dne 26. 11. 1990), postoupené povolení z Lesotha bylo zcela falešné [80]. Skutečnost, že předložené povolení z Lesotha je falzum, potvrdil i Interpol zprávou ze dne 30. 11. 1990 [81]. Ministerstvo zdravotnictví ČR proto dopisem ze dne 16. 11. 1990 informuje zástupce společnosti Conneco, že nevydá této společnosti povolení k vývozu přípravku s obsahem metachalonu do Lesotha a nevydá ani povolení se zacházením s touto omamnou látkou. Dne 18. 12. 1990 pak ředitel společnosti Conneco předkládá při jednání na Ministerstvu zdravotnictví ČR dokument [82] (mající formát oficiálního dopisu a datovaný dnem 19. 11. 1990), v němž údajní zástupci ministerstva zdravotnictví státu Lesotho potvrzují existenci povolení (toho povolení, o němž i Interpol potvrdil, že jde o falzum) k dovozu přípravku s obsahem metachalonu do Lesotha a mj. žádají českého ministra zdravotnictví Martina Bojara o „přidělení vyšší priority“ při udělení povolení společnosti Conneco stran vývozu tablet obsahujících metachalon do Lesotha... Jen pro zajímavost uveďme, že dopis z údajného ministerstva zdravotnictví státu Lesotho je podepsán – podle funkcí – těmi samými činiteli, jací figurují i na předmětném falešném povolení, avšak podle podpisů se jedná o zcela jiné osoby [78], [82]. Přitom skutečné ministerstvo zdravotnictví afrického státu Lesotho potvrdilo Mezinárodnímu úřadu pro kontrolu omamných látek ve Vídni, že žádné takové povolení nevydalo [80].

Čtenář, který by mohl z uvedených řádků snad zapochybovat „o solidnosti“ společnosti Conneco, by měl být opatrný. Nelze vyloučit, že zástupcům této společnosti byly falešné dokumenty jednoduše podstrčeny třetími osobami a že společnost Conneco byla jednoduše zneužita v pokusu o nekalý obchod, nebo že šlo o pokus ze strany konkurence vyhnat společnost Conneco, resp. jejího akcionáře Diag Human, A.G., z tehdy vznikajícího českého trhu [91]. Budiž. Jsou zde ovšem dvě skutečnosti, které nelze tak snadno smést ze stolu. První je obsažena ve zprávě Ministerstva zdravotnictví o prošetření výroby metachalonu ve Výzkumném ústavu pro farmacii a biochemii ze dne 30. 11. 1990, ve které se mj. uvádí [83]:

„Dne 17. 8. 1990 bylo dodacím listem č. 16/90/EK, detašovaným pracovištěm VÚFB v Olomouci předáno 1,5 kg metachalonu zástupci fy Conneco, Dr. Marii Hrudkové, která tuto látku předala pracovníkovi s. p. Léčiva Praha (...) ke zkušebnímu ztabletování.“

„Dne 22. 8. 1990 byl dodacím listem č. 17/90/EK, poloprovozem VÚFB, předán další vyrobený metachalon v množství 120 kg zástupci fy Conneco. Tato část substance byla dne 24. 8. 1990 přivezena do s. p. Léčiva Praha s tím, že zde bude ztabletizována.“

Pozorný čtenář jistě postřehl, že v době, kdy zástupci společnosti Conneco přejímali vyrobený metachalon, neměla tato společnost uděleno povolení k zacházení s touto psychotropní látkou. Ostatně, podle citované zprávy [83] neměl povolení manipulovat s metachalonem ani tehdejší státní podnik Léčiva Praha, ve kterém měla proběhnout tabletizace metachalonu. Jak jsme uvedli výše, povolení zacházet s metachalonem, a tím spíše povolení jej od nás vyvézt do Lesotha, nedostala společnost Conneco vůbec. Druhá podivnost se týká způsobu komunikace, jakým se ředitel společnosti Conneco obrací na ministra Bojara ohledně problémů s metachalonem. Je nebývale útočný a vyhrožující. Ještě v dopise ze dne 4. 3. 1991 trvá zmíněný ředitel na pravosti dopisu z údajného ministerstva zdravotnictví státu Lesotho, když ministru Bojarovi píše, že *„jsou opakována pouze tvrzení, která byla podle nás dopisem MZ Lesotha vyvrácena“* [84]. A nejen to. V citovaném dopisu ministru Bojarovi ředitel společnosti Conneco také celkem třikrát zmiňuje výraz „kriminalizace“ jeho společnosti a její činnosti ze strany českého Ministerstva zdravotnictví, čehož se mělo ministerstvo dopustit svým postupem při prošetřování nejasností ohledně existence (falešného) povolení k dovozu produktů s metachalonem do Lesotha a také tím, že se obrátilo na Interpol ohledně prošetření existence jakéhosi obchodního partnera společnosti Conneco. Ministru Bojarovi je také v dopise vyhrožováno právními následky za jednání Ministerstva zdravotnictví ČR [84]:

„Je však s podivem, že opět v tomto případě jsou naše snahy o pomoc československému zdravotnictví Vašimi úředníky kriminalizovány. Pokud se to bude opakovat, požádáme o ochranu proti takovým jednáním příslušné orgány, a to nejen v ČSFR.“

Mimoto, Josef Šťáva – zástupce společnosti Diag Human, A.G. – se v dopisu ministru Bojarovi ze dne 4. 10. 1990 zastává společnosti Conneco a opět zdůrazňuje „ohrožení dobré pověsti“ této společnosti [85]:

„Celý případ a to, že firma Conneco a.s. byla ve své činnosti vrácena do původní pozice, zneužívá naše konkurence k pomluvě ve smyslu zákona č. 103 z 18. 4. 1990, hospodářského zákona. Naše konkurenty jsme příslušně informovali. Odstavení činnosti firmy Conneco a.s. přesto značně škodí při provádění její obchodní činnosti v ČSFR a také mezinárodně.“

Soudíme, že pokud Mezinárodní úřad pro kontrolu omamných látek ve Vídni a rovněž i Interpol označí povolení, kterým operuje a předkládá společnost Conneco, za falzum, pak by prvořadým zájmem zástupců této společnosti mělo být řádné vyšetření, kdo případně

zneužil jejich společnost pro nekalé účely. Z vyjádření a z výhrůžek ředitele společnosti Conneco (a koneckonců i z vyjádření Josefa Šťávy) by však člověk mohl nabýt dojmu, že pravým zájmem těchto pánů byl pravý opak.

Opusťme však rok 1990, resp. jaro roku 1991, a vraťme se zpět do roku 1992 a ke klíčovému dopisu ministra Bojara zástupci společnosti Novo Nordisk z 9. 3. 1992. Ministr Bojar nedlouho poté vystoupil na tiskové konferenci, na které se opět nelichotivě vyjádřil na adresu společnosti Conneco [86]. Následkem toho právní zástupce společnosti Conneco podává dne 10. 6. 1992 na ministra Bojara žalobu, ve které se domáhá ochrany dobré pověsti a žádá po ministrovi veřejnou omluvu za jeho výroky¹. Ocitujme zde závěr předmětné žaloby [86]:

„Jelikož celá tisková kampaň, která vyvrcholila na tiskové konferenci dne 4. 6. 92 a jelikož dopis ze dne 9. 4. 92 velice poškodily dobré jméno firmy CONNECO navrhuje, aby po provedeném řízení soud vynesl tento r o z s u d e k : Martin Bojar je povinen formou placeného inzerátu uveřejnit v denících Mladá fronta dnes, Svobodné slovo a Lidové noviny text tohoto znění: ‚V minulosti jsem se ve funkci ministra zdravotnictví ČR vyjádřil několikrát nepříznivě o obchodní aktivitě firmy CONNECO, zejména jsem uvedl, že tato firma dováží do Československa krevní deriváty, o kterých není jisté, že jsou vyrobeny z krve odebrané a vyvezené z Československa a uvedl jsem, že firma CONNECO způsobuje zdravotnictví našeho státu značnou škodu. Prohlašuji, že tyto skutečnosti nejsou pravdivé. firma CONNECO při svých obchodních aktivitách neporušila žádný čs. předpis ani jině závazné rozhodnutí orgánu státní správy a za svá tvrzení se firmě CONNECO omlouvám‘. Martin Bojar je povinen zaplatit navrhovateli náklady tohoto sporu.“

Tento úryvek ze žaloby na Martina Bojara z léta roku 1992 obsahuje závažné skutečnosti, hovořící však proti společnosti Conneco a jejím budoucím krokům. Předně, pomineme nepřesnost v datování dopisu Martina Bojara zástupcům dánské společnosti Novo Nordisk (dopis nese datum 9. 3. 1992, nikoli 9. 4. 1992). Závažnější je však skutečnost, že v žalobě je požadována omluva za výroky, které Martin Bojar pronesl na adresu společnosti Conneco, avšak které **nejsou** obsaženy v dopisu, jenž byl adresován zástupcům společnosti Novo Nordisk (a který se o čtyři roky později stane hlavním důvodem pro podání žaloby na stát s vyústěním v mnohamiliardovou arbitráž). Mimořádně závažná je pak poslední věta citované žaloby: **„Martin Bojar je povinen zaplatit navrhovateli náklady tohoto sporu.“** Společnost Conneco vyhodnotila závažnost poškození svého jména v důsledku výroků Martina Bojara (včetně výroků obsažených v předmětném dopise zástupcům společnosti Novo Nordisk) a následkem toho požaduje po Martinu Bojarovi **pouze veřejnou omluvu a zaplacení nákladů spojených s uvedenou žalobou**, tedy požaduje zaplacení v podstatě zanedbatelných nákladů soudního řízení. Pochopitelně, ve sporech tohoto druhu bývá taková „neškodná“ žaloba pouze prvním stupněm a po případném vítězství soudního sporu, po kterém se žalovaný subjekt skutečně veřejně omluví, následuje již „ostrá“ žaloba, ve

¹Právním zástupcem společnosti Conneco, jenž podal trestní oznámení na ministra Bojara, byl v té době JUDr. Stanislav Křeček – v době tvorby tohoto textu zástupce veřejného ochránce práv (ombudsmana).

kteřé je po nešťastníkovi požadováno tučné odškodnění za způsobenou – a již veřejně přiznanou – újmu. Zajímavé však je, že k tomuto scénáři v případě žaloby na ministra Bojara (resp. žaloby na fyzickou osobu Martina Bojara) nedošlo. Jak totiž plyne z textu usnesení soudu ze dne 23. 6. 1993, ještě předtím, než soud otevřel jednání ve věci samé, vzala společnost Conneco zpět svůj návrh na zahájení řízení s Martinem Bojarem v celém rozsahu, čehož následkem soud řízení zastavil [87]. Mezi podáním žaloby na ministra Bojara a zastavením řízení s Martinem Bojarem v důsledku zpětvzetí žaloby uplynul jeden rok a třináct dní, tedy dostatečně dlouhá doba na to, aby se mohlo udát něco tak zásadního, že zástupci společnosti Conneco již nepožadovali veřejnou omluvu za poškození dobrého jména a nepožadovali ani jakoukoli finanční náhradu v této věci. Co se stalo tak zásadního?

Stalo se několik věcí. Ani ne měsíc poté, co byla podána žaloba na ministra Bojara, přestal být Martin Bojar ministrem zdravotnictví – stal se tak úřadem „nechráněnou“ soukromou osobou. Jeho pozice ve sporu se společností Conneco se tedy výrazně zhoršila a zástupci této společnosti si mohli mnout ruce a těšit se na soudní líčení (a zadostiučinění). A pak dne 22. 6. 1993 (tedy pouhý den před tím, než soud zastavil řízení v důsledku zpětvzetí žalob) píše Martin Bojar dopis řediteli společnosti Diag Human, A.G., Josefu Šťávovi, ve kterém mj. uvádí [88]:

„Vážený pane doktore, na základě našeho dnešního jednání o sporné záležitosti, týkající se vývozu a zpracování lidské plazmy, zajišťované firmou CONNECO pro firmu DIAG HUMAN jsem došel k závěru, že firma DIAG HUMAN jednala v letech 1991 a 1992 bona fide.“

„Dokumenty, s nimiž jsem se dnes seznámil, mě přesvědčily o tom, že jste byl odůvodněně přesvědčen o tom, že vývoz lidské plazmy a dovoz krevních derivátů byl prováděn firmou CONNECO v souladu s tehdy platnými předpisy (...).“

„Nechtěl jsem jako tehdejší ministr zdravotnictví v žádném případě poškodit dobré jméno firmy DIAG HUMAN nebo firmy NOVO NORDISK, když se jednalo o prevenci nepovoleného obchodování s krevní plazmou v České republice.“

Na tomto místě je třeba poznamenat a zdůraznit, že píše-li Martin Bojar o společnosti „Diag Human“, má na mysli švýcarskou společnost Diag Human, A.G. Jedná se o poměrně důležitý detail, jak bude patrné z následujících řádků. A pak, v dopise se Martin Bojar nikterak neomlouvá společnosti Conneco a z jeho řádků nijak neplyne, že by společnost Conneco nejednala v minulosti nesprávně či proti tehdy platným předpisům.

Den poté bylo zastaveno soudní řízení proti Martinu Bojarovi, jak je uvedeno výše. O několik měsíců později, konkrétně dne 23. 11. 1993, mění společnost Conneco a. s. svoje jméno, jež mělo být poškozeno, na nové jméno DIAG HUMAN a. s. [89]. Současně s tím dochází patrně i ke změně akcionářů a následně je za její mateřskou společnost označována švýcarská společnost Diag Human, A.G. [89], [90].

V našem příběhu nyní uděláme skok a další skutečnosti a vývoj již popíšeme pouze velice stručně. To hlavní však bude zachováno.

V říjnu 1995 se ministrem zdravotnictví stává Jan Stráský, který střídá Lud'ka Rubáše.

Ministr Rubáš ještě v září 1995 obdrží dopis od nového právního zástupce švýcarské mateřské společnosti Diag Human, A.G., a jejích evropských podřízených společností včetně společnosti Diag Human a. s. (neboli bývalé společnosti Conneco a. s.) JUDr. Jiřího Oršuly. V dopise Oršula vyčísluje škodu způsobenou celé této skupině (konkrétně: Diag Human - Česká republika, Diag Human - bývalá Jugoslávie, Diag Human - Německo, Diag Human - Švýcarsko, Diag Human - Polsko, Diag Human - Maďarsko) postupem ministerstva z roku 1992 na necelých 500 milionů korun a navrhuje smír za 199 313 059,- Kč (těchto necelých 200 milionů korun mělo představovat škodu, která byla způsobena právě společností Diag Human a. s., tj. Diag Human - Česká republika z uvedeného výčtu) [100]. Pokusy ze strany společnosti Diag Human a. s. o dosažení mimosoudního vyrovnání s Ministerstvem zdravotnictví byly podle [90] činěny opětovně zejména v období září 1995 až únor 1996, a to především formou dopisů, které zaslal Jiří Oršula Ministerstvu zdravotnictví. O mimosoudní narovnání však ministr Stráský nejeví zájem [90]. Dne 14. 2. 1996 píše právní zástupce společnosti Diag Human a. s. dopis ministru Stráskému, ve kterém jej varuje [91]:

„Bod 2. Přistupte na to, aby spor mezi ČR (MZ) a mým mandantem rozhodli rozhodci (zák. 216/1994 Sb.). Tímto postupem bude jasno během několika týdnů, zatímco u běžného soudu až za několik let. Najmenujte si mezi rozhodce koho chcete. Můj mandant Vám předloží jména nejuznávanějších českých specialistů na tuto oblast a i za sebe najmenuje jen ty rozhodce, které si bude MZ přát. Jejich rozhodnutí se můj mandant podřídí a v případě svého neúspěchu zaplatí náklady tohoto řízení.“

*„Pokud odmítnete návrh na mimosoudní vyrovnání i návrh na rozhodčí řízení, bude se můj mandant soudit před řádným soudem libovolně dlouhou dobu. To už však bude spor **nikoliv o 200 mil. Kč** a z toho dar českému Červenému kříži, **ale spor o 500 mil. Kč** bez jakékoliv slevy a daru a bez mediální a trestněprávní zdrženlivosti, kterou můj mandant zatím dodržuje jen z úcty k Vám osobně.“*

A pak, v březnu 1996, podává společnost Diag Human a. s. prostřednictvím svého právního zástupce žalobu na Ministerstvo zdravotnictví u Krajského obchodního soudu v Praze [94]. A tato žaloba – spolu s výše uvedeným varováním – našla svoji odezvu. Ta vyústila ve sjednání rozhodčí smlouvy (sepsané na pouhých dvou stranách) mezi společností Diag Human a. s. a Ministerstvem zdravotnictví dne 18. 9. 1996 s tím, že ministerstvo poté jmenovalo rozhodcem JUDr. Zdeňka Ruska a společnost Diag Human a. s. pak JUDr. Moniku Pauknerovou, CSc. [90]. Tito dva rozhodci měli následně společně zvolit třetího, tj. posledního, rozhodce. Na tomto místě připomeňme, co jsme již uvedli na začátku této podkapitoly: JUDr. Zdeněk Rusek byl od roku 1993 až do svého odchodu z ministerstva v roce 1997 šéfem inspekce na Ministerstvu obrany a v téže době byl na tomtéž ministerstvu ekonomickým náměstkem Miroslav Kalousek, tedy od počátku 80. let dobrý známý majitele společnosti Diag Human, A.G. (a tudíž i dceřiné společnosti Diag Human a. s.) Josefa Šťávy. Role JUDr. Ruska se ukáže později jako klíčová (mj. to byl právě Rusek, který podle Mladé fronty Dnes také zvedl v roce 2008 ruku pro vyplacení necelých 9 miliard korun této společnosti [68]). Rozhodčí smlouvu podepsal v roce 1996 za Ministerstvo zdravotnictví

tehdejší ministr Jan Stráský, který k tomu mnohem později – v roce 2009 – řekl [96]:

„To tehdy rozhodl můj náměstek Aleš Dvouletý. Chtěli jsme, aby se to vyřešilo co nejrychleji. Samozřejmě se s odstupem času ukazuje, že to byla pouhá iluze.“

Ministr Stráský tak podpisem rozhodčí smlouvy de facto vyhověl zástupcům společnosti Diag Human a. s., tedy bodu 2 z výše citovaného dopisu právního zástupce této společnosti JUDr. Jiřího Oršuly ze dne 14. 2. 1996. V citovaném dopise je ministru Stráskému vyhrožováno, že pokud by nepřistoupil na rozhodčí řízení, tak že se společnost Diag Human a. s. obrátí na soud a že to bude **„spor nikoliv o 200 mil. Kč a z toho dar českému Červenému kříži, ale spor o 500 mil. Kč bez jakékoli slevy a daru a bez mediální a trestněprávní zdrženlivosti“**. A právě s takovou žalobou se společnost Diag Human a. s. na Krajský obchodní soud v Praze skutečně obrátila. Zdůrazněme to explicitně ještě jednou: na základě podané žaloby u soudu tedy státu hrozilo, že bude muset – v případě prohry – vyplatit společnosti Diag Human a. s. nějakých 500 milionů korun. Kdyby však ministr Stráský přistoupil na rozhodčí řízení – což nakonec učinil – slibuje mu právní zástupce společnosti Diag Human a. s., že spor bude o „200 mil. Kč a z toho dar českému Červenému kříži“. Pochopitelně, 200 milionů je méně než 500 milionů. A teď přijde překvapení. Tentýž právní zástupce společnosti Diag Human a. s. podává po uzavření rozhodčí smlouvy arbitrážní žalobu na Českou republiku – Ministerstvo zdravotnictví, nesoucí datum 15. 10. 1996, v níž požaduje zaplatit náhrady škod v úhrnné výši **1 873 874 500,- Kč** [90], tedy **skoro dvě miliardy korun**, tedy zhruba **desetinásobek částky**, o kterou se měl podle dopisu ze dne 14. 2. 1996 v případě arbitráže vést spor!

Poznamenejme, že požadovaná částka byla ze strany společnosti Diag Human a. s. ještě navýšena opětovnými podáními ze dne 31. 10. 1996 a 10. 2. 1997 na částku 2 073 938 880,- Kč (tedy přes dvě miliardy korun) [97]. Další vývoj kauzy se již nesl v předpokládaném duchu. Rozhodčí tříčlenný senát (jehož členem byl již zmíněný JUDr. Zdeněk Rusek) rozhodl dne 19. 3. 1997 v tzv. mezitimním rozhodčím nálezu, že *„žalobní nároky na náhradu škody a nehmotné zadostiučinění – omluvný dopis, jsou, pokud jde o základ nároků, po právu. O nároku na finanční zadostiučinění nebylo rozhodnuto.“* Současně rozhodci v tomto mezitimním rozhodčím nálezu zamítly žalobní nárok na náhradu škody ve výši 67,5 milionů korun za poškození žalobcova obchodního jména [97]. Otázka výše náhrady škody měla být následně řešena na základě znaleckého posudku. Přezkumný rozhodčí náleze ze dne 27. 5. 1998, učiněný jiným tříčlenným rozhodčím senátem, potvrdil mezitimní rozhodčí náleze a stal se později pravomocným (k tomu došlo až v roce 2002 mj. v důsledku usnesení vlády premiéra Miloše Zemana ze dne 10. 12. 2001 č. 1337, na jehož základě stát stáhl žalobu, kterou chtěl u soudu docílit zrušení mezitimního a přezkumného rozhodčího nálezu a kdy stát také vzal zpět svůj návrh na přezkoumání přezkumného rozhodčího nálezu) [98].

Dne 25. 6. 2002 rozhodl tříčlenný rozhodčí senát, v němž byl rozhodcem i JUDr. Zdeněk Rusek, v tzv. částečném rozhodčím nálezu o tom, že stát je povinen zaplatit společnosti Diag Human a. s. prozatím částku 326 608 334,- Kč jako *„náhradu minimální škody, o níž není sporu“* [98]. A ohledně ostatních částí projednávané věci včetně příslušenství, jakož i ohledně nákladů řízení, odkázal na tzv. konečný rozhodčí náleze, který měl být

teprve vypracován [98]. Stát na to reaguje podáním ze dne 23. 7. 2002, ve kterém žádá o přezkoumání právě uvedeného částečného rozhodčího nálezů [98]. Dne 16. 12. 2002 jiný tříčlenný rozhodčí senát tento částečný rozhodčí nález potvrzuje [98].

Vláda premiéra Vladimíra Špidly následně v lednu 2003 vyplatila společnosti Diag Human a. s. částku 326 608 334,- Kč, jak státu uložil částečný rozhodčí nález [99]. A spor běžel dál a dále se komplikoval. V květnu 2003 přijal tehdejší premiér Špidla u sebe doma v Kramářově vile tehdy již bývalého právního zástupce společnosti Diag Human a. s. JUDr. Jiřího Oršulu [99]. Vodítkem, o čem spolu oba pánové asi hovořili, může být vyjádření majitele a ředitele mateřské společnosti Josefa Šťávy, který později v rozhovoru pro média řekl [99]:

„Loni na jaře jsem nabízel státu, že nebudu trvat na odhadech ministerstva, ale budu žádat 3,6 miliardy bez ohledu na to, zda bych je dostal v hotovosti či v pozemcích.“

Samotný Vladimír Špidla se k obsahu schůzky nechtěl vyjadřovat a konstatoval: *„Závěr byl: odloženo ad acta.“* [99]. Kauza však ze strany zástupců společnosti Diag Human a. s. (resp. od roku 2006 její nástupkyně DIAG HUMAN SE) odložena „ad acta“ nebyla, o čemž mj. svědčí tzv. konečný rozhodčí nález ze 4. 8. 2008, kterým jsme uvedli tuto podkapitulu. Připomeňme, že v tomto nálezu tříčlenný rozhodčí senát, v němž byl rozhodcem i JUDr. Zdeněk Rusek, uložil státu povinnost zaplatit společnosti DIAG HUMAN SE necelých 9 miliard korun.

To, co předcházelo tomuto konečnému rozhodčímu nálezu a to, co po něm následovalo, by zasloužilo samostatný elaborát chmurného obsahu. Svě by o tom mohlo povědět mnoho významných představitelů veřejného života a státní moci, a to včetně bývalých představitelů vlády. Hraje se totiž stále o 9 miliard korun, určených rozhodčím senátem v srpnu 2008, přičemž částka se zvětšuje o úroky z prodlení, které v součtu každou sekundu činí podle [101] nějakých 18 korun, tedy cca 1,6 milionů korun denně, neboli necelých 570 milionů korun ročně. Stát se proti rozhodnutí odvolal a jako svého zástupce do přezkumného rozhodčího senátu, majícího hájit zájmy České republiky, byl jmenován bývalý člen právního poradního sboru prezidenta Václava Klause, tehdejší proděkan a bývalý děkan právnické fakulty Západočeské univerzity v Plzni doc. JUDr. Milan Kindl, CSc. Ten Milan Kindl, který spolu s dalšími kolegy „proslaví“ právnickou fakultu v Plzni (fakulta by měla nést spíše název „vysoká škola zločinu“). Předsedou tříčlenného přezkumného rozhodčího senátu byl později soudem jmenován prezident Hospodářské komory České republiky Petr Kužel, který byl, mimochodem, studentem doc. Kindla právě na plzeňské právnické fakultě, kde však po vypuknutí aféry studium v pátém ročníku zanechal² [96], [103]. A je to ten Petr Kužel, na kterého také – jakožto na prezidenta Hospodářské komory České republiky – později podá Nadační fond proti korupci trestní oznámení pro podezření ze spáchání

²Kužel sám zanechání studia v pátém ročníku vtipně zdůvodnil obavou o „vlastní bezpečnost“. Dne 8. 3. 2012 v pořadu *Dvacet minut radiožurnálu* řekl doslova: *„To se paní velmi mýlí, můj životopis je velmi špatně, já jsem zvládl MBA v řádném termínu a kdyby posluchačka možná si pustila i záznamy z Radiožurnálu z minulosti, tak by věděla, že jsem díky tomu, že jsem byl rozhodcem v kauze Diag Human a byly na mě vyvíjeny vysoké tlaky, tak jsem z práv v Plzni byl nucen pro svoji bezpečnost odejít.“*

trestných činů zpronevěry, porušení povinností při správě cizího majetku, sjednání výhody při zadávání veřejné zakázky, pletichy při zadávání veřejné zakázky a jiných trestných činů. A je to ten Petr Kužel, jenž je prezidentem organizace, na kterou podá ještě později trestní oznámení i evropská protikorupční agentura OLAF pro podezření, že zástupci této komory údajně zfalšovali podpisy odborníků, díky čemuž komora získala z evropských peněz zakázku v objemu přibližně sto milionů korun [102]. Petr Kužel byl přitom také pět let členem Zastupitelstva hlavního města Prahy za ODS, mj. v době, kdy hlavnímu městu kraloval „kolibřík“ Pavel Bém [104].

Počátkem roku 2010 se do arbitráže přihlásila švýcarská společnost Towit Machinery Trading, AG, a společnost DUMFRIES HOLDING, S.A., se sídlem v karibském státu Svatý Vincent a Grenadiny. Podle České televize obě společnosti tvrdily, že část nároku společnosti DIAG HUMAN SE vůči České republice odkoupily, a dohromady si nárokovaly zhruba čtvrtinu celé pohledávky [105]. Společnost DUMFRIES HOLDING, S.A., byla zastupována jakýmsi právníkem s německy znějícím jménem, jenž byl současně ředitelem jisté kyperské společnosti, jejíž skutečný vlastník není znám [105]. Za tuto kyperskou společnost však v jakési obchodní transakci jednala advokátní kancelář Milana Kindla [106]. Zveřejnění této informace v rámci pořadu České televize *Reportéři ČT* [106] způsobilo prudkou reakci ze strany jak Milana Kindla, tak Petra Kužela, tak i Marka Šnajdra – v té době prvního náměstka ministryně zdravotnictví Dany Juráskové. Ba co víc, odvysílání reportáže mělo za následek odstoupení švýcarského rozhodce za společnost DIAG HUMAN SE [107]. Tento rozhodce dokonce posílá dne 15. 4. 2010 dopis tehdejšímu předsedovi vlády Janu Fischerovi. V něm mj. píše [107]:

„Čeští rozhodci spolupracují s vládou a nechávají se politicky zneužít, aby v rámci arbitráže umožnili prostřednictvím offshorových společností přímo či nepřímo zcizit peníze České republiky. Takové machinace jsou velmi obtížně představitelné v demokratické zemi, ale záleží na vaší vládě, zda se takovým právním extrémům postaví.“

„Znepokojivá informace o podjatosti arbitra Milana Kindla, kterou zveřejnila Česká televize 29. března 2010, byla jen posledním impulzem pro mé rozhodnutí. Hlavními důvody jsou svévolné a nezákonné kroky rozhodce, pana Kužela. Do sporu ilegálně vpustil dvě offshorové společnosti, aniž by k tomu ostatním rozhodcům poskytl příslušné dokumenty.“

Poznamenejme, že švýcarský právník jako rozhodce v arbitráži již v lednu 2010 píše Milanu Kindlovi a předsedajícímu rozhodci Petru Kuželovi rozhořčující dopis, ve kterém mj. žádá a upozorňuje [107]:

„Chci vědět, co jsou ty firmy zač.“

„Jsem povinen zabránit praní peněz ve všech transakcích.“

Jak je dále v [107] uvedeno, Česká republika, zastoupená Ministerstvem zdravotnictví,

neměla proti účasti pochybných společností v arbitráži námitky. To však platilo až do vysílání zmiňované reportáže [106], tedy do 29. března 2010. Po odvysílání reportáže však na 12. dubna 2010 svolává Ministerstvo zdravotnictví mimořádnou tiskovou konferenci (již druhou v této věci), na které Marek Šnajdr oznamuje, že zmiňované dvě společnosti s neznámými vlastníky již nejsou účastníky sporu, neboť jejich žádosti v tomto směru byly zamítnuty. Toto prohlášení tedy představuje obrat české strany k účasti zmiňovaných offshorových společností ve sporu se společností DIAG HUMAN SE. Na to, proč byly vyřazeny tyto společnosti s neznámými vlastníky teprve v době, kdy na tento problém bylo upozorněno Českou televizí, se autoři reportáže [107] zeptali přímo předsedajícího rozhodce Petra Kužela (ODS). Ten jim na to odpověděl doslova [107]:

„Ne, já jako... vy... jestli jste si o tom něco zjistili, jako že ne, protože vy jste mi poslal dokument, o který... vůbec o té kauze nic nevíte, nic, vy o tom nic nevíte, a vy jste mi poslal otázky, které já jsem přeposlal vašemu generálnímu řediteli. Jestli takhle pracují reportéři ČT z neznalosti věci, promiňte, ale to mě uráží.“

K tomu, aby tříčlenný rozhodčí senát rozhodl o vyplacení mnoha miliard žalující straně v neprospěch České republiky, stačí hlas dvou rozhodců. Dva ze tří rozhodců přítom byli Milan Kindl a jeho žák Petr Kužel – oba spolupracující s významnými činovníky ODS. Čtenáři na tomto místě nabídneme hypotetickou konstrukci, o které lze právem tvrdit, že dává smysl. Představte si hypoteticky, že za oněmi offshorovými společnostmi by stál např. Milan Kindl spolu s Petrem Kuželem nebo – například – Marek Šnajdr. Představte si dále, že by Milan Kindl spolu s Petrem Kuželem, jakožto dva ze tří rozhodců v rozhodčím senátu, rozhodli o tom, že těmto offshorovým společnostem budou ve sporu se společností DIAG HUMAN SE od státu vyplaceny např. tři miliardy korun. I kdyby se nějaká část z této částky měla nějakým způsobem vrátit mezi disponibilní prostředky státu, je možné si hypoteticky představit, že nějaká jiná část z těchto např. třech miliard by se mohla cestou z dalekých ostrovů – hypoteticky – ztratit do kapes soukromých osob. Netvrdíme – na rozdíl od třetího rozhodce za společnost DIAG HUMAN SE – že tomu tak mělo být, avšak hysterická reakce a prudký obrat ze strany pánů Kindla, Kužela a Šnajdra jednoznačně dokládá, že tito pánové potřebovali urychleně něco zakrýt.

Literatura

- [1] KASL, David. *Radim Jančura: Je revoluční doba a jakákoliv forma „práskání“ je povolena.* [online]. 16. 4. 2012. Dostupné na www.ceskapozice.cz/domov/politika/
- [2] (RAV); NOVINKY; PRÁVO. *Podnikatel Jančura osočil Kalouska z krádeží, ten na něj podal trestní oznámení.* [online]. 16. 4. 2012. Dostupné na www.novinky.cz/
- [3] ČT24. *„Trvám na tom, že si Kalousek nakradl miliardy,“ říká Radim Jančura.* [online]. 14. 11. 2012. Dostupné na www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/
- [4] MLADÁ FRONTA DNES. *Fanfáry, dým a blesky provázely premiéru letadla.* 13. 6. 1997. Mladá fronta Dnes.
- [5] PRÁVO. *Ministerstvo obrany zvažuje několik variant nákupu L-159.* 21. 4. 1997. Právo.
- [6] PŠENIČKA, Jiří. *Kalouskova otočka proti všem.* 1. 12. 2011. Ekonom.
- [7] NĚMEC, Pavel. *Velký spěch kolem hazardu na internetu.* 15. 12. 2008. Mladá fronta Dnes.
- [8] KERLES, Marek. *Česko: Las Vegas Evropy.* 13. 12. 2008. Lidové noviny.
- [9] ŠŤASTNÝ, Ondřej; SYROVÁTKA, Tomáš. *„Mé čestné slovo, nic jsem nevěděl.“* 29. 9. 2009. Mladá fronta Dnes.
- [10] PŠENIČKA, Jiří. *Malá krabička a velký lobbying.* 20. 5. 2010. Ekonom.
- [11] IHNED.CZ. *Elektronické viněty jsou reálnější. Poslanci zamítli návrh na jejich zrušení.* [online]. 16. 3. 2010. Dostupné na Domaci.iHNed.cz/
- [12] RAKUŠANOVÁ, Lída. *Úpadek české politiky.* 7. 7. 2011. Český rozhlas 6.
- [13] SPURNÝ, Jaroslav. *Padouch, nebo hrdina.* 9. 4. 2001. Respekt.
- [14] PRIMA TV. *Vláda schválila návrh státního rozpočtu s deficitem 71 mld. Kč.* 23. 9. 2007. PRIMA TV.

- [15] RYCHETSKÝ, Jan. *Kalousek: Stát se jako firma řídit nedá.* [online]. 25. 9. 2013. Dostupné na www.top09.cz
- [16] (MŽI). *Padáky za sto milionů korun leží ve skladech.* 30. 3. 2000. Slovo.
- [17] ČERNÝ, Filip. *Ministerstvo obrany se neúspěšně snaží reklamovat padáky.* 12. 3. 2001. ČT1.
- [18] GAZDÍK, Jan. *Lobkowicz ruší strategickou zakázku na padáky.* 7. 4. 1998. Mladá fronta Dnes.
- [19] HOUSKA, Kamil. *Chyba úředníků asi umožní armádě zrušit nákup padáků.* 8. 1. 1999. Právo.
- [20] TÝDEN. *Armáda má luxusní přehozy proti prachu.* 5. 12. 2011. Týden.
- [21] KOMÁREK, Michal; POTŮČEK, Jan. *BLÁTO A ONI.* 3. 3. 2005. Reflex.
- [22] GAZDÍK, Jan. *Štefec: Armáda bojuje s překupníky, kteří z ní pumpují peníze.* 9. 6. 1999. Mladá fronta Dnes.
- [23] SPURNÝ, Jaroslav. *Soutěž o tank za třináct miliard.* 29. 8. 1995. Respekt.
- [24] PRÁVO. *MHS pozastavilo soutěž na armádní zaměřovače.* 11. 9. 1995. Právo.
- [25] KMENTA, Jaroslav. *Lukrativní soutěž o tanky i přes pochybnosti platí.* 13. 10. 1995. Mladá fronta Dnes.
- [26] GAZDÍK, Jan. *Ministr obrany je nespokojen s armádními právníky.* 13. 10. 1995. Mladá fronta Dnes.
- [27] SPURNÝ, Jaroslav. *Nic nedělat a čekat. Parlament uložil vládě zastavit modernizaci Mig-21.* 28. 12. 1995. Respekt.
- [28] TÝDEN. *Drahé omyly armády.* 14. 10. 1997. Týden.
- [29] MOJŽÍŠ, František. *Pokus zamezit srovnávacím zkouškám tanků Kalouskovi nevyšel.* 5. 11. 1998. Slovo.
- [30] HOUSKA, Kamil. *Italská firma má být po neúspěchu odstavena od modernizace tanku.* 10. 3. 1999. Právo.
- [31] KMENTA, Jaroslav. *Holáň zrušil zakázku na naléhání náměstka – Tajné služby prověřují, zda motivem nebyla korupce.* 2. 3. 1996. Mladá fronta Dnes.
- [32] SPURNÝ, Jaroslav. *Lidovci brání Ministerstvo obrany.* 12. 3. 1996. Respekt.
- [33] MLADÁ FRONTA DNES. *Spis FBI naznačil, že úplatků bylo několik.* 10. 2. 1997. Mladá fronta Dnes.

- [34] PEROUTKA, Ferdinand. *Téměř po dvou letech od zadání první veřejné obchodní soutěže na Štábní informační systém (ŠIS), vyhlašuje ministerstvo obrany tuto soutěž znovu.* 9. 10. 1996. ČTA.
- [35] MLADÁ FRONTA DNES. *Cestu do NATO komplikuje spor o důležitou zakázku.* 22. 2. 1997. Mladá fronta Dnes.
- [36] MLADÁ FRONTA DNES. *O vítězství EDS-Digital bylo zřejmě rozhodnuto předem.* 25. 3. 1997. Mladá fronta Dnes.
- [37] KMENTA, Jaroslav. *Lidovci dostali milionový úplatek, říká podnikatel.* 1. 7. 1998. Mladá fronta Dnes.
- [38] KALOUSEK, Miroslav. *MiG-29 a suverenita.* 27. 2. 2001. Mladá fronta Dnes.
- [39] ČTA. *Resort obrany neměl jinou možnost, jak se zbavit deseti letounů MiG-29.* 4. 4. 1996. ČTA.
- [40] KMENTA, Jaroslav. *Pozice náměstka ministra obrany Kalouska se otrásá.* 25. 7. 1996. Mladá fronta Dnes.
- [41] HOŘEJŠÍ, Tomáš. *Realitní kancelář Omnipol.* 5. 10. 1998. Týden.
- [42] HOŘEJŠÍ, Tomáš. *Kalousek se brání, policie vyšetřuje.* 1. 12. 1996. Týden.
- [43] KMENTA, Jaroslav. *Náměstek chce soud za nařčení ze zpronevěry.* 6. 12. 1996. Mladá fronta Dnes.
- [44] HOŘEJŠÍ, Tomáš. *Luxova svatá válka.* 24. 11. 1996. Týden.
- [45] MLADÁ FRONTA DNES. *Zmatky kolem tanků odhalují chaos v obraně.* 29. 7. 1997. Mladá fronta Dnes.
- [46] TÝDEN. *Tankové fiasko lidovců.* 16. 9. 1997. Týden.
- [47] TÝDEN. *Omnipol má tanky a vliv.* 8. 7. 1997. Týden.
- [48] MLADÁ FRONTA DNES. *Prodej tanků podmínil Žantovský trestem.* 27. 8. 1997. Mladá fronta Dnes.
- [49] PRÁVO. *Výborný vyvracel ve výboru argumenty proti prodeji tanků.* 19. 9. 1997. Právo.
- [50] PRÁVO. *Někteří čeští politici by měli dostat metál za podporu cizího průmyslu.* 18. 9. 1997. Právo.
- [51] RESPEKT. *Chemapol ovládl zbrojní trh.* 8. 7. 1997. Respekt.
- [52] TÝDEN. *Třenice kolem prodeje tanků.* 14. 7. 1997. Týden.

- [53] LIDOVÉ NOVINY. *Tanky vyvolaly ostré konflikty*. 30. 7. 1997. Lidové noviny.
- [54] PRÁCE. *Podle Kuby potřebuje ČR všech 540 tanků*. 31. 7. 1997. Práce.
- [55] VLÁDA ČR. *Usnesení vlády České republiky*. [online]. 8. 11. 1995. Dostupné na <https://kormoran.vlada.cz/usneseni/usnweb.nsf/>
- [56] VLÁDA ČR. *Usnesení vlády České republiky*. [online]. 13. 11. 1996. Dostupné na <https://racek.odok.cz/usneseni/usnweb.nsf/>
- [57] KNĚZŮ, Jakub; HRNČÍŘOVÁ, Eva. *Kdo vydělal na prodeji?* 3. 5. 2004. ČT1.
- [58] SPURNÝ, Jaroslav. *Podnikatelé odmítli miliardu – Tajemná firma odpustila státu penále a nechce říci proč*. 12. 8. 2002. Respekt.
- [59] TELEGRAF. *Krátkozrakost laiků v obchodě se nevyplácí*. 20. 9. 1997. Telegraf.
- [60] SPURNÝ, Jaroslav. *Věrnost předsedy Kalouska – Nový šéf lidovců se chtěl dostat do čítanek a možná bude mít úspěch*. 18. 11. 2003. Respekt.
- [61] GAZDÍK, Jan. *Padáky vhodné jen k povlečení postelí*. 16. 3. 2005. Mladá fronta Dnes.
- [62] GAZDÍK, Jan. *Tvrdík: Došly nám padáky*. 29. 5. 2001. Mladá fronta Dnes.
- [63] GAZDÍK, Jan. *Nabídli mi padáky. Vyzval jsem s nimi dveře*. 16. 3. 2005. Mladá fronta Dnes.
- [64] GAZDÍK, Jan. *Soud: Nekvalitní padák zabil*. 4. 4. 2001. Mladá fronta Dnes.
- [65] HOŘEJŠÍ, Tomáš. *Miliony utopené v nebi*. 29. 6. 1998. Týden.
- [66] GAZDÍK, Jan. *Úředníci ohrozili vojáky – Tajná zpráva: Padáky za 200 milionů nelze použít*. 18. 1. 2001. Mladá fronta Dnes.
- [67] RADIO ČESKO. *Konečný rozhodčí nález ve sporu Diag Human versus stát*. [online]. 29. 8. 2008. Dostupné na www.rozhlas.cz/
- [68] PETRÁŠOVÁ, Lenka. *Miliardy soudil stíhaný muž*. 19. 8. 2008. Mladá fronta Dnes.
- [69] PETRÁŠOVÁ, Lenka; KLÍMOVÁ, Jana. *Do vířivky chodím nahý*. 20. 9. 2008. Mladá fronta Dnes.
- [70] CIKRT, Tomáš. *Dopis Martina Bojara firmě Novo Nordisk z 9. 3. 1992 anglická verze i český překlad*. [online]. 30. 12. 2013. Dostupné na www.anikorunu.cz
- [71] CIKRT, Tomáš. *Zápis z jednání ministra zdravotnictví se zástupci firmy Novo Nordisk, 18. 5. 1992*. [online]. 30. 12. 2013. Dostupné na www.anikorunu.cz

- [72] CIKRT, Tomáš. *Zápis z jednání p. ministra s právními zástupci firmy Conneco a.s. Praha dne 17. dubna 1992.* [online]. 30. 12. 2013. Dostupné na www.anikorunu.cz
- [73] CIKRT, Tomáš. *Ředitel VÚFB J. Křepelka potvrzuje Waldhauserovi objednávku na 120 kg metachalonu.* [online]. 30. 12. 2013. Dostupné na www.anikorunu.cz
- [74] CIKRT, Tomáš. *Žádost o povolení k zacházení a vývozu metachalonu podepsaná F. Waldhauserem, ze dne 14. 8. 1990.* [online]. 30. 12. 2013. Dostupné na www.anikorunu.cz
- [75] CIKRT, Tomáš. *Žádost firmy Conneco, a.s. o povolení zacházení s metachalonem ze dne 28. 9. 1990.* [online]. 30. 12. 2013. Dostupné na www.anikorunu.cz
- [76] CIKRT, Tomáš. *Žádost firmy Conneco, a.s., o povolení vývozu tablet 10 mil. tbl do Lesotha, ze dne 25. 9. 1990.* [online]. 30. 12. 2013. Dostupné na www.anikorunu.cz
- [77] CIKRT, Tomáš. *Zpráva o prošetření výroby metachalonu ve VÚFB ze dne 30. 11. 1990.* [online]. 30. 12. 2013. Dostupné na www.anikorunu.cz
- [78] CIKRT, Tomáš. *License to import habit forming drugs for the purposes of examination tests or analysis ze dne 17. 9.* [online]. 30. 12. 2013. Dostupné na www.anikorunu.cz
- [79] CIKRT, Tomáš. *Zamítnutí žádosti o povolení vývozu přípravku s obsahem metachalonu z 16. 11. 1990.* [online]. 30. 12. 2013. Dostupné na www.anikorunu.cz
- [80] CIKRT, Tomáš. *Faxová zpráva z INCB Vídeň pro MZ ČSR z 9. 10. a následně i 26. 11. 1990.* [online]. 30. 12. 2013. Dostupné na www.anikorunu.cz
- [81] CIKRT, Tomáš. *Zpráva Interpolu z 30. 11. 1990, přeložena 3. 12. 1990.* [online]. 30. 12. 2013. Dostupné na www.anikorunu.cz
- [82] CIKRT, Tomáš. *Dopis z údajného ministerstva zdravotnictví státu Lesotho českému ministrovi Martinu Bojarovi ze dne 19. 11. 1990.* [online]. 30. 12. 2013. Dostupné na www.anikorunu.cz
- [83] CIKRT, Tomáš. *Zpráva o prošetření výroby metachalonu ve VÚFB ze dne 30. 11. 1990.* [online]. 30. 12. 2013. Dostupné na www.anikorunu.cz
- [84] CIKRT, Tomáš. *Dopis F. Waldhausera Martinu Bojarovi ze dne 4. 3. 1991.* [online]. 30. 12. 2013. Dostupné na www.anikorunu.cz
- [85] CIKRT, Tomáš. *Dopis Josefa Šťávy Martinu Bojarovi datovaný 4. října 1990.* [online]. 30. 12. 2013. Dostupné na www.anikorunu.cz
- [86] CIKRT, Tomáš. *Žaloba na Martina Bojara ze strany firmy Conneco z 10. 6. 1992.* [online]. 30. 12. 2013. Dostupné na www.anikorunu.cz

- [87] CIKRT, Tomáš. *Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 o zastavení řízení ve věci Conneco vs. Martin Bojar ze dne 23. 6. 1993.* [online]. 30. 12. 2013. Dostupné na www.anikorunu.cz
- [88] CIKRT, Tomáš. *Vyjádření Martina Bojara sepsané na vyžádání Josefa Šťávy ze dne 22. 6. 1993.* [online]. 30. 12. 2013. Dostupné na www.anikorunu.cz
- [89] CIKRT, Tomáš. *CONNECO (Diag Human a.s., Diag Human SE) výpis ze OR dnes již vymazaný.* [online]. 7. 3. 2011. Dostupné na www.anikorunu.cz
- [90] CIKRT, Tomáš. *Arbitrážní žaloba Diag Human proti ČR, autor Jiří Oršula, 15. 10. 1996.* [online]. 30. 12. 2013. Dostupné na www.anikorunu.cz
- [91] URBAN, Jan. *Tunel plný krve aneb kauza Diag Human (trochu jinak).* 2007. Galerie Gema.
- [92] ČÁPOVÁ, Hana. *Šťáva jde na krev – Vládní právníci kopali v miliardovém procesu za Diag Human.* 14. 6. 2004. Respekt.
- [93] SLONKOVÁ, Sabina. *V bitvě o státní miliardy šel Kalousek na ruku příteli.* [online]. 2. 3. 2010. Dostupné na www.aktualne.cz
- [94] ZVELEBIL, Jan. *Krev nad zlato.* 27. 5. 1999. Reflex.
- [95] PRÁVO. *Osudová arbitráž.* 3. 4. 2004. Právo.
- [96] PŠENIČKA, Jiří. *Miliardová transfuze.* 17. 12. 2009. Ekonom.
- [97] CIKRT, Tomáš. *Mezitimní rozhodčí nález.* [online]. 26. 2. 2011. Dostupné na www.anikorunu.cz
- [98] CIKRT, Tomáš. *Přezkumný rozhodčí nález.* [online]. 26. 2. 2011. Dostupné na www.anikorunu.cz
- [99] KMENTA, Jaroslav; RIEBAUEROVÁ, Martina. *Co chce stát utajit v kauze Diag Human?* 16. 6. 2004. Mladá fronta Dnes.
- [100] CIKRT, Tomáš. *Dopis Jiřího Oršuly ministrovi Luďku Rubášovi, náhrada škody z 12. 9. 1995.* [online]. 30. 12. 2013. Dostupné na www.anikorunu.cz
- [101] DIAG HUMAN. *Diag Human.* [online]. 25. 3. 2014. Dostupné na www.diaghuman.eu
- [102] (PRO), ČTK. *Hospodářská komora prý podváděla.* 17. 1. 2014. Právo.
- [103] ČECHOVÁ, Štěpánka. *Petr Kužel, prezident Hospodářské komory ČR.* [online]. 8. 3. 2012. Dostupné na www.rozhlas.cz/radiozurnal/dvacetminut/
- [104] NAŠI POLITICI. *Petr Kužel, MBA.* [online]. 28. 5. 2013. Dostupné na www.nasipolitici.cz/cs/politik/2516-petr-kuzel

- [105] ČT24. *Diag Human: Zástupce státu Kindl má vazby na žalující stranu.* [online]. 30. 3. 2010. Dostupné na www.ceskatelevize.cz/ct24/
- [106] HAVLÍK, David; FIALA, Michael. *Reportéři ČT: Pochyby o arbitráži Diag Human.* [online]. 29. 3. 2010. Dostupné na www.ceskatelevize.cz/
- [107] HAVLÍK, David; FIALA, Michael. *Reportéři ČT: Historie kauzy Diag Human.* [online]. 31. 5. 2010. Dostupné na www.ceskatelevize.cz/
- [108] JUNEK, Adam. *Mariáš o státní miliardy.* 21. 5. 2009. Ekonom.
- [109] ČT1. *Zavedení mýtného v ČR.* 20. 11. 2005. ČT1.
- [110] PISKÁČEK, Vladimír. *Hlasitý tendr.* 12. 12. 2005. Euro.
- [111] PŠENIČKA, Jiří. *Nejsme s Kapschem ve při.* 18. 12. 2006. Euro.
- [112] TVARŮŽKOVÁ, Lucie; KLÍMOVÁ, Jana. *Jsem čistý, všechno jsou jen pomluvy.* 15. 1. 2007. Mladá fronta Dnes.
- [113] PŠENIČKA, Jiří. *Malá krabička a velký lobbying.* 20. 5. 2010. Ekonom.
- [114] JUSTICE. *Výpis z obchodního rejstříku.* [online]. 29. 3. 2014. Dostupné na <https://or.justice.cz/ias/ui/>
- [115] VLÁDA ČR. *Usnesení vlády České republiky ze dne 27. dubna 2009 č. 558.* [online]. 27. 4. 2009. Dostupné na www.vlada.cz/cz/jednani-vlady/
- [116] IHNED.CZ. *Elektronické viněty jsou reálnější. Poslanci zamítli návrh na jejich zrušení.* [online]. 16. 3. 2010. Dostupné na iHned.cz
- [117] SVOBODA, Jakub; OVČÁČEK, Jiří. *Drábek chce seškrtnat dávky o tři miliardy.* 14. 3. 2012. Právo.
- [118] KUBIŠOVÁ, Eva. *ROZHODNUTÍ: S327/2012/VZ-16330/2012/521/ML.* [online]. 9. 11. 2012. Dostupné na <https://www.uohs.cz/cs/verejne-zakazky/sbirky-rozhodnuti/detail-9976.html>
- [119] MATULA, Zdeněk. *Vrchní státní zastupitelství v Praze – Tisková zpráva ze dne 15. 11. 2013.* [online]. 15. 11. 2013. Dostupné na Justice.cz
- [120] VLÁDA ČR. *Vláda České republiky – členové Legislativní rady vlády.* [online]. Dostupné na www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/clenove/
- [121] *Prof. Smejkal.* [online]. 18. 1. 2013. Dostupné na <http://www.znalci.cz/cs/smejkal/>
- [122] KALÁB, Vladimír. *Viněty jsou nehoráznost. Vydělá na nich jen Kapsch.* 15. 6. 2010. Hospodářské noviny.

- [123] LINKA, Jakub. *Odklad elektronických vinět o pět let.* 5. 11. 2010. ČT24, Relace: Ekonomika ČT24.
- [124] NKÚ. *NKÚ – Náklady na vybudování a provoz systému elektronického mýtného odčerpaly v prvních pěti letech polovinu jeho výnosů.* [online]. 13. 5. 2013. Dostupné na www.nku.cz/cz/media/
- [125] KREČ, Luboš. *Stát na mýtném promrhal stamiliony.* 14. 5. 2013. Hospodářské noviny.
- [126] (JUM). *Jsem přesvědčen, že mýtný projekt je mezi stovkami IT projektů výjimečný, tvrdí šéf Kapsch.* [online]. 17. 5. 2013. Dostupné na zpravy.ihned.cz/
- [127] KODĚRA, Petr. *NKÚ zkreslil data, že stát prodělává na vymáhání mýta, tvrdí exministr Němec a spol.* [online]. 23. 5. 2013. Dostupné na iHned.cz
- [128] ŠTICKÝ, Jiří; LYSONĚK, Tomáš. *Kalousek obešel zákon, pustil český hazard na internet.* 18. 12. 2008. Mladá fronta Dnes.
- [129] KALOUSEK, Miroslav. *Miroslav Kalousek – Životopis.* [online]. Dostupné na www.miroslav-kalousek.cz/zivotopis
- [130] NAŠI POLITICI. *Jiří Čunek.* [online]. 6. 2. 2013. Dostupné na www.nasipolitici.cz
- [131] ČUNEK, Jiří. *Čunek: Že jsem v přímém rozporu s panem Dospivou mi nijak nevadí.* 19. 10. 2011. Právo.
- [132] PŠENIČKA, Jiří. *Kalouškova hazardní hra.* 10. 6. 2010. Ekonom.
- [133] (STI). *Kalousek proti lidovcům: spor o sázení na internetu.* 18. 12. 2008. Mladá fronta Dnes.
- [134] VLÁDA ČR. *JUDr. Cyril Svoboda – Vláda ČR.* [online]. Dostupné na www.vlada.cz/
- [135] DUBSKÁ, Simona. *Vývoj zdanění hazardu v ČR – VŠE.* Bakalářská práce. [online]. 31. 1. 2013. Dostupné na www.vse.cz
- [136] EISENHAMMER, Milan. *Kalousek versus Pirk.* 21. 11. 2011. Týden.
- [137] SPURNÝ, Jaroslav. *Kalouškova sázka.* 26. 1. 2009. Respekt.
- [138] WANATOWICZOVÁ, Krystyna. *Janotův poradce na loterie se objevuje ze zprávě BIS.* 26. 10. 2009. Mladá fronta Dnes.
- [139] MAŠEK, Jaroslav. *Hazard dostal rok výdělků navíc. Stát přijde o pět miliard.* 23. 6. 2011. Mladá fronta Dnes.

- [140] PARLAMENT ČR. *Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna 2010-2013, 13. schůze, část 143 (9. 2. 2011)*. [online]. 9. 2. 2011. Dostupné na www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/
- [141] PARLAMENT ČR. *Hlasování Poslanecké sněmovny – 13/131, 9. února 2011, Novela z. o loteriích*. [online]. 9. 2. 2011. Dostupné na www.psp.cz/
- [142] PARLAMENT ČR. *Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna 2010-2013, 19. schůze, část 183 (15. 6. 2011)*. [online]. 15. 6. 2011. Dostupné na www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/
- [143] SVAZ MĚST A OBCÍ. *Návrh poslance Kalouska – duben 2011*. [online]. 31. 3. 2011. Dostupné na www.smocr.cz
- [144] JAKOB, Ondřej. *Boj proti daňovým únikům se stupňuje, 2011, Ministerstvo financí ČR*. [online]. 19. 5. 2011. Dostupné na www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2011/
- [145] PARLAMENT ČR. *Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna 2010-2013, 19. schůze, část 295 (21. 6. 2011)*. [online]. 21. 6. 2011. Dostupné na www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/
- [146] BROŽ, Jan. *Soudci zkrotili hazard hned, poslanci to naplánovali za tři roky*. 9. 9. 2011. Mladá fronta Dnes.
- [147] ČTK. *Ombudsman: Kalouskův úřad povoloval hazard nezákonně*. [online]. 26. 10. 2011. Dostupné na Týden.cz
- [148] PARLAMENT ČR. *Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna 2010-2013, 32. schůze, část 293 (20. 12. 2011)*. [online]. 20. 12. 2011. Dostupné na www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/
- [149] PARLAMENT ČR. *Tisk 473 ve Sbírce zákonů – Předpis 458/2011 Sb.* [online]. 30. 12. 2011. Dostupné na www.psp.cz/sqw/
- [150] SEDLÁČKOVÁ, Veronika; KOTTOVÁ, Alice. *Zrušíme-li ekozakázku, můžou hrozit arbitráže. Rekl Kalousek*. [online]. 17. 6. 2010. Dostupné na www.rozhlas.cz/zpravy/
- [151] PARLAMENT ČR. *Sněmovní tisk 473/0, část č. 1/3*. [online]. 9. 9. 2011. Dostupné na www.psp.cz/sqw/text/
- [152] HRABAČKA, Roman. *Kancelář ministra – rozhodnutí*. 28. 4. 2014. Ministerstvo obrany.
- [153] GAZDÍK, Jan. *Armádě hrozí kvůli padákům stamilionová pokuta*. 25. 9. 1998. Mladá fronta Dnes.

- [154] SIPRI. *The SIPRI Top 100 arms-producing and military services companies in the world excluding China, 2012*. [online]. Dostupné na www.sipri.org/research/armaments/production/Top100
- [155] VLÁDA ČR. *Vláda České republiky – usnesení vlády České republiky ze dne 10. prosince 2001 č. 1331*. [online]. 10. 12. 2001. Dostupné na kormoran.vlada.cz/usneseni/
- [156] SPURNÝ, Jaroslav. *Kdo půjde sedět za gripeny – Česká policie připravuje obvinění v obrovském skandálu kolem drahých stíhaček*. 29. 6. 2009. Respekt.
- [157] WOLLNER, Marek; BERGMAN, Sven; DYFVERMARK, Joachim; LAURIN, Frederik. *Reportéři ČT: Korupce okolo prodeje stíhaček Gripen*. [online]. 26. 2. 2007. Dostupné na www.ceskatelevize.cz/
- [158] SPURNÝ, Jaroslav. *Gripeny, nebo NATO – Vláda chce za každou cenu koupit zbytečné stroje*. 22. 4. 2002. Respekt.
- [159] SPURNÝ, Jaroslav. *Lítáme v tom všichni – Proč vláda usiluje o nákup stíhaček*. 29. 4. 2002. Respekt.
- [160] PARLAMENT ČR. *Sněmovní tisk 1229/0, Vládní návrh zákona o úvěrů na letadla JAS 39 Gripen*. [online]. 17. 1. 2002. Dostupné na www.psp.cz/sqw/text/
- [161] PARLAMENT ČR. *Usnesení PS č. 2314 k vládnímu návrhu zákona o přijetí úvěrů na financování Programu pořízení a provozování 24 nadzvukových letadel JAS 39 Gripen /sněmovní tisk 1229/ – třetí čtení (9. května 2002)*. 9. 5. 2002. [online]. Dostupné na www.psp.cz/sqw/text/
- [162] PARLAMENT ČR. *Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna 1998-2002, 51. schůze, část 8 (13. 6. 2002)*. [online]. 13. 6. 2002. Dostupné na www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/
- [163] NOVOTNÝ, Jiří. *Smlouva o gripenech podepsána*. 15. 6. 2004. Právo.
- [164] PARLAMENT ČR. *Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna 1998-2002, 49. schůze, část 43 (24. 4. 2002)*. [online]. 24. 4. 2002. Dostupné na www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/
- [165] SPURNÝ, Jaroslav. *Nic nedělat a čekat*. 28. 12. 1995. Respekt.
- [166] PRÁVO. *Soc. dem. se obává destabilizace armády*. 13. 10. 1997. Právo.
- [167] SLOVO. *Důstojníci jsou za mřížemi kvůli zakázkám*. 7. 10. 2000. Slovo.
- [168] ČTK. *Nové důkazy o korupci v prodeji gripenů, tentokrát v JAR*. [online]. 16. 8. 2010. Dostupné na www.novinky.cz/zahranicni/

- [169] ČT24. *BAE platil za zajištění dodávek gripenů v ČR a Maďarsku*. [online]. 6. 2. 2010. Dostupné na www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/
- [170] VALÁŠKOVÁ, Marie. *Depeše citovala český žertík: Kalousek dostal za gripeny tolik, že teď může dělat poctivého*. [online]. 30. 8. 2011. Dostupné na zpravy.iHned.cz
- [171] KOUTNÍK, Ondřej. *Posudek nahrává Rittigovi: škodu nelze vyčíslit*. 18. 2. 2014. Lidové noviny.
- [172] KUNDRÁ, Ondřej. *Těžké časy Vlasty Parkanové*. 25. 6. 2012. Respekt.
- [173] WIRNITZER, Jan. *Končící vláda schválila nákup letounů pro armádu za 3,5 miliardy*. [online]. 20. 4. 2009. Dostupné na iDNES.cz
- [174] WOLLNER, Marek; SNOPOVÁ, Aneta; DOBIÁŠOVÁ, Markéta. *Reportéři ČT: Kupní smlouva letadel CASA*. [online]. 26. 11. 2012. Dostupné na www.ceskatelevize.cz/
- [175] MINISTERSTVO OBRANY. *Podpis smlouvy o nákupu taktických transportních letounů – Ministerstvo obrany*. [online]. 7. 5. 2009. Dostupné na www.acr.army.cz/
- [176] VESELOVSKÝ, Martin; KRUČINSKÁ, Tereza. *Stáhání za letouny CASA?* 13. 6. 2012. ČT24. Pořad: Události, komentáře.
- [177] ČT24. *Sněmovna vydala Parkanovou k trestnímu stáhání*. 11. 7. 2012. ČT24.
- [178] KLEPETKO, Bohumil. *Krok k vydání Parkanové*. 10. 7. 2012. ČT24. Pořad: Události, komentáře.
- [179] NEVYHOŠTĚNÝ, Martin. *Tupec, podělanej náměstek, sráč. Komu už Kalousek vynadal?* [online]. 16. 7. 2012. Dostupné na www.lidovky.cz
- [180] PÁLKOVÁ, Šárka. *Kalousek píše Pickovi: Omlouvám se vám za slova o „totálním sráči“*. [online]. 18. 7. 2012. Dostupné na www.lidovky.cz
- [181] SYROVÁTKA, Tomáš; KROUPA, Janek. *Obhajoba Bartáka versus dokumenty: něco tu nehraje*. 3. 7. 2012. Mladá fronta Dnes.
- [182] TRONÍČEK, Jakub. *Kauza Tatra: Barták u soudu odmítl vinu, skutky z obžaloby se prý vůbec nestaly*. [online]. 20. 1. 2014. Dostupné na www.novinky.cz
- [183] SYROVÁTKA, Tomáš; VIKTORA, Antonín. *Barták bude odhalovat praní špinavých peněz*. 17. 8. 2010. Mladá fronta Dnes.
- [184] ČT24. *Barták končí na financích, Kalousek ho pustil*. [online]. 28. 3. 2011. Dostupné na www.ceskatelevize.cz/ct24

- [185] ČT24. *Bezpečnostní výbor: Kalousek prý mluvil o passatech, Lessy to popírá.* [online]. 13. 7. 2012. Dostupné na www.ceskatelevize.cz/ct24
- [186] TÝDEN.CZ. *Kalousek: Když se nezastřelí, měl by vyšetřovatel rezignovat.* [online]. 4. 7. 2012. Dostupné na www.tyden.cz
- [187] HOŘEJŠÍ, Tomáš. *Zátah na malé ryby – Nakládání se státními penězi provokovalo korupci.* 8. 6. 1998. Týden.
- [188] SPURNÝ, Jaroslav; KUNDRA, Ondřej. *Podvedená armáda – Politici a důstojníci společně rozkrádají státní rozpočet.* 14. 5. 2007. Respekt.
- [189] GAZDÍK, JAN. *Ministr obrany se rozhodl kvůli úplatkům propouštět.* 26. 5. 1998. Mladá fronta Dnes.
- [190] DRTINOVÁ, Daniela; STÁRKOVÁ, Anna. *Korupce na ministerstvu obrany.* 22. 5. 1998. ČT2. Pořad: 21.
- [191] ŠEBEK, David. *Nahrává stávající systém zadávání a plnění armádních zakázek korupci?* 29. 5. 1998. Slovo.
- [192] SYROVÁTKA, Tomáš. *Sám, schovaný. S policií za zády. Tak žije Dalík.* 14. 12. 2012. Mladá fronta Dnes.
- [193] MORAVEC, Václav. *Proč Krejčík odešel?* 15. 7. 2007. ČT24. Pořad: Otázky Václava Moravce.
- [194] KMENTA, Jaroslav. *Ministrům vadí, že již nezmění armádní zakázky. ODS se zlobí, jak lidovci utrácejí vojenské miliardy.* 8. 1. 1996. Mladá fronta Dnes.
- [195] (KV). *Lidovci popírají profit na armádních zakázkách.* 9. 1. 1996. Právo.
- [196] GAZDÍK, Jan. *Novákovi se zdá, že Kalousek má v armádě příliš velké pravomoci.* 15. 1. 1996. Mladá fronta Dnes.
- [197] KMENTA, Jaroslav. *Tajnostkářství koncepci armády neprospěje.* 8. 1. 1996. Mladá fronta Dnes.
- [198] (RED). *Kdo chce váš hlas.* 15. 5. 2002. Mladá fronta Dnes.
- [199] MLADÁ FRONTA DNES. *Žantovský: Kalousek musí nést odpovědnost.* 15. 9. 1997. Mladá fronta Dnes.
- [200] ČTA. *Žádnou právní odpovědnost za rozhodování o armádních zakázkách nenese ekonomický náměstek ministra obrany Miroslav Kalousek.* 16. 1. 1996. ČTA.
- [201] OTTO, Pavel. *Prošetření afér jen vítám.* 7. 9. 1998. Hospodářské noviny.

- [202] GAZDÍK, Jan. *Omnipol uspořádal party v hangáru*. 9. 10. 1996. Mladá fronta Dnes.
- [203] TÝDEN. *Bitva o české zbraně*. 27. 4. 1997. Týden.
- [204] PRÁVO. *Ruml znepokojen aktivitami náměstka MO Kalouska*. 30. 4. 1997. Právo.
- [205] SLONKOVÁ, Sabina. *Pochyby o bytu Kalousek nerozptýlil – Nejasný majetek šéfa lidovců*. 14. 4. 2005. Hospodářské noviny.
- [206] KLÍMOVÁ, Jana. *Richard Háva: Letouny CASA nebyly předražené. Někdo chce jen odstranit Kalouska*. 26. 7. 2012. Mladá fronta Dnes.
- [207] KAISER, Daniel. *Mám pochyby o ekozakázce i o vinětách*. 5. 6. 2010. Lidové noviny.
- [208] PLESL, Jaroslav. *Nehrajeme si s Kalouskem na loutky a na loutkáře – Richard Háva, zbrojař*. 10. 6. 2010. Hospodářské noviny.
- [209] ČEZ. *Výroční zprávy – Hospodářské výsledky – Skupina ČEZ*. [online]. 10. 4. 2014. Dostupné na www.cez.cz
- [210] VLÁDA ČR; PARLAMENT ČR. *Zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů (zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi)*. [online]. 5. 12. 2012. Dostupné na www.mkcr.cz
- [211] DANDA, Oldřich. *Restituce odklepnuty, čeká se na Klause*. 9. 11. 2012. Právo.
- [212] PARLAMENT ČR. *Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna 2010-2013, 47. schůze, část 222 (8. 11. 2012)*. [online]. 8. 11. 2012. Dostupné na www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/
- [213] NADAČNÍ FOND PROTI KORUPCI. *Podivnosti kolem církevních restitucí*. [online]. 10. 9. 2013. Dostupné na www.nfpk.cz
- [214] PŠENIČKA, Jiří. *Zbrojař Háva v lesním hávu – LST Trhanov*. 2. 9. 2010. Ekonom.
- [215] PRINZ, Jiří; JEMELKA, František. *Majetkové vyrovnání ve světle aktuálních informací*. [online]. 8. 11. 2013. Dostupné na tisk.cirkev.cz
- [216] LST a.s. *Výroční zpráva za rok 2010*. [online]. 2. 5. 2011. Dostupné na or.justice.cz
- [217] NAŠI POLITICI. *Ing. Ivan Fuksa – životopis*. [online]. 20. 6. 2013. Dostupné na www.nasipolitici.cz
- [218] MINISTERSTVO FINANCÍ. *Jmenován první náměstek ministra financí*. [online]. 29. 1. 2007. Dostupné na www.mfcr.cz
- [219] MINISTERSTVO FINANCÍ. *Vypsána veřejná zakázka na komplexní odstranění starých ekologických zátěží*. [online]. 17. 12. 2008. Dostupné na www.mfcr.cz

- [220] SŮRA, Jan. *Megazakázka se odkládá, čeká na novou vládu*. 16. 12. 2009. Mladá fronta Dnes.
- [221] SVOBODA, Jakub. *Obří ekotendr za sto miliard korun nabírá zpoždění*. 20. 10. 2010. Právo.
- [222] KOLÁŘ, Petr; ZLÁMALOVÁ, Lenka. *PPF usiluje o návrat do hry o ekotendr, žehlí vztahy s TOP 09*. [online]. 8. 12. 2010. Dostupné na byznys.lidovky.cz
- [223] ČTK. *PPF se vrací do hry o ekologickou superzakázku*. [online]. 12. 10. 2009. Dostupné na www.tyden.cz
- [224] FRÁNEK, Tomáš. *Kellnera vyřadili z megazakázky, Nečase to rozzlobilo*. [online]. 2. 7. 2010. Dostupné na zpravy.aktualne.cz
- [225] ČT24. *Obří ekotendr může po odstoupení PPF Advisory pokračovat*. [online]. 2. 2. 2011. Dostupné na www.ceskatelevize.cz/ct24/
- [226] KLÍMOVÁ, Jana. *Cena obří ekozakázky se může na poslední chvíli zvýšit*. 4. 7. 2011. Mladá fronta Dnes.
- [227] ŠTEFEK, Jiří; SVOBODA, Petr. *Rozbuška jménem ekotendr*. 19. 9. 2011. Týden.
- [228] (JŠ). *Miliardový ekotendr zrušen*. [online]. 21. 12. 2011. Dostupné na www.ceskatelevize.cz:8003/ct24/
- [229] (DUK); (AMA). *Nabídky v ekotendru zveřejněny, politici jej však chtějí zrušit*. [online]. 13. 9. 2011. Dostupné na www.ceskatelevize.cz/ct24/
- [230] WOLLNER, Marek; SNOPOVÁ, Aneta; DOBIÁŠOVÁ, Markéta. *Reportéři ČT: Kauza španělských letadel CASA*. [online]. 24. 9. 2012. Dostupné na www.ceskatelevize.cz/
- [231] PARKANOVÁ, Vlasta. *11. 06. 2012 Žádost o vydání*. [online]. 11. 6. 2012. Dostupné na www.parkanova.cz
- [232] PARLAMENT ČR. *Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna 2010-2013, 41. schůze, část 80 (11. 7. 2012)*. [online]. 11. 7. 2012. Dostupné na www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/
- [233] TŘEČEK, Čeněk. *Proti Bartákovi chyběly důkazy*. 15. 5. 2014. Mladá fronta Dnes.
- [234] SLONKOVÁ, Sabina; GAZDÍK, Jan; ZPRAVODAJOVÉ MF DNES. *Plukovník Náhlík odchází? Hruža! Před volbami (a pravděpodobně i jindy) se politici ochotně vyjádří k čemukoli*. 6. 6. 2002. Mladá fronta Dnes.

- [235] PARLAMENT ČR. *Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna 2010-2013, 30. schůze, část 33 (4. 11. 2011)*. [online]. 4. 11. 2011. Dostupné na www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/
- [236] MINISTERSTVO FINANCÍ. *Makroekonomická predikce – říjen 2008*. [online]. 1. 10. 2008. Dostupné na www.mfcr.cz
- [237] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Historická ročenka národních účtů 1990 až 2010 – Makroekonomické ukazatele národního hospodářství*. [online]. 4. 5. 2012. Dostupné na www.czso.cz
- [238] SYROVÁTKA, Tomáš; KROUPA, Janek. *Vojáci letadla odmítli. „Ministryni neříkat!“*. 2. 7. 2012. Mladá fronta Dnes.
- [239] ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ AKADEMIE VĚD ČR. *Internetová jazyková příručka – obvyklý*. [online]. prirucka.ujc.cas.cz